

फक्त कार्यालयीन उपयोगाकरीता

जिल्हा सामाजिक व आर्थिक समालोचन, 2015 भंडारा जिल्हा

अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

प्रस्तावना

जिल्हा सामाजिक व आर्थिक समालोचन हे प्रकाशन सन 2015 या वर्षासाठी तयार करण्यात आले आहे. या प्रकाशनात अर्थव्यवस्थेतील विविध सामाजिक व आर्थिक क्षेत्रांच्या स्थितीबाबतची जिल्हयाची तालुकानिहाय आकडेवारी देण्यात आली आहे.

2. अद्ययावत माहिती उपलब्ध करून देण्याच्या प्रयत्नांमुळे या प्रकाशनात समाविष्ट केलेली काही आकडेवारी अस्थायी स्वरूपातील आहे.

3. राज्य शासनाचे राज्यस्तरीय व जिल्हास्तरीय संबंधीत विभाग यांनी उपयुक्त माहिती जिल्हा सांख्यिकी कार्यालयास वेळेत उपलब्ध करून दिल्यामुळे हे प्रकाशन तयार करणे शक्य झाले, त्याबद्दल जिल्हा सांख्यिकी कार्यालय, भंडारा त्यांचे आभारी आहे.

दि.12/02/2016

स.ब.गोतमारे
जिल्हा सांख्यिकी अधिकारी
भंडारा

जिल्हा सामाजिक व आर्थिक समालोचन 2015

*****

जिल्हा सांख्यिकी कार्यालय
अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय,
महाराष्ट्र शासन,
भंडारा.

जिल्हा :- भंडारा

अनुक्रमणिका
जिल्हा सामाजिक व आर्थिक समालोचन - 2015

जिल्हा : भंडारा

तक्ता क्र.	विषय	पृष्ठ क्र.
	भाग 1 – समालोचन	
	1. जिल्ह्याचा समग्र आढावा	10 ते 21
	2. दृष्टिक्षेपात जिल्हा	23 ते 27
	3. जिल्हा योजनेचा आढावा	28
	जिल्ह्याचा नकाशा	29
	भाग 2 - सांख्यिकीय तक्ते	
1	निवडक निर्देशक	
1.1	जिल्ह्यातील विविध आर्थिक व सामाजिक बाबींचे निवडक निर्देशक	32 ते 36
1.2	जिल्ह्यातील महत्त्वाची सांख्यिकी	37
2	जिल्हा उत्पन्न अंदाज	
2.1	क्षेत्रवार जिल्हा उत्पन्न व दरडोई जिल्हा उत्पन्न - चालू किमतीनुसार	39 ते 40
2.1	क्षेत्रवार जिल्हा उत्पन्न व दरडोई जिल्हा उत्पन्न - चालू किमतीनुसार	41 ते 42
3	किंमती व सार्वजनिक वितरण व्यवस्था	
	किंमती विषयक आकडेवारी	
3.1	जिल्ह्यातील महत्त्वाच्या वस्तुंच्या त्रैमासिक सरासरी किरकोळ किंमती	45 ते 46
	सार्वजनिक वितरण व्यवस्था	
3.2	रास्त भाव धान्य दुकाने आणि रेशनकार्ड धारकांची संख्या	48
3.3	अंत्योदय अन्न योजना, दारिद्र्य रेषेखालील (अंत्योदय अन्न योजना वगळून) व दारिद्र्य रेषेवरील कुटुंबांसाठी अन्नधान्याचे नियतन व उचल	49
4.	जमीन व इतर महसूल, स्थानिक स्वराज्य संस्थांचे उत्पन्न/खर्च, बँकिंग, विमा, बचत गट	
	जमीन व इतर महसूल	
४.१ (अ)	गोळा केलेला महसूल (जमीन महसूल, वाढीव, सॅकिंग, जि.प., ग्रा.प., पं.स., सेस, इ.जी.एस., शिक्षण, अकृषीक, सिटी सर्वे, वस्तीवाढ व नझूल)	52
४.१ (ब)	गोळा केलेला महसूल (खाणी, गौणखनिज, मत्स्य, कोर्ट फी व मुद्रांक, बी.बी.डी.आर., नोंदणीपत्र, महसूली, करमणूक, जाहिरात इत्यादी)	53
४.१ (क)	गोळा केलेला महसूल (तगाई, अधिक धान्य, मृद संधारण, वनजमीन कर्ज, अकृषीक कर्ज, आदर्श गृहनिर्माण, पश्चिम पाकिस्तानातून आलेले निर्वासित त्यांची मोडतोड, प्रकल्पग्रस्तांना, कुळांना दिलेले कर्ज, पूरग्रस्त, जमीन सुधारणा इत्यादी)	54
	स्थानिक स्वराज्य संस्थांचे उत्पन्न/खर्च	
4.2	स्थानिक स्वराज्य संस्थांचे उत्पन्न व खर्च	56
4.3	नागरी स्थानिक स्वराज्य संस्थांचे 2014-15 मधील उत्पन्न व खर्च	57
4.4	ग्रामपंचायतींचे उत्पन्न व खर्च	58
4.5	जिल्हा परिषदेचे उत्पन्न व खर्च	59
	बँक व विमा	
4.6	तालुकानिहाय बँक कार्यालये, वर्गीकृत बँकांची संख्या, ठेवी व कर्जे	61
4.7	जिल्ह्यातील आयुर्विमा विषयक आकडेवारी	61

अनुक्रमणिका
जिल्हा सामाजिक व आर्थिक समालोचन - 2015

जिल्हा : भंडारा

तक्ता क्र..	विषय	पृष्ठ क्र..
	बचत गट	
4.8	जिल्ह्यातील बचत गटांबाबतची माहिती	63
4.9	जिल्ह्यातील जिल्हा ग्रामीण विकास यंत्रणा व महिला आर्थिक विकास महामंडळ यांच्या मार्फत स्थापित बचत गटांबाबतची माहिती	64 ते 65
5.	कृषि व संलग्न सेवा	
	कृषि	
5.1	जमिनीच्या वापराविषयी माहिती	68
5.2	निरनिराळ्या पिकांखालील क्षेत्र	69 ते 76
5.3	जिल्ह्यात वितरीत करण्यात आलेले बियाणे	77
5.4	रासायनिक खतांचा वापर	77
5.5	निरनिराळ्या पिकांचे उत्पादन	78 ते 79
5.6	मुख्य पिकांचे दर हेक्टरी अंदाजित उत्पादन	80
5.7	तालुकानिहाय पर्जन्य दिवसांची संख्या व एकूण पर्जन्य	81
	पदुम	
5.8	कृत्रिम रेतन कार्यक्रमाची प्रगती	83
5.9	कृत्रिम रेतन व दुग्ध उत्पादनाची तालुकानिहाय प्रगती	83
5.10	पशुवैद्यकीय संस्थांबाबतची माहिती	84
5.11	मान्यताप्राप्त पशुवध गृहे आणि त्यात कत्तल केलेल्या पशूंची संख्या	84
5.12	भूजल मत्स्यव्यवसायविषयक माहिती	85
5.13	सागरी मत्स्यव्यवसायविषयक माहिती	लागू नाही
5.14	शासकीय आणि सहकारी दुग्ध शाळांमधील दुग्ध उपउत्पादने	86
5.15	दुग्ध विकास सहकारी संस्थांबाबतची माहिती	86
	जलसंपदा व लाभ क्षेत्र	
5.16	जिल्ह्यातील सिंचनाच्या व पाणी उपसा करण्याच्या सोयी	88
5.17	विविध साधनांखालील ओलिताचे क्षेत्र	88
5.18	सिंचन विहिरीविषयक माहिती	89
5.19	कूपनलिका, हातपंप व विद्युत पंपांविषयी माहिती	89
5.20	जिल्ह्यातील पाटबंधारे विषयक सुविधा (राज्यस्तर पाटबंधारे)	90
5.21	जिल्ह्यातील लघुपाटबंधाऱ्यांच्या कामाविषयक माहिती	91
5.22	मोठे व मध्यम पाटबंधारे प्रकल्पांविषयी माहिती	92
5.23	जिल्ह्यातील लघुपाटबंधारे विषयी सुविधा	93
5.24	जिल्ह्यातील पाणलोट क्षेत्र विकास कार्यक्रमांतर्गत मृद व जलसंधारण कामांची प्रगती	93
	वने व पर्यावरण	
5.25	जिल्ह्यातील एकूण वनक्षेत्र	95
5.26	जिल्ह्यातील वनांचे वर्गीकरण	95
5.27	सामाजिक वनीकरण कार्यक्रमांतर्गत वृक्षरोपणाचे लक्ष्य व साध्य	96
5.28	वन्यजीव व राष्ट्रीय उद्याने / अभयारण्या अंतर्गत प्रकल्पनिहाय क्षेत्र व खर्च	96
5.29	मुख्य व गौण वन उत्पादने व उत्पन्नाविषयी माहिती	97
5.30	संवर्गनिहाय कारखान्यांचा तपशील	98

अनुक्रमणिका
जिल्हा सामाजिक व आर्थिक समालोचन - 2015

जिल्हा : भंडारा

तक्ता क्र..	विषय	पृष्ठ क्र.
6.	उद्योग व सहकार	
	उद्योग	
6.1	जिल्ह्यातील उद्योगांबाबतचा तपशील	101
6.2	जिल्ह्यातील विविध यंत्रणांकडे उपलब्ध असलेल्या स्वयंरोजगाराच्या योजनांतर्गत लाभ दिलेल्या लाभधारकांची संख्या	102
	रोजगार व स्वयंरोजगार	
6.3	कारखान्यातील कामगारांची दैनिक सरासरी संख्या	104
6.4	रोजगार व स्वयंरोजगार मार्गदर्शन केंद्रांतील आकडेवारी	105
6.5	शासकीय व स्थानिक स्वराज्य संस्थांतील कर्मचाऱ्यांची संख्या	106
6.6	निरनिराळ्या उद्योगांतील रोजगारांबाबतची माहिती	107
	कामगार	
6.7	दुकाने, व्यापारी संस्था व त्यातील कामगारांबाबतची माहिती	109
	सहकार	
6.8	प्राथमिक कृषि सहकारी संस्थांचे कार्य	111
6.9	जिल्ह्यातील कृषि सहकारी बँकांचा तपशील	112
6.10	प्राथमिक कृषि पतपुरवठा संस्थांचा तपशील	113
6.11	जिल्ह्यातील साखर कारखाने विषयक माहिती	113
6.12	विविध प्रकारच्या सहकारी संस्था	114
6.13	सहकारी संस्थांची वित्तीय स्थिती	115
6.14	सहकारी संस्थांची लेखापरीक्षण वर्गाप्रमाणे संख्या	115
6.15	राज्य / जिल्हा कार्यक्षेत्र असलेल्या सहकारी बँकांचे कार्य	116
6.16	बिगर कृषि सहकारी पतसंस्थांचे कार्य	117
6.17	परवानाधारक सावकारांची संख्या आणि त्यांनी दिलेली कर्जे	117
	पणन	
6.18	जिल्हा आणि प्राथमिक पणन संस्थांचे कार्य	119 ते 120
6.19	नियंत्रित बाजारपेठांतील कृषि मालांची वार्षिक आवक	121 ते 122
6.20	निवडक कृषि मालाच्या त्रैमासिक सरासरी घाऊक किंमती	123
	वस्त्रोद्योग	
6.21	सहकारी सूत गिरण्या, हातमाग व यंत्रमाग यांचा तपशील	125
7.	पायाभूत सुविधा	
	उर्जा	
7.1	जिल्ह्यातील विजेचा वापर	128
	प्रादेशिक परिवहन व महाराष्ट्र राज्य मार्ग परिवहन व दळणवळण	
7.2	मोटर वाहनांची आणि अनुज्ञापती धारकांची संख्या	130
7.3	महाराष्ट्र राज्य मार्ग परिवहन महामंडळाची प्रवासी वाहतूक	131
7.4	स्थानिक स्वराज्य संस्थांचे वाहतूक उपक्रम	131
7.5	पोस्ट आणि दूरध्वनी सेवा यांची आकडेवारी	132

अनुक्रमणिका
जिल्हा सामाजिक व आर्थिक समालोचन - 2015

जिल्हा : भंडारा

तक्ता क्र..	विषय	पृष्ठ क्र..
	सार्वजनिक बांधकाम	
7.6	रोड प्लॅन 2001-2021 नुसार जिल्ह्यातील रस्तेविकास कार्यक्रमाची प्रगती	134
7.7	प्रकार व पृष्ठभाग यानुसार रस्त्यांची लांबी	135
7.8	तालुक्यातील रस्तेविषयक आकडेवारी	136
	पाणी पुरवठा व स्वच्छता	
7.9	पिण्याच्या पाण्याच्या सोयी व टंचाई संबंधी केलेल्या उपाययोजना	138 ते 139
7.10	अनुसूचित जाती व नवबौध्द वैयक्तिक नळजोडणी	140
7.11	ग्रामीण भागात शौचालयाची सुविधा असणाऱ्या कुटुंबांची संख्या	140
8.	सामाजिक क्षेत्रे व सामूहिक सेवा	
	शिक्षण	
8.1	जिल्ह्यातील प्राथमिक शाळांबाबतची माहिती	143 ते 145
8.2	जिल्ह्यातील माध्यमिक शाळांबाबतची माहिती	146 ते 148
8.3	जिल्ह्यातील उच्च माध्यमिक शाळांबाबतची माहिती	149 ते 151
8.4	शैक्षणिक संस्थांतील अनुसूचित जातीच्या विद्यार्थ्यांची संख्या	152 ते 153
8.5	शैक्षणिक संस्थांतील अनुसूचित जमातीच्या विद्यार्थ्यांची संख्या	154 ते 155
8.6	शैक्षणिक संस्थांतील अल्पसंख्यांक विद्यार्थ्यांची संख्या	156 ते 157
8.7	जिल्ह्यातील साक्षरतेचे प्रमाण	158
8.8	इयत्तानिहाय विद्यार्थ्यांची संख्या	159
8.9	प्राथमिक शाळांतील विद्यार्थ्यांचे उत्तीर्णतेचे प्रमाण	160
8.10	प्राथमिक शाळांतील विद्यार्थ्यांच्या गळतीचे प्रमाण	160
8.11	शारीरिक शिक्षण महाविद्यालये, क्रीडांगणे, क्रीडा संस्था आणि क्रीडा शिष्यवृत्तीधारक याबाबतची माहिती	161
8.12	इयत्ता दहावी नंतर विविध क्षेत्रातील उपलब्ध प्रवेश क्षमता	162
8.13	वर्षाच्या सुरुवातीला प्राप्त अजांची संख्या व प्रवेश मिळालेल्या विद्यार्थ्यांची संख्या	162
8.14	जिल्ह्यातील महाविद्यालयांबाबतची माहिती	163 ते 164
8.15	व्यावसायिक शिक्षण संस्थांबाबतची माहिती	165
	सार्वजनिक आरोग्य	
8.16	सार्वजनिक व शासन सहाय्यीत वैद्यकीय सुविधांची माहिती	167
8.17	खाजगी वैद्यकीय सुविधांची माहिती	168
8.18	जिल्ह्यात नोंद केलेल्या जन्म व मृत्यूंची संख्या	169 ते 170
8.19	जिल्ह्यातील प्रसूतीपूर्व तपासणींची संख्या	171
8.20	विविध कारणांनुसार मृत्यूंची संख्या	172
8.21	माता व बाल संगोपन कार्यक्रमांतर्गत लस टोचणी	173
8.22	कुटुंब कल्याण कार्यक्रमाची प्रगती	174
	महिला व बालविकास	
8.23	जिल्ह्यातील कार्यरत अंगणवाड्या, कार्यरत सेविका व अंगणवाड्या इमारतींचा तपशिल	176
8.24	जिल्ह्यातील कार्यरत अंगणवाड्या व त्यामधील बालके	177 ते 178
8.25	जिल्ह्यातील कार्यरत अंगणवाड्यांमधील बालकांचे कुपोषण श्रेणीनिहाय वर्गीकरण	179
8.26	एकात्मिक बाल विकास सेवा योजना - माता व बालसंगोपन	180

अनुक्रमणिका
जिल्हा सामाजिक व आर्थिक समालोचन - 2015

जिल्हा : भंडारा

तक्ता क्र..	विषय	पृष्ठ क्र.
	दारिद्र्य	
8.27	शहरी भागातील दारिद्र्य रेषेखालील कुटुंबे	182
8.28	ग्रामीण भागातील दारिद्र्य रेषेखालील कुटुंबे	182
	गृहनिर्माण	
8.29	विविध गृहनिर्माण मंडळामार्फत म्हाडाने बांधलेल्या घरांचा तपशिल.	184
8.30	राजीव गांधी प्रकल्प ग्रामिण निवारा योजना	184
8.31	इंदिरा आवास योजना- ग्रामीण भागासाठी	185
8.32	घरबांधणीसाठी अर्थसहाय्य योजनेअंतर्गत ग्रामीण क्षेत्रात दिलेली घरे	185
	सामाजिक न्याय	
8.33	जिल्ह्यातील मागासवर्गीय वसतीगृहे, त्यांची प्रवेश क्षमता व दिलेले प्रवेश	187
8.34	जिल्ह्यातील दलित वस्त्या, त्यामधील लोकसंख्या व दलित वस्त्यांची सुधारणा	188
	अल्पसंख्यांक विकास	
8.35	अल्पसंख्यांक विकास विभागाकडून राबविण्यात येत असलेल्या विविध योजनांमधील लाभार्थी संख्या	190
	विशेष सहाय्य	
8.36	महसुल विभागाकडील सामाजिक सुरक्षा योजनांतर्गत केलेले अर्थसहाय्य	192
8.37	संजय गांधी निराधार अनुदान योजनेंतर्गत केलेले अर्थसहाय्य	192
	मदत व पुनर्वसन	
8.38	पुनर्वसन प्रकल्पांची सद्यस्थिती	194
8.39	जिल्ह्यातील दुष्काळामुळे झालेली हानी व पुनर्वसन व्यवस्थापनांतर्गत दिलेले सहाय्य	194
8.40	जिल्ह्यातील आपत्तीमुळे झालेली हानी व आपत्ती व्यवस्थापनांतर्गत दिलेले सहाय्य	195
9.	योजनाविषयक आकडेवारी	
	विविध विकास योजना	
9.1	जिल्ह्यातील विविध योजनांतर्गत नियतव्यय व खर्चाचा आढावा	198
9.2	विविध विकास शीर्षाखाली झालेला योजनांतर्गत खर्च	199 ते 201
9.3	वीस कलमी कार्यक्रमाची भौतिक प्रगती	202 ते 203
9.4	खासदार स्थानिक क्षेत्र विकास कार्यक्रम	204
9.5	आमदार स्थानिक विकास कार्यक्रम (विधानसभा मतदार संघ)	205
9.6	स्थानिक विकास कार्यक्रम (विधानपरिषद सदस्य)	205
	महाराष्ट्र ग्रामीण रोजगार हमी योजना	
9.7	महाराष्ट्र ग्रामीण रोजगार हमी योजना	207
9.8	महाराष्ट्र ग्रामीण रोजगार हमी योजनेखाली घेतलेली कामे, त्यावरील रोजगार व खर्च	207
9.9	महाराष्ट्र ग्रामीण रोजगार हमी योजनेखाली घेण्यात आलेली प्रकारानुसार कामे व त्यावरील खर्च	208 ते 209
10.	संकीर्ण	
	न्याय व प्रशासन	
10.1	पोलिस अधिकारी/कर्मचारी यांची संख्या	212
10.2	जिल्ह्यात कार्यरत विविध न्यायालये, त्यामधील न्यायाधीशांची संख्या व निकालात काढलेली प्रकरणे	213
	माहिती व जनसंपर्क	
10.3	जिल्ह्यात प्रकाशित झालेली वर्तमानपत्रे व नियतकालिके	215
10.4	चित्रपट गृहे, व्ही.डी.ओ. केंद्र आणि केबलधारक यांची आकडेवारी	215

अनुक्रमणिका
जिल्हा सामाजिक व आर्थिक समालोचन - 2015

जिल्हा : भंडारा

तक्ता क्र..	विषय	पृष्ठ क्र..
	निवडणूकीबाबत	
10.5	लोकसभा व विधानसभा निवडणूकीबाबतची आकडेवारी	217
	वित्त	
10.6	जिल्ह्यात गोळा करण्यात आलेला कर महसूल	219
10.7	जिल्ह्यात गोळा करण्यात आलेला मूल्यवर्धित कर महसूल (व्हॅट)	219
10.8	कोषागारात सादर झालेल्या देयकांचे तपशिल	220
	माहिती व तंत्रज्ञान	
10.9	माहिती व तंत्रज्ञान संबंधी तपशिल	222
	पर्यटन	
10.10	जिल्ह्यातील पर्यटन स्थळांच्या विकासाबाबत सद्यस्थिती	224
10.11	जिल्ह्यातील पर्यटन स्थळांच्या ठिकाणी असलेल्या सुविधा	225
	भाग -3 गणनाविषयक आकडेवारी	
	जनगणना (लोकसंख्या)	
11.1	लोकसंख्या विषयक निवडक आकडेवारी (नागरी क्षेत्र)	228
11.2	लोकसंख्या विषयक निवडक आकडेवारी (ग्रामीण क्षेत्र)	228
11.3	जिल्ह्यातील मागासवर्गीयांची लोकसंख्या	229
11.4	लोकसंख्या आणि वृद्धिदर	230
11.5	शहरांची वर्गवारी आणि त्यांची लोकसंख्या	231
11.6	मुख्य व सौमांतिक काम करणाऱ्यांचे उद्योग गटनिहाय वर्गीकरण	232
11.7	धर्म व वयोगटानुसार लोकसंख्या	233
	कृषी गणना	
11.8	वहती धारणेचा प्रकार आणि क्षेत्रफळ गटानुसार वर्गीकरण	235
	पशुगणना	
११.९ (अ)	जिल्ह्यातील पशुधन (विदेशी व संकरित गाई व बैल)	237
११.९ (ब)	जिल्ह्यातील पशुधन(देशी व संकरित गाई व बैल)	237
११.९ (क)	जिल्ह्यातील पशुधन(म्हशी व रेडे)	238
११.९ (ड)	जिल्ह्यातील एकूण पशुधन(इतर पशु)	238
11.10	कृषि अवजारांविषयी माहिती	239
	आर्थिक गणना	
11.11	कृषी व बिगर कृषि उद्योग	241
11.12	प्रमुख उद्योग गटानुसार उद्योगांची आणि नियमित काम करणा-या कामगारांची संख्या	242
11.13	महत्त्वाच्या उद्योग गटानुसार कृषि व बिगर कृषि आस्थापनांची व त्यातील कामगारांची संख्या	243

भाग - 1

समालोचन

जिल्हा :- भंडारा

2015

*****

जिल्हयाचा समग्र आढावा

1. प्राकृतिक रचना

1.1 भौगोलिक स्थान

भंडारा हा 'भनारा' या शब्दाचा अपभ्रंश असावा कारण रतनपूर येथील उत्खननात इ.स.1100 मध्ये मिळालेल्या शिल्पलेखात 'भनारा' असा शब्दप्रयोग आढळतो. इ.स. 1818 ते 1830 पर्यंत हा प्रदेश राजघराण्याच्या अधिपत्याखाली होता आणि जिल्हा मुख्यालय 'लांजी' येथे होते. इ.स. 1821 चे दरम्यान 'लांजी' मुख्यालय बदलून 'भंडारा' येथे जिल्हा मुख्यालय स्थापन करण्यात आले. तसेच इ.स.1867 मध्ये भंडारा जिल्हयाचा काही भाग तोडून मध्यप्रदेशातील 'बालाघाट' जिल्हयाची निर्मिती करण्यात आली. भंडारा जिल्हयातील 'सानगाडी' तालुका मुख्यालय बदलून 'साकोली' तालुका मुख्यालय स्थापन करण्यात आले. इ.स. 1881 पर्यंत जिल्हयात केवळ तिरोडा व साकोली हे दोनच तालुका मुख्यालये होती. 'भंडारा' तालुका मुख्यालय नंतर निर्माण करण्यात आले. त्यानंतर तिरोडा तालुका मुख्यालय बंद करून 'गोंदिया' तालुका मुख्यालय स्थापन करण्यात आले. 1 मे, 1999 रोजी भंडारा जिल्हयाचे विभाजन करून नवनिर्मित 'गोंदिया' जिल्हा अस्तित्वात आला.

भंडारा जिल्हा हा वैनगंगेच्या खोऱ्यात उत्तर अक्षांश 21.17° आणि पुर्व रेखांश 79.65° च्या दरम्यान वसलेला आहे. भंडारा जिल्हयाच्या उत्तरेस मध्य प्रदेशातील बालाघाट जिल्हा, पूर्वेस गोंदिया जिल्हा, दक्षिणेस चंद्रपूर जिल्हा व पश्चिमेस नागपूर जिल्हा आहे.

जनगणना 2011 नुसार भंडारा जिल्हयाचे क्षेत्रफळ 4,087 चौ.कि.मी. असून ते राज्याच्या क्षेत्रफळाच्या 1.3 टक्के एवढे आहे.

1.2 भूशास्त्र

भंडारा जिल्हयातील मृदा मुख्यतः काळीकनार, सिहार, मोरांड, खरडी व बरडी प्रकारची आहे. कन्हार जमीन कमी असून जास्त मोलाची आहे. वैनगंगा नदीच्या काठावरील भागात काळी कन्हार व प्रथम दर्जाची मोरांड जमीन आढळते. ती खोल थराची, चिकट व आर्द्रता टिकवून ठेवणारी असून त्यांत वर्षातून दोनदा पिके घेतली जातात. वैनगंगेच्या खोऱ्यात वाळू मिश्रित जमीन आढळते. ती खोल थराची चिकट व आर्द्रता टिकवून ठेवणारी असून भात पिकास योग्य आहे. मोरांड प्रकारच्या जमीनीमध्ये विशेषतः ज्वारी, गहू व जवस ही पिके घेतली जातात. खरडी व बरडी जमिनीत हलक्या प्रकारच्या भाताचे पिक घेतल्या जाते.

सातपुडा पर्वतामुळे अनेक डोंगराळ भाग निर्माण झाल्यामुळे मॅगनिज, कायनाईट, सिलीमिनाईट अशा मौल्यवान धातूचे खनिज मिश्रण असलेली भूगर्भ रचना आढळते.

1.3 नद्या

भंडारा जिल्हयात वैनगंगा नदी ही सर्वात मोठी व महत्वाची नदी असून ती जिल्हयात उत्तर-पूर्व भागात प्रवेश करते. ती पुढे दक्षिणेकडील चंद्रपूर जिल्हयात वाहत जाते. बाघ, पांगोडी, सुर, गाढवी, चंदन आणि बावनथडी या नद्या वैनगंगा नदीच्या उपनद्या आहेत. भंडारा जिल्हयात नदीची लांबी 200 कि.मी. आहे.

1.4 प्रशासकीय विभाग

भंडारा जिल्हयाचे प्रशासकीय मुख्य ठिकाण भंडारा येथे असून राज्याच्या राजधानीपासून 899 कि.मी. अंतरावर आहे. उपराजधानीचे ठिकाण 62 कि.मी. असून, मुंबई-कलकत्ता या राष्ट्रीय महामार्गावर आहे. जिल्हयात एकूण 7 तालुके आहेत. 2011 च्या जनगणनेनुसार 771 वस्ती असलेली गावे, 93 ओसाड गावे, 9 गणना शहरे आणि 3 नगरपरिषदा आहेत. जिल्हयात 31 मार्च, 2015 रोजी 542 ग्रामपंचायती असून त्यातील लोकनियुक्त राखीव सभासदांची संख्या 2,186 व सर्वसाधारण सभासदांची संख्या 1,820 असून एकूण सभासदांची संख्या 4,006 आहे. तसेच 3 नगरपरिषदेमधील लोकनियुक्त राखीव सभासदांची संख्या 40 व सर्वसाधारण सभासदांची संख्या 37 असून एकूण सभासदांची संख्या 77 आहे. तसेच जिल्हापरिषदेतील लोकनियुक्त राखीव सभासदांची संख्या 36 व सर्वसाधारण सभासदांची संख्या 16 असून एकूण सभासदांची संख्या 52 आहे.

1.5 हवामान व पर्जन्यमान

भंडारा जिल्हयाचे हवामान विषम स्वरूपाचे असून येथील उन्हाळा व हिवाळा सारखाच तीव्र असतो. बहुतांशी पावसाचे जास्त प्रमाण जुलै व ऑगस्ट महिन्यात असते. जूनच्या दुस-या आठवडयापासून पावसाची सुरुवात होऊन ऑक्टोबरच्या पहिल्या आठवडयापर्यंत पाऊस पडतो. वर्षातील सरासरीच्या 90 टक्के पाऊस याच कालावधीत पडतो. 2014 मध्ये भंडारा जिल्हयात 900.5 मी.मी. पाऊस (पर्जन्य) पडल्याचे दिसून येते.

2. वने

2.1 वनक्षेत्र

मुख्य वनसंरक्षक, महाराष्ट्र राज्य, नागपूर यांचेकडून प्राप्त झालेल्या महितीनुसार भंडारा जिल्हयात सन २०१४-१५ मध्ये 1,349.29 चौ.कि.मी. अस्थायी वनक्षेत्र आहे. हे वन क्षेत्र भंडारा जिल्हयातील एकूण भौगोलिक क्षेत्राच्या जवळ-जवळ ३6 टक्के असल्याचे आढळते. भंडारा जिल्हयातील बहुतांश: वनक्षेत्र भंडारा, तुमसर, साकोली, या तालुक्यात अंबागड, गायखुरी टेकड्यात समाविष्ट असल्याचे आढळते. वनक्षेत्राची राखीव, संरक्षित व अवर्गीकृत अशा 3 भागात विभागणी करण्यात येते. त्यापैकी अवर्गीकृत वनक्षेत्र महसूल विभागाच्या देखरेखीखाली येते. भंडारा जिल्हयातील एकूण वन व्याप्त क्षेत्रापैकी राखीव वनक्षेत्र 61.1 टक्के, संरक्षित वनक्षेत्र 20.6 टक्के व अवर्गीकृत वनक्षेत्र 18.3 टक्के असल्याचे आढळून येते.

2.2 वनोत्पादन

भंडारा जिल्हयात उत्तम दर्जाच्या सागवनी झाडाची वने आढळून येतात. तद्वतच बिजा, हळदा, तिवस, सिसम, मोह, खैर व गराडी इत्यादी प्रकारची वनवृक्षे आढळतात. वनात विड्याकरीता तेंदूपाने मोहाची फुले, लाखाकरीता पळस, डिकाकरीता काढई, धावडा आणि काताकरीता खैर इत्यादी उपयुक्त वृक्षे आढळतात. तसेच चराईकरीता अनेक भागात गवताची कुरणे आहेत. कागद कारखान्यासाठी बांबू वृक्षाची लागवड फार मोठया प्रमाणावर केली जाते. सामाजिक वनीकरण खात्यामार्फत जिल्हयात डोंगर उतारावर, सपाट जमीनीवर व रस्त्याच्या कडेस मोठया प्रमाणावर सामाजिक वनीकरण कार्यक्रम राबविल्या जातो. सिल्ककरीता सिल्क ककुनची जोपासना केली जाते. तसेच साकोली तालुक्यात एकोडी येथे टसर किडयाची (कोसा उद्योगाकरीता लागणा-या) शेती करण्यांत येते.

31 मार्च 2015 पर्यंत भंडारा जिल्हयामध्ये वनखात्याला बांबू, गवत, तेंदूपाने, इतर गौण वन उत्पादनाच्या विक्रीपासून 557.21 लाख उत्पन्न प्राप्त झाले.

3. स्थानिक स्वराज्य संस्था

भंडारा जिल्हयात जिल्हा परिषदेचे सन 2014-15 वर्षाची सुरुवातीची शिल्लक धरून प्रत्यक्ष उत्पन्न 67,831 लक्ष आहे व खर्च 52,730 लक्ष असून अखेरची शिल्लक 15,101 लक्ष आहे.

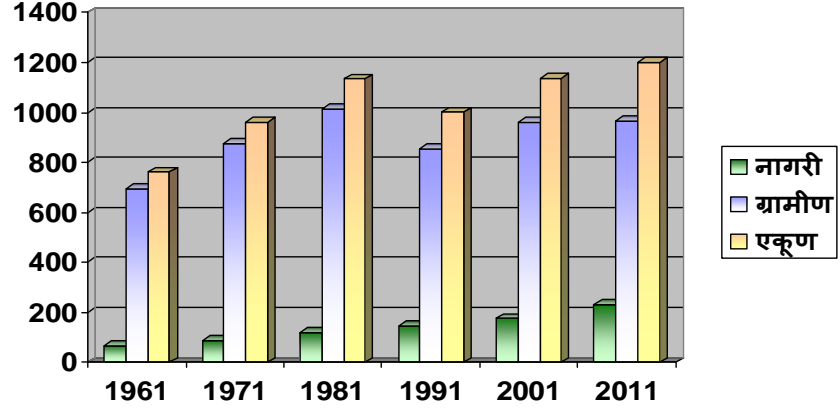
मार्च, 2015 अखेर भंडारा जिल्हयातील ग्रामपंचायतीचे एकूण उत्पन्न सुरुवातीची शिल्लक धरून 19,327 लक्ष आहे. तर खर्च 14,944 लक्ष असून अखेरची शिल्लक 4,383 लक्ष आहे.

मार्च, 2015 अखेर भंडारा जिल्हयात पवनी, तुमसर, भंडारा या तीन ठिकाणी नगर परिषदा असून त्यांची सुरुवातीची शिल्लक धरून एकूण उत्पन्न 14,181 लक्ष, एकूण खर्च 11,889 लक्ष आहे. अखेरची शिल्लक 2,292 लक्ष आहे.

4. लोकसंख्या (जनगणना 2011 नुसार)

4.1 लोकसंख्या

भंडारा जिल्हयाची एकूण लोकसंख्या 12,00,334 असून त्यापैकी 6,05,520 पुरुष व 5,94,814 स्त्रिया आहेत. जिल्हयातील एकूण लोकसंख्येपैकी ग्रामीण भागात 9,66,503 व नागरी भागात 2,33,831 लोकसंख्या आहे. तसेच ग्रामीण भागात 4,87,484 पुरुष व 4,79,019 स्त्रिया असून नागरी भागात 1,18,036 पुरुष व 1,15,795 स्त्रिया आहेत.

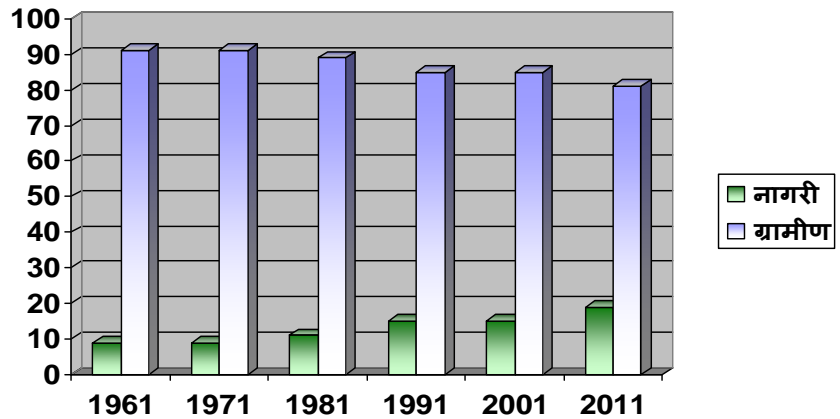

4.2 लोकसंख्येची घनता

जिल्हयाकरीता लोकसंख्येच्या प्रती चौ.कि.मी. मधील घनता दर 294 माणसे एवढा असून ग्रामीण भागातील 241 तर नागरी भागातील 3,232 इतका आहे. भंडारा तालुक्यात सर्वात अधिक तर पवनी तालुक्यात सर्वात कमी घनता असल्याचे आढळते.

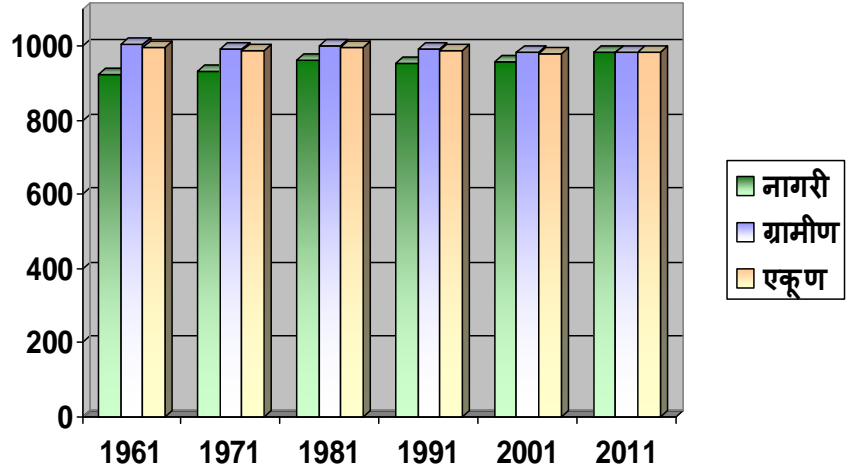
4.3 नागरी व ग्रामीण लोकसंख्या

जिल्हयातील एकूण लोकसंख्येच्या 81 टक्के लोकसंख्या ग्रामीण भागात तर 19 टक्के लोकसंख्या नागरी भागात आहे. नागरी भागाच्या लोकसंख्येपैकी जवळ-जवळ 54.1 टक्के लोकसंख्या भंडारा शहरात व सर्वात कमी लोकसंख्या लाखनी तालुक्यात दिसून येते.

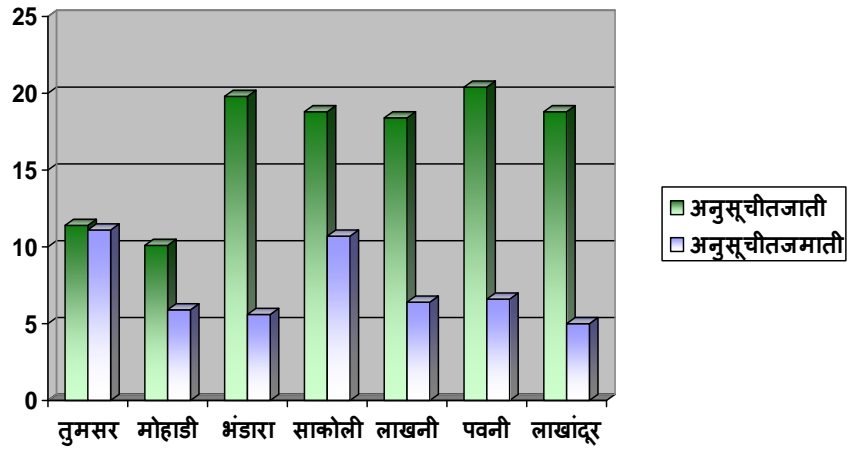
4.4 स्त्री-पुरुष प्रमाण

जिल्हयात दर हजार पुरुषामागे स्त्रियांची संख्या 982 आहे. हेच प्रमाण ग्रामीण भागात 983 व शहरी भागात 981 आहे. तुमसर, लाखांदूर तालुक्यात हे प्रमाण सर्वात जास्त 992 तर मोहाडी, लाखनी तालुक्यात सर्वात कमी 974 इतके आहे.

4.5 अनुसूचित जाती व जमाती

जिल्हयातील अनुसूचित जातीची एकूण लोकसंख्या 2,00,372 (16.7 टक्के) तर अनुसूचित जमातीची लोकसंख्या 88,886 (7.4 टक्के) एवढी आहे.

4.6 कामकरी

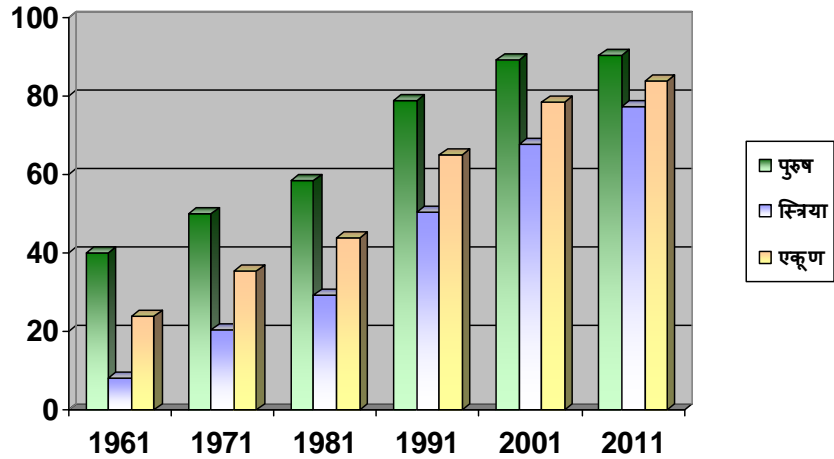
जिल्हयात एकूण काम करणारे 5,97,305 असून त्यापैकी शेतकरी 1,23,099 आणि शेतमजूर 3,12,183 ; वस्तुनिर्माण प्रक्रीया व घरगुती उद्योगात काम करणारे 17,169 आहेत . त्याशिवाय इतर काम करणारे कामकरी 1,44,854 आहेत. एकूण मुख्य काम करणारे 4,13,838 तर सिमांतिक काम करणारे 1,83,467 इतके आहेत . काम करणा-यांची टक्केवारी 49.8 तर काम न करणा-यांची टक्केवारी 50.2 आहे. ग्रामीण भागात काम करणा-यांची टक्केवारी 53.4 तर काम न करणा-यांची टक्केवारी 46.6 हेच प्रमाण नागरी भागात अनुक्रमे 34.7 व 65.3 एवढे आहे.

4.7 धर्मानुसार

जिल्हयात धर्मानुसार हिंदू -84.1 टक्के, बौद्ध-12.9 टक्के, मुस्लीम-2.2 टक्के, ख्रिश्चन-0.2 टक्के, जैन-0.1 टक्के, शीख-0.1 टक्के, इतर-0.3 टक्के आणि धर्म निर्देशित न केलेली लोकसंख्या 0.2 टक्के आहे .

4.8 साक्षरता

जिल्हयात 83.8 टक्के लोक साक्षर आहेत. त्यापैकी पुरुष व स्त्रियांची टक्केवारी अनुक्रमे 90.4 व 77.1 टक्के इतकी आहे. नागरी भागात 90.7 व ग्रामिण भागात 82.1 टक्के साक्षरता दिसून येते.

5. जिल्हा उत्पन्न अंदाज

जिल्हयाचे नियोजनाकरीता जिल्हा उत्पन्नाची अत्यंत आवश्यकता असल्याने जिल्हा सामाजिक व आर्थिक समालोचन या वार्षिक प्रकाशनात भंडारा जिल्हयाचे जिल्हा उत्पन्न अंदाज सन 2012-13 (द्वितीय सुधारीत अंदाज) ते 2013-14 (प्राथमिक सुधारीत अंदाज) प्रकाशित करण्यात येत आहे. जिल्हा उत्पन्न अंदाज तयार करतांना आर्थिक उत्पादन क्षेत्राचे 1) प्राथमिक 2) दुय्यम व 3) तृतीय क्षेत्र यानुसार तीन क्षेत्रात विभाजन करून त्यानुसार उत्पन्न विचारात घेण्यात आले. त्याकरीता आवश्यक ती माहिती जिल्हा व राज्य पातळीवरून संकलीत करण्यात आली असून अर्थव्यवस्थेतील ज्या क्षेत्रातील माहिती जिल्हा पातळीवर स्वतंत्रपणे उपलब्ध होऊ शकत नाही अशाप्रकाची माहिती, राज्य पातळीवर एकत्रितपणे उपलब्ध करून घेण्यात आली असून संबंधित जिल्हयाचा वाटा अंदाजित करण्यात आलेला आहे.

5.1 चालू किंमती नुसार जिल्हा उत्पन्न

भंडारा जिल्हयाचे क्षेत्रातील चालू किंमतीनुसार सन 2013-14 (पहिले सुधारीत अंदाज) चे स्थूल जिल्हा उत्पन्न 10744 कोटी आहे. त्याचप्रमाणे निव्वळ जिल्हा उत्पन्न 9809 कोटी असून निव्वळ दरडोई जिल्हा उत्पन्न 75764 आहे. चालू किंमतीनुसार जिल्हा उत्पन्न स्थूल उत्पन्नाच्या अनुक्रमे 21.3 टक्के प्राथमिक क्षेत्रातून, 23.2 टक्के द्वितीय क्षेत्रातून व उर्वरीत 55.4 टक्के तृतीय क्षेत्रातून प्राप्त झाले आहे.

5.2 स्थिर किंमती नुसार जिल्हा उत्पन्न (पायाभूत वर्ष 2004-05)

भंडारा जिल्हयाचे क्षेत्रातील स्थिर किंमतीनुसार सन 2013-14 (पहिले सुधारीत अंदाज) चे स्थूल जिल्हा उत्पन्न 5954 कोटी आहे. त्याचप्रमाणे निव्वळ जिल्हा उत्पन्न 5397 कोटी आहे. स्थिर किंमतीनुसार जिल्हा उत्पन्न स्थूल उत्पन्नाच्या अनुक्रमे 14.5 टक्के प्राथमिक क्षेत्रातून, 26.9 टक्के द्वितीय क्षेत्रातून व उर्वरीत 58.7 टक्के तृतीय क्षेत्रातून प्राप्त झाले आहे.

आकडेवारीच्या उपलब्धेचा अभाव, अनुरूप निर्देशांकांचा वापर तसेच पध्दतीमधील अंगभूत उणिवा या सर्वांमुळे जिल्हा उत्पन्नाचे अचूक अंदाज बांधण्यामध्ये मर्यादा येत असल्यामुळे हे अंदाज ढोबळमानाने जिल्हयातील उत्पन्नाची पातळी तयार करण्याकरीता वापरावेत.

6. कृषि

6.1 जमिनीचा वापर

ऋतू व पिके अहवाल सन 2010-11 नुसार जिल्हयातील एकूण भौगोलीक क्षेत्र 3,71,665 हेक्टर इतके आहे. 2010-11 वर्षातील निव्वळ पेरणी क्षेत्र 2,08,368 हेक्टर व दुबार पिकाखालील क्षेत्र 52,589 हेक्टर असे एकूण लागवडी खालील क्षेत्र 2,60,957 हेक्टर आहे. जिल्हयातील निव्वळ पेरणी क्षेत्राचे लागवडीखालील (पिकाखालील) एकूण क्षेत्राशी प्रमाण 79.8 टक्के आहे. तसेच एकूण ओलीताखालील क्षेत्र 1,28,165 हेक्टर असून एकूण लागवडीखालील क्षेत्राशी प्रमाण 43.4 टक्के आहे.

6.2 कृषि गणना 2010-11 मधील आकडेवारी पाहता असे आढळते की, जिल्हयात एकूण 2,18,672 वहिती खाती आहेत व त्याखालील धारण क्षेत्र 2,07,655 हेक्टर क्षेत्र आहे. त्यापैकी 84.2 टक्के वहिती खाती वैयक्तिक आहेत. उर्वरित संयुक्त व संस्थेची वहिती खाती आहेत. जमिनीचे क्षेत्र व एकूण खाती यांची माहिती पुढीलप्रमाणे आहे.

अ.क्र.	धारणगट (हेक्टर)	भुधारक (टक्केवारी)		क्षेत्र (टक्केवारी)	
		2000-01	2010-11	2000-01	2010-11
1.	0 ते 2	87	91	60	67
2.	2 ते 5	11	8	30	25
3.	5 ते 10	2	0.82	8	5.56
4.	10 ते 20	0.14	0.09	2	1.27
5.	२० व त्यापेक्षा जास्त	0.01	0.02	0.26	0.75

वरील तक्त्यावरून असे दिसून येते की, कृषि गणना 2010-11 प्रमाणे 0 ते 2 हेक्टर पर्यंतच्या एकूण 91 टक्के खातेदाराकडे 67 टक्के हेक्टर जमीन आहे. 2 ते 5 हेक्टर पर्यंतच्या 8 टक्के खातेदाराकडे 25 टक्के हेक्टर जमीन आहे. 0 ते 2 हेक्टर पर्यंतच्या खातेदाराकडे जास्त जमीन आहे.

6.3 पिकाचे स्वरूप, उत्पादन व क्षेत्र

भंडारा जिल्हयात भाताचे मुख्य पिक असून सन 2014-15 या वर्षामध्ये भाताचे उत्पादन 301867 मे. टन. असून सन 2013-14 च्या तुलनेत 28.7 टक्के वाढ झालेली आहे. तसेच 2013-14 च्या तुलनेत तांदूळ, गहू, ऊस या पिकांच्या उत्पादनात वाढ झालेली आहे व इतर धान्यामध्ये हरभरा, तूर, उडीद, मूग, जवस, सोयाबीन या पिकांचे उत्पादनात घट झाल्याचे दिसून येते.

6.4 शेतमाल साठवणुकीच्या व नियंत्रित बाजारपेठेच्या सोयी

भंडारा जिल्हयांत सन 2014-15 मध्ये 5 नियंत्रित कृषि उत्पन्न बाजार समित्या व 5 उप बाजार समित्या कार्यरत आहेत. जिल्हयातील या समित्यांमध्ये धान, तांदूळ या पिकाची मोठया प्रमाणात आवक होते. तर गहू, हरभरा, उडीद, मूग, तूर, मसूर, पोपट व जवस या पिकाची कमी प्रमाणात आवक होते.

6.5 जमीन सुधारणा

मृद व जलसंधारण योजनेअंतर्गत जमीनीच्या विकासाची कामे करण्यांत येतात. या कार्यक्रमांतर्गत मातीचे बांध घालणे, जमीनीचे सपाटीकरण करणे, सिमेंट प्लग, दगडी बांध घालणे, जैविकबांध, नाला बंडीग इत्यादी उपाय योजना केल्या जातात. मृदसंधारणाकरीता फलोत्पादन (काउडेप) ही योजना जिल्हयाचे विभागीय मृदसंधारण अधिका-यामार्फत राबविण्यांत येते. अतिरिक्त जमिनी दिलेल्या अभिहस्तांकीतांना अर्थसहाय्य देणे या योजनेअंतर्गत शेती अवजारे वाटप केल्या जातात. कृषि विकास अधिकारी, जिल्हा परिषद यांचेमार्फत अनुसूचित जाती / जमातीचे कुटूंबांना अनुदानावर बी-बियाणे, खते, अवजारे इत्यादीचे वाटप करण्यांत येते. तसेच पाईपलाइन, जुनी विहीर दुरूस्ती, बैलजोडी-गाडी इत्यादीचे मदत अनुदानावर करण्यांत येते.

7. जलसिंचन

जिल्हयांत ऋतू व पिके अहवाल सन 2010-11 च्या आकडेवारीनुसार निव्वळ ओलीताखालील क्षेत्र 1,08,886 हेक्टर असून त्यापैकी पृष्ठभागिय क्षेत्र 89,279 हेक्टर आहे . ओलीताखालील स्थूल क्षेत्राची लागवडीखालील स्थूल क्षेत्राशी टक्केवारी 43.4 आहे.॥

जिल्हयामध्ये सोरणा, बेटेकर बो, चांदपूर, व बघेडा हे 4 मध्यम प्रकल्प आहेत. या चारही प्रकल्पांतर्गत एकूण लाभक्षेत्र 21,189 हेक्टर असून त्यापैकी लागवडीलायक क्षेत्र 14,872 हेक्टर इतके आहे.

गोसेखुर्द (इंदिरा सागर) प्रकल्पाचे मुख्य धरण भंडारा जिल्हयातील पवनी तालुक्यामध्ये वैनगंगा नदीवर भंडारा शहराच्या दक्षिणेस 35 कि.मी. व पवनी शहरापासून उत्तरेस 10 कि.मी. अंतरावर गोसेखुर्द गावाजवळ बांधण्यांत येत आहे. या प्रकल्पामुळे भंडारा जिल्हयातील 89,856 हेक्टर जमीनीस ओलीताची सोय उपलब्ध होणार आहे. गोसेखुर्द प्रकल्पांतर्गत गोसेखुर्द प्रकल्पातून टेकेपार उपसा सिंचन योजना, पाघोरा उपसा सिंचन योजनेला पाणी पुरवठा करण्यांत येणार आहे.

जिल्हयात ऋतू व पिके अहवाल सन 2010-11 च्या आकडेवारीनुसार वापरात असलेल्या सिंचन विहिरींची संख्या 19,336 इतकी आहे. विहिरीवर ऑईल इंजिन व विजेचे पंप बसवून पिकांना पाणी दिले जाते. यांतर्गत 2010-11 साठी विहिरीवरील विद्युत पंपांची संख्या 14,759 तसेच डिझेल पंपांची संख्या 2,597 आहे.

8. पशुसंवर्धन व पशुवैद्यकिय सेवा

8.1 पशुधन

2012 च्या पशुगणनेप्रमाणे भंडारा जिल्हयातील एकूण पशुधन 4,93,423 आहे. याशिवाय कुक्कुट वर्गीय पक्ष्यांची संख्या 2,70,259 आहे. या गणनेनुसार एकूण 4,93,423 पशुधनापैकी गायी-बैल 48.4 टक्के, म्हशी व रेडे 18.3 टक्के, शेळ्या-मेंढ्या 33.3 टक्के व घोडे, शिंगरे व खेचरे 0.005 व इतर पशुधन 0.05 टक्के आहे.

जिल्हयामध्ये 31 मार्च, 2015 रोजी 6 पशुवैद्यकिय सर्वचिकित्सालय, 31 पशुवैद्यकिय दवाखाने व 48 पशुवैद्यकिय प्रथोमपचार केंद्रे आहेत.

8.2 दुग्धव्यवसाय

जिल्हयात शेतीकरीता पुरक व्यवसाय म्हणून दुग्धव्यवसाय करण्यात येतो. जिल्हयात गायी, म्हशी व संकरित जनावरांची संख्या मोठ्या प्रमाणावर आहे. सहकारी दुग्ध संकलन केंद्रामार्फत शासकीय दुग्ध योजनेंतर्गत दुग्ध संकलन व वितरण केले जाते. भंडारा जिल्हयात 271 पंजीबद्ध सहकारी दुग्ध संस्था असून भंडारा-1, पवनी-1 असे एकूण 2 शितगृहे आहेत. शितगृहांची एकूण क्षमता 200 हजार लिटर असून 2014-15 मध्ये दैनिक सरासरी दुग्ध संकलन 62 हजार लिटर आहे.

9. मत्स्य व्यवसाय

9.1 मत्स्योत्पादन

भंडारा जिल्हयात नद्या, तलाव व मोठ्या जलाशयात मत्स्योत्पादन होते. भंडारा जिल्हयात नदीची लांबी 200 कि.मी. असून अनेक तलाव आहेत. त्यामुळे भंडारा जिल्हयाला तलावाचा जिल्हा म्हणून संबोधण्यात येते. नद्या, तलाव व मोठ्या जलाशयाचे मार्च 2015 अखेर 12,510 हेक्टर क्षेत्र मत्स्योत्पादनासाठी अनुकूल आहे. हया अनुकूल क्षेत्राच्या 76.5 टक्के क्षेत्र प्रत्यक्ष वापरात आणण्यात आले आहे. मत्स्योत्पादनाची विक्री लिलाव पध्दतीने केल्या जाते. सन 2014-15 वर्षात 12,722 मे. टन माशांचे उत्पादन झाले असून 102.39 कोटी उत्पन्न मिळाले.

10. सहकार

10.1 सहकारी संस्था

भंडारा जिल्ह्यात 2014-15 वर्षाअखेर एकूण 1,486 संस्था कार्यरत आहेत व त्यामधील एकूण सभासद संख्या 5,40,000 इतकी असून 1,486 सहकारी संस्थांपैकी अनुक्रमे 371 कृषि पतसंस्था, 281 बिगर कृषि पतसंस्था असून 7 पणन संस्था कार्यरत आहेत. तसेच एकूण 463 उत्पादक संस्थांपैकी 271 दुग्ध संस्था, 136 मत्स्यव्यवसाय संस्था, 2 उपसा जलसिंचन संस्था, 9 विणकर संस्था, 20 औद्योगिक व 25 इतर संस्था कार्यरत असल्याचे आढळते. 364 सामाजिक सेवा सहकारी संस्थांपैकी 61 गृहनिर्माण, 105 कामगार संस्था, 18 ग्राहक भंडार व इतर 180 संस्था कार्यरत आहेत.

जिल्ह्यात मध्यवर्ती सहकारी बँकेने 2014-15 वर्षात अल्प मुदतीचे 481.45 कोटी, मध्यम मुदतीचे 70.36 कोटी वाटप केले असून येणे कर्ज 438.85 कोटी व थकित कर्ज 191.13 कोटी आहे.

11. वीज

11.1 विद्युतीकरण

जिल्ह्यामध्ये 2011 च्या जनगणनेप्रमाणे 771 वस्ती असलेले गावे, 93 ओसाड गावे आणि 12 शहरे आहेत. 31 मार्च, 2015 पर्यंत 98.7 टक्के गावांचे व शहरांचे विद्युतीकरण करण्यात आलेले आहेत.

11.2 वीजेचा वापर

वीजेचा वापर घरगुती, औद्योगिक व शेती अशा विविध कारणांकरीता होतो. वर्ष 2014-15 मध्ये भंडारा जिल्ह्याकरीता एकूण 417240 हजार किलोवॉट तास वापरलेल्या वीजेपैकी घरगुती वापराकरीता 39.1 टक्के, व्यापारी कामाकरीता 4.5 टक्के, औद्योगिक कामाकरीता 7.2 टक्के, सार्वजनिक दिवाबत्ती 1.4 टक्के, कृषी 44.8 टक्के व इतर वापराकरीता 2.9 टक्के वीजेचा वापर करण्यात आलेला आहे. मोठे उद्योगाअभावी कृषी क्षेत्रात मोठया प्रमाणावर वीजेचा वापर करण्यात येतो.

12. वाहतूक व दळणवळण

12.1 लोहमार्ग

भंडारा जिल्ह्यात 31 मार्च, 2015 अखेर एकूण 140 कि. मी. लांबीचे लोहमार्ग अस्तित्वात आहे.

12.2 रस्ते

जिल्ह्यात महाराष्ट्र शासन, जिल्हा परिषद व नगरपालिकेमार्फत रस्ते तयार करणे व त्याची निगा राखणे ही कामे प्रामुख्याने केली जातात. 31 मार्च, 2015 अखेर भंडारा जिल्ह्यात शासकीय 1376.62 कि.मी., जिल्हा परिषदेचे 4877.83 कि.मी. लांबीचे रस्ते असून याशिवाय नगरपालिका हद्दीतील 258.26 कि.मी. लांबीचे रस्ते आहेत. पृष्ठभागाचे वर्गीकरणानुसार जिल्ह्यात डांबरीकरणाचे 47.0 टक्के, खडीचे व पक्के रस्ते 25.6 टक्के व इतर प्रकारचे 27.4 टक्के रस्ते आहेत.

12.3 नोंदणीकृत वाहने

भंडारा जिल्ह्यात 31 मार्च, 2015 अखेर एकूण वाहने 1,82,287 आहेत. त्यापैकी 1,52,257 दुचाकी, 1833 तीनचाकी वाहने आहेत.

13. खनिजे व उद्योग

13.1 खनिज

भंडारा जिल्हा खनिज उत्पादनाच्या दृष्टिने समृद्ध आहे. जिल्ह्यात मोठ्या प्रमाणावर उच्च व हलक्या प्रतीचे कच्चे मॅंगनिज आढळते. तसेच खनिजामध्ये लोहखनिज, कायनाईट, क्रोमाईट, सिलीमीनाईट, कोरंडम, पॉयरोफिलाईट, क्वार्ट्ज, सॅंड खनिजे आढळते. गौण खनिजात रेती, इमारती दगड/बोल्डर, विटा व कवले तयार करण्यासाठी लागणारी माती इत्यादी प्रकारचे खनिज आढळतात. कच्च्या मॅंगनिजचा साठा तुमसर तालुक्यात चिखला, सितासावंगी, येदरबुची, डोंगरी (बु.) व बालापूर (हमेशा) येथे आढळतो.

13.2 उद्योग व कामगार

या जिल्ह्यामध्ये 2013 मध्ये नोंदणीकृत 152 कारखाने असून चालू स्थितीमध्ये 134 कारखाने आहेत व त्यात 4,661 कामगारांना रोजगार उपलब्ध करून देण्यांत आलेला आहे.

जिल्ह्यामध्ये अनेक छोटे-मोठे कारखाने असून त्यापैकी भंडारा शहरात पितळी भांडी तयार करण्याचे जवळ-जवळ 44 कारखाने आहेत. सन 1945 पासून भंडारा शहरात पितळी भांड्याचा व्यवसाय सुरु आहे. पुढे तो स्वातंत्र्योत्तर काळात वाढत गेला मात्र आज पितळीच्या स्थाने अन्य धातू आल्यामुळे या उद्योगाचे भवितव्य अंधारले आहे, तरी पण आजही दर दिवशी अंदाजे 05 ते 06 टन पितळी भांड्याची मोड भंडारा शहरात विकायला येते. जिल्ह्यात दुसरा महत्वाचा उद्योग विडी तयार करणे हा आहे. हा उद्योग भंडारा जिल्ह्यात भंडारा, मोहाडी, तुमसर, साकोली येथे अस्तित्वात आहे.

13.3 औद्योगिक वसाहत

भंडारा जिल्ह्यामध्ये औद्योगिक वसाहतीत अशोक लेलॅंड कंपनी हा प्रमुख उद्योग असून या उद्योगाचे 12 पूरक उद्योग कार्यरत आहेत. हया उद्योगापैकी केवळ 6 उद्योग सुरु असून त्या उद्योगातर्फे अशोक लेलॅंड कंपनीला उत्पादित माल पुरविला जातो. हिंदुस्थान कंपोजिस्ट इंडिया लिमिटेड हा उद्योग गडेगाव येथे 20,500 चौ.कि.मी.क्षेत्रात उभारला असून हया उद्योगाकडून ऑटोमोबाईल्स जॉइन्ट्स क्लज व ब्रेक लाईनिंगचे उत्पादन होत असून निर्यात सुध्दा केली जाते. भंडारा रोड रेल्वेस्टेशनच्या बाजूला एकलारी गावाजवळ मे.सनफ्लॅग आयर्न स्टील कंपनी दिल्ली यांचा पोलाद कारखाना उभारण्यात आला आहे. त्यासाठी अंदाजे 170 हेक्टर जमिन मौजा बिडसितेपार, सिरसी, एकलारी व वरठी हया गावाद्वारे उपलब्ध करून देण्यांत आली आहे. 150 हजार मे.टन स्पॅज लोखंड, 160 हजार मे.टन.सेलेबल स्टीलची वार्षिक उत्पादन क्षमता या कारखान्याची आहेत. त्यात जवळ-जवळ 600 कुशल व अकुशल कामगार कार्यरत आहेत.

13.4 भंडारा जिल्ह्यात 1963 मध्ये एक सहकारी उद्योग वासाहत 8.24 हेक्टर जमीनीवर उभारण्यात आला आहे. मार्च, 2005 अखेर त्यांत 90 सभासद असून सहकारी उद्योगाची संख्या 48 आहे. एकूण विकसित भूखंडाची संख्या 71 असून त्यापैकी 70 भूखंडाचे वाटप करण्यात आले आहे व उर्वरित एक भूखंड संस्थेचे कार्यालय व धर्मकाटा या करीता राखून ठेवलेले आहे. चालू उद्योगामध्ये 403 कामगार कार्यरत आहेत.

13.5 रोजगार व स्वयंरोजगार

जिल्ह्यामध्ये सन 2014-15 या वर्षाअखेरील पटावरील उमेदवार 80,579 आहेत त्यापैकी सार्वजनिक क्षेत्रात एकूण 45 लोकांना रोजगार उपलब्ध झाला आहे. रोजगार विनिमय केंद्रामध्ये रोजगार विषयक माहिती पुरविणा-या संस्थांच्या माहितीच्या आधारावरील आकडेवारी दिलेली आहे.

14. आर्थिक गणना

संचालनालयामार्फत सन 2012 मध्ये सहावी आर्थिक गणना घेण्यात आली असून आकडेवारी उपलब्ध न झाल्यामुळे सन 2005 मध्ये झालेल्या पाचव्या आर्थिक गणनेनुसार बिगर कृषि व निवडक कृषि (शेती) या उद्योगातील स्वयंकार्यरत व आस्थापनाविषयक माहितीचा यात समावेश करण्यात आलेला आहे.

14.1 (अ) कृषि व बिगर कृषि आस्थापना

भंडारा व गोंदिया जिल्हा मिळून कृषि व बिगरकृषि उद्योगांची संख्या 1,14,212 असून यापैकी 79.4 टक्के आस्थापना ग्रामीण भागात तर केवळ 20.6 टक्के आस्थापना नागरी भागात कार्यरत आहेत. एकूण आस्थापनापैकी 1,04,523 (91.5 टक्के) खाजगी तर 1,192 (1.0 टक्के) आस्थापना सहकारी क्षेत्रात व 8,497 (7.4 टक्के) सार्वजनिक क्षेत्रात कार्यरत आहेत. एकूण आस्थापनेच्या 27.7 टक्के आस्थापनेचे मालक अनुसूचित जातीचे तर केवळ 12.7 टक्के आस्थापनेचे मालक अनुसूचित जमातीचे आहेत. एकूण आस्थापनापैकी 40.6 टक्के आस्थापना जागाविरहित कार्यान्वित होत्या तर केवळ 18.1 टक्के आस्थापनेमध्ये उत्पादनासाठी विजेचा वापर करण्यात येत होता.

14.2 (ब) कामगार

भंडारा व गोंदिया जिल्हा मिळून कृषि व बिगरकृषि आस्थापनेमध्ये 2,60,624 कामगार काम करीत होते. या पैकी 74.1 टक्के कामगार ग्रामीण भागात तर 25.9 टक्के कामगार नागरी भागात काम करीत होते. एकूण कामगारांपैकी वेतनावर काम करणारे कामगार 1,26,789 (48.7 टक्के) होते. जिल्हयातील प्रत्येक आस्थापनेत सरासरी 2 कामगार काम करीत होते. तर ग्रामीण व नागरी भागातील आस्थापनेकरीता हेच प्रमाण 2 व 3 असे होते.

14.3 (क) उद्योग गटानुसार वर्गीकरण

एकूण आस्थापनेपैकी बिगर कृषि या उद्योग गटात सर्वाधिक म्हणजे 89,787 (44.0 टक्के) आस्थापना आहेत व त्यामध्ये एकूण कामगारापैकी 2,15,807 (48.4 टक्के) कामगार काम करीत आहेत. कृषि या उद्योग गटात 24,425 (11.9 टक्के) आस्थापना आहेत. या आस्थापनेमध्ये 44,817 (9.4 टक्के) कामगार काम करीत आहेत.

14.4 (ड) सहकार क्षेत्रातील आस्थापना

भंडारा व गोंदिया जिल्हा मिळून बिगर कृषि सहकार क्षेत्रात असणा-या एकूण 1,037 आस्थापनेपैकी 835 आस्थापना ग्रामीण भागात तर 202 आस्थापना नागरी भागात आहेत. एकूण आस्थापनेपैकी 22.3 टक्के आस्थापना विजेवर चालणा-या आहेत. (एकूण कामगारापैकी बिगर कृषि सहकारी क्षेत्रातील आस्थापना मध्ये काम करणा-या कामगारांची संख्या उपलब्ध नाही.)

14.5 (इ) स्वयंकार्यरत उद्योग

भंडारा व गोंदिया जिल्हा मिळून जिल्हयातील सर्व गट मिळून एकत्र या गटातील स्वयं कार्यरत उद्योगांची एकूण संख्या 67,288 आहे. यापैकी ग्रामीण भागात 54,791 (81.4 टक्के) व नागरी भागात 12,497 (18.6 टक्के) उद्योग अस्तित्वात आहेत.

15. शिक्षण

प्राथमिक, माध्यमिक व उच्च शिक्षण

भंडारा जिल्हयात सन 2014-15 मध्ये प्राथमिक शाळा 994, माध्यमिक 196 उच्च माध्यमिक 140 व महाविद्यालये 97 आहेत. या शैक्षणिक संस्थांमधील एकूण विद्यार्थी संख्या 2,44,517 असून त्यापैकी मुलींची संख्या 1,22,086 एवढी आहे. अनुसूचित जातीचे एकूण विद्यार्थी 41,387 तर अनुसूचित जमातीचे 17,543 विद्यार्थी आहेत. शिक्षक संख्या प्राथमिक 3957, माध्यमिक 1994, उच्च माध्यमिक 2231 व महाविद्यालयीन 493 आहेत.

जिल्हयात एकूण विद्यार्थ्यांपैकी प्राथमिक शाळेत 62 टक्के, माध्यमिक शाळेत 17.2 टक्के, उच्च माध्यमिक शाळेत 12.2 टक्के तर महाविद्यालयांत 8.6 टक्के विद्यार्थी आहेत.

16. सार्वजनिक आरोग्य व वैद्यकिय सेवा

वैद्यकिय सेवा

मार्च, 2015 अखेर भंडारा जिल्हयात 11 रुग्णालये, 41 दवाखाने, 26 प्रसुतीगृहे व 33 प्राथमिक आरोग्य केंद्रे आहेत. वैद्यकिय सेवात वाढ झाल्यामुळे मृत्यूच्या दरात घट झाल्याचे दिसून येते.

भंडारा जिल्हयात 31 मार्च, 2015 रोजी 36 कुटूंब नियोजन केंद्र कार्यरत आहेत. या केंद्रातून 2014-15 या वर्षात स्त्रियांवर 4,657 कुटूंब नियोजन शस्त्रक्रिया करण्यात आल्यात तर 1,297 पुरुषांवर नसबंदी शस्त्रक्रिया करण्यात आल्यात.

17. अधिकोष

भंडारा जिल्हयात 31 मार्च, 2015 रोजी 153 ठिकाणी (शहरे व खेडी धरुन) बँका कार्यरत आहेत. मार्च, 2015 अखेर राष्ट्रीयकृत बँकेच्या शाखा भंडारा जिल्हयात 117 वर्गीकृत बँकांची शाखा कार्यालये असून प्रति बँक (2011चे जनगणनेनुसार) 10,259 लोकसंख्येस सेवा उपलब्ध करुन देण्यांत आली आहे. तसेच भंडारा जिल्हयांत दर लाख लोकसंख्येमागे 10 अधिकोष शाखा कार्यालये असल्याचे आढळते.

18. संकीर्ण

18.1 जमीन महसूल

भंडारा जिल्हयामध्ये सन 2014-15 मध्ये एकत्रित जमीन महसूलाची चालू मागणी 7172.75 लक्ष आहे. भंडारा जिल्हयात वसुलीस पात्र रक्कम 7172.65 लक्ष आहे. प्रत्यक्षात वसुली 5349.29 लक्ष झाली म्हणजेच वसुलीस पात्र असलेल्या रक्कमेपेक्षा भंडारा जिल्हयात 1823.36 लक्ष वसुली कमी झालेली आहे.

18.2 डाक व दूरध्वनी

भंडारा जिल्हयात 31 मार्च, 2015 अखेर 137 टपाल कार्यालये, 597 पत्रपेट्या व 198 पोस्टमन कार्यरत आहेत. तसेच 129 गावात टपाल कार्यालयाची सोय उपलब्ध करुन देण्यांत आलेली असून दर लाख लोकसंख्येमागे 11 टपाल कार्यालये कार्यरत असल्याचे आढळते. या जिल्हयात दूरध्वनी वापरणाऱ्यांची संख्या 13,626 आहे.

18.3 पोलिस आस्थापना

31 मार्च, 2015 रोजी भंडारा जिल्हयात अनुक्रमे 15 पोलिस ठाणे, 9 आऊट पोष्ट, 4 पोलीस चौकी, 11 लॉकप्स ची सोय आहे. भंडारा जिल्हयात पोलिस दलाची एकूण संख्या 1,659 आहे.

सन 2014-15 मध्ये दिवाणी न्यायालयात 1644, फौजदारी न्यायालयात 10309, लोक न्यायालयात 2204, कामगार न्यायालय 227, औद्योगिक न्यायालय 768, जिल्हाधिकारी तथा जिल्हा दंडाधिकारी 198, ग्राहक पंचायत 116 याप्रमाणे प्रकरणे दाखल करण्यात आली आहे .

18.4 वाचनालये, वृत्तपत्रे व नियतकालिके

या जिल्हयाचे भंडारा मुख्यालयी शासकीय ग्रंथालयाची सोय उपलब्ध आहे तसेच सामाजिक संस्थेद्वारे सार्वजनिक वाचनालय चालविले जातात.

मार्च, 2015 रोजी भंडारा जिल्हयात 8 दैनिक वर्तमानपत्र, 19 साप्ताहिके असे एकूण भंडारा जिल्हयात 27 प्रकाशने प्रकाशित केले जातात.

18.5 करमणूक

भंडारा जिल्हयात 31 मार्च, 2015 रोजी 3 कायम स्वरुपाची चित्रपटगृहे असून एकूण केबलचालक 77 आहेत. याद्वारे सन 2014-15 वर्षात 0.58 लाख उत्पन्न शासनास प्राप्त झाले आहे .

19. प्रेक्षणीय स्थळे

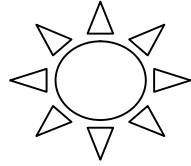
भंडारा जिल्हयात पवनी तालूक्यात अडयाळ या गावी हनुमानाची प्राचिन भव्य मुर्ती आहे. तेथे रामनवमीच्या दिवशी रथयात्रा भरते. ही मुर्ती स्वयंभू आहे. अंबागडच्या टेकड्या प्रेक्षणीय आहेत. भंडारा शहराच्या मध्यभागी हेमाडपंथी देवालय आहे. पवनी हे शहर पौराणिक राजा पवन यांचे राहण्याचे ठिकाण होते. उत्खननात पवनी शहराजवळ बुध्द स्तुपाची प्रवेशद्वारे सापडल्यामुळे या शहराला ऐतिहासिक महत्व प्राप्त झाले आहे. प्राचीन काळात पवनी बौध्द धम्माचे केंद्र होते. गायमुख गावाजवळ पाण्याचा झरा प्रसिध्द असून तेथे दरवर्षी महाशिवरात्रीला मोठी यात्रा भरते. भंडारा वरुन 5 कि.मी. अंतरावर वैनगंगा नदीच्या तिरावर कोरंभी गावाच्या पहाडावर दुर्गादेवी (पिंगलाई) चे देवस्थान आहे. देवस्थानाच्या परिसरातून बघतांना वैनगंगानदीचे खोरे विलोभनिय वाटते. नवरात्रीला कोरंभी येथे मोठी यात्रा भरते. साकोली वरुन 3 कि.मी. अंतरावर कुंभली येथे माँ. दुर्गाबाई देवस्थान प्रसिध्द आहे. येथे मकरसंक्रातीच्या दिवशी भव्य यात्रा भरते. जिल्हयात जिल्हा नियोजन समितीने 17 'क वर्ग' पर्यटनस्थळे आणि 49 'क वर्ग' तिर्थस्थळांना मान्यता दिलेली आहे.

भंडारा जिल्हयामध्ये 66 पर्यटनस्थळे असून पर्यटनस्थळांच्या विकासकामांवर 241.26 लाख खर्च झालेला आहे.

-- 00 --

दृष्टिक्षेपात भंडारा जिल्हा

जिल्हा :- भंडारा

2015

जिल्हा सामाजिक व आर्थिक समालोचन - 2015
दृष्टिक्षेपात जिल्हा

अ.क्र.	बाब	परिमाण	जिल्हा	महाराष्ट्र
1	2	3	4	5
एक	प्राकृतिक रचना			
1	भौगोलिक स्थान			
	1.1 उत्तर अक्षांश	अंश	21.17	16.4-22.1
	1.2 पूर्व रेखांश	अंश	79.65	72.6-80.9
	1.3 क्षेत्रफळ	हजार चौ.कि.मी.	4	308
2	प्रशासकीय रचना			
	2.1 तालुके	संख्या	7	355@@
	2.2 शहरे (गणना शहरांसह)	संख्या	12	534
	2.3 वस्ती असलेली गावे	संख्या	771	40,959
	2.4 वस्ती नसलेली गावे	संख्या	93	2,706
@@ मुंबई व मुंबई उपनगर जिल्हयामधील 3 तहसिल वगळून				
दोन	स्थानिक स्वराज्य संस्था			(2014-15)\$
1	महागरपालिका	संख्या	-	26
2	नगरपरिषदा	संख्या	3	226
3	कटकमंडळे	संख्या	-	7
4	पंचायत समित्या	संख्या	7	351
5	ग्रामपंचायती	संख्या	542	27,873
6	नगरपंचायत	संख्या	-	13
\$ राज्य निवडणूक आयोगाच्या अहवालानुसार				
तीन	लोकसंख्या (जनगणना - 2011)			
1	ग्रामीण	हजार	967	61,556
2	नागरी	हजार	234	50,818
3	एकूण	हजार	1200	1,12,374
4	पुरुष	हजार	606	58,243
5	स्त्रिया	हजार	595	54,131
6	स्त्रिया प्रति हजार पुरुष	संख्या	982	929
7	अनुसूचीत जातींची लोकसंख्या	हजार	200	13,276
7.1	एकूण लोकसंख्येशी प्रमाण	टक्के	16.7	11.8
8	अनुसूचीत जमातींची लोकसंख्या	हजार	89	10,510
8.1	एकूण लोकसंख्येशी प्रमाण	टक्के	7.4	9.4
9	घनता (लोकसंख्या प्रति चौ.कि.मी.)	संख्या	294	365
10	साक्षरतेचे प्रमाण			
	10.1 ग्रामीण	टक्के	82.1	77.0
	10.2 नागरी	टक्के	90.7	88.7
	10.3 एकूण	टक्के	83.8	82.3
	10.4 पुरुष	टक्के	90.4	88.4
	10.5 स्त्रिया	टक्के	77.1	75.9
	10.6 साक्षरतेमध्ये महाराष्ट्राचा देशात क्रमांक	क्रम संख्या	-	बारावा
11	दारिद्र्य रेषेखालील ग्रामीण कुटुंबे (2002)	लाख	1.2	45.19

अ.क्र.	बाब	परिमाण	जिल्हा	महाराष्ट्र
1	2	3	4	5
चार	जिल्हा उत्पन्न अंदाज			
1	चालू किंमतीनुसार			2013-14 +
	1.1 एकूण उत्पन्न (स्थूल)	कोटी	10,744	15,10,132
	1.2 दरडोई उत्पन्न (स्थूल)	`	82,989	1,29,526
	1.3 एकूण उत्पन्न (निव्वळ)	कोटी	9,809	13,65,149
	1.4 दरडोई उत्पन्न (निव्वळ)	`	75,764	1,17,091
2	स्थिर (2004-05) किंमतीनुसार			
	2.1 एकूण उत्पन्न (स्थूल)	कोटी	5,954	8,96,767
	2.2 दरडोई उत्पन्न (स्थूल)	`	45,994	76,917
	2.3 एकूण उत्पन्न (निव्वळ)	कोटी	5,397	8,05,593
	2.4 दरडोई उत्पन्न (निव्वळ)	`	41,686	69,097
+ पहिले सुधारीत अंदाज				
पाच	कृषि		2010-11	2013-14*
1	भौगोलिक क्षेत्र	हजार हेक्टर	372	30,758
2	जंगलव्याप्त क्षेत्र	हजार हेक्टर	42	5,206
3	जंगलव्याप्त क्षेत्राचे भौगोलिक क्षेत्राशी प्रमाण	टक्के	11.3	16.93
4	शेतीला उपलब्ध नसलेली जमीन			
	4.1 बिगर- शेती वापराखालील	हजार हेक्टर	13	1,460
	4.2 पडीत आणि लागवडीलायक नसलेली	हजार हेक्टर	29	1,724
	4.3 एकूण (4.1 + 4.2)	हजार हेक्टर	42	3,184
5	पडीत जमिन व्यतिरिक्त लागवड न केलेली इतर जमीन		2010-11	2013-14*
	5.1 कायम गुरेचरण व इतर	हजार हेक्टर	19	1,244
	5.2 झाडे-झुडपांखालील	हजार हेक्टर	0.3	250
	5.3 लागवडीलायक परंतु पडीत	हजार हेक्टर	23	915
6	पडीत जमीन		2010-11	2013-14*
	6.1 चालू पड	हजार हेक्टर	6	1,401
	6.2 इतर पड	हजार हेक्टर	7	1,192
7	पिकाखालील क्षेत्र		2010-11	2013-14*
	7.1 पिकाखालील निव्वळ पेरणी क्षेत्र	हजार हेक्टर	208	17,368
	7.2 दुसोटा /तिसोटा क्षेत्र	हजार हेक्टर	53	6,012
	7.3 एकूण पिकाखालील क्षेत्र	हजार हेक्टर	261	23,380
8	ओलिताखालील क्षेत्र		2010-11	2012-13*
	8.1 निव्वळ ओलित क्षेत्र	हजार हेक्टर	109	उ.ना.
	8.2 एकूण ओलित क्षेत्र	हजार हेक्टर	128	उ.ना.
9	महत्वाच्या पिकाखालील क्षेत्र		2010-11	2013-14*
	9.1 तृणधान्ये	हजार हेक्टर	239	8,108
	9.2 कडधान्ये	हजार हेक्टर	36	3,653
	9.3 तेलबिया	हजार हेक्टर	9	4,182
	9.4 ऊस (तोडणीक्षेत्र)	हजार हेक्टर	1	937
	9.5 कापूस	हजार हेक्टर	-	4,160
10	पर्जन्य (सरासरी) 2014	मि.मी.	1809.40	1292.12
11	जमीन वहिती धारण क्षेत्र		2010-11	2010-11
	11.1 क्षेत्र 2 हेक्टरपेक्षा कमी	हजार हेक्टर	140	8,925
	11.2 क्षेत्र 2 ते 10 हेक्टर	हजार हेक्टर	63	9,758
	11.3 क्षेत्र 10 हेक्टरपेक्षा जास्त	हजार हेक्टर	4	1,084

* अंदाजित

अ.क्र.	बाब	परिमाण	जिल्हा	महाराष्ट्र
1	2	3	4	5
सहा	अंशतः व पूर्णतः सिंचन क्षमता निर्माण झालेले पाटबंधारे प्रकल्प व त्यांखालील क्षेत्र		2014-15	30 जून 2014 पर्यंत
1	मोठे पाटबंधारे प्रकल्प 1.1 लाभक्षेत्र (निर्मित सिंचन क्षमता)	संख्या हजार हेक्टर	2 326	105 \$ 2,585 *@
2	मध्यम पाटबंधारे प्रकल्प 2.1 लाभक्षेत्र (निर्मित सिंचन क्षमता)	संख्या हजार हेक्टर	4 21	299 \$ 898 *@
3	लघु पाटबंधारे प्रकल्प (राज्यक्षेत्र) 3.1 लाभक्षेत्र	संख्या हजार हेक्टर	59 33	3,507 \$ 1,320*@
4	लाभक्षेत्रातील विहिरीद्वारे 2012-13 मधील अतिरिक्त सिंचन क्षेत्र	हजार हेक्टर	20	1,118
\$ पूर्ण व प्रगतीपथावरील घटकांची अस्थायी संख्या, * अंदाजित, @ चितळे समितीच्या शिफारसीनुसार महाराष्ट्र जलसंधारण विकास केंद्र यांनी मुख्य अभियंता, जल संधारण विकास यांचेकडून प्राप्त माहितीवर आधारीत केलेल्या परिगणनेनुसार				
सात	पशुसंवर्धन (पशुगणना -2012)			
1	एकूण पशुधन	हजार	493	32,489 *
2	गो जातीय	हजार	239	15,484
3	महिषवर्गीय	हजार	90	5,594
4	मेंढया व शेळ्या	हजार	164	11,016
5	कोंबडया व बदके	हजार	270	77,795 @
* इतर पशुधनासह (इतर पशुधन या बाबींमध्ये डुकरे, घोडे व शिंगरे, खेचरे, उंट, गाढवे यांचा समावेश आहे. @ कोंबडया व बदके यामध्ये तुर्की, क्वेल व इतर कुक्कुटपक्षी व पोल्ट्रीफार्म मधील पक्षी समाविष्ट आहेत.				
आठ	सहकारी क्षेत्र		31/03/2015	31/03/2014 *
1	सहकारी संस्था	संख्या	1,486	2,30,295
2	प्राथमिक कृषि सहकारी पतसंस्था	संख्या	368	21,185
	2.1 सभासद संख्या	हजार	179	15,701
	2.2 दिलेली कर्जे	लाख	36,224	8,56,700
	2.2 येणे कर्जे	लाख	9,649	10,75,300
3	सहकारी दुग्धसंस्था	संख्या	271	26,577 *
* अस्थायी				
नऊ	वीज		31/03/2015	31/03/2015
1	विद्युतीकरण झालेली गावे	संख्या	761	40,897
2	वीज पुरवठा केलेले कृषी पंप संघ	हजार	37	3,812
3	विजेचा वापर	दशलक्ष कि.वॅ.तास	2014-15	2013-14
	3.1 घरगुती	दशलक्ष कि.वॅ.तास	163	23,679
	3.2 वाणिज्यिक	दशलक्ष कि.वॅ.तास	19	12,469
	3.3 औद्योगिक	दशलक्ष कि.वॅ.तास	30	38,949
	3.4 कृषि	दशलक्ष कि.वॅ.तास	187	21,725
	३.५ इतर + सार्व.दिवाबत्ती	दशलक्ष कि.वॅ.तास	18	6,167
	3.6 एकूण (3.1 ते 3.5)	दशलक्ष कि.वॅ.तास	417	1,02,989

अ.क्र.	बाब	परिमाण	जिल्हा	महाराष्ट्र
1	2	3	4	5
दहा	परिवहन व दळणवळण		31/03/2015 अखेर	31/03/2014
1	रेल्वे मार्गाची एकूण लांबी	कि.मी.	140	6,103
2	रस्त्यांनी जोडलेली गावे (31/03/2014 अखेर)		31/03/2015	31/03/2014 अखेर
	2.1 बारमाही	संख्या	771	40,192
	2.2 हंगामी	संख्या	-	653
3	रस्त्यांची लांबी (पृष्ठांकित)		2014-15	2013-14
	3.1 राष्ट्रीय महामार्ग	कि.मी.	74	5,858
	3.2 राज्य महामार्ग (प्रमुख राज्य महामार्गांसह)	कि.मी.	652	40,300 *
	3.3 प्रमुख जिल्हामार्ग	कि.मी.	659	50,232
	3.4 इतर जिल्हामार्ग	कि.मी.	1,803	52,761
	3.5 ग्रामीण रस्ते	कि.मी.	3,324	1,14,557
	3.6 एकूण (3.1 ते 3.5)	कि.मी.	6,513	2,63,708
* राज्य महामार्गात प्रमुख राज्य महामार्गाचा समावेश आहे.				
अकरा	नोंदणीकृत कारखाने व रोजगार		2013	2012
1	नोंदणीकृत कारखाने	संख्या	152	44,859
2	नोंदणीकृत चालू कारखाने ॥ (त्यांतील कामगार)	संख्या	134	37,339
		संख्या	4,661	20,56,471
3	साखर कारखाने (2014-15) (साखरेचे उत्पादन) (2014-15)	संख्या लाख मे. टन	2 2.10	202* 56.52@
* 31 मार्च, 2014 रोजीची अस्थायी आकडेवारी @ आक्टोबर ते सप्टेंबर करीत				
4	सहकारी सूत गिरण्या *	संख्या	-	149 *
* 31 मार्च, 2014 रोजीची अस्थायी आकडेवारी				
बारा	कर्मचारी गणना (भरलेली पदे)		31 मार्च, 2015	1 जुलै 2008
1	शासकीय	हजार	11	593
2	जिल्हा परिषदा	हजार	-	468
3	नगर परिषदा	हजार	-	52
4	महानगरपालिका (मुंबई म.न.पा. वगळून)	हजार	-	106
तेरा	शिक्षण क्षेत्र			
1	प्राथमिक शिक्षण (1 ते 8 वी)		2014-15	2014-15 *
	1.1 एकूण शाळा	संख्या	994	97,072
	1.2 विद्यार्थी	हजार	152	16,167
	1.3 शिक्षक	हजार	4	506
	1.4 प्रति शिक्षक विद्यार्थी	संख्या	38	31.9
2	माध्यमिक शिक्षण (उच्च माध्यमिक सह.)			
	2.1 एकूण शाळा	संख्या	336	24,463
	2.2 विद्यार्थी	हजार	72	6,171
	2.3 शिक्षक	हजार	4	219
	2.4 प्रति शिक्षक विद्यार्थी	संख्या	18	28.1
3	उच्च शिक्षण			
	3.1 संस्था	संख्या	97	2,945
	3.2 एकूण विद्यार्थी	हजार	21	1,586
* अस्थायी				

अ.क्र.	बाब	परिमाण	जिल्हा	महाराष्ट्र
1	2	3	4	5
4	तांत्रिक व व्यवसाय शिक्षण		2014-15	2014-15
	4.1 व्यवसाय पदवी शिक्षण संस्था (प्रवेश क्षमता)	संख्या संख्या	2 945	962 1,93,860
	4.2 व्यवसाय पदविका शिक्षण संस्था (प्रवेश क्षमता)	संख्या संख्या	6 1,825	916 2,16,140
	4.3 शासकीय औद्योगिक प्रशिक्षण संस्था (2014-15) (प्रवेश क्षमता)	संख्या संख्या	8 2,040	417 92,433
	4.4 अशासकीय औद्योगिक प्रशिक्षण संस्था (2014-15) (विना अनुदानित) (प्रवेश क्षमता)	संख्या संख्या	18 692	411 31,185
चौदा	सार्वजनिक आरोग्य		2014-15	2013
1	रुग्णालये	संख्या	11	1,395
2	दवाखाने	संख्या	41	3,087
3	प्राथमिक आरोग्य केंद्रे	संख्या	33	1,811 *
4	प्राथमिक आरोग्य उपकेंद्रे	संख्या	193	10,580 *
5	प्राथमिक आरोग्य पथके	संख्या	-	193
* डिसेंबर, 2014 पर्यंत				
पंधरा	आदिवासी कल्याणकारी योजना		2014-15	2014-15
1	आदिवासी आश्रमशाळा (शासकीय व अनुदानित) (त्यांतील विद्यार्थी)	संख्या संख्या	9 2865	1085 4,50,098
सोळा	मागासवर्गीयांसाठी कल्याणकारी योजना		2014-15	2014-15
1	मागासवर्गीयांसाठी वसतिगृहे (शासकीय व अनुदानित) (त्यांतील विद्यार्थी)	संख्या संख्या	71 2,716	2,754 1,36,015
सतरा	सार्वजनिक वितरण व्यवस्था		2014-15	डिसेंबर, 2014 पर्यंत
1	रास्त भावाची दुकाने	संख्या	852	51,193
2	पुरविलेला एकूण साठा		2014-15	2013-14
	2.1 गहू	लाख टन	0.36	25.19
	2.2 तांदूळ	लाख टन	0.27	21.96
			2014-15	जून, 2014
3	शासकीय गोदामे (साठवण क्षमता)	संख्या हजार टन	10 8	1,005 608

3. जिल्हा योजनेचा आढावा

विविध विकास योजना

सन 2014-15 मध्ये सर्वसाधारण योजनेअंतर्गत 8000.00 लाख नियतव्यय मंजूर झालेला असून त्यापैकी 7972.54 लाख (99.7 %) खर्च झालेला आहे. अनुसूचित जाती उपयोजनेअंतर्गत 3163 लाख नियतव्यय मंजूर झालेला आहे व त्यापैकी खर्च 2961.09 लाख (93.6 %) झालेला आहे. आदिवासी उपयोजना क्षेत्राबाहेरील योजनेअंतर्गत 1493.48 लाख नियतव्यय मंजूर असून त्यापैकी 1414.65 लाख (94.7 %) खर्च झालेला आहे.

सन 2014-15 मध्ये जिल्हयात सर्वसाधारण, अनुसूचित जाती उपयोजना व आदिवासी उपयोजना अंतर्गत **कृषि व संलग्न सेवा** या विकास शिर्षाखाली 1525.51 लाख, **ग्रामीण विकास** या शिर्षाखाली 985.47 लाख व **पाटबंधारे व पूरनियंत्रण** या शिर्षाखाली 474.16 लाख, **उर्जा** या शिर्षाखाली 295.00 लाख तसेच **उद्योग व खाण** या शिर्षाखाली 60.21 लाख, **परिवहन** या शिर्षाखाली 1846.13 लाख, **सामान्य आर्थिक सेवा** या शिर्षाखाली 400.00 लाख व **सामाजिक व सामूहिक सेवा** या शिर्षाखाली 6367.04 लाख निधी खर्च झालेला आहे.

जिल्हयातील विविध योजनांतर्गत नियतव्यय व खर्चाचा आढावा

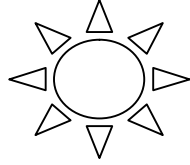
जिल्हा:-भंडारा		(लाख)				
अ. क्र.	जिल्हा योजना	2013-14		2014-15		2015-16
		नियतव्यय	खर्च	नियतव्यय	खर्च	नियतव्यय
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
1	सर्व साधारण योजना	7100.00	7098.34	8000.00	7972.54	9373.00
2	अनुसूचित जाती उपयोजना	3150.00	2999.26	3163.00	2961.09	3947.00
3	आदिवासी उपयोजना	-	-	-	-	-
4	आदिवासी उपयोजना क्षेत्राबाहेरील योजना	1371.72	1240.32	1493.48	1414.65	1284.40
5	डोंगरी विकास कार्यक्रम	-	-	-	-	-
6	खासदारांचा स्थानिक विकास कार्यक्रम	200.00	132.24	300.00	0.00	500.00
7	आमदारांचा स्थानिक विकास कार्यक्रम	736.09	533.86	898.10	668.11	600.00

भाग - 2

सांख्यिकीय तक्ते

जिल्हा - भंडारा

2015

*****

1.निवडक निर्देशक

तक्ता क्र. 1.1
जिल्ह्यातील विविध आर्थिक व सामाजिक बाबींचे निवडक निर्देशांक

जिल्हा - भंडारा			संदर्भ कालावधी - 1960-61 ते 2014-15							
अ.क्र.	बाब	परिमाण	संदर्भ वर्ष							
			1960-61	1970-71	1980-81	1990-91	2000-01	2010-11	2013-14	2014-15
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)
एक	क्षेत्रफळ व लोकसंख्या		1961	1971	1981	1991	2001	2001	2011	2011
1	क्षेत्रफळ	चौ.कि.मी.	9384	9280	9280	9358	3717	3717	4087	4087
2	गावे	संख्या	1486	1500	1624	1654	778	778	864	864
3	शहरे	संख्या	5	5	8	7	6	6	12	12
4	एकूण लोकसंख्या	हजार	1273	1586	1838	2108	1136	1136	1200	1200
5	लोकसंख्येचे प्रमाण	शहरी	11	11	12	12	15	15	19	19
		ग्रामिण	89	89	88	88	85	85	81	81
6	घनता (लोकसंख्या प्रति चौ.कि.मी.)	शहरी	1822	2719	3293	3321	3562	3562	3232	3232
		ग्रामिण	122	154	175	198	262	262	241	241
7	स्त्रिया प्रति एक हजार पुरुष	संख्या	925	933	997	988	981	981	982	982
दोन	साक्षरतेचे प्रमाण		1961	1971	1981	1991	2001	2001	2011	2011
1	पुरुष	टक्के	39.90	50.01	58.31	78.82	89.54	89.0	90.4	90.4
2	स्त्रिया	टक्के	8.19	20.59	29.49	50.44	67.89	67.8	77.1	77.1
3	एकूण	टक्के	14.00	35.40	43.92	64.69	78.65	78.5	83.8	83.8
4	ग्रामीण	टक्के	-	-	-	62.00	77.00	76.5	82.1	82.1
5	नागरी	टक्के	-	-	-	81.00	89.00	88.8	90.7	90.7
6	अनुसूचीत जाती	टक्के	23.86	-	48.32	69.31	70.60	70.6	85.6	85.6
7	अनुसूचीत जमाती	टक्के	-	-	33.13	51.93	63.51	63.5	79.2	79.2
तीन	स्थानिक स्वराज्य संस्था									
1	महानगरपालिका	संख्या	-	-	-	-	-	-	-	-
2	नगरपरिषदा	संख्या	5	5	5	5	3	3	3	3
3	कटक मंडळे	संख्या	-	-	-	-	-	-	-	-
4	पंचायत समित्या	संख्या	13	13	13	13	7	7	7	7
5	ग्राम पंचायती	संख्या	954	986	1004	1038	541	541	542	542
चार	क्षेत्रवार जिल्हा उत्पन्न व दरडोई जिल्हा उत्पन्न - चालू किमतीनुसार (अस्थायी)							2010-11 (अस्थायी)	2012-13 **	2013-14*
1	निव्वळ जिल्हा उत्पन्न	कोटी	-	-	-	-	-	6705	8649	9809
2	निव्वळ दरडोई उत्पन्न		-	-	-	-	-	53174	67379	75764
3	राज्याच्या उत्पन्नात जिल्हाचा हिस्सा	टक्के	-	-	-	-	-	0.7	0.7	0.7

**second revised estimates, * first revised estimates

तक्ता क्र. 1.1 (पुढे चालू)
जिल्ह्यातील विविध आर्थिक व सामाजिक बाबींचे निवडक निर्देशांक

पाच	कृषि व सिंचन		1960 - 61	1970 - 71	1980 - 81	1990 - 91	2000 - 01	2000- 01	2010 - 11	2010 - 11
1	ओलिताखालील क्षेत्र	शंभर हेक्टर	3069	1365	1436	1585	914	914	1282	1282
2	लागवडीलायक क्षेत्र	--"--	5466	4477	4640	4607	2641	2641	2839	2839
3	ओलिताखालील क्षेत्राची एकूण क्षेत्रफळाशी टक्केवारी	--"--	32.7	14.71	15.47	16.94	24.59	24.59	38.5	38.5
4	लागवडीखालील क्षेत्राची एकूण क्षेत्रफळाशी टक्केवारी	--"--	54.36	55.17	54.19	49.23	61.07	61.07	88.7	88.7
5	ओलिताखालील क्षेत्राची एकूण लागवडीखालील क्षेत्रफळाशी टक्केवारी	--"--	60.16	26.66	28.55	34.4	40.26	40.26	43.4	43.4
सहा	पिकाखालील एकूण क्षेत्र		1960 - 61	1970 - 71	1980 - 81	1990 - 91	2000 - 01	2000- 01	2010 - 11	2010 - 11
6.1	तृणधान्ये	शंभर हेक्टर	-	-	-	-	उ.ना.	उ.ना.	2393	2393
6.2	कडधान्ये	--"--	-	-	-	-	उ.ना.	उ.ना.	360	360
6.3	तेलबिया	--"--	-	-	-	-	उ.ना.	उ.ना.	94	94
6.4	ऊस	--"--	7	7	6	16	11	11	11	11
6.5	कापूस	--"--	-	-	-	-	-	-	-	-
7	पिकांखालील निव्वळ क्षेत्र	--"--	3813	3869	3817	4041	4025	4025	2084	2084
8	दुसोटा क्षेत्राचे निव्वळ पेरलेल्या क्षेत्राशी प्रमाण	टक्के	35.63	31.89	24.06	29.45	25.07	25.07	25.2	25.2
9	सिंचनाखालील स्थूल क्षेत्र	शंभर हेक्टर	1254	1376	1654	2079	1203	1203	1282	1282
10	सिंचनाखालील स्थूल क्षेत्राचे एकूण पिकाखालील स्थूल क्षेत्राशी प्रमाण	टक्के	24.3	26.87	35.64	39.73	53.01	53.01	43.4	43.4
11	निव्वळ सिंचन क्षेत्र	शंभर हेक्टर	1154	1365	1425	1585	914	914	1089	1089
12	कालव्यांदारे सिंचित क्षेत्र	--"--	226	157	1340	1445	706	706	464	464
13	विहिरींदारे सिंचित क्षेत्र		44	48	85	140	208	208	196	196
14	इतर साधनांनी सिंचित क्षेत्र	--"--	1001	1060	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	119	119
15	कृषि अवजारे (कृषि गणना)								2003	2012@
15.1	लाकडी नांगर	हजार	144	137	137	170	164	164	62	उ.ना.
15.2	लोखंडी नांगर	हजार	-	2	2	14	11	11	3	उ.ना.
15.3	बैलगाड्या	हजार	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	70	उ.ना.	उ.ना.	38	उ.ना.
15.4	ट्रॅक्टर	हजार	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	1	उ.ना.	उ.ना.	2	उ.ना.
15.5	सिंचनाकरिता तेलावर चालणारे पंप	हजार	-	2	2	2	5	5	2	उ.ना.
15.6	सिंचनाकरिता विद्युत्पंप	हजार	-	3	3	7	9	9	8	उ.ना.
सात	उसाचे चरक								2007	2012@
1	शक्तीवर चालणारे	संख्या	45	51	51	53	15	15	391	उ.ना.
2	बैलाच्या मदतीने	संख्या	284	242	242	244	69	69	303	उ.ना.

@ टिप :- उपरोक्त नमूद कृषि अवजाराविषयी पशुगणना 2007 व 2012 मध्ये माहिती उपलब्ध नाही.

तक्ता क्र. 1.1 (पुढे चालू)
जिल्ह्यातील विविध आर्थिक व सामाजिक बाबींचे निवडक निर्देशांक

3	पशुधन (पशुगणना)		1967	1977	1982	1987	1997	2003	2007	2012
3.1	एकूण पशुधन	हजार	893	955	955	1213	1365	531	559	493
3.2	दुभत्या गायी	--"--	-	61	63	91	80	10	उ.ना.	उ.ना.
3.3	दुभत्या म्हशी	--"--	-	12	28	30	52	26	उ.ना.	उ.ना.
3.4	शेळ्या व मेंढ्या	--"--	-	196	217	299	370	159	202	164
3.5	कोंबड्या व तत्सम पक्षी	--"--	-	307	615	673	1840	518	293	270
आठ	मत्स्य व्यवसाय		1960 - 61	1970 - 71	1980 - 81	1990 - 91	2000 - 01	2010 - 11	2013 - 14	2014 - 15
1	एकूण मत्स्य उत्पादन	मे. टन	-	0	284	8840	31835	13010	12296	12722
2	मच्छीमार सहकारी संस्था	संख्या	-	59	128	191	198	117	133	136
3	संस्थातील सभासद	संख्या	-	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	9680	9680	9842
नऊ	सहकार क्षेत्र		1960 - 61	1970 - 71	1980 - 81	1990 - 91	2000 - 01	2010 - 11	2013 - 14	2014 - 15
1	संस्था									
1.1	कृषि पतसंस्था	संख्या	783	798	689	724	715	385	371	371
1.2	बिगर कृषि पतसंस्था	संख्या	31	134	735	142	294	266	276	281
1.3	उत्पादक संस्था	संख्या	203	271	413	1029	943	540	550	463
1.4	पणन संस्था	संख्या	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	6	7	7
1.5	सामाजिक सेवा संस्था	संख्या	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	388	587	368	364
2	सभासद									
2.1	कृषि पतसंस्था	संख्या	73000	131000	176000	242000	311000	169523	165567	180031
2.2	बिगर कृषि पतसंस्था	संख्या	4000	17000	44000	130000	135000	175443	265360	278373
2.3	उत्पादक संस्था	संख्या	17000	28000	77000	63000	127000	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.
2.4	पणन संस्था	संख्या	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	7011	8441	8498
2.5	सामाजिक सेवा संस्था	संख्या	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	38000	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.
3	खेळते भांडवल									
3.1	कृषि पतसंस्था	` लाख	377	101	721	705	45784	10464	119153	128627
3.2	बिगर कृषि पतसंस्था	` लाख	14	124	395	6707	28524	2266	76282	79405
3.3	उत्पादक संस्था	` लाख	18	61	692	953	5306	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.
3.4	पणन संस्था	` लाख	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	195	267	289
3.5	सामाजिक सेवा संस्था	` लाख	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	3164	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.
4	दिलेली कर्जे									
4.1	कृषि पतसंस्था	` लाख	347	203	211	1723	10509	9074	79596	92609
4.2	बिगर कृषि पतसंस्था	` लाख	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	11380	19576	44371	45047
4.3	उत्पादक संस्था	` लाख	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.
4.4	पणन संस्था	` लाख	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.
4.5	सामाजिक सेवा संस्था	` लाख	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.

तक्ता क्र. 1.1 (पुढे चालू)
जिल्ह्यातील विविध आर्थिक व सामाजिक बाबींचे निवडक निर्देशांक

दहा	विजेचा वापर	1960-61	1970-71	1980-81	1990-91	2000-01	2010-11	2013-14	2014-15									
1	घरगुती	ह. कि.वॅ.तास	उ.ना.	4037	उ.ना.	53531	7570	122340	149510	163017								
2	वाणिज्यिक	ह. कि.वॅ.तास	उ.ना.	2829	उ.ना.	9112	उ.ना.	19181	17900	18895								
3	औद्योगिक	ह. कि.वॅ.तास	उ.ना.	126373	उ.ना.	399574	उ.ना.	248880	28980	30129								
4	कृषि	ह. कि.वॅ.तास	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	1953	उ.ना.	104140	134320	187018								
5	(इतर + सार्व.दिवा.)	ह. कि.वॅ.तास	उ.ना.	19784	उ.ना.	4493	उ.ना.	51199	16200	18181								
6	एकूण	ह. कि.वॅ.तास	उ.ना.	153623	उ.ना.	468663	उ.ना.	545740	346910	417240								
7	विद्युतीकरण झालेली गावे	संख्या	उ.ना.	583	उ.ना.	1726	उ.ना.	674	758	761								
8	सौरउर्जा संच	संख्या	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.								
अकरा	वाहतूक व दळणवळण	1960-61	1970-71	1980-81	1990-91	2000-01	2010-11	2013-14	2014-15									
1	रस्त्यांची एकूण लांबी	कि.मी.	उ.ना.	1804	उ.ना.	3517	उ.ना.	5974	8411	4767	6513	6513						
2	बारमाही रस्त्यांनी जोडलेली गावे	संख्या	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	505	उ.ना.	1383	778	769	771							
3	दर १०० चौ.कि.मी. क्षेत्रामागे रस्त्यांची लांबी	कि.मी.	उ.ना.	19.43	उ.ना.	40.43	उ.ना.	64	उ.ना.	87	122	175	159					
4	दरलाख लोकसंख्ये मागे रस्त्यांची लांबी	कि.मी.	उ.ना.	113.8	उ.ना.	191.4	उ.ना.	283.4	उ.ना.	366.5	398	543	543					
5	एकूण मालवाहतूक वाहने	संख्या	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	12214	15935	17614							
6	एकूण प्रवासी वाहने	संख्या	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	101001	147505	164673							
7	रेल्वे मार्गांची एकूण लांबी	कि.मी.	उ.ना.	140	उ.ना.	140	उ.ना.	140	उ.ना.	140	140	140						
8	डाक कार्यालये	संख्या	उ.ना.	219	उ.ना.	226	उ.ना.	285	उ.ना.	289	301	136	137	137				
9	तार कार्यालये	संख्या	उ.ना.	0	उ.ना.	0	उ.ना.	0	उ.ना.	2	2	1	-	-				
10	दूरध्वनी(बी.एस्.एन.एल. आणि खाजगी)	संख्या	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	4807	उ.ना.	उ.ना.	17233	15677	13626							
बारा	नोंदणीकृत कारखाने व रोजगार							2009	2012	2013								
1	चालू कारखाने	संख्या	उ.ना.	276	उ.ना.	174	उ.ना.	252	उ.ना.	470	उ.ना.	669	126	139	134			
2	कामगारांची दैनिक उपस्थिती	संख्या	उ.ना.	-	उ.ना.	273	उ.ना.	274	उ.ना.	287	उ.ना.	6056	4295	5670	4661			
तेरा	शिक्षण																	
1	प्राथमिक		1960 - 61	1970 - 71	1980 - 81	1990 - 91	2000 - 01	2010 - 11	2013- 14	2014- 15								
1.1	संस्था	संख्या	उ.ना.	931	उ.ना.	1267	उ.ना.	1389	उ.ना.	1788	उ.ना.	1958	उ.ना.	923	उ.ना.	995	उ.ना.	994
1.2	विद्यार्थी	मुले	हजारात	उ.ना.	102	उ.ना.	127	उ.ना.	153	उ.ना.	151	उ.ना.	55	उ.ना.	80	उ.ना.	78	
		मुली	हजारात	उ.ना.	63	उ.ना.	101	उ.ना.	142	उ.ना.	145	उ.ना.	53	उ.ना.	76	उ.ना.	74	
1.3	शिक्षक	हजारात	उ.ना.	5	उ.ना.	6	उ.ना.	6	उ.ना.	8	उ.ना.	8	उ.ना.	4	उ.ना.	4	उ.ना.	4
1.4	प्रति शिक्षक विद्यार्थी	संख्या	उ.ना.	12	उ.ना.	28	उ.ना.	40	उ.ना.	37	उ.ना.	35	उ.ना.	28	उ.ना.	39	उ.ना.	38
2	माध्यमिक व उच्च माध्यमिक		1960 - 61	1970 - 71	1980 - 81	1990 - 91	2000 - 01	2010 - 11	2013- 14	2014- 15								
2.1	संस्था	संख्या	उ.ना.	60	उ.ना.	140	उ.ना.	168	उ.ना.	357	उ.ना.	471	उ.ना.	356	उ.ना.	336	उ.ना.	336
2.2	विद्यार्थी	मुले	हजारात	उ.ना.	29	उ.ना.	56	उ.ना.	64	उ.ना.	127	उ.ना.	102	उ.ना.	36	उ.ना.	36	
		मुली	हजारात	उ.ना.	11	उ.ना.	30	उ.ना.	48	उ.ना.	119	उ.ना.	100	उ.ना.	37	उ.ना.	36	
2.3	शिक्षक	हजारात	उ.ना.	1	उ.ना.	2	उ.ना.	3	उ.ना.	3	उ.ना.	7	उ.ना.	5	उ.ना.	4	उ.ना.	4
2.4	प्रति शिक्षक विद्यार्थी	संख्या	उ.ना.	23	उ.ना.	21	उ.ना.	30	उ.ना.	31	उ.ना.	36	उ.ना.	37	उ.ना.	18	उ.ना.	18

तक्ता क्र. 1.1 (पुढे चालू)
जिल्ह्यातील विविध आर्थिक व सामाजिक बाबींचे निवडक निर्देशांक

3	महाविद्यालये		1960 - 61	1970 - 71	1980 - 81	1990 - 91	2000 - 01	2010 - 11	2013 - 14	2014 - 15
3.1	संस्था	संख्या	उ.ना.	12	11	14	33	85	97	97
3.2	विद्यार्थी	मुले	उ.ना.	4	5	7	16	17	7	9
		मुली	उ.ना.	1	2	3	10	10	10	12
3.3	शिक्षक	हजारात	उ.ना.	0.2	0.2	0.4	5	0.4	0.5	0.5
3.4	प्रति शिक्षक विद्यार्थी	संख्या	उ.ना.	35	24	38	45	63	34	42
चौदा	सार्वजनिक आरोग्य		1960 - 61	1970 - 71	1980 - 81	1990 - 91	2000 - 01	2010 - 11	2013 - 14	2014 - 15
1	दवाखाने	संख्या	7	102	121	179	82	41	41	41
2	रुग्णालये	संख्या	10	10	10	16	19	11	11	11
3	प्राथमिक आरोग्य केंद्रे	संख्या	3	14	16	64	72	33	33	33
4	प्राथमिक आरोग्य उपकेंद्रे	संख्या	-	-	-	-	-	193	193	193
5	खाटा	संख्या	197	514	571	1267	1482	1070	1768	1768
6	दर लाख लोकसंख्येमागे खाटा	संख्या	23	32	36	69	64	87	147	147
पंधरा	संकीर्ण		1960 - 61	1970 - 71	1980 - 81	1990 - 91	2000 - 01	2010 - 11	2013 - 14	2014 - 15
1	बँक शाखा	संख्या	16	24	88	190	72	105	108	117
2	दूरदर्शन केबल चालक	संख्या	उ.ना.	उ.ना.	-	-	-	72	72	77
3	दूरदर्शन केबल धारक	संख्या	उ.ना.	उ.ना.	-	-	-	10539	19304	19307
4	गोबर गॅस संयंत्रे	संख्या	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	17059	361	11900	12000	12100
आधार :- जिल्हा सांख्यिकी कार्यालय भंडारा										

तक्ता क्र.1.2
जिल्ह्यातील महत्वाची सांख्यिकी

जिल्हा : भंडारा								संदर्भ वर्ष : 2014-15				
अ. क्र.	तालुका	गावांची संख्या *	ग्रामपंचायतींची संख्या		नगरपालिकांची संख्या			पिण्याच्या पाणी पुरवठ्याची सुविधा असलेल्या गावांची संख्या	बारमाही रस्ते असलेल्या गावांची संख्या	आठमाही रस्ते असलेल्या गावांची संख्या	रस्त्यांचा संपर्क नसलेल्या गावांची संख्या	पंतप्रधान ग्रामसडक योजनेतर्गत लाभ दिलेल्या गावांची संख्या
			गट	स्वतंत्र	'अ' वर्ग	'ब' वर्ग	'क' वर्ग					
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)
1	तुमसर	148	24	73	-	1	-	123	135	-	-	3
2	मोहाडी	107	24	53	-	-	-	101	101	-	-	4
3	भंडारा	166	37	54	-	1	-	134	138	-	-	9
4	साकोली	95	17	47	-	-	-	66	85	-	-	6
5	लाखनी	103	21	51	-	-	-	90	94	-	-	6
6	पवनी	156	34	44	-	-	1	127	135	-	-	5
7	लाखांदुर	89	16	47	-	-	-	68	83	-	-	3
एकूण जिल्हा		864	173	369	0	2	1	709	771	0	0	36

तक्ता क्र.1.2 (पुढे चालू)
जिल्ह्यातील महत्वाची सांख्यिकी

जिल्हा : भंडारा					संदर्भ वर्ष : 2014-15						
अ. क्र.	तालुका	विद्युतीकरण झालेल्या गावांची संख्या	एस्.टी. बसची सोय असलेल्या गावांची संख्या		वाणिज्यिक बँक कार्यालय असलेल्या गावांची संख्या	प्राथमिक शाळा असलेल्या गावांची संख्या	आरोग्य विषयक सुविधा असलेल्या गावांची संख्या	अंगणवाडी असलेल्या गावांची संख्या	टंचाईग्रस्त गावांची संख्या	पोस्ट कार्यालये असलेल्या गावांची संख्या	प्राथमिक कृषि पतपुरवठा संस्था असलेल्या गावांची संख्या
			बारमाही	आठ माही							
(1)	(2)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)
1	तुमसर	135	95	-	28	133	135	130	12	22	135
2	मोहाडी	99	84	-	15	93	101	101	0	19	101
3	भंडारा	138	105	-	50	135	138	136	4	15	138
4	साकोली	80	55	-	18	85	85	86	19	15	85
5	लाखनी	91	53	-	14	86	94	92	4	25	94
6	पवनी	135	71	-	16	127	135	123	8	27	135
7	लाखांदुर	83	67	-	12	82	83	89	15	6	83
एकूण जिल्हा		761	530	-	153	741	771	757	62	129	771

आधार :- संबंधित यंत्रणा भंडारा

* रिठी गावे धरून

2.जिल्हा उत्पन्न अंदाज

तक्ता क्र.2.1
क्षेत्रवार जिल्हा उत्पन्न व दरडोई जिल्हा उत्पन्न - चालू किमतीनुसार

जिल्हा - भंडारा											
(लाखात)											
अ. क्र.	क्षेत्र	2004-05		2005-06		2006-07		2007-08		2008-09	
		स्थूल जिल्हा उत्पन्न	निव्वळ जिल्हा उत्पन्न	स्थूल जिल्हा उत्पन्न	निव्वळ जिल्हा उत्पन्न	स्थूल जिल्हा उत्पन्न	निव्वळ जिल्हा उत्पन्न	स्थूल जिल्हा उत्पन्न	निव्वळ जिल्हा उत्पन्न	स्थूल जिल्हा उत्पन्न	निव्वळ जिल्हा उत्पन्न
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)
1.1	कृषी	31824	28786	44491	40358	57091	52574	72367	67526	54100	50450
1.2	वन संवर्धन	20965	20688	30395	30020	36252	35817	33219	32795	33569	33133
1.3	मासेमारी	5566	4843	7535	6588	7304	6394	8853	7736	5920	5089
कृषि व संलग्न सेवा (1.1+1.2+1.3)		58355	54317	82421	76966	100647	94785	114439	108057	93589	88672
1.4	खाण व दगड खाणकाम	13934	11619	11283	9268	13328	10492	31481	24619	43888	34442
प्राथमिक क्षेत्र एकूण (1.1+1.2+1.3+1.4)		72289	65936	93704	86234	113975	105277	145920	132676	137477	123114
2.1	नोंदणीकृत उद्योग	37268	27482	36633	29535	45839	37580	66851	55781	24082	18919
2.2	अनोंदणीकृत उद्योग	25627	22987	29222	26251	35595	32123	41726	38049	47025	42628
2.3	बांधकाम	25805	24800	29817	28635	33942	32526	44165	42219	51834	49229
2.4	वीज, गॅस व पाणीपुरवठा	3869	1742	3671	1588	4661	1820	5258	1911	4887	2659
द्वितीय क्षेत्र एकूण (2.1+2.2+2.3+2.4)		92569	77011	99343	86009	120037	104049	158000	137960	127828	113435
उद्योग (1.4+2.1+2.2+2.3+2.4)		106503	88630	110626	95277	133365	114541	189481	162579	171716	147877
3.1	रेल्वे	1456	1195	1495	1236	1758	1419	1991	1634	2309	1892
3.2	परिवहन, साठवणूक	7264	6439	8264	7333	9889	8855	11521	10331	13723	12126
3.3	दळणवळण	3429	2879	3811	3173	4093	3388	4630	3888	5399	4390
3.4	व्यापार व उपाहारगृहे	49732	48184	56223	54365	68586	66408	77637	75034	94874	91003
3.5	बँका व विमा उद्योग	28409	27854	30628	30019	35709	35051	41653	40924	49911	49119
3.6	व्यवसाय सेवा	37757	34189	41403	37549	45664	41571	52500	47856	58870	53580
3.6	सार्वजनिक प्रशासन	17699	14229	19420	15574	21375	17105	25731	20499	32573	27294
3.7	इतर सेवा	25750	24254	29866	27975	34664	32434	38510	35891	44278	40920
तृतीय क्षेत्र/सेवा क्षेत्र एकूण (3.1 ते 3.7 ची बेरीज)		171496	159223	191110	177224	221738	206231	254173	236057	301937	280324
एकूण जिल्हा उत्पन्न		336354	302170	384157	349467	455750	415557	558093	506693	567242	516873
दरडोई जिल्हा उत्पन्न ( )		-	25504	-	29170	-	34316	-	41405	-	41803
एकूण राज्य उत्पन्न		41547968	37002280	48676562	43710286	58449766	52690997	68481660	61988353	75396915	67778112
दरडोई राज्य उत्पन्न ( )		-	36077	-	41965	-	49831	-	57760	-	62234
एकूण जिल्हा उत्पन्नाची राज्य उत्पन्नाशी टक्केवारी		0.81	0.82	0.79	0.80	0.78	0.79	0.81	0.82	0.75	0.76
मागील वर्षाच्या तुलनेत जिल्हा उत्पन्नात झालेली वाढ		-	-	-	-	18.64	18.91	22.46	21.93	1.64	2.01

आधार - अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, मुंबई

तक्ता क्र.2.1 (पुढे चालू)
क्षेत्रवार जिल्हा उत्पन्न व दरडोई जिल्हा उत्पन्न - चालू किमतीनुसार

जिल्हा - भंडारा											
(लाखात)											
अ. क्र.	क्षेत्र	2009-10		2010-11		2011-12		2012-13**		2013-14*	
		स्थूल जिल्हा उत्पन्न	निव्वळ जिल्हा उत्पन्न	स्थूल जिल्हा उत्पन्न	निव्वळ जिल्हा उत्पन्न	स्थूल जिल्हा उत्पन्न	निव्वळ जिल्हा उत्पन्न	स्थूल जिल्हा उत्पन्न	निव्वळ जिल्हा उत्पन्न	स्थूल जिल्हा उत्पन्न	निव्वळ जिल्हा उत्पन्न
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)
1.1	कृषी	57271	53237	81795	77345	100166	94401	122154	114277	128004	119750
1.2	वन संवर्धन	42699	42153	41845	41371	48419	47842	46341	45783	65344	64556
1.3	मासेमारी	5690	4835	8768	7479	9509	8024	11618	9912	10920	9317
कृषि व संलग्न सेवा (1.1+1.2+1.3)		105660	100225	132409	126196	158093	150267	180113	169972	204268	193623
1.4	खाण व दगड खाणकाम	13392	10206	29100	23129	20653	16940	23227	18409	25011	19823
प्राथमिक क्षेत्र एकूण (1.1+1.2+1.3+1.4)		119052	110431	161509	149325	178746	167207	203340	188381	229279	213446
2.1	नोंदणीकृत उद्योग	36188	28733	41910	34029	44575	36058	70762	58067	72115	59177
2.2	अनोंदणीकृत उद्योग	50293	45426	55229	50216	54799	49408	55883	50367	64205	57868
2.3	बांधकाम	54938	52103	67484	64036	78252	74096	84447	79572	93651	88244
2.4	वीज, गॅस व पाणीपुरवठा	5690	3152	7799	4297	7928	4066	12339	7415	19699	11622
द्वितीय क्षेत्र एकूण (2.1+2.2+2.3+2.4)		147109	129414	172423	152578	185554	163629	223431	195421	249671	216911
उद्योग (1.4+2.1+2.2+2.3+2.4)		160501	139620	201522	175707	206207	180569	246658	213830	274682	236735
3.1	रेल्वे	3085	2659	2796	2298	3117	2628	3390	2845	3741	3139
3.2	परिवहन, साठवणूक	16182	14274	19348	17082	23147	20296	27296	23788	31411	27374
3.3	दळणवळण	6147	4922	6038	4786	6898	5140	7956	5909	8734	6486
3.4	व्यापार व उपाहारगृहे	94304	90539	110777	106025	123751	117610	138275	130647	148594	140397
3.5	बँका व विमा उद्योग	53496	52656	65538	64590	75711	74681	84142	82970	97256	95902
3.6	व्यवसाय सेवा	72578	66252	90305	82666	104644	96313	118185	109019	137814	127502
3.6	सार्वजनिक प्रशासन	37358	31469	41669	35001	45682	38574	45873	37236	53827	43693
3.7	इतर सेवा	53859	49847	66146	61477	79252	73584	95429	88693	114064	106014
तृतीय क्षेत्र/सेवा क्षेत्र एकूण (3.1 ते 3.7 ची बेरीज)		337009	312618	402617	373926	462202	428826	520546	481107	595442	550506
एकूण जिल्हा उत्पन्न		603170	552463	736548	675829	826502	759661	947318	864909	1074391	980863
दरडोई जिल्हा उत्पन्न ( )		-	44238	-	53600	64956	59703	73799	67379	82989	75764
एकूण राज्य उत्पन्न		85575051	77079386	104915008	95077051	117012126	105939151	132222235	119520851	151013214	136514871
दरडोई राज्य उत्पन्न ( )		-	69765	-	84858	103032	93282	114893	103856	129526	117091
एकूण जिल्हा उत्पन्नाची राज्य उत्पन्नाशी टक्केवारी		0.70	0.72	0.70	0.71	0.71	0.72	0.72	0.72	0.71	0.72
मागील वर्षीच्या तुलनेत जिल्हा उत्पन्नात झालेली वाढ		6.33	6.89	22.11	22.33	12.21	12.40	14.62	13.85	13.41	13.41

आधार - अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, मुंबई

**second revised estimates, * first revised estimates

टिप :- आकडे पूर्णांकात असल्यामुळे प्राथमिक क्षेत्र, द्वितीय क्षेत्र व तृतीय क्षेत्राची एकूण बेरीज जुळणार नाही.

तक्ता क्र.2.2
क्षेत्रवार जिल्हा उत्पन्न व दरडोई जिल्हा उत्पन्न - स्थिर (2004-2005) किंमतीनुसार

जिल्हा - भंडारा											
(लाखात)											
अ.क्र.	क्षेत्र	2004-05		2005-06		2006-07		2007-08		2008-09	
		स्थूल जिल्हा उत्पन्न	निव्वळ जिल्हा उत्पन्न	स्थूल जिल्हा उत्पन्न	निव्वळ जिल्हा उत्पन्न	स्थूल जिल्हा उत्पन्न	निव्वळ जिल्हा उत्पन्न	स्थूल जिल्हा उत्पन्न	निव्वळ जिल्हा उत्पन्न	स्थूल जिल्हा उत्पन्न	निव्वळ जिल्हा उत्पन्न
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)
1.1	कृषी	31824	28786	44499	40384	44679	41051	51491	47855	31737	29331
1.2	वन संवर्धन	20965	20688	23715	23367	21455	21112	22469	22133	22583	22268
1.3	मासेमारी	5566	4843	7214	6344	6968	6071	7207	6193	5717	4935
कृषि व संलग्न सेवा (1.1+1.2+1.3)		58355	54317	75428	70095	73102	68234	81167	76181	60037	56534
1.4	खाण व दगड खाणकाम	13392	10206	11877	9711	15113	12498	19597	15702	16538	12246
प्राथमिक क्षेत्र एकूण (1.1+1.2+1.3+1.4)		72289	65936	87305	79806	88215	80732	100764	91883	76575	68780
2.1	नोंदणीकृत उद्योग	37268	27482	35369	28376	40829	33263	55784	45875	18772	14286
2.2	अनोंदणीकृत उद्योग	25627	22987	28200	25418	32329	29209	36391	33214	38698	34974
2.3	बांधकाम	25805	24800	27515	26382	29934	28613	37632	35874	41303	39049
2.4	बीज, गॅस व पाणीपुरवठा	3869	1742	3875	1913	4385	1831	4794	1947	4369	2452
द्वितीय क्षेत्र एकूण (2.1+2.2+2.3+2.4)		92569	77011	94959	82089	107477	92916	134601	116910	103142	90761
उद्योग (1.4+2.1+2.2+2.3+2.4)		106503	88630	106836	91800	122590	105414	154198	132612	119680	103007
3.1	रेल्वे	1456	1195	1522	1280	1636	1324	1746	1438	2001	1655
3.2	परिवहन, साठवणूक	7264	6439	7791	6911	8423	7466	8934	7858	9285	7910
3.3	दळणवळण	3429	2879	4186	3583	4841	4205	5695	5050	6681	5826
3.4	व्यापार व उपाहारगृहे	49732	48184	53672	51900	61636	59646	66480	64226	75550	72457
3.5	बँका व विमा उद्योग	28409	27854	32976	32396	39305	38698	46254	45602	53102	52422
3.6	व्यवसाय सेवा	37757	34189	39338	35735	40882	37209	42570	38767	44203	40219
3.6	सार्वजनिक प्रशासन	17699	14229	18860	15191	19093	15215	21669	17138	25353	21038
3.7	इतर सेवा	25750	24254	28868	27062	30412	28365	31579	29280	33344	30545
तृतीय क्षेत्र/सेवा क्षेत्र एकूण (3.1 ते 3.7 ची बेरीज)		171496	159223	187213	174058	206228	192128	224927	209359	249519	232072
एकूण जिल्हा उत्पन्न		336354	302170	369477	335953	401920	365776	460292	418152	429236	391613
एकूण राज्य उत्पन्न		41547968	37002280	47092933	42363219	53465394	48198323	59483159	53808097	61019136	54653291
एकूण जिल्हा उत्पन्नाची राज्य उत्पन्नाशी टक्केवारी		0.81	0.82	0.78	0.79	0.75	0.76	0.77	0.78	0.70	0.72
मागील वर्षाच्या तुलनेत जिल्हा उत्पन्नात झालेली वाढ		-	-	-	-	8.78	8.88	14.52	14.32	-6.75	-6.35
आधार - अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, मुंबई											

तक्ता क्र.2.2 (पुढे चालू)
क्षेत्रवार जिल्हा उत्पन्न व दरडोई जिल्हा उत्पन्न - स्थिर (2004-2005) किंमतीनुसार

जिल्हा - भंडारा											
(: लाखात)											
अ.क्र.	क्षेत्र	2009-10		2010-11		2011-12		2012-13**		2013-14*	
		स्थूल जिल्हा उत्पन्न	निव्वळ जिल्हा उत्पन्न	स्थूल जिल्हा उत्पन्न	निव्वळ जिल्हा उत्पन्न	स्थूल जिल्हा उत्पन्न	निव्वळ जिल्हा उत्पन्न	स्थूल जिल्हा उत्पन्न	निव्वळ जिल्हा उत्पन्न	स्थूल जिल्हा उत्पन्न	निव्वळ जिल्हा उत्पन्न
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)
1.1	कृषी	31640	29133	43036	40013	48630	45042	53105	48817	46024	42308
1.2	वन संवर्धन	21809	21448	21062	20771	21544	21230	21901	21592	23121	22795
1.3	मासेमारी	5098	4283	6035	4959	5618	4459	6036	4737	5665	4446
कृषि व संलग्न सेवा (1.1+1.2+1.3)		58547	54864	70133	65743	75791	70730	81042	75146	74810	69549
1.4	खाण व दगड खाणकाम	7517	5477	15974	12825	11602	9387	11924	9452	11491	9109
प्राथमिक क्षेत्र एकूण (1.1+1.2+1.3+1.4)		66064	60341	86107	78567	87393	80117	92966	84599	86301	78658
2.1	नोंदणीकृत उद्योग	28538	22224	31326	24721	30460	23691	46807	37302	46150	36778
2.2	अनोंदणीकृत उद्योग	40046	36054	41024	37088	37702	33650	36699	32692	41088	36602
2.3	बांधकाम	43322	40968	49528	46775	54847	51660	57588	53997	63154	59216
2.4	बीज, गॅस व पाणीपुरवठा	4634	2632	5786	3171	6469	3754	8270	4899	9469	5591
द्वितीय क्षेत्र एकूण (2.1+2.2+2.3+2.4)		116540	101878	127665	111755	129477	112755	149363	128890	159862	138188
उद्योग (1.4+2.1+2.2+2.3+2.4)		124057	107355	143639	124580	141079	122142	161287	138342	171352	147297
3.1	रेल्वे	2386	2038	2330	1947	2533	2179	2750	2373	3009	2596
3.2	परिवहन, साठवणूक	10509	9030	11110	9347	11994	9888	12851	10424	13572	11009
3.3	दळणवळण	10149	9169	14169	13231	16157	14866	18026	16581	21420	19703
3.4	व्यापार व उपाहारगृहे	76401	73488	79947	76471	82712	78498	89388	84469	92521	87430
3.5	बँका व विमा उद्योग	57080	56384	64931	64179	72196	71410	75224	74363	82948	81998
3.6	व्यवसाय सेवा	46193	41727	47998	43153	50183	45282	52753	47681	55284	50208
3.6	सार्वजनिक प्रशासन	26158	21709	26141	21460	26160	21466	28234	22949	30030	24409
3.7	इतर सेवा	35702	32491	39246	35682	42409	38301	46669	42026	50501	45476
तृतीय क्षेत्र/सेवा क्षेत्र एकूण (3.1 ते 3.7 ची बेरीज)		264578	246036	285872	265470	304344	281890	325896	300865	349286	322829
एकूण जिल्हा उत्पन्न		447182	408255	499644	455792	521214	474762	568225	514353	595448	539675
एकूण राज्य उत्पन्न		66694446	59933837	74204180	66762536	77560965	69590440	83592859	74913695	89676749	80559286
एकूण जिल्हा उत्पन्नाची राज्य उत्पन्नाशी टक्केवारी		0.67	0.68	0.67	0.68	0.67	0.68	0.68	0.69	0.66	0.67
मागील वर्षाच्या तुलनेत जिल्हा उत्पन्नात झालेली वाढ		4.18	4.25	11.73	11.64	4.32	4.16	9.02	8.34	4.79	4.92

आधार - अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, मुंबई

**second revised estimates, * first revised estimates

टिप :- आकडे पूर्णाकात असल्यामुळे प्राथमिक क्षेत्र, द्वितीय क्षेत्र व तृतीय क्षेत्राची एकूण बेरीज जुळणार नाही.

3. किंमती व सार्वजनिक वितरण व्यवस्था

किंमती विषयक आकडेवारी

तक्ता क्र 3.1
जिल्ह्यातील महत्वाच्या वस्तुंच्या त्रैमासिक सरासरी किरकोळ किंमती

जिल्हा :- भंडारा												संदर्भ वर्ष :-2014-15			
अ.क्र.	वस्तुचे नाव व प्रत	परिमाण	एप्रिल-जून		जुलै-सप्टेंबर		ऑक्टोबर-डिसेंबर		जानेवारी-मार्च		वर्षाची सरासरी		मागील वर्षाच्या तुलनेत वाढ		
			नागरी	ग्रामीण	नागरी	ग्रामीण	नागरी	ग्रामीण	नागरी	ग्रामीण	नागरी	ग्रामीण	नागरी	ग्रामीण	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	
1	तांदूळ उत्तम खु.बा.	किलो	43.00	40.00	46.00	42.00	46.00	42.00	44.00	40.00	44.56	40.90	14.02	11.4	
2	तांदूळ मध्यम खु.बा.	किलो	38.00	30.00	39.00	32.00	40.00	31.00	36.00	31.00	37.97	30.88	(-)2.84	(-)15.88	
3	गहू मध्यम खु.बा.	किलो	23.00	24.00	24.00	24.00	24.00	22.00	22.00	24.00	22.89	23.44	2.97	18.03	
4	गहू (रास्त भाव)	किलो	2.00	2.00	2.00	2.00	2.00	2.00	2.00	2.00	2.00	2.00	0.00	0.00	
5	ज्वारी (संकरित)	किलो	27.00	25.00	27.00	25.00	27.00	25.00	29.00	25.00	27.35	24.96	4.27	(-)11.96	
6	ज्वारी (देशी)	किलो	25.00	22.00	25.00	24.00	25.00	24.00	24.00	24.00	24.91	23.49	(-)0.32	1.91	
7	बाजरी मध्यम	किलो	25.00	24.00	25.00	24.00	25.00	24.00	23.00	24.00	24.51	24.00	2.47	12.04	
8	काबुली चणा (अख्खा)	किलो	68.00	ला.ना.	69.00	ला.ना.	68.00	ला.ना.	60.00	ला.ना.	66.29	ला.ना.	(-)3.72	ला.ना.	
9	हरभरा डाळ	किलो	45.00	43.00	45.00	42.00	43.00	41.00	49.00	45.00	45.78	42.78	(-)13.13	(-)23.76	
10	तूरडाळ	किलो	70.00	70.00	74.00	70.00	77.00	68.00	76.00	73.00	74.44	70.11	6.54	1.93	
11	मूगडाळ	किलो	89.00	73.00	87.00	79.00	93.00	87.00	94.00	86.00	90.84	80.99	14.19	19.75	
12	उडीदडाळ	किलो	68.00	67.00	79.00	71.00	81.00	77.00	82.00	79.00	77.62	73.44	24.11	19.57	
13	मसूरडाळ	किलो	63.00	54.00	71.00	56.00	72.00	58.00	76.00	59.00	70.57	56.76	15.67	4.78	
14	पांढरा वाटाणा	किलो	42.00	ला.ना.	43.00	ला.ना.	45.00	ला.ना.	46.00	ला.ना.	43.97	ला.ना.	(-)4.48	ला.ना.	
15	साबुदाणा	किलो	76.00	ला.ना.	82.00	ला.ना.	81.00	ला.ना.	83.00	ला.ना.	80.74	ला.ना.	15.67	ला.ना.	
16	शेंगदाणे	किलो	80.00	89.00	89.00	88.00	85.00	89.00	86.00	87.00	84.98	88.03	(-)6.03	(-)5.11	
17	रवा	किलो	26.00	26.00	27.00	27.00	27.00	27.00	29.00	28.00	27.33	26.94	2.63	3.18	
18	साखर	किलो	34.00	33.00	35.00	34.00	34.00	34.00	33.00	33.00	33.81	33.38	1.90	(-)1.50	
19	गूळ पिवळा	किलो	37.00	40.00	39.00	39.00	37.00	38.00	38.00	36.00	37.75	38.22	1.51	(-)0.05	
20	गोडेतेल भुईमुगाचे(सुटे)	किलो	122.00	121.00	118.00	123.00	100.00	123.00	101.00	120.00	110.16	121.81	(-)11.28	0.37	
21	वनस्पती तूप (सुटे)	किलो	95.00	99.00	96.00	96.00	97.00	91.00	94.00	91.00	95.52	94.50	(-)1.97	(-)2.41	
22	खोबरेल तेल (सुटे)	किलो	117.00	120.00	120.00	137.00	147.00	157.00	160.00	160.00	135.83	143.33	16.21	19.44	
23	म्हशीचे दूध (सुटे)	लीटर	36.00	32.00	40.00	32.00	42.00	31.00	37.00	32.00	39.00	31.94	9.09	6.86	
24	म्हशीचे शुध्द तूप	किलो	433.00	433.00	438.00	439.00	440.00	473.00	465.00	500.00	444.17	461.32	7.62	10.78	

तक्ता क्र 3.1 (पुढे चालू)
जिल्ह्यातील महत्वाच्या वस्तूंच्या त्रैमासिक सरासरी किरकोळ किंमती

अ.क्र.	वस्तूचे नाव व प्रत	परिमाण	एप्रिल-जून		जुलै-सप्टेंबर		ऑक्टोबर-डिसेंबर		जानेवारी-मार्च		वर्षाची सरासरी		मागील वर्षाच्या तुलनेत वाढ	
			नागरी	ग्रामीण	नागरी	ग्रामीण	नागरी	ग्रामीण	नागरी	ग्रामीण	नागरी	ग्रामीण	नागरी	ग्रामीण
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)
25	बोकडाचे मांस	किलो	340.00	364.00	340.00	367.00	340.00	358.00	352.00	354.00	343.02	360.53	2.80	11.80
26	कॉबडी (ब्रॉयलर) न सोललेली	किलो	123.00	131.00	122.00	138.00	107.00	140.00	128.00	133.00	119.90	135.69	(-)2.62	1.34
27	ताजे मासे (स्थानिक)	किलो	85.00	173.00	77.00	182.00	80.00	187.00	165.00	187.00	101.67	182.22	40.53	16.73
28	अंडी कॉबडीची (सुधारित)	डझन	47.00	52.00	50.00	53.00	55.00	54.00	54.00	55.00	51.65	53.62	8.21	9.25
29	आयोडीनयुक्त मीठ	किलो	17.00	16.00	17.00	16.00	17.00	7.00	17.00	17.00	17.00	13.97	5.13	(-)11.75
30	हळद पावडर (सुटी)	100 ग्रॅम	29.00	17.00	28.00	17.00	20.00	16.00	21.00	17.00	24.23	16.74	(-)11.79	(-)5.10
31	गरम मसाला पावडर (स्थानिक)	100 ग्रॅम	45.00	40.00	43.00	41.00	39.00	40.00	40.00	40.00	41.69	40.28	1.78	9.93
32	बटाटे	किलो	20.00	21.00	33.00	28.00	31.00	28.00	20.00	21.00	26.33	24.48	35.16	21.49
33	कांदे	किलो	14.00	15.00	28.00	24.00	26.00	20.00	24.00	21.00	23.24	19.96	(-)28.49	(-)37.49
34	लसूण	100 ग्रॅम	9.00	9.00	12.00	10.00	11.00	10.00	11.00	9.00	10.67	9.40	20.43	27.54
35	केळी (जळगाव)	डझन	44.00	35.00	39.00	38.00	34.00	34.00	38.00	35.00	38.81	35.21	15.51	6.76
36	सफरचंद	किलो	205.00	192.00	180.00	176.00	105.00	117.00	100.00	108.00	147.46	148.25	11.68	8.43
37	चहापत्ती	किलो	206.00	307.00	197.00	284.00	202.00	231.00	230.00	231.00	208.70	262.92	(-)6.38	10.85
38	रॉकेल (खु.बा.)	लीटर	ला.ना.	ला.ना.	ला.ना.	ला.ना.	ला.ना.	ला.ना.	ला.ना.	ला.ना.	ला.ना.	ला.ना.	ला.ना.	ला.ना.
39	पेट्रोल	लीटर	79.00	ला.ना.	79.00	ला.ना.	71.00	ला.ना.	66.00	ला.ना.	73.83	ला.ना.	(-)3.46	ला.ना.
40	डिझेल	लीटर	उ.ना.	64.00	उ.ना.	66.00	उ.ना.	62.00	उ.ना.	56.00	उ.ना.	61.73	उ.ना.	5.96
41	गॅस सिलिंडर (स्वयंपाकाचा)	प्रत्येकी	459.00	ला.ना.	459.00	ला.ना.	459.00	ला.ना.	460.00	ला.ना.	459.33	ला.ना.	2.58	ला.ना.
42	काडेपेटी	१ नग	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	0.00	0.00
43	धुण्याचा साबण	250ग्रॅम	उ.ना.	13.00	उ.ना.	12.00	उ.ना.	13.00	उ.ना.	13.00	उ.ना.	12.92	उ.ना.	(-)16.21
44	प्रसाधन साबण	100ग्रॅम	23.00	23.00	22.00	23.00	19.00	23.00	25.00	23.00	22.04	22.88	6.22	4.91
45	ब्रेड (स्थानिक)	400 ग्रॅम	23.00	25.00	25.00	25.00	23.00	25.00	25.00	25.00	23.96	24.78	28.33	0.81
46	टाल्कम पावडर (पॉन्डस/तत्सम)	100 ग्रॅम	52.00	ला.ना.	56.00	ला.ना.	56.00	ला.ना.	56.00	ला.ना.	54.69	ला.ना.	22.43	ला.ना.
47	दुध पेस्ट (कोलगेट साधी/ तत्सम)	100 ग्रॅम	39.00	37.00	40.00	37.00	42.00	44.00	48.00	44.00	42.08	40.67	12.33	14.76

आधार : जिल्हा सांख्यिकी कार्यालय भंडारा

टिप :- विहित केलेल्या वस्तू किंवा त्यांची तत्सम प्रत संबंधीत क्षेत्रामध्ये उपलब्ध नसल्यामुळे उ.ना. दर्शविलेले आहे.
ला.ना. - लागू नाही

सार्वजनिक वितरण व्यवस्था

तक्ता क्र. 3.2
रास्तभाव धान्य दुकाने आणि रेशनकार्ड धारकांची संख्या

जिल्हा :- भंडारा												संदर्भ वर्ष: 2014-15	
अ. क्र.	तालुका	रास्त धान्य दुकानांची संख्या		रेशनकार्ड धारकांची संख्या			गोदामांची संख्या			गोदामांची क्षमता (मे.टन)			
		चालू असलेली	निर्लंबित	अं.अ.यो.	दा.रे.खा	दा.रे.व.	शासकीय	भाड्याने घेतलेली	भाड्याने दिलेली	शासकीय	भाड्याने घेतलेली	भाड्याने दिलेली	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	
1	तुमसर	149	9	13803	19698	17173	1	0	0	1250	0	0	
2	मोहाडी	103	6	7590	13485	15499	2	0	0	1250	0	0	
3	भंडारा	169	8	11078	27353	37944	2	0	0	1500	0	0	
4	साकोली	101	3	8122	8954	8667	1	0	0	700	0	0	
5	लाखनी	101	7	7510	11860	8968	1	0	0	500	0	0	
6	पवनी	133	3	8201	12007	11340	2	0	0	1200	0	0	
7	लाखांदुर	96	0	6690	11413	7941	1	0	0	1500	0	0	
एकूण -		852	36	62994	104770	107532	10	0	0	7900	0	0	
आधार :- जिल्हा पुरवठा अधिकारी, भंडारा													

टिप :- स्वयंसहाय्यत बचत गटांना रास्त धान्य दुकानाचे परवाना देण्याचे शासनाचे धोरण असल्यामुळे अशा बचत गटांना नवीन रास्तभाव धान्य दुकाने मंजूर करण्यात येतात. तर जुन्या रास्त भाव दुकानांना काही कारणाने विशिष्ट कालावधीकरीता किंवा नेहमीकरीता निर्लंबित करण्यात येतात. विशिष्ट कालावधीकरीता निर्लंबित करण्यात आलेल्या रास्तभाव दुकानांना पुनर्स्थापित करण्यात येते. त्यामुळे चालू असलेली आणि निर्लंबित रास्तभाव दुकानांच्या संख्येमध्ये बदल होत असतो.

तक्ता क्र. 3.3
अंत्योदय अन्न योजना, दारिद्र्य रेषेखालील (अं.अ.यो. वगळून) व दारिद्र्य रेषेवरील कुटुंबांसाठी अन्नधान्याचे
नियतन व उचल)

(लाखमे. टन)

जिल्हा :- भंडारा					संदर्भ वर्ष : 2014-15	
वर्ष	नियतन		उचल		उचलीची नियतनाशी टक्केवारी	
	तांदूळ	गहू	तांदूळ	गहू	तांदूळ	गहू
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
अंत्योदय अन्न योजना						
2007-08	-	-	-	-	-	-
2008-09	-	-	-	-	-	-
2009-10	0.15	0.07	0.15	0.07	99.5	100.0
2010-11	0.14	0.08	0.14	0.08	100.0	100.0
2011-12	0.16	0.06	0.16	0.06	100.0	100.0
2012-13	0.16	0.07	0.16	0.07	100.0	100.0
2013-14	0.18	0.04	0.18	0.04	100.0	100.0
2014-15	0.12	0.15	0.12	0.15	100.0	100.0
दारिद्र्य रेषेखालील (अंत्योदय अन्न योजना वगळून)						
2007-08	-	-	-	-	-	-
2008-09	-	-	-	-	-	-
2009-10	0.20	0.10	0.20	0.10	100.0	100.0
2010-11	0.21	0.08	0.21	0.08	100.0	100.0
2011-12	0.21	0.09	0.21	0.09	100.0	100.0
2012-13	0.22	0.09	0.22	0.09	100.0	100.0
2013-14	0.13	0.07	0.13	0.07	100.0	100.0
2014-15	0.14	0.19	0.14	0.19	100.0	100.0
दारिद्र्य रेषेवरील						
2007-08	-	-	-	-	-	-
2008-09	-	-	-	-	-	-
2009-10	0.07	0.06	0.07	0.06	73.2	92.2
2010-11	0.03	0.04	0.03	0.04	100.0	100.0
2011-12	0.04	0.03	0.04	0.03	100.0	100.0
2012-13	0.04	0.06	0.04	0.06	100.0	100.0
2013-14	0.11	0.02	0.11	0.02	100.0	100.0
2014-15	0.02	0.02	0.02	0.02	100.0	100.0
आधार : जिल्हा पुरवठा अधिकारी भंडारा						

4.जमीन व इतर महसूल, स्थानिक स्वराज्य
संस्थांचे उत्पन्न/खर्च, बँकींग, विमा, बचत
गट

जमीन व इतर महसूल

तक्ता क्र.४.१(अ)
गोळा केलेला महसूल
(जमिन महसूल, वाढीव, संकिर्ण, जि.प., ग्रा.प., पं.स., सेस, इ.जी.एस., शिक्षण, अकृषीक, सिटी सर्वे, वस्तीवाढ व नझूल)

जिल्हा : भंडारा							संदर्भ वर्ष-2014-15		
(हजार)									
अ. क्र.	तालुका	जमीन महसुलाची एकूण चालू मागणी	जमीन महसुलाची थकबाकी	एकूण मागणी	सूट	निलंबित वसुलीची रक्कम	वसुली पात्र रक्कम {5-(6+7)}	प्रत्यक्ष वसुली	खातेदारांची संख्या (शेतकरी)
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
1	तुमसर	5038	1036	6074	1	0	6073	3718	20047
2	मोहाडी	3358	487	3845	9	0	3836	3192	27416
3	भंडारा	7024	6220	13244	0	0	13244	12588	37103
4	साकोली	2235	141	2376	0	0	2376	1907	12221
5	लाखनी	2095	757	2852	0	0	2852	2311	19523
6	पवनी	2505	328	2833	0	0	2833	3408	24811
7	लाखांदूर	4256	22	4278	0	0	4278	4303	29539
एकूण		26511	8991	35502	10	0	35492	31427	170660
आधार - जिल्हाधिकारी कार्यालय भंडारा									

टिप : जिल्हयातील पवनी व लाखांदूर तालुक्यात आगाऊ रकमा भरणा केल्यामुळे प्रत्यक्ष वसुली, वसुली पात्र रकमेपेक्षा जास्त दिसून येते.

तक्ता क्र. ४.१(ब)
(खाणी, गौणखनिज, मत्स्य, कोर्ट फी व मुद्रांक, बी.बी.डी.आर., नोंदणीपत्र, महसूली, करमणूक, जाहिरात इत्यादी)

जिल्हा : भंडारा							संदर्भ वर्ष-2014-15	
(हजार)								
अ. क्र.	तालुका	जमीन महसुलाची एकूण चालू मागणी	जमीन महसुलाची थकबाकी	एकूण मागणी	सूट	निलंबित वसुलीची रक्कम	वसुली पात्र रक्कम {5-(6+7)}	प्रत्यक्ष वसुली
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)
1	तुमसर	59212	588	59800	0	0	59800	60333
2	मोहाडी	80068	16538	96606	0	0	96606	76220
3	भंडारा	350997	57	351054	0	0	351054	281882
4	साकोली	48401	155	48556	0	0	48556	18631
5	लाखनी	67100	63	67163	0	0	67163	20436
6	पवनी	20000	22	20022	0	0	20022	20225
7	लाखांदुर	31953	46	31999	0	0	31999	25747
एकूण		657731	17469	675200	0	0	675200	503474
आधार - 1) जिल्हाधिकारी कार्यालय भंडारा, 2) जिल्हा खनिकर्म अधिकारी भंडारा, 3) सहाय्यक आयुक्त (मत्स्यव्यवसाय) भंडारा, 4) सहजिल्हा निबंधक व मुद्रांक जिल्हाधिकारी भंडारा								

टिप : जिल्हयातील तुमसर, पवनी तालुक्यात आगाऊ रकमा भरणा केल्यामुळे प्रत्यक्ष वसूली, वसूली पात्र रकमेपेक्षा जास्त दिसून येते.

तक्ता क्र.४.१(क)

(तगाई, अधिक धान्य, मुद्र संधारण, वनजमिन कर्ज, अकृषीक कर्ज, आदर्श गृहनिर्माण, पश्चिम पाकिस्तानातून आलेले निर्वासित त्यांची मोडतोड, प्रकल्पग्रस्तांना, कुळांना दिलेले कर्ज, पूरग्रस्त, जमिन सुधारणा इत्यादी)

जिल्हा : भंडारा							संदर्भ वर्ष-2014-15	
(हजार)								
अ. क्र.	तालुका	जमीन महसुलाची एकूण चालू मागणी	जमीन महसुलाची थकबाकी	एकूण मागणी	सूट	निलंबित वसुलीची रक्कम	वसुली पात्र रक्कम {5- (6+7)}	प्रत्यक्ष वसुली
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)
1	तुमसर	1054	0	1054	0	0	1054	0
2	मोहाडी	0	998	998	0	0	998	0
3	भंडारा	0	247	247	0	0	247	0
4	साकोली	2	181	183	0	0	183	18
5	लाखनी	0	325	325	0	0	325	0
6	पवनी	0	1202	1202	0	0	1202	0
7	लाखांदुर	1106	1458	2564	0	0	2564	10
एकूण		2162	4411	6573	0	0	6573	28
आधार - जिल्हाधिकारी कार्यालय भंडारा								

स्थानिक स्वराज्य संस्थांचे उत्पन्न व खर्च

तक्ता क्र. 4.2
स्थानिक स्वराज्य संस्थांचे उत्पन्न व खर्च

जिल्हा :- भंडारा					संदर्भ वर्ष - 2014-15
(लाखात)					
अ. क्र.	बाब	ग्रामपंचायत	जिल्हापरिषद	महानगर पालिका	नगरपरिषदा
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
स्थानिक स्वराज्य संस्थांची संख्या		542	1	-	3
अ)	जमा				
1	सुरुवातीची शिल्लक	3215.87	14812.00	-	4624.59
2	चालू वर्षातील जमा				
	2.1 शासकीय अनुदाने व वर्गणी	13729.12	49800.00	-	7679.62
	2.2 सर्व प्रकारचे कर	2219.91	-	-	857.87
	2.3 इतर जमा	161.79	3219.00	-	1019.06
	2.4 एकूण (बाब 2.1 ते 2.3)	16110.82	53019.00	-	9556.55
	एकूण प्राप्ती (सुरुवातीची शिल्लक मिळून)	19326.69	67831.00	-	14181.14
ब)	खर्च				
3	चालू वर्षातील खर्च				
	3.1 सामान्य प्रशासन	2681.26	5467.00	-	414.68
	3.2 शिक्षण	81.38	24748.00	-	140.55
	3.3 सार्वजनिक आरोग्य	852.81	4499.00	-	1408.04
	३.४ इतर	11328.71	18016.00	-	9925.83
	एकूण (3.1 ते 3.4)	14944.16	52730.00	-	11889.10
4	अखेरची शिल्लक	4382.53	15101.00	-	2292.04
आधार :- 1) वित्त विभाग, जिल्हा परिषद, भंडारा 2) ग्रामपंचायत विभाग, जिल्हा परिषद, भंडारा 3) नगरपरिषद, भंडारा/तुमसर/पवनी					

टिप :- ग्रा.पं. व जि.प. अंतर्गत मागील वर्षाची आकडेवारी अंतीम ताळमेळाच्या अधीन राहून देण्यात आली होती. त्यामुळे ग्रा.प.व जि.प.ची सुरुवातीची शिल्लक मागील वर्षाच्या अखेरच्या शिल्लकेशी जुळणार नाही.

तक्ता क्र. 4.3
नागरी स्थानिक स्वराज्य संस्थांचे 2014- 2015 मधील उत्पन्न व खर्च

जिल्हा :- भंडारा							संदर्भ वर्ष -2014-15		
(लाखात)									
बाब	महानगर पालिका	नगरपरिषदा				नगर पंचायती	कटक मंडळे	सर्व नागरी संस्था	
		वर्ग अ	वर्ग ब	वर्ग क	सर्व				
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	
उत्पन्न									
1.	आरंभीची शिल्लक	-	-	3678.64	945.95	4624.59	-	-	4624.59
2.	जमा								
	2.1. पट्टी, कर इत्यादी	-	-	781.18	76.69	857.87	-	-	857.87
	2.2. शासकीय अनुदाने	-	-	6102.66	1576.96	7679.62	-	-	7679.62
	2.3. वाणिज्यिक उपक्रमांपासून	-	-	36.96	0.00	36.96	-	-	36.96
	2.4. ठेवी आणि कर्जे इ.	-	-	254.65	54.87	309.52	-	-	309.52
	2.5. इतर उत्पन्न	-	-	525.51	147.07	672.58	-	-	672.58
	एकूण जमा (2)	-	-	7700.96	1855.59	9556.55	-	-	9556.55
	एकूण उत्पन्न (1 + 2)	-	-	11379.60	2801.54	14181.14	-	-	14181.14
खर्च									
1.	प्रशासन								
	(अ) आस्थापना	-	-	98.76	296.11	394.87	-	-	394.87
	(ब) इतर	-	-	19.81	10.65	30.46	-	-	30.46
2.	कर वसुली	-	-	68.12	0.87	68.99	-	-	68.99
3.	सार्वजनिक दिवाबत्ती	-	-	7.05	11.96	19.01	-	-	19.01
4.	पाणीपुरवठा	-	-	82.24	49.17	131.41	-	-	131.41
5.	सार्वजनिक सुरक्षा	-	-	32.85	0.00	32.85	-	-	32.85
6.	सार्वजनिक आरोग्य	-	-	1372.28	24.89	1397.17	-	-	1397.17
7.	जलनिःसारण व मलनिःसारण	-	-	0.00	0.00	0.00	-	-	0.00
8.	बांधकामे	-	-	46.04	629.81	675.85	-	-	675.85
9.	परिवहन	-	-	0.00	0.00	0.00	-	-	0.00
10.	शिक्षण	-	-	85.69	65.73	151.42	-	-	151.42
11.	दुर्बल घटकांवरील खर्च	-	-	2941.22	0.00	2941.22	-	-	2941.22
12.	विशेष खर्च व दिलेली कर्जे	-	-	1.85	0.00	1.85	-	-	1.85
13.	इतर खर्च	-	-	5911.97	132.03	6044.00	-	-	6044.00
	एकूण खर्च (1 ते 13)	-	-	10667.88	1221.22	11889.10	-	-	11889.10
आधार - स्थानिक स्वराज्य संस्थांचे अंदाजपत्रके									

टिप :- 1) नगरपरिषदांची मागील वर्षाची आकडेवारी अंतीम ताळमेळाच्या अधीन राहून देण्यात आली होती. त्यामुळे सुरुवातीची शिल्लक मागील वर्षाच्या अखेरच्या शिल्लकेशी जुळणार नाही.

2) संदर्भ वर्षात जिल्ह्यात महानगरपालिका, कटकमंडळे, नगरपंचायती उपलब्ध नाही.

तक्ता क्र. 4.4
ग्रामपंचायतीचे उत्पन्न व खर्च

जिल्हा :- भंडारा		संदर्भ वर्ष - 2013-14/2014-15		
(लाखात)				
बाब	2013-14		2014-15	
	प्रत्यक्ष	टक्केवारी	प्रत्यक्ष(अस्थायी)	टक्केवारी
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
उत्पन्न				
(अ) आरंभीची शिल्लक	3139.86	19.9	3215.87	16.6
(ब) जमा				
१. कर				
i) जमीन व इतर मालमत्ता कर	1458.87	9.2	1061.02	5.5
ii) इतर कर व शुल्क	1110.98	7.0	1158.89	6.0
2. शासकीय अनुदाने	8321.82	52.7	11390.41	58.9
3. अंशदान, देणग्या व इतर अनुदाने	1660.60	10.5	2338.71	12.1
4. इतर जमा	94.59	0.6	161.79	0.8
एकूण जमा (ब)	12646.86	80.1	16110.82	83.4
एकूण उत्पन्न (अ+ब)	15786.72	100.0	19326.69	100.0
खर्च				
1. प्रशासन	2637.98	21.0	2681.26	17.9
2. आरोग्य व स्वच्छता	707.24	5.6	852.81	5.7
3. सावर्जनिक बांधकामे	2016.52	16.0	2638.36	17.7
4. सावर्जनिक दिवाबत्ती	237.19	1.9	209.69	1.4
5. शिक्षण	120.05	1.0	81.38	0.5
6. लोककल्याण	139.52	1.1	162.26	1.1
7. इतर खर्च	6714.63	53.4	8318.40	55.7
एकूण खर्च (1 ते 7)	12573.13	100.0	14944.16	100.0
अखेरची शिल्लक	3213.59	-	4382.53	-
आधार : उपमुख्य कार्यकारी अधिकारी(ग्रा.पं.),जिल्हापरिषद भंडारा				

टिप :- जिल्हयातील ग्रामपंचायतीचे वार्षिक प्रशासन अहवाल विहित कालावधीत तयार होत नसल्याने मागील वर्षाची अखेरची शिल्लक ही संदर्भ वर्षातील आरंभीची शिल्लक याचेशी जुळणार नाही.

तक्ता क्र.4.5
जिल्हा परिषदेचे उत्पन्न व खर्च

जिल्हा :- भंडारा		संदर्भ वर्ष : 2013-14/2014-15	
(लाखात)			
बाब	2013-14	2014-15	
	(प्रत्यक्ष)	(अस्थायी)	
(1)	(2)	(3)	
अ) आरंभीची शिल्लक	14607	14812	
ब) महसुली जमा			
1. स्वनिर्मित साधनांपासून			
2. शासकीय अनुदाने	47214	49800	
2.1.सांविधिक अनुदाने			
i) सहेतुक	-	-	
ii) आस्थापना	-	-	
iii) योजनांतर्गत	-	-	
iv) इतर	-	-	
2.2 अभिकरण योजनांसाठी	-	-	
3. इतर साधनांपासून उत्पन्न	1316	799	
क) भांडवली जमा	2531	2420	
ड) एकूण जमा (ब+क)	51061	53019	
एकूण उत्पन्न (अ+ड)	65668	67831	
अ) महसुली खर्च			
1. सामान्य प्रशासन	4776	5467	
2. शिक्षण	23590	24748	
3. सार्वजनिक बांधकामे	5328	5038	
4. पाटबंधारे	1142	814	
5. कृषि	562	612	
6. पशुसंवर्धन	583	579	
7. वने	13	5	
8. सार्वजनिक आरोग्य	3174	4499	
9. समाजकल्याण	2767	2386	
10. इतर खर्च	6260	6051	
एकूण (अ)	48195	50199	
ब) भांडवली खर्च	2661	2531	
एकूण खर्च (अ+ ब)	50856	52730	
अखेरची शिल्लक	14812	15101	
आधार : जिल्हा परिषद भंडारा			

टिप :- मागील वर्षा जिल्हा परिषदेचे उत्पन्न व खर्चाची वर्ष 2013-14 ची आकडेवारी प्रत्यक्ष देण्यात आली होती. परंतु संदर्भ वर्षात सदर आकडेवारी सुधारीत करण्यात आली आहे.

बँक व विमा

तक्ता क्र. 4.6
तालुकानिहाय बँक कार्यालये, वर्गीकृत बँकांची संख्या, ठेवी व कर्जे

जिल्हा: -भंडारा						संदर्भ वर्ष- 2014-15	
अ. क्र.	तालुका	बँकांची कार्यालये असलेली गावे व शहरे	वर्गीकृत बँका (संख्या)	वर्गीकृत बँकांची शाखा कार्यालये	वर्गीकृत बँकांच्या ठेवी (८ लाख)	वर्गीकृत बँकांनी दिलेली कर्जे (८ लाख)	
						कृषक	अकृषक
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
1	तुमसर	28	15	24	79469	8830	20850
2	मोहाडी	15	6	9	25109	3278	11835
3	भंडारा	50	22	39	112085	19577	13312
4	साकोली	18	9	15	41417	7366	9400
5	लाखनी	14	5	9	25152	3802	2558
6	पवनी	16	7	13	35981	4259	8050
7	लाखांदुर	12	4	8	19673	2004	2009
एकूण		153	68	117	338886	49116	68014
आधार :- जिल्हा अग्रणी बँक भंडारा							

तक्ता क्र. 4.7
जिल्हयातील आयुर्विमा विषयक आकडेवारी

जिल्हा :- भंडारा				संदर्भ वर्ष- 2014-15	
अ.क्र.	बाब	परिमाण	तपशील		
			भारतीय जीवन विमा निगम	खाजगी आयुर्विमा कंपनी	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	
1	जिल्हयातील शाखा	संख्या	3	1	
2	चालू विमा पॉलिसीज	संख्या	493157	5083	
3	मार्च अखेर व्यपगत विमा पॉलिसीज	संख्या	50968	2383	
4	नवीन व्यवसाय				
	4.1 उतरविलेली विमापत्रे	संख्या	38461	1266	
	4.2 विमा रक्कम	(८ लाख)	उ.ना.	3090.32	
	4.3 विम्याचा प्रथम हप्ता रक्कम	(८ लाख)	4292.70	247.74	
5	जिल्हयातील विमा प्रतिनिधीची संख्या				
	5.1 एकूण विमा प्रतिनिधी	संख्या	1761	159	
	5.2 एकूण पैकी ग्रामीण विमा प्रतिनिधी	संख्या	1761	84	
	5.3 एकूण पैकी महिला विमा प्रतिनिधी	संख्या	327	57	
	5.4 एकूण महिला प्रतिनिधीपैकी ग्रामीण महिला प्रतिनिधी	संख्या	327	22	
आधार :- भारतीय जीवन विमा निगम, खाजगी विमा कंपनी					

टिप :-खाजगी आयुर्विमा कंपन्यांमध्ये SBI Life Insurance Co.Ltd., Tata AIA Life Insurance Co.Ltd., Aegon Religare Life Insurance Co.Ltd., IndiaFirst Life Insurance Co.Ltd., च्या माहितीचा समावेश आहे.

बचत गट

तक्ता क्र 4.8
जिल्हयातील बचत गटांबाबतची माहिती

जिल्हा- भंडारा											संदर्भ वर्ष- 2014-15	
अ. क्र.	तालुका	स्थापन झालेले बचत गट			मुख्य व्यवसायासाठी बँक जोडणी झालेले बचत गट			खेळते भांडवलासाठी बँक जोडणी झालेले बचत गट			व्यवसाय सुरु केलेल्या बचत गट	
		दा.रे. खालील	दा.रे. वरील	एकूण	दा.रे. खालील	दा.रे. वरील	एकूण	दा.रे. खालील	दा.रे. वरील	एकूण	संख्या	आर्थिक वर्षात केलेली उलाढाल (लाख)
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)
1	तुमसर	34	0	34	641	0	641	71	0	71	0	0.00
2	मोहाडी	4	0	4	988	0	988	34	0	34	0	0.00
3	भंडारा	42	0	42	652	0	652	151	0	151	0	0.00
4	साकोली	41	0	41	419	0	419	51	0	51	0	0.00
5	लाखनी	43	0	43	775	0	775	130	0	130	0	0.00
6	पवनी	44	0	44	705	0	705	88	0	88	0	0.00
7	लाखांदुर	43	0	43	537	0	537	142	0	142	0	0.00
एकूण		251	0	251	4717	0	4717	667	0	667	0	0.00
आधार :- प्रकल्प संचालक जिल्हा ग्रामीण विकास यंत्रणा भंडारा												

टिप :- 1) संदर्भ वर्षात दा.रे.वरील बचत गट स्थापन झाले नाही.

2) संदर्भ वर्षात कोणत्याही बचत गटाने व्यवसाय सुरु केलेला नसल्याने उलाढाल झालेली नाही.

तक्ता क्र. 4.9
जिल्हयातील जिल्हा ग्रामीण विकास यंत्रणा व महिला आर्थिक विकास महामंडळ यांच्या मार्फत स्थापित बचत गटांबाबतची माहिती

जिल्हा- भंडारा									संदर्भ वर्ष- 2014-15		
अ. क्र.	तालुका	निर्मित बचत गट (संख्या)									
		जिल्हा ग्रामीण विकास यंत्रणा (दा.रे.खा.कुटुंबे)									
		मागील वर्षअखेर	अहवाल वर्षात	एकूण (3+4)	एकूण पैकी महिला बचत गट	एकूण पैकी कार्यरत असलेले बचत गट	प्रथम प्रतवारी झालेले एकूण बचत गट	द्वितीय प्रतवारी झालेले एकूण बचत गट	व्यवसाय करीत असलेले बचत गट		
प्राथमिक क्षेत्र	द्वितीय क्षेत्र								तृतीय क्षेत्र		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)
1	तुमसर	1385	34	1419	1269	944	1201	862	36	0	0
2	मोहाडी	1018	4	1022	980	771	971	1052	141	0	9
3	भंडारा	1120	42	1162	1113	696	1097	967	29	0	1
4	साकोली	974	41	1015	938	474	878	517	5	0	0
5	लाखनी	1114	43	1157	1085	486	1041	968	16	0	0
6	पवनी	937	44	981	900	564	886	736	42	0	8
7	लाखांदुर	1057	43	1100	1100	599	1035	861	12	0	0
एकूण		7605	251	7856	7385	4534	7109	5963	281	0	18

तक्ता क्र. 4.9 (पुढे चालू)
जिल्हयातील जिल्हा ग्रामीण विकास यंत्रणा व महिला आर्थिक विकास महामंडळ यांच्या मार्फत स्थापित बचत गटांबाबतची माहिती

अ. क्र.	तालुका	निर्मित बचत गट (संख्या)									
		महिला आर्थिक विकास महामंडळ							संदर्भ :2014-15		
		मागील वर्षअखेर	अहवाल वर्षात	एकूण (13+ 14)	एकूण पैकी महिला बचत गट	एकूण पैकी कार्यरत असलेले बचत गट	प्रथम प्रतवारी झालेले एकूण बचत गट	द्वितीय प्रतवारी झालेले एकूण बचत गट	व्यवसाय करीत असलेले बचत गट		
(1)	(2)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	प्राथमिक क्षेत्र	द्वितीय क्षेत्र	तृतीय क्षेत्र
1	तुमसर	196	51	247	247	247	193	158	68	42	20
2	मोहाडी	415	92	507	507	507	443	285	163	101	42
3	भंडारा	254	77	331	331	331	298	177	98	65	49
4	साकोली	229	41	270	270	270	229	201	89	55	9
5	लाखनी	186	34	220	220	220	140	90	50	35	15
6	पवनी	244	14	258	258	258	139	75	42	58	32
7	लाखांदुर	227	26	253	253	253	220	204	82	19	14
एकूण		1751	335	2086	2086	2086	1662	1190	592	375	181
आधार :- 1) प्रकल्प संचालक, जिल्हा ग्रामीण विकास यंत्रणा भंडारा 2) महिला आर्थिक विकास महामंडळ भंडारा											

5.कृषि व संलग्न सेवा

कृषि

तक्ता क्र. 5.1
जमिनीच्या वापराविषयी माहिती

जिल्हा :- भंडारा				(क्षेत्र - हेक्टर)			संदर्भ वर्ष :-2010-11
अ. क्र.	तालुका	एकूण भौगोलिक क्षेत्र	जंगल व्याप्त क्षेत्र	शेतीला उपलब्ध नसलेले क्षेत्र			पडीत जमिनीव्यतिरिक्त लागवड न झालेली एकूण जमीन
				बिगर शेती वापराखालील जमीन	पडीत/लागवडी लायक नसलेली जमीन	एकूण (5+6)	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
1	तुमसर	80250	6833	383	8476	8859	3843
2	मोहाडी	57266	1592	2532	887	3419	1701
3	भंडारा	53814	6388	1094	10804	11898	3401
4	साकोली	35944	13536	4201	1657	5858	3913
5	लाखनी	36306	2719	1241	1373	2614	5963
6	पवनी	62125	7285	207	5258	5465	1323
7	लाखांदूर	45960	3146	3484	719	4203	2820
एकूण -		371665	41499	13142	29174	42316	22964

तक्ता क्र. 5.1 (पुढे चालू)
जमिनीच्या वापराविषयी माहिती

अ. क्र.	तालुका	पडीत जमीन			निव्वळ क्षेत्र	एकापेक्षा अधिक (दुसोटा क्षेत्र)	लागवडी खालील एकूण क्षेत्र (12+13)	लागवडी लायक क्षेत्र
		चालू पड	इतर पड	एकूण पड (9+10)				
(1)	(2)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)
1	तुमसर	2308	2335	4643	29160	3215	32375	36218
2	मोहाडी	743	807	1550	39168	6356	45524	47225
3	भंडारा	1142	777	1919	33633	7411	41044	44445
4	साकोली	301	848	1149	19969	4483	24452	28365
5	लाखनी	447	763	1210	24458	3680	28138	34101
6	पवनी	750	1434	2184	33519	10825	44344	45667
7	लाखांदूर	273	393	666	28461	16619	45080	47900
एकूण -		5964	7357	13321	208368	52589	260957	283921
आधार - ऋतू व पिक अहवाल 2010-11								

टिप :- सन 2011-12, 2012-13 व 2013-14, 2014-15 चे ऋतू व पिक अहवाल उपलब्ध नाही.

तक्ता क्र. 5.2
निरनिराळ्या पिकांखालील क्षेत्र

जिल्हा :- भंडारा		(क्षेत्र - हेक्टर)						संदर्भ वर्ष :-2010-11	
अ.क्र.	तालुका	तांदूळ		गहू		खरीप ज्वारी		रब्बी ज्वारी	
		पिकांखालील क्षेत्र	ओलिताचे क्षेत्र	पिकांखालील क्षेत्र	ओलिताचे क्षेत्र	पिकांखालील क्षेत्र	ओलिताचे क्षेत्र	पिकांखालील क्षेत्र	ओलिताचे क्षेत्र
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
1	तुमसर	27204	17916	1825	1140	-	-	0	0
2	मोहाडी	35860	22509	2589	2041	-	-	0	0
3	भंडारा	27889	17774	3782	3208	-	-	0	0
4	साकोली	19355	12853	664	402	-	-	0	0
5	लाखनी	23085	11879	509	401	-	-	0	0
6	पवनी	27681	8719	1750	1551	-	-	48	0
7	लाखांदुर	29597	15385	1229	761	-	-	0	0
एकूण -		190671	107035	12348	9504	-	-	48	0

तक्ता क्र. 5.2 (पुढे चालू)
निरनिराळ्या पिकांखालील क्षेत्र

जिल्हा :- भंडारा		(क्षेत्र - हेक्टर)						संदर्भ वर्ष :-2010-11	
अ.क्र.	तालुका	एकूण ज्वारी		बाजरी		मका		वरी	
		पिकांखालील क्षेत्र	ओलिताचे क्षेत्र	पिकांखालील क्षेत्र	ओलिताचे क्षेत्र	पिकांखालील क्षेत्र	ओलिताचे क्षेत्र	पिकांखालील क्षेत्र	ओलिताचे क्षेत्र
(1)	(2)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)
1	तुमसर	0	0	-	-	-	-	-	-
2	मोहाडी	0	0	-	-	-	-	-	-
3	भंडारा	0	0	-	-	-	-	-	-
4	साकोली	0	0	-	-	-	-	-	-
5	लाखनी	0	0	-	-	-	-	-	-
6	पवनी	48	0	-	-	-	-	-	-
7	लाखांदुर	0	0	-	-	-	-	-	-
एकूण -		48	0	-	-	-	-	-	-

तक्ता क्र. 5.2 (पुढे चालू)
निरनिराळ्या पिकांखालील क्षेत्र

जिल्हा :- भंडारा		(क्षेत्र - हेक्टर)						संदर्भ वर्ष :-2010-11	
अ. क्र.	तालुका	नाचणी		राळा		सावा		भादली	
		पिकांखालील क्षेत्र	ओलिताचे क्षेत्र	पिकांखालील क्षेत्र	ओलिताचे क्षेत्र	पिकांखालील क्षेत्र	ओलिताचे क्षेत्र	पिकांखालील क्षेत्र	ओलिताचे क्षेत्र
(1)	(2)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)	(26)
1	तुमसर	-	-	-	-	-	-	-	-
2	मोहाडी	-	-	-	-	-	-	-	-
3	भंडारा	-	-	-	-	-	-	-	-
4	साकोली	-	-	-	-	-	-	-	-
5	लाखनी	-	-	-	-	-	-	-	-
6	पवनी	-	-	-	-	-	-	-	-
7	लाखांदुर	-	-	-	-	-	-	-	-
एकूण -		-	-	-	-	-	-	-	-

तक्ता क्र. 5.2 (पुढे चालू)
निरनिराळ्या पिकांखालील क्षेत्र

जिल्हा :- भंडारा		(क्षेत्र - हेक्टर)						संदर्भ वर्ष :-2010-11	
अ. क्र.	तालुका	इतर तृणधान्ये		एकूण तृणधान्ये		हरभरा		तूर	
		पिकांखालील क्षेत्र	ओलिताचे क्षेत्र	पिकांखालील क्षेत्र	ओलिताचे क्षेत्र	पिकांखालील क्षेत्र	ओलिताचे क्षेत्र	पिकांखालील क्षेत्र	ओलिताचे क्षेत्र
(1)	(2)	(27)	(28)	(29)	(30)	(31)	(32)	(33)	(34)
1	तुमसर	-	-	29029	19056	290	0	579	0
2	मोहाडी	-	-	38449	24550	1060	307	735	0
3	भंडारा	-	-	31671	20982	1452	1371	995	0
4	साकोली	-	-	20019	13255	452	0	484	0
5	लाखनी	-	-	23594	12280	273	0	710	0
6	पवनी	1697	0	31176	10270	991	0	1008	0
7	लाखांदुर	-	-	30826	16146	729	0	615	0
एकूण -		1697	0	204764	116539	5247	1678	5126	0

तक्ता क्र. 5.2 (पुढे चालू)
निरनिराळ्या पिकांखालील क्षेत्र

जिल्हा :- भंडारा		(क्षेत्र - हेक्टर)						संदर्भ वर्ष :-2010-11	
अ.क्र.	तालुका	मुग		उडीद		कुळीथ		मठ	
		पिकांखालील क्षेत्र	ओलिताचे क्षेत्र	पिकांखालील क्षेत्र	ओलिताचे क्षेत्र	पिकांखालील क्षेत्र	ओलिताचे क्षेत्र	पिकांखालील क्षेत्र	ओलिताचे क्षेत्र
(1)	(2)	(35)	(36)	(37)	(38)	(39)	(40)	(41)	(42)
1	तुमसर	100	10	-	-	-	-	-	-
2	मोहाडी	141	131	141	-	-	-	-	-
3	भंडारा	198	101	194	1	-	-	-	-
4	साकोली	48	0	186	0	1	0	-	-
5	लाखनी	77	0	186	0	1	0	-	-
6	पवनी	1119	108	667	0	-	-	-	-
7	लाखांदुर	3251	0	2591	0	6	0	31	0
एकूण -		4934	350	3965	1	8	0	31	0

तक्ता क्र. 5.2 (पुढे चालू)
निरनिराळ्या पिकांखालील क्षेत्र

जिल्हा :- भंडारा		(क्षेत्र - हेक्टर)						संदर्भ वर्ष :-2010-11	
अ.क्र.	तालुका	वाल		वाटाणा		इतर कडधान्ये		एकूण कडधान्ये	
		पिकांखालील क्षेत्र	ओलिताचे क्षेत्र	पिकांखालील क्षेत्र	ओलिताचे क्षेत्र	पिकांखालील क्षेत्र	ओलिताचे क्षेत्र	पिकांखालील क्षेत्र	ओलिताचे क्षेत्र
(1)	(2)	(43)	(44)	(45)	(46)	(47)	(48)	(49)	(50)
1	तुमसर	-	-	20	0	70	0	1059	10
2	मोहाडी	34	0	35	0	2313	85	4459	523
3	भंडारा	-	-	215	0	1993	0	5047	1473
4	साकोली	31	0	29	0	993	0	2224	0
5	लाखनी	13	0	9	0	1505	0	2774	0
6	पवनी	-	-	2547	828	2060	0	8392	936
7	लाखांदुर	17	0	3324	0	1517	0	12081	0
एकूण -		95	0	6179	828	10451	85	36036	2942

तक्ता क्र. 5.2 (पुढे चालू)
निरनिराळ्या पिकांखालील क्षेत्र

जिल्हा :- भंडारा				(क्षेत्र - हेक्टर)				संदर्भ वर्ष :-2010-11	
अ.क्र.	तालुका	एकूण अन्नधान्ये		ऊस		मिरची		लसूण	
		पिकांखालील क्षेत्र	ओलिताचे क्षेत्र	पिकांखालील क्षेत्र	ओलिताचे क्षेत्र	पिकांखालील क्षेत्र	ओलिताचे क्षेत्र	पिकांखालील क्षेत्र	ओलिताचे क्षेत्र
(1)	(2)	(51)	(52)	(53)	(54)	(55)	(56)	(57)	(58)
1	तुमसर	30088	19066	336	275	160	200	25	10
2	मोहाडी	42908	25073	49	48	429	374	15	11
3	भंडारा	36718	22455	14	14	760	634	7	7
4	साकोली	22243	13255	514	514	206	201	16	16
5	लाखनी	26368	12280	5	5	77	69	3	3
6	पवनी	39568	11206	59	55	196	2895	6	3
7	लाखांदुर	42907	16146	139	122	240	217	2	2
एकूण -		240800	119481	1116	1033	2068	4590	74	52

तक्ता क्र. 5.2 (पुढे चालू)
निरनिराळ्या पिकांखालील क्षेत्र

जिल्हा :- भंडारा				(क्षेत्र - हेक्टर)				संदर्भ वर्ष :-2010-11	
अ.क्र.	तालुका	इतर मसाल्याचे पदार्थ		एकूण मसाल्याचे पदार्थ		आंबा		द्राक्षे	
		पिकांखालील क्षेत्र	ओलिताचे क्षेत्र	पिकांखालील क्षेत्र	ओलिताचे क्षेत्र	पिकांखालील क्षेत्र	ओलिताचे क्षेत्र	पिकांखालील क्षेत्र	ओलिताचे क्षेत्र
(1)	(2)	(59)	(60)	(61)	(62)	(63)	(64)	(65)	(66)
1	तुमसर	85	42	270	252	10	0	-	-
2	मोहाडी	164	110	608	495	22	3	-	-
3	भंडारा	168	64	935	705	25	9	-	-
4	साकोली	123	103	345	320	15	2	-	-
5	लाखनी	71	31	151	103	23	0	-	-
6	पवनी	199	135	401	3033	30	5	-	-
7	लाखांदुर	191	96	433	315	28	0	-	-
एकूण -		1001	581	3143	5223	153	19	-	-

तक्ता क्र. 5.2 (पुढे चालू)
निरनिराळ्या पिकांखालील क्षेत्र

जिल्हा :- भंडारा		(क्षेत्र - हेक्टर)						संदर्भ वर्ष :-2010-11	
अ.क्र.	तालुका	लिंबू वर्गीय फळे (संत्रा, मोसंबी इ.)		केळी		इतर फळे		एकूण फळे	
		पिकांखालील क्षेत्र	ओलिताचे क्षेत्र	पिकांखालील क्षेत्र	ओलिताचे क्षेत्र	पिकांखालील क्षेत्र	ओलिताचे क्षेत्र	पिकांखालील क्षेत्र	ओलिताचे क्षेत्र
(1)	(2)	(67)	(68)	(69)	(70)	(71)	(72)	(73)	(74)
1	तुमसर	10	10	-	-	-	-	20	10
2	मोहाडी	20	20	-	-	54	6	96	29
3	भंडारा	5	5	4	2	36	22	70	38
4	साकोली	1	0	2	1	5	0	23	3
5	लाखनी	-	-	-	-	18	0	41	0
6	पवनी	-	-	3	3	48	15	81	23
7	लाखांदुर	3	0	0	0	14	0	45	0
एकूण -		39	35	9	6	175	43	376	103

तक्ता क्र. 5.2 (पुढे चालू)
निरनिराळ्या पिकांखालील क्षेत्र

जिल्हा :- भंडारा		(क्षेत्र - हेक्टर)						संदर्भ वर्ष :-2010-11	
अ.क्र.	तालुका	बटाटे/रताळे		कांदे		वांगी		टोमॅटो	
		पिकांखालील क्षेत्र	ओलिताचे क्षेत्र	पिकांखालील क्षेत्र	ओलिताचे क्षेत्र	पिकांखालील क्षेत्र	ओलिताचे क्षेत्र	पिकांखालील क्षेत्र	ओलिताचे क्षेत्र
(1)	(2)	(75)	(76)	(77)	(78)	(79)	(80)	(81)	(82)
1	तुमसर	190	70	-	-	225	0	100	0
2	मोहाडी	19	13	161	122	484	0	238	0
3	भंडारा	-	-	45	44	457	0	241	0
4	साकोली	-	-	31	31	113	0	50	0
5	लाखनी	-	-	8	9	97	0	33	0
6	पवनी	4	4	148	128	197	0	155	0
7	लाखांदुर	1	1	140	140	165	0	103	0
एकूण -		214	88	533	474	1738	उ.ना.	920	उ.ना.

तक्ता क्र. 5.2 (पुढे चालू)
निरनिराळ्या पिकांखालील क्षेत्र

जिल्हा :- भंडारा		(क्षेत्र - हेक्टर)						संदर्भ वर्ष :-2010-11	
अ.क्र.	तालुका	इतर भाजीपाला		एकूण भाजीपाला		एकूण फळे व भाजीपाला		कापूस	
		पिकांखालील क्षेत्र	ओलिताचे क्षेत्र	पिकांखालील क्षेत्र	ओलिताचे क्षेत्र	पिकांखालील क्षेत्र	ओलिताचे क्षेत्र	पिकांखालील क्षेत्र	ओलिताचे क्षेत्र
(1)	(2)	(83)	(84)	(85)	(86)	(87)	(88)	(89)	(90)
1	तुमसर	311	311	826	311	846	321	-	-
2	मोहाडी	330	330	1232	452	1328	481	-	-
3	भंडारा	688	528	1431	572	1501	610	-	-
4	साकोली	137	137	331	168	354	171	-	-
5	लाखनी	72	72	210	81	251	81	-	-
6	पवनी	549	172	1053	300	1134	323	-	-
7	लाखांदुर	396	8	805	148	850	148	-	-
एकूण -		2483	1558	5888	2032	6264	2135	-	-

तक्ता क्र. 5.2 (पुढे चालू)
निरनिराळ्या पिकांखालील क्षेत्र

जिल्हा :- भंडारा		(क्षेत्र - हेक्टर)						संदर्भ वर्ष :-2010-11	
अ.क्र.	तालुका	इतर तंतु पिके		एकूण तंतु पिके		भूईमूग		सुर्यफूल	
		पिकांखालील क्षेत्र	ओलिताचे क्षेत्र	पिकांखालील क्षेत्र	ओलिताचे क्षेत्र	पिकांखालील क्षेत्र	ओलिताचे क्षेत्र	पिकांखालील क्षेत्र	ओलिताचे क्षेत्र
(1)	(2)	(91)	(92)	(93)	(94)	(95)	(96)	(97)	(98)
1	तुमसर	0	-	-	-	35	5	40	8
2	मोहाडी	16	-	16	-	1	1	-	-
3	भंडारा	3	-	3	-	-	-	-	-
4	साकोली	1	-	1	-	5	5	-	-
5	लाखनी	3	-	3	-	62	60	7	0
6	पवनी	0	-	-	-	25	20	12	10
7	लाखांदुर	0	-	-	-	10	0	3	0
एकूण -		23	-	23	-	138	91	62	18

तक्ता क्र. 5.2 (पुढे चालू)
निरनिराळ्या पिकांखालील क्षेत्र

जिल्हा :- भंडारा		(क्षेत्र - हेक्टर)								संदर्भ वर्ष :-2010-11	
अ. क्र.	तालुका	करडई		सोयाबीन		इतर गळीत धान्ये		एकूण गळीत धान्ये		इतर औषधी व मादक पदार्थ	
		पिकांखालील क्षेत्र	ओलिताचे क्षेत्र	पिकांखालील क्षेत्र	ओलिताचे क्षेत्र	पिकांखालील क्षेत्र	ओलिताचे क्षेत्र	पिकांखालील क्षेत्र	ओलिताचे क्षेत्र	पिकांखालील क्षेत्र	ओलिताचे क्षेत्र
(1)	(2)	(99)	(100)	(101)	(102)	(103)	(104)	(105)	(106)	(107)	(108)
1	तुमसर	0	-	100	0	660	0	835	13	-	-
2	मोहाडी	0	-	50	0	490	34	541	35	-	-
3	भंडारा	0	-	1560	62	277	0	1837	62	-	-
4	साकोली	0	-	-	-	990	0	995	5	-	-
5	लाखनी	11	-	-	-	1277	0	1357	60	-	-
6	पवनी	0	-	2834	0	261	4	3132	34	-	-
7	लाखांदुर	4	-	249	4	479	0	745	4	-	-
एकूण -		15	0	4793	66	4434	38	9442	213	-	-

तक्ता क्र. 5.2 (पुढे चालू)
निरनिराळ्या पिकांखालील क्षेत्र

जिल्हा :- भंडारा		(क्षेत्र - हेक्टर)						संदर्भ वर्ष :-2010-11	
अ. क्र.	तालुका	एकूण औषधी व मादक पदार्थ		एकूण चारा पिके		संकीर्ण अखाद्य पिके		एकूण अखाद्य पिके	
		पिकांखालील क्षेत्र	ओलिताचे क्षेत्र	पिकांखालील क्षेत्र	ओलिताचे क्षेत्र	पिकांखालील क्षेत्र	ओलिताचे क्षेत्र	पिकांखालील क्षेत्र	ओलिताचे क्षेत्र
(1)	(2)	(109)	(110)	(111)	(112)	(113)	(114)	(115)	(116)
1	तुमसर	-	-	-	-	-	-	835	13
2	मोहाडी	-	-	74	15	16	0	631	50
3	भंडारा	-	-	29	26	10	1	1876	89
4	साकोली	-	-	1	0	-	-	996	5
5	लाखनी	-	-	3	0	3	0	1363	60
6	पवनी	-	-	38	38	12	0	3182	72
7	लाखांदुर	-	-	6	0	-	-	751	4
एकूण -		-	-	151	79	41	1	9634	293

तक्ता क्र. 5.2 (पुढे चालू)
निरनिराळ्या पिकांखालील क्षेत्र

जिल्हा :- भंडारा		(क्षेत्र - हेक्टर)						संदर्भ वर्ष :-2010-11	
अ.क्र.	तालुका	एकूण खाद्य पिके		लागवडीखालील एकूण क्षेत्र		दुसोटा क्षेत्र		लागवडीखालील निव्वळ क्षेत्र	
		पिकांखालील क्षेत्र	ओलिताचे क्षेत्र	पिकांखालील क्षेत्र	ओलिताचे क्षेत्र	पिकांखालील क्षेत्र	ओलिताचे क्षेत्र	पिकांखालील क्षेत्र	ओलिताचे क्षेत्र
(1)	(2)	(117)	(118)	(119)	(120)	(121)	(122)	(123)	(124)
1	तुमसर	31540	19914	32375	19927	3215	3210	29160	18287
2	मोहाडी	44893	26097	45524	26147	6356	3321	39168	22178
3	भंडारा	39168	23784	41044	23873	7411	4238	33633	22060
4	साकोली	23456	14260	24452	14265	4483	1718	19969	3582
5	लाखनी	26775	12469	28138	12529	3680	816	24458	12036
6	पवनी	41162	14617	44344	14689	10825	3234	33519	18596
7	लाखांदुर	44329	16731	45080	16735	16619	3636	28461	12147
एकूण -		251323	127872	260957	128165	52589	20173	208368	108886
आधार - ऋतू व पिक अहवाल 2010-11									

टिप :- 1) सन 2011-12, 2012-13 व 2013-14, 2014-15 चे ऋतू व पिक अहवाल उपलब्ध नाही.

2) ऋतू व पिक अहवाल 2010-11 मध्ये रब्बी ज्वारी, तूर, वांगी, टोमॅटो, करडई इ. पिकांचे ओलिताचे क्षेत्र उपलब्ध नाही.

तक्ता क्र 5.3
जिल्ह्यात वितरीत करण्यात आलेले बियाणे

जिल्हा - भंडारा							संदर्भ वर्ष : 2014-15	
('000 क्विंटल)								
क्षेत्र	पीक	वर्ष						
		2009	2010	2011	2012	2013	2014	टक्के वाढ (वर्ष 2013 च्या तुलनेत)
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)
सार्वजनिक	खरीप	28.50	13.80	19.88	20.02	19.24	10.33	-46.3
	रब्बी	4.80	2.20	0.72	1.65	4.22	2.64	-37.4
	एकूण	33.30	16.00	20.60	21.67	23.46	12.97	-44.7
खाजगी	खरीप	11.00	16.30	11.24	14.31	21.66	21.82	0.7
	रब्बी	0.90	0.40	0.48	0.18	0.38	1.18	210.5
	एकूण	11.90	16.70	11.72	14.49	22.04	23.00	4.4
एकूण	खरीप	39.50	30.10	31.12	34.33	40.90	32.15	-21.4
	रब्बी	5.70	2.60	1.20	1.83	4.60	3.82	-17.0
	एकूण	45.20	32.70	32.32	36.16	45.50	35.97	-20.9

आधार : कृषि विकास अधिकारी, जि.प.भंडारा

तक्ता क्र 5.4
रासायनिक खतांचा वापर

जिल्हा - भंडारा							संदर्भ वर्ष: 2014-15			
अ.क्र.	तालुका	रासायनिक खतांचे वाटप (मे.टन)								
		नियंत्रित संस्थांकडून			खाजगी संस्थांकडून			एकूण		
		खरीप	रब्बी	एकूण	खरीप	रब्बी	एकूण	खरीप	रब्बी	एकूण
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)
1	तुमसर	3667	1065	4732	6187	1315	7502	9854	2380	12234
2	मोहाडी	4098	1199	5297	6981	1478	8459	11079	2677	13756
3	भंडारा	3741	997	4738	5500	1233	6733	9241	2230	11471
4	साकोली	2292	665	2957	3885	825	4710	6177	1490	7667
5	लाखनी	2980	866	3846	5037	1069	6106	8017	1935	9952
6	पवनी	2980	866	3846	5036	1069	6105	8016	1935	9951
7	लाखांदुर	3438	998	4436	5803	1229	7032	9241	2227	11468
एकूण		23196	6656	29852	38429	8218	46647	61625	14874	76499

आधार - कृषि विकास अधिकारी, जिल्हा परिषद भंडारा.

टिप :- संदर्भ वर्षात लाखनी आणि पवनी तालुक्यात रासायनिक खताचे वाटप एकसारखे झाल्याचे कृषि विकास अधिकारी, जि.प.भंडारा यांनी कळविले आहे.

तक्ता क्र 5.5
निरनिराळ्या पिकांचे उत्पादन

जिल्हा- भंडारा		मे. टन मध्ये						संदर्भ वर्ष- 2014-15		
अ. क्र.	तालुका	तांदूळ	गहू	ज्वारी	बाजरी	बाली	मका	नाचणी	इतर धान्ये	एकूण धान्ये
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)
1	तुमसर	50228	1045	-	-	-	-	-	-	51273
2	मोहाडी	58557	1701	-	-	-	-	-	-	60258
3	भंडारा	42473	2429	-	-	-	-	-	-	44902
4	साकोली	36071	552	-	-	-	-	-	-	36623
5	लाखनी	31401	710	-	-	-	-	-	-	32111
6	पवनी	42486	3029	-	-	-	-	-	-	45515
7	लाखांदुर	40651	525	-	-	-	-	-	-	41176
एकूण		301867	9991	-	-	-	-	-	-	311858

तक्ता क्र 5.5(पुढे चालू)
निरनिराळ्या पिकांचे उत्पादन

जिल्हा- भंडारा		मे. टन मध्ये					संदर्भ वर्ष- 2014-15	
अ. क्र.	तालुका	हरभरा	तूर	उडीद	मूग	मसूर	इतर कडधान्ये	एकूण कडधान्ये
(1)	(2)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)
1	तुमसर	638	147	25	16	-	197	1023
2	मोहाडी	442	55	-	-	-	34	531
3	भंडारा	677	35	41	-	-	0	753
4	साकोली	305	165	-	-	-	80	550
5	लाखनी	716	311	-	-	-	0	1027
6	पवनी	1516	0	-	-	-	0	1516
7	लाखांदुर	440	1261	305	415	-	2513	4934
एकूण		4734	1974	371	431	-	2824	10334

तक्ता क्र 5.5(पुढे चालू)
निरनिराळ्या पिकांचे उत्पादन

जिल्हा- भंडारा		मे. टन मध्ये						संदर्भ वर्ष- 2014-15
अ. क्र.	तालुका	जवस	भूईमूग	सुर्यफूल	तीळ	सोयाबीन	इतर तेलबिया	एकूण तेलबिया
(1)	(2)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)
1	तुमसर	82	-	-	0	0	-	82
2	मोहाडी	41	-	-	0	0	-	41
3	भंडारा	64	-	-	0	432	-	496
4	साकोली	426	-	-	11	0	-	437
5	लाखनी	0	-	-	0	0	-	0
6	पवनी	0	-	-	0	946	-	946
7	लाखांदुर	0	-	-	52	18	-	70
एकूण		613	-	-	63	1396	-	2072

तक्ता क्र 5.5(पुढे चालू)
निरनिराळ्या पिकांचे उत्पादन

जिल्हा- भंडारा		मे. टन मध्ये						संदर्भ वर्ष- 2014-15
अ. क्र.	तालुका	ऊस	कापूस	ताग	मेस्टा (अंबाडी)	तंबाखू	औषधी पदार्थ	मसाल्याचे पदार्थ
(1)	(2)	(26)	(27)	(28)	(29)	(30)	(31)	(32)
1	तुमसर	67613	-	-	-	-	-	-
2	मोहाडी	57693	-	-	-	-	-	-
3	भंडारा	7301	-	-	-	-	-	-
4	साकोली	121076	-	-	-	-	-	-
5	लाखनी	0	-	-	-	-	-	-
6	पवनी	7248	-	-	-	-	-	-
7	लाखांदुर	60168	-	-	-	-	-	-
एकूण		321099	-	-	-	-	-	-
आधार : जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी भंडारा								

टिप :- 1) जिल्हयात ज्वारी, बाजरी, बार्ली, मका, नाचणी यांचे उत्पादन होत नाही.

2) संदर्भ वर्षात मसूर, सुर्यफूल, इतर तेलबिया, तंबाखू, मसाल्याचे पदार्थ यांचे उत्पादन झाले नाही.

तक्ता क्र.5.6
मुख्य पिकांचे दर हेक्टरी अंदाजित उत्पादन

जिल्हा - भंडारा			संदर्भ वर्ष : 2014-15	
1) प्रति हेक्टरी उत्पादन - किलो मध्ये			2) एकूण उत्पादन -- "00" मे. टन मध्ये	
अ. क्र.	पिकाचे नाव	प्रति हेक्टरी उत्पादन	एकूण उत्पादन	गेल्या वर्षीच्या तुलनेत शेकडा वाढ /घट
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
1	तांदूळ	2319	3018.67	28.7
2	गहू	1147	99.91	1.9
3	ज्वारी	-	-	-
4	बाजरी	-	-	-
5	बाली	-	-	-
6	मका	-	-	-
7	नाचणी	-	-	-
8	इतर तृणधान्ये	-	-	-
	एकूण तृणधान्ये	3466	3118.58	27.6
9	हरभरा	576	47.34	(-) 9.0
10	तूर	646	19.74	(-) 10.3
11	उडीद	65	3.71	(-) 58.8
12	मूग	56	4.31	(-) 52.1
13	मसूर	-	-	-
14	इतर कडधान्ये	370	28.24	0.9
	एकूण कडधान्ये	1713	103.34	(-) 13.9
15	जवस	228	6.13	(-) 39.5
16	भुईमूग	-	-	-
17	सुर्यफुल	-	-	-
18	तीळ	280	0.63	85.3
19	सोयाबीन	439	13.96	(-) 30.7
20	इतर तेलबिया	-	-	-
	एकूण तेलबिया	947	20.72	(-) 59.1
21	एरंडी	-	-	-
22	ऊस	67	3210.99	13.3
23	नारळ	-	-	-
24	कापूस	-	-	-
25	ताग	-	-	-
26	मेस्टा (अंबाडी)	-	-	-
27	तंबाखू	-	-	-
28	औषधी पदार्थ	-	-	-
29	सुंठ (आले)	-	-	-
30	मिरची (लाल)	710	42	5.0
31	लसून	-	-	-
32	बटाटे	451	41	(-) 4.7

आधार : जिल्हा अधीक्षक कृषि अधिकारी भंडारा

टिप :- संदर्भ वर्षात रबी हंगामात पाऊस कमी पडल्याने हरभरा, तूर, उडीद, मूग या रबी हंगामातील पिकांच्या उत्पादनात घट झाली आहे.

तक्ता क्र. 5.7
तालूकानिहाय पर्जन्य दिवसांची संख्या व एकूण पर्जन्य

जिल्हा - भंडारा						संदर्भ वर्ष : 2014
(पर्जन्य - मि.मी.)						
अ.क्र.	तालुका	सरासरी		वर्ष -2014 मधील		सरासरीच्या तुलनेत संदर्भ वर्षातील पर्जन्यातील शेंकडा वाढ अथवा घट
		पर्जन्य दिवसांची संख्या	पर्जन्य	पर्जन्य दिवसांची संख्या	पर्जन्य	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
1	तुमसर	153	1260.8	50	941.4	-25.3
2	मोहाडी	153	1260.8	49	803.7	-36.3
3	भंडारा	153	1260.8	58	955.3	-24.2
4	साकोली	153	1399.1	52	1050.3	-24.9
5	लाखनी	153	1451.3	39	945.8	-34.8
6	पवनी	153	1227.4	46	822.4	-33.0
7	लाखांदुर	153	1451.3	50	784.3	-46.0
एकूण		153	1330.2	49	900.5	
आधार - जिल्हाधिकारी कार्यालय भंडारा						

पद्म

तक्ता क्र.5.8
कृत्रिम रेतन कार्यक्रमाची प्रगती

जिल्हा- भंडारा				संदर्भ वर्ष -2014-15
(संख्या)				
तपशील	2012-13	2013-14	2014-15	2013-14 च्या तुलनेत 2014-15 मधील शेकडा बदल
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
अ) गायी (कृत्रिम रेतन)				
1) संकरित	25237	32069	36604	14.1
2) विदेशी	9714	12122	11946	(-) 1.5
3) देशी	32	53	258	386.8
एकूण (कृत्रिम रेतन)	34983	44244	48808	10.3
जन्मलेल्या वासरांची संख्या (गायी)	11269	13207	10612	(-) 19.6
ब) म्हशी (कृत्रिम रेतन)				
जन्मलेल्या रेडकांची संख्या (म्हशी)	1431	1595	1794	12.5
आधार: उपआयुक्त (पशुसंवर्धन) भंडारा				

टिप :- वर्ष 2014-15 पासून भंडारा जिल्ह्यात अनुवंशिक सुधारणा कार्यक्रम राबविण्यात येत असल्यामुळे देशी गायीचे कृत्रिम रेतनात वाढ झालेली आहे.

तक्ता क्र.5.9
कृत्रिम रेतन व दुग्ध उत्पादनाची तालुकानिहाय प्रगती

जिल्हा - भंडारा										
अ.क्र.	तालुका	2012-13			2013-14			2014-15		
		कृत्रिम रेतनाचे वार्षिक लक्ष्य	कृत्रिम रेतनाच्या साध्याची टक्केवारी	दुग्ध उत्पादन ('000 मे.टन)	कृत्रिम रेतनाचे वार्षिक लक्ष्य	कृत्रिम रेतनाच्या साध्याची टक्केवारी	दुग्ध उत्पादन ('000 मे.टन)	कृत्रिम रेतनाचे वार्षिक लक्ष्य	कृत्रिम रेतनाच्या साध्याची टक्केवारी	दुग्ध उत्पादन ('000 मे.टन)
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)
1	तुमसर	4047	80.8	1545	6521	58.6	1545	7530	51.3	1227
2	मोहाडी	5826	104.5	4478	8379	88.5	4478	8115	97.9	4997
3	भंडारा	6648	120.3	5105	12300	76.3	5105	14527	79.3	5226
4	साकोली	5152	98.4	2652	9350	86.3	2652	8279	95.2	3193
5	लाखनी	3406	122.9	3725	4900	61.9	3725	6825	84.0	3669
6	पवनी	6962	117.3	3690	13300	90.6	3690	13040	93.3	3089
7	लाखांदुर	4149	113.7	1575	7850	89.2	1575	8134	85.5	1249
एकूण		36190	109.1	22770	62600	80.6	22770	66450	84.4	22650
आधार: 1) उपआयुक्त (पशुसंवर्धन) भंडारा 2) जिल्हा दुग्धव्यवसाय विकास अधिकारी, भंडारा										

तक्ता क्र.5.10
पशुवैद्यकीय संस्थाबाबतची माहिती

जिल्हा - भंडारा					संदर्भ वर्ष :-2014-15	
अ. क्र.	तालुका	पशुवैद्यकीय चिकित्सालय	पशुवैद्यकीय दवाखाने (राज्य तथा स्थानिक स्तर)	पशुवैद्यकीय प्रथमोपचार केंद्र	रेतन केंद्र	कृत्रिम रेतन केंद्रे
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
1	तुमसर	1	5	8	0	14
2	मोहाडी	1	4	9	0	14
3	भंडारा	1	4	10	0	15
4	साकोली	1	6	4	0	11
5	लाखनी	0	5	4	0	9
6	पवनी	1	4	6	0	11
7	लाखांदुर	1	3	7	0	11
एकूण		6	31	48	0	85
आधार - उपआयुक्त (पशुसंवर्धन) भंडारा						

तक्ता क्र. 5.11
मान्यताप्राप्त पशुवध गृहे आणि त्यात कत्तल केलेल्या पशूंची संख्या

जिल्हा -भंडारा			संदर्भ वर्ष :-2014-15						
अ.क्र.	तालुका	पशुवध गृहांची संख्या	कत्तल केलेले पशू (संख्या)						
			बैल	महिष वर्गीय	मेंढ्या/मेंढे	शेळ्या/बोकड	डुकरे	इतर	एकूण
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
1	तुमसर	1	-	-	-	1848	-	-	1848
2	मोहाडी	-	-	-	-	-	-	-	-
3	भंडारा	1	-	-	-	5349	-	-	5349
4	साकोली	-	-	-	-	-	-	-	-
5	लाखनी	-	-	-	-	-	-	-	-
6	पवनी	1	-	-	-	1105	-	-	1105
7	लाखांदुर	-	-	-	-	-	-	-	-
एकूण		3	-	-	-	8302	-	-	8302
आधार - नगर परिषद भंडारा , पवनी व तुमसर									

टिप :- जिल्ह्यामध्ये तुमसर, भंडारा, पवनी वगळता इतर ठिकाणी पशुवधगृहे नाहीत आणि पशुवधगृहात फक्त शेळ्या/बोकड यांची कत्तल केली जाते.

तक्ता क्र 5.12
भूजल मत्स्यव्यवसायविषयक माहिती

जिल्हा - भंडारा								संदर्भ वर्ष : 2014-15		
अ.क्र.	तालुका	नदीची लांबी (किमी)	मत्स्य व्यवसायासाठी अनुकूल क्षेत्र (तळी, सरोवरे व जलाशये)		मत्स्य व्यवसायाखाली आणलेले एकूण क्षेत्र (हेक्टर)	भूजल मत्स्य उत्पादन (मे.टन.)	पकडलेल्या माशांची उत्पादकास मिळालेली किंमत (लाख)	मत्स्य व्यवसाय क्षेत्रासाठी वापरलेले मत्स्यबीज (लाखात)	मत्स्य व्यवसाय सहकारी संस्था	
			संख्या	एकूण क्षेत्र (हेक्टर)					संख्या	सभासदांची संख्या
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)
1	तुमसर		1477	3106	2485	2531	2024	70.00	22	1092
2	मोहाडी		403	965	772	1325	1060	26.00	16	1062
3	भंडारा		372	1102	441	1010	808	19.00	21	1404
4	साकोली		1863	3207	2501	4280	3424	62.00	29	2070
5	लाखनी		11	321	321	644	515	24.00	18	1018
6	पवनी		1441	2758	2206	2016	1676	50.00	17	1779
7	लाखांदुर		455	1051	841	916	732	26.00	13	1417
एकूण		200	6022	12510	9567	12722	10239	277.00	136	9842
आधार :- सहाय्यक आयुक्त मत्स्यव्यवसाय (तां), भंडारा										

तक्ता क्र. 5.13
सागरी मत्स्यव्यवसायविषयक माहिती

जिल्हा - भंडारा								संदर्भ वर्ष : 2013-14		
अ.क्र.	तालुका	सागर किनाऱ्याची लांबी (किमी)	मत्स्य उत्पादन			सागरी मासेमारी बोटी		मासे उतरविण्याची केंद्रे	मत्स्य व्यवसाय सहकारी संस्था	
			2011-12	2012-13	2013-14	एकूण	त्यापैकी यांत्रिकी		संख्या	सभासदांची संख्या
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)
1	तुमसर									
2	मोहाडी									
3	भंडारा									
4	साकोली									
5	लाखनी									
6	पवनी									
7	लाखांदुर									
एकूण										
आधार :- सहाय्यक आयुक्त मत्स्यव्यवसाय (तां), भंडारा										

तक्ता क्र.5.14
शासकीय आणि सहकारी दुग्ध शाळांमधील दुग्ध उपउत्पादने

जिल्हा - भंडारा						
अ.क्र.	उत्पादन	परिमाण	2012-13	2013-14	2014-15	2013-14 च्या तुलनेत 2014-15 मधील शेकडा बदल
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
(1)	दूध भुकटी	मे.टन	-	-	-	-
(2)	पांढरे लोणी	मे.टन	191	109	303	178.0
(3)	तूप	लिटर	9416	7250	6139	-15.3
(4)	एनर्जी/दुध	बाटल्या	-	-	-	-
(5)	लस्सी	बाटल्या	-	-	-	-
(6)	मसाला दूध	बाटल्या	-	-	-	-
(7)	गायीचे टिकाऊ दूध (किसान दूध पाऊच)	लिटर	6166360	6738650	6841150	1.5
आधार : भंडारा जिल्हा दुग्ध उत्पादक सहकारी संघ मर्या.भंडारा						

तक्ता क्र 5.15
दुग्ध विकास सहकारी संस्थांबाबतची माहिती

जिल्हा -भंडारा						संदर्भ वर्ष : 2014-15	
अ. क्र.	तालुका	दुग्ध विकास सहकारी संस्थांची संख्या	त्यांची एकूण सभासद संख्या	वर्षभरात संकलित केलेले दूध		शीत गृहांची संख्या	शीत गृहांची क्षमता (000 लिटर)
				एकूण (000 लिटर)	प्रतिदिन (सरासरी 000 लिटर)		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
1	तुमसर	33	2092	1227	3.36	-	-
2	मोहाडी	48	2794	4997	13.7	-	-
3	भंडारा	57	3446	5226	14.32	1	180
4	साकोली	30	2430	3193	8.75	-	-
5	लाखनी	39	2531	3669	10.05	-	-
6	पवनी	42	2836	3089	8.46	1	20
7	लाखांदुर	22	1393	1249	3.42	-	-
जिल्हा एकूण		271	17522	22650	62.05	2	200
आधार :- जिल्हा दुग्धव्यवसाय विकास अधिकारी, भंडारा							

टिप :-संदर्भ वर्षात 91 दुग्ध विकास सह.संस्था बंद झालेल्या असून उर्वरित संस्थांच्या सभासद संख्येत वाढ झालेली आहे.

जलसंपदा व लाभक्षेत्र

तक्ता क्र 5.16
जिल्ह्यातील सिंचनाच्या व पाणी उपसा करण्याच्या सोयी

जिल्हा - भंडारा											संदर्भ वर्ष :- 2014-15	
अ. क्र.	तालुका	सिंचनाच्या सोयी (संख्या)									कृषि पंप	
		मोठे प्रकल्प	मध्यम प्रकल्प	लघु सिंचन प्रकल्प		पाझर तलाव	कोल्हापूर बंधारा	भुयारी / साठवण बंधारा	उपसा जलसिंचन योजना	सिंचन विहिरी	डिझेल पंप	विद्युत पंप
				राज्य	स्थानिक							
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)
1	तुमसर	1	2	7	5	3	22	41	1	3085	659	5086
2	मोहाडी	-	2	8	1	3	35	14	-	2824	419	4992
3	भंडारा	-	-	7	0	5	39	10	2	2824	176	3658
4	साकोली	-	-	18	0	0	31	70	1	2320	194	4843
5	लाखनी	-	-	9	0	2	24	35	-	2650	61	4853
6	पवनी	1	-	4	0	2	26	19	1	4950	560	7926
7	लाखांदुर	-	-	6	0	0	8	41	-	3477	785	5329
एकूण		2	4	59	6	15	185	230	5	22130	2854	36687
आधार :- 1. गट विकास अधिकारी, पंचायत समिती 2. कार्यकारी अभियंता, लघुपाटबंधारे विभाग [राज्य स्तर व स्थानिक स्तर] 3. कार्यकारी अभियंता, लघुपाटबंधारे विभाग [स्थानिक स्तर] जिल्हापरिषद 4. कार्यकारी अभियंता, महाराष्ट्र राज्य विद्युत मंडळ												

तक्ता क्र.5.17
विविध साधनांखालील ओलिताचे क्षेत्र

जिल्हा - भंडारा								संदर्भ वर्ष : 2010-11
								(क्षेत्र - हेक्टर)
अ. क्र.	तालुका	ओलिताखालील क्षेत्र		ओलिता खालील निव्वळ क्षेत्र (3+4)	ओलिता खालील स्थूल क्षेत्र	एकूण लागवडी खालील स्थूल क्षेत्र	ओलिता खालील स्थूल क्षेत्राची लागवडीखालील स्थूल क्षेत्राशी टक्केवारी	
		पृष्ठभागीय	विहिरी					
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	
1	तुमसर	14690	3597	18287	19927	31071	64.1	
2	मोहाडी	18242	3936	22178	26147	42413	61.6	
3	भंडारा	17712	4348	22060	23873	39390	60.6	
4	साकोली	2515	1067	3582	14265	24445	58.4	
5	लाखनी	9195	2841	12036	12529	21372	58.6	
6	पवनी	16042	2554	18596	14689	92145	15.9	
7	लाखांदुर	10883	1264	12147	16735	44661	37.5	
एकूण		89279	19607	108886	128165	295497	43.4	
आधार - ऋतू व पिक अहवाल 2010-11								

टिप :- सन 2011-12, 2012-13, 2013-14 व २०१४-१५ चे ऋतू व पिक अहवाल अंतिम न झाल्याने सन 2010-11 ची आकडेवारी देण्यात येत आहे.

तक्ता क्र. 5.18
सिंचन विहिरीविषयक माहिती

जिल्हा : भंडारा					संदर्भ वर्ष :- 2010-11
अ. क्र.	तालुका	सिंचन विहिरींची एकूण संख्या	वापरात असलेल्या विहिरींवर बसविलेले		वापरात नसलेल्या सिंचन विहिरींची संख्या
			डिझेल पंप (संख्या)	विद्युत पंप (संख्या)	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
1	तुमसर	2807	660	2230	113
2	मोहाडी	2639	330	1618	106
3	भंडारा	1666	433	1626	335
4	साकोली	2053	293	1760	249
5	लाखनी	2514	61	1651	62
6	पवनी	4500	765	4059	371
7	लाखांदुर	3157	55	1815	689
एकूण		19336	2597	14759	1925
आधार : जिल्हा भूमी अभिलेख भंडारा					

टिप :- सन 2011-12, 2012-13, 2013-14 व 2014-15 चे ऋतू व पिक अहवाल अंतिम न झाल्याने सन 2010-11 ची आकडेवारी देण्यात येत आहे.

तक्ता क्र.5.19
कूपनलिका, हातपंप व विद्युत पंपाविषयी माहिती

जिल्हा - भंडारा							संदर्भ वर्ष :2014-15	
अ. क्र.	तालुका	चालू वर्षातील					वर्ष अखेर	
		एकूण कूपनलिकांची संख्या (विंथन विहीर)	त्यापेकी उच्चक्षमता कूपनलिकांची संख्या	यशस्वी कूपनलिकांची संख्या	बसविलेल्या हातपंपांची संख्या	बसविलेल्या विद्युतपंपांची संख्या	चालू असलेल्या हातपंपांची संख्या	चालू असलेल्या विद्युतपंपांची संख्या
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)
1	तुमसर	6	2	6	6	0	996	11
2	मोहाडी	2	0	2	2	0	785	20
3	भंडारा	17	2	17	17	0	966	25
4	साकोली	15	2	15	15	0	769	14
5	लाखनी	11	2	11	11	0	692	12
6	पवनी	1	1	1	1	0	671	2
7	लाखांदुर	7	1	7	7	0	670	9
एकूण		59	10	59	59	0	5549	93
आधार - उप अभियंता (यांत्रिकी), यांत्रिकी उप विभाग, जिल्हा परीषद भंडारा								

तक्ता क्र. 5.20
जिल्ह्यातील पाटबंधारे विषयक सुविधा (राज्यस्तर पाटबंधारे)

जिल्हा - भंडारा						संदर्भ वर्ष :2014-15	
अ. क्र.	तालुका	विविध प्रकल्पांतर्गत लाभक्षेत्र व ओलित क्षेत्र					
		लघु पाटबंधारे प्रकल्प		मध्यम प्रकल्प		मोठे प्रकल्प	
		लाभक्षेत्र (हे.)	ओलितक्षेत्र (हे.)	लाभक्षेत्र (हे.)	ओलितक्षेत्र (हे.)	लाभक्षेत्र (हे.)	ओलितक्षेत्र (हे.)
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
1	तुमसर	13716	1668	17634	10691	13943	13778
2	मोहाडी	1709	1763	3555	1967	24571	24481
3	भंडारा	3402	1825	-	-	10594	10235
4	साकोली	7778	4719	-	-	-	-
5	लाखनी	3170	1935	-	-	-	-
6	पवनी	1198	1046	-	-	22099	6338
7	लाखांदूर	1997	1517	-	-	28291	13238
एकूण		32970	14473	21189	12658	99498	68070
आधार - कार्यकारी अभियंता, ल.पा.विभाग (राज्य), भंडारा							

- टिप :-1) मोठे प्रकल्प अंतर्गत बावनथडी प्रकल्प हे आंतरराज्य प्रकल्प असल्यामुळे भंडारा जिल्ह्यात तुमसर आणि मोहाडी तालुक्यात लाभक्षेत्र व ओलीतक्षेत्र आहे.
- 2) मोठे प्रकल्प अंतर्गत गोसेखुर्द प्रकल्प हे भंडारा आणि नागपूर जिल्ह्यात असल्यामुळे भंडारा जिल्ह्यात पवनी आणि लाखांदूर तालुक्यात लाभक्षेत्र व ओलीतक्षेत्र आहे.
- 3) नागपूर जिल्ह्यातील पेंच प्रकल्पाचे लाभक्षेत्र आणि ओलीत क्षेत्र हे भंडारा आणि मोहाडी तालुक्यात आहे.
- 4) वर्ष 2014 मध्ये पाऊस कमी पडल्याने लघु पाटबंधारे प्रकल्पामध्ये पाण्याचा साठा कमी झाला. त्यामुळे भंडारा, साकोली, लाखनी तालुक्यातील ओलीत क्षेत्र कमी झालेले आहे.

तक्ता क्र 5.21
जिल्ह्यातील लघुपाटबंधान्यांच्या कामाविषयक माहिती

जिल्हा- भंडारा			संदर्भ वर्ष : 2014-15							
अ. क्र.	बाब	तालुका	तुमसर	मोहाडी	भंडारा	साकोली	लाखनी	पवनी	लाखांदुर	एकूण
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)
1	संदर्भ वर्षात पूर्ण झालेल्या कामांची संख्या	जिल्हा परिषद	1	2	1	10	11	0	9	34
		राज्यस्तर	0	0	0	0	0	0	0	0
		सहकारी	0	0	0	0	0	0	0	0
		स्थानिक स्तर	0	0	0	0	0	0	0	0
		एकूण	1	2	1	10	11	0	9	34
2	मार्च -2015 अखेर पूर्ण कामांची संख्या	जिल्हा परिषद	359	196	275	431	328	306	208	2103
		राज्यस्तर	7	8	7	18	9	4	6	59
		सहकारी	0	0	0	0	0	0	0	0
		स्थानिक स्तर	5	1	0	0	0	0	0	6
		एकूण	371	205	282	449	337	310	214	2168
3	मार्च -2015 अखेर वापरात असलेल्या कामांची संख्या	जिल्हा परिषद	359	196	275	431	328	306	208	2103
		राज्यस्तर	7	8	7	18	9	4	6	59
		सहकारी	0	0	0	0	0	0	0	0
		स्थानिक स्तर	5	1	0	0	0	0	0	6
		एकूण	371	205	282	449	337	310	214	2168
4	वापरात असलेल्या कामांचे लाभक्षेत्र (हेक्टर)	जिल्हा परिषद	6368	4904	5189	11324	7580	5744	4303	45412
		राज्यस्तर	13716	1709	3402	7778	3170	1198	1997	32970
		सहकारी	0	0	0	0	0	0	0	0
		स्थानिक स्तर	102	97	0	0	0	0	0	199
		एकूण	20186	6710	8591	19102	10750	6942	6300	78581
5	वापरात असलेल्या कामांखालील निव्वळ ओलित क्षेत्र (हेक्टर)	जिल्हा परिषद	6368	4904	5189	11324	7580	5744	4303	45412
		राज्यस्तर	1668	1763	1825	4719	1935	1046	1517	14473
		सहकारी	0	0	0	0	0	0	0	0
		स्थानिक स्तर	102	97	0	0	0	0	0	199
		एकूण	8138	6764	7014	16043	9515	6790	5820	60084
आधार : 1. कार्यकारी अभियंता, ल.पा.विभाग(राज्यस्तर) भंडारा 2. कार्यकारी अभियंता, ल.पा.विभाग(जि.प.) भंडारा 3. जिल्हा उपनिबंधक, सहकारी संस्था भंडारा 4. कार्यकारी अभियंता, ल.पा.विभाग(स्थानिक स्तर) गोंदिया										

टिप :- यापूर्वीचे अहवालात एकूण योजना कमी दर्शविण्यात आली होती. परंतु त्यात मा.मा.तलावांच्या संख्येत वाढ झाली असल्याने एकूण पूर्ण कामांच्या संख्येत वाढ दिसून येत आहे.

तक्ता क्र 5.22
मोठे व मध्यम पाटबंधारे प्रकल्पांविषयी माहिती

जिल्हा : भंडारा		संदर्भ वर्ष : 2014-15					
अ. क्र.	बाब	मोठे प्रकल्प		मध्यम प्रकल्प			
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
1	प्रकल्पाचे नाव	गोसेखुर्द	बावनथडी	सोरणा	बेटेकर बो	चांदपुर	बघेडा
2	प्रकल्प ज्या तालुक्यात आहे त्या तालुक्याचे नाव	पवनी	तुमसर	मोहाडी	मोहाडी	तुमसर	तुमसर
3	अ) काम पूर्ण झाल्याचे वर्ष	2010 मध्ये धरणाचे काम पूर्ण, कालव्याचे काम प्रगतीपथावर	प्रगतीपथावर	1971	1978	1995	1974
	ब) अपूर्ण असल्यास काम पूर्ण होण्याचे अपेक्षित वर्ष	2016	2017	-	-	-	-
	क) प्रकल्पाचा अंदाजे खर्च (० लाखात)	7,77,770	82385	37.05	49.27	6.85	46.70
4	धरण						
	धरणाची उंची (मी)	28.50	14.80	14.33	27.70	19.00	14.90
	अ) मंजूर झालेली	28.50	14.80	14.33	27.70	19.00	14.90
	ब) पूर्ण झालेली	28.50	बांधकाम अपूर्ण	14.33	27.70	19.00	14.90
5	कालवा	उजवा / डावा	उजवा	उजवा / डावा	डावा	उजवा / डावा	डावा
	अ) मंजूर झालेली लांबी (किमी)	107.00 / 23.00	26.61	6.77/6.35	11.13	19.30/15.30	10.57
	ब) पूर्ण झालेली लांबी (किमी)	99.00/22.93	26.61	6.77/6.35	11.13	19.30/15.30	10.57
6	कमाल क्षमता (द.ल.घ.मी.)	1146.075	280.24	6.172	4.156	29.025	4.995
7	31.03.2015 रोजी प्रत्यक्ष साठा (द.ल.घ.मी.)	427.627	58.22	0.295	0.198	11.965	0.157
8	एकूण लाभक्षेत्र (हेक्टर)	286433	39459	1702	1853	14938	2696
9	लाभक्षेत्राखालील लागवडी लायक क्षेत्र (हेक्टर)	250800	25062	1553	1315	10117	1887
10	प्रकल्प पूर्ण झाल्यावर ओलिताखाली येणारे क्षेत्र (हेक्टर)	250800	17537	933	1315	9025	1798
11	2014-15 मधील ओलिताखाली असलेले क्षेत्र (हेक्टर)	13000	12950	1134	833	9274	1417
12	पाण्याचा वापर (द.ल.घ.मी.)	3329	127.21	3.394	2.785	23.663	10.526
	अ) पिण्यासाठी	0	1.21	0	0	0	0
	ब) शेतीसाठी	911	126	3.394	2.785	22.14	10.526
	क) औद्योगिक वापरासाठी	124	0	0	0	0	0
	ड) वीज निर्मितीसाठी	2294	0	0	0	0	0
	इ) इतर बाबींसाठी	0	0	0	0	1.523	0
13	पाणीपट्टी वसुली (० लाखात)	411.06	0.50	2.09	1.55	9.01	2.44
14	एकुण थकबाकी (० लाखात)	24.31	19.95	11.13	14.24	114.01	23.97
15	पाणी वापर/ वाटप सह. संस्थांची संख्या	-	-	-	-	2	1

आधार : कार्यकारी अभियंता, लघु पाटबंधारे विभाग (राज्य) भंडारा

तक्ता क्र. 5.23
जिल्हयातील लघुपाटबंधारे विषयी सुविधा

जिल्हा : भंडारा

संदर्भ वर्ष - 2014-15

अ.क्र.	तालुका	जिल्हा परिषद स्तर (0 ते 100 हेक्टर)			स्थानिक स्तर (100 ते 250 हेक्टर)		
		संख्या	लाभक्षेत्र	अंतिम क्षेत्र	संख्या	लाभक्षेत्र	अंतिम क्षेत्र
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
1	तुमसर	359	6368	6368	5	102	102
2	मोहाडी	196	4904	4904	1	97	97
3	भंडारा	275	5189	5189	0	0	0
4	साकोली	431	11324	11324	0	0	0
5	लाखनी	328	7580	7580	0	0	0
6	पवनी	306	5744	5744	0	0	0
7	लाखांदूर	208	4303	4303	0	0	0
एकूण		2103	45412	45412	6	199	199

आधार - 1.कार्यकारी अभियंता, ल.पा. विभाग (जिल्हा परिषद) भंडारा 2.कार्यकारी अभियंता, ल.पा.विभाग (स्थानिक स्तर) गोंदिया

तक्ता क्र. 5.24
जिल्हयातील पाणलोट क्षेत्र विकास कार्यक्रमांतर्गत मृद व जलसंधारण कामांची प्रगती

जिल्हा : भंडारा								संदर्भ वर्ष : 2014-15			
अ.क्र.	तालुका	पाणलोट क्षेत्र विकास कार्यक्रमांतर्गत			संदर्भ वर्षात प्रत्यक्ष सुरू झालेली कामे			संदर्भ वर्षात पूर्ण झालेले पाणलोट			
		निवडलेली गावे	पाण लोटांची संख्या	पाणलोटांचे एकूण क्षेत्र (हे.)	गावांची संख्या	पाण लोटांची संख्या	पाण लोटांचे एकूण क्षेत्र (हे.)	पूर्ण झालेल्या पाण लोटांची संख्या	पूर्ण पाण लोटांचे क्षेत्र (हे.)	झालेला खर्च (लाख)	पूर्ण विकसित झालेली गावे (संख्या)
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	तुमसर	148	43	27285.15	40	41	25428.00	32	16321.69	80.13	32
2	मोहाडी	107	52	23338.88	19	21	14189.52	21	14189.52	100.77	21
3	भंडारा	166	150	56369.22	31	54	34486.00	39	27591.44	151.27	31
4	साकोली	95	93	43051.98	13	16	8578.00	0	0.00	0.00	0
5	लाखनी	103	102	48507.00	42	22	12055.00	8	4932.30	7.11	8
6	पवनी	156	120	53962.25	144	105	50289.00	33	37108.00	29.25	31
7	लाखांदूर	89	83	35182.33	35	35	16930.00	0	0.00	0.00	0
जिल्हा एकूण		864	643	287696.81	324	294	161955.52	133	100142.95	368.53	123

आधार : जिल्हा अधिक्षक कृषी अधिकारी भंडारा

टिप :- 1) वर्ष 2013-14 मध्ये लाखनी तालुक्यातील पाणलोटांचे क्षेत्र 4850.70 हे.अनवधानाने दर्शविण्यात आले होते. त्याऐवजी 48507.00 हे. क्षेत्र आहे.
2) निवडलेल्या गावांमध्ये 771 वस्ती असलेले गावे आणि 93 रिठी गावे यांचा समावेश आहे.

वने व पर्यावरण

तक्ता क्र 5.25
जिल्ह्यातील एकूण वनक्षेत्र

जिल्हा - भंडारा					संदर्भ वर्ष : 2014-15	
(क्षेत्र चौ. कि. मी.)						
अ.क्र.	विभाग	वनक्षेत्र				जिल्ह्याच्या एकूण भौगोलिक क्षेत्राशी टक्केवारी
		राखीव	संरक्षित	अवर्गीकृत	एकूण	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
(1)	महसूल विभाग	0.00	0.00	148.85	148.85	3.6
(2)	वन विभाग	825.17	277.46	101.30	1203.93	29.5
(3)	महाराष्ट्र वन विकास मंडळ	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.
(4)	वनविभागाच्या अखत्यारित आणलेली खाजगी वने	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.
एकूण		825.17	277.46	250.15	1352.78	33.1
आधार :- प्रधान मुख्य वनसंरक्षक, महा.राज्य, नागपूर						

तक्ता क्र 5.26
जिल्ह्यातील वनांचे वर्गीकरण

जिल्हा - भंडारा					संदर्भ वर्ष : 2014-15	
(क्षेत्र चौ. कि. मी.)						
अ.क्र.	विभाग	वनक्षेत्र				जिल्ह्यातील घनदाट वनक्षेत्राची एकूण वनक्षेत्राशी टक्केवारी
		घनदाट	मध्यम	तुरळक	एकूण	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
(1)	महसूल विभाग	0.00	0.00	145.36	145.36	0.0
(2)	वन विभाग	726.63	277.09	101.30	1105.02	65.8
(3)	महाराष्ट्र वन विकास मंडळ	98.17	0.37	0.00	98.54	99.6
(4)	वनविभागाच्या अखत्यारित आणलेली खाजगी वने	0.00	0.00	0.37	0.37	0.0
एकूण		824.80	277.46	247.03	1349.29	61.1
आधार :- उपवनसंरक्षक, वनविभाग भंडारा						

तक्ता क्र.5.27
सामाजिक वनीकरण कार्यक्रमांतर्गत वृक्षरोपणाचे लक्ष्य व साध्य

जिल्हा - भंडारा					संदर्भ वर्ष :-2014-15	
(क्षेत्र चौ. कि. मी.)						
अ.क्र.	तालुका	वृक्षारोपण क्षेत्र		लागवड केलेल्या वृक्षांची संख्या		जिल्हाच्या एकूण भौगोलिक क्षेत्राशी टक्केवारी
		लक्ष्य (कि.मी.)	साध्य (कि.मी.)	लक्ष्य	साध्य	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
1	तुमसर	0.00	0.00	0	0	0.0
2	मोहाडी	5.00	5.00	5000	5000	0.1
3	भंडारा	3.00	3.00	2000	2000	0.1
4	साकोली	2.00	2.00	2250	2250	0.05
5	लाखनी	0.00	0.00	0	0	0.0
6	पवनी	35.36	35.36	42000	42000	0.9
7	लाखांदुर	0.00	0.00	0	0	0.0
एकूण		45.36	45.36	51250	51250	1.1
आधार :- उपसंचालक, सामाजिक वनीकरण विभाग, भंडारा						

तक्ता क्र. 5.28
वन्यजीव व राष्ट्रीय उद्याने / अभयारण्यांतर्गत प्रकल्पनिहाय क्षेत्र व खर्च

जिल्हा - भंडारा					
योजना	क्षेत्र (चौ.कि.मी.)	खर्च (कोटी)			2013-14 च्या तुलनेत 2014-15 मधील शेकडा बदल
		2012-13	2013-14	2014-15	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
अ) वन्यजीव अभयारण्ये	-	-	-	-	-
ब) व्याघ्र प्रकल्प	-	-	-	-	-
क) राष्ट्रीय उद्याने / अभयारण्याचा विकास	-	-	-	-	-
ड) हत्ती प्रकल्प कोल्हापूर	-	-	-	-	-
इ) पक्षांसाठीचे अभयारण्य	-	-	-	-	-
फ) वनस्पतीशास्त्र विषयक उद्याने	-	-	-	-	-
ग) प्राणी उद्याने	-	-	-	-	-
एकूण	-	-	-	-	-
आधार :- उपवनसंरक्षक, वनविभाग भंडारा					

टिप :- भंडारा जिल्ह्यात वन्यजीव व राष्ट्रीय उद्याने, व्याघ्र प्रकल्प नसल्यामुळे वरील माहिती निरंक समजण्यात यावी.

तक्ता क्र 5.29
मुख्य व गौण वन उत्पादने व उत्पन्नाविषयी माहिती

जिल्हा - भंडारा				संदर्भ वर्ष - 2014-15
अ. क्र.	वन उत्पादने	एकूण उत्पादन	विक्री केलेले एकूण उत्पादन	एकूण विक्रीचे मूल्य (मागील शिलकी उत्पादन धरून) (हजार)
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
1	इमारती लाकूड (हजार घमी)	955.89	955.89	10443.43
2	जळाऊ लाकूड (हजार घमी)	4553.40	4553.40	15325.16
3	चंदन लाकूड (हजार घमी)	0.00	0.00	0.00
4	गौण वन उत्पादने			
	अ) बांबू (संख्या)	56130	56130	961.00
	ब) गवत इत्यादी (क्विंटल)	0	0	0.00
	क) विडी पाने (प्रमाण गोणी)	27286.35	27286.35	28825.29
	ड) डिक (क्विंटल)	77.3	77.3	155.00
	इ) इतर			
	1) आपटा पाने	0	0	0.00
	2) शिकेकार्द	0	0	0.00
	3) मोहाची फुले (क्विंटल)	0	0	0.00
	4) काजू / फळे	0	0	0.00
	5) हिरडा /बेहडा (क्विंटल)	0	0	0.00
	6) खाणी व खनिजे	0	0	0.00
	7) कारवी	2	2	11.00
	8) लाख (क्विंटल)	0	0	0.00
	एकूण गौण वन उत्पादने (1+2+3+4)	-	-	55720.88
	9) परमिट फी	0	0	609.63
	10) महसूल फी	0	0	0.00
	11) पास फी	0	0	0.00
	12) इतर फी	0	0	23.70
	एकूण उत्पन्न	0.00	0.00	633.33
आधार - उपवनसंरक्षक, वनविभाग भंडारा				

तक्ता क्र.5.30
संवर्गनिहाय कारखान्यांचा तपशील

जिल्हा : भंडारा

संदर्भ वर्ष : 2014-15

अ.क्र.	तालुका	कारखान्यांचा संवर्ग			एकूण
		रेड	ऑरेंज	ग्रीन	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
1	तुमसर	46	51	32	129
2	मोहाडी	52	70	15	137
3	भंडारा	92	105	75	272
4	साकोली	28	53	21	102
5	लाखनी	20	31	20	71
6	पवनी	44	51	12	107
7	लाखांदुर	24	34	12	70
एकूण		306	395	187	888
आधार - उपप्रादेशिक अधिकारी, महाराष्ट्र प्रदुषण नियंत्रण मंडळ, भंडारा					

6. उद्योग व सहकार

उद्योग

तक्ता क्र 6.1
जिल्ह्यातील उद्योगांबाबतचा तपशील

जिल्हा भंडारा									संदर्भ वर्ष - 2014-15	
अ. क्र.	तालुका	विशेष आर्थिक क्षेत्र		जिल्ह्यातील औद्योगिक गुंतवणूक		विदेशी थेट गुंतवणूक अंतर्गत		महाराष्ट्र औद्योगिक विकास मंडळाच्या क्षेत्रातील उद्योग घटकांची संख्या	महाराष्ट्र औद्योगिक विकास मंडळाच्या क्षेत्रातील उद्योग घटकांची संख्या	सहकारी औद्योगिक विकास मंडळाच्या क्षेत्रातील उद्योग घटकांची संख्या
		संख्या	क्षेत्र (हे.)	प्रकल्पांची संख्या	गुंतवणूक (कोटी)	प्रकल्पांची संख्या	गुंतवणूक (कोटी)			
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)
1	तुमसर	0	0	221	59.51	0	0	1	23	0
2	मोहाडी	0	0	182	198.05	0	0	1	42	0
3	भंडारा	0	0	390	188.59	0	0	0	0	1
4	साकोली	0	0	39	7.11	0	0	0	0	0
5	लाखनी	0	0	70	96.79	0	0	1	63	0
6	पवनी	0	0	99	20.41	0	0	1	11	0
7	लाखांदुर	0	0	39	24.57	0	0	1	1	0
एकूण		0	0	1040	595.03	0	0	5	140	1
आधार :- महाव्यवस्थापक, जिल्हा उद्योग केंद्र भंडारा										

टिप :- जिल्ह्यात मोठ्या प्रकल्पांची गुंतवणूक नसल्याने मागील वर्षाच्या तुलनेत प्रकल्पांच्या संख्येत 435 ने वाढ झाली असली तरी गुंतवणूकीत मात्र रु.51 कोटी ने वाढ झाली असल्याचे महाव्यवस्थापक, जिल्हा उद्योग केंद्र यांनी कळविले आहे.

तक्ता क्र 6.2

जिल्ह्यातील विविध यंत्रणाकडे उपलब्ध असलेल्या स्वयंरोजगाराच्या योजनांतर्गत लाभ दिलेल्या लाभधारकांची संख्या

जिल्हा :- भंडारा						संदर्भ - 2014-15
अ.क्र	तालुका	जिल्हा उद्योग केंद्र	जिल्हा ग्रामीण विकास यंत्रणा	अग्रणी बँक	स्थानिक महामंडळे	विविध महामंडळे
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
1	तुमसर	50	-	-	-	60
2	मोहाडी	19	-	-	-	99
3	भंडारा	36	-	-	-	65
4	साकोली	8	-	-	-	35
5	लाखनी	8	-	-	-	19
6	पवनी	23	-	-	-	46
7	लाखांदुर	2	-	-	-	37
एकूण		146	-	-	-	361

आधार :- 1) महाव्यवस्थापक, जिल्हा उद्योग केंद्र भंडारा,
 2) प्रकल्प संचालक, जि.ग्रा.वि.यं.भंडारा,
 3) व्यवस्थापक जिल्हा अग्रणी बँक भंडारा,
 4) व्यवस्थापक, लोकशाहीर अण्णाभाऊ साठे विकास महामंडळ भंडारा,
 5) व्यवस्थापक, संत रोहिदास चर्मोद्योग आणि चर्मकार विकास महामंडळ, भंडारा,
 6) व्यवस्थापक, वसंतराव नाईक विमुक्त जाती व भटक्या जमाती विकास महामंडळ भंडारा,
 7) व्यवस्थापक, महाराष्ट्र राज्य इतर मागासवर्गीय वित्त आणि विकास महामंडळ भंडारा,
 8) व्यवस्थापक, महात्मा फुले मागासवर्गीय विकास महामंडळ भंडारा
 9) जिल्हा समन्वय अधिकारी महिला आर्थिक विकास महामंडळ भंडारा

टिप :- 1) विविध महामंडळांमध्ये लोकशाहीर अण्णाभाऊ साठे विकास महामंडळ, संत रोहिदास चर्मोद्योग आणि चर्मकार विकास महामंडळ, वसंतराव नाईक विमुक्त जाती व भटक्या जमाती विकास महामंडळ, महाराष्ट्र राज्य इतर मागासवर्गीय वित्त आणि विकास महामंडळ, महात्मा फुले मागासवर्गीय विकास महामंडळ या महामंडळांचा समावेश आहे.

2) अग्रणी बँक द्वारे प्रत्यक्ष लाभार्थ्यांना लाभ देण्यात येत नाही.

3) या जिल्ह्यात स्थानिक महामंडळ नाहीत.

4) जिल्हा ग्रामीण विकास यंत्रणेमार्फत बचतगटांना स्वयंरोजगाराच्या योजनेचे प्रशिक्षण देण्यात येते. करीता लाभधारकांची संख्या निरंक आहे.

रोजगार व स्वयंरोजगार

तक्ता क्र. 6.3
कारखान्यातील कामगारांची दैनिक सरासरी संख्या

जिल्हा:-भंडारा								संदर्भ वर्ष :2013		
अ. क्र.	उद्योग गट	संके- तांक	कारखाने संख्या			कारखान्यातील कामगार संख्या		काम केलेल्या श्रम दिनांची एकूण संख्या (हजारात)	प्रपत्र न पाठविणारे चालू कारखाने	
			नोंदणी झालेले	बंद	प्रपत्र पाठि वगारे चालू	एकूण	पैकी स्त्रिया		संख्या	कामगार संख्या
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)
1	शेतीपुरक क्रिया आणि धान्य उत्पादनानंतरच्या धान्यावरील क्रिया (सुत काढणे, वटणी, सफाई इ.)	16	1	0	1	44	9	5	0	-
2	फळ आणि प्राण्यांपासून तेल, चरबी यांचे उत्पादन	104	4	1	1	40	0	12	2	11
3	दुग्धजन्य पदार्थांचे उत्पादन	105	4	2	0	-	-	उ.ना.	2	10
4	गिरणीद्वारे पीठ, भात, दाळ इ. धान्यावर प्रक्रिया करून उत्पादन	106	3	2	0	-	-	उ.ना.	1	5
5	इतर खाद्यजन्य पदार्थांचे उत्पादन	107	3	0	3	165	1	54	0	-
6	मादक पेयांचे उत्पादन	110	7	1	4	33	0	10	2	11
7	इतर कापडांचे उत्पादन	139	1	0	1	8	0	2	0	-
8	पादत्राणांचे उत्पादन	152	1	0	1	32	1	10	0	-
9	लाकूड गिरणी व लाकडावर प्रक्रिया	161	52	1	34	123	0	32	17	89
10	कागद व कागदाच्या वस्तूंचे उत्पादन	170	1	0	1	146	2	52	0	-
11	शुध्द पेट्रोलियम उत्पादने	192	3	2	0	-	-	उ.ना.	1	12
12	मूलभूत रसायने व खत आणि नायट्रोजन कंपाऊड, सिंथेटिक रबर यांचे उत्पादन	201	7	1	4	48	1	13	2	19
13	इतर रासायनिक वस्तूंचे उत्पादन	202	1	0	0	-	-	उ.ना.	1	5
14	औषधे, वैद्यकीय रसायने, जैविक उत्पादने	210	2	1	0	-	-	उ.ना.	1	3
15	रबर उत्पादने	221	3	0	0	-	-	उ.ना.	3	19
16	प्लॉस्टिक उत्पादने	222	2	0	1	30	17	7	1	25
17	अधातू खनिज पदार्थांचे उत्पादन	239	7	2	4	30	1	8	1	2
18	मूलभूत मौल्यवान धातू व अलोह धातूंचे उत्पादन	242	1	0	0	-	-	उ.ना.	1	5
19	धातूचे ओतकाम	243	2	0	2	1723	25	620	0	-
20	धातूंच्या इतर वस्तूंचे उत्पादन आणि धातूकाम	259	33	4	23	400	3	124	6	34
21	इलेक्ट्रॉनिक उत्पादने	261	1	0	1	17	12	5	0	-
22	विद्युत दिव्यांचे उत्पादन	274	1	1	0	-	-	उ.ना.	0	-
23	मोटर वाहनांची बाँडी बांधणे व ट्रेलर्स व निमट्रेलर्सचे उत्पादन	292	1	0	1	10	0	3	0	-
24	मोटर वाहनांच्या सुट्या भागांचे उत्पादन	293	1	0	1	1020	3	307	0	-
25	इतरत्र वर्गीकृत न केलेल्या वाहतुकीच्या साधनांचे उत्पादन	309	1	0	1	290	0	86	0	-
26	फर्निचरचे उत्पादन	310	1	0	0	-	-	उ.ना.	1	13
27	इतरत्र वर्गीकृत नसलेली इतर उत्पादने	329	1	0	1	4	0	1	0	-
28	पाण्याचे संचयन, प्रक्रिया व पुरवठा	360	1	0	0	-	-	उ.ना.	1	9
29	मोटर वाहने दुरुस्ती व देखभाल	452	6	0	5	222	16	75	1	4
एकूण			152	18	90	4385	91	1426	44	276

आधार - अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, मुंबई

तक्ता क्र 6.4
रोजगार व स्वयंरोजगार मार्गदर्शन केंद्रांतील आकडेवारी

जिल्हा : भंडारा		संदर्भ वर्ष : 2014-15
अ. क्र.	बाब	संख्या
(1)	(2)	(3)
1	जाहीर केलेल्या रिक्त जागांची संख्या	26003
2	रोजगार स्वरोजगार मार्गदर्शक केंद्राचा उपयोग करणारे मालक	619
3	मागील वर्ष अखेरीस पटावरील उमेदवार	73538
4	चालू वर्षात नवीन नोंदणी केलेले उमेदवार	7086
5	नोकरी मिळालेले उमेदवार	45
6	वर्ष अखेरीस पटावरील उमेदवार	80579
7	नोकरी मिळालेले उमेदवार	
	अ) खाजगी क्षेत्र	0
	ब) सार्वजनिक क्षेत्र	45
	क) एकूण	45
8	नोकरी मिळालेले उमेदवार	
	अ) अनुसूचित जाती / अनुसूचित जमाती	उ.ना.
	ब) इतर	उ.ना.
	क) एकूण	45
9	रोजगार स्वयंरोजगार योजनेअंतर्गत लाभ प्राप्त झालेले उमेदवार	
	अ) रोजगार	0
	ब) स्वयंरोजगार	0
10	रोजगार स्वरोजगार मार्गदर्शक केंद्रातील व्यवसाय मार्गदर्शन केंद्र	
	1) वैयक्तिक मार्गदर्शन /व्यक्तिशः अगर गटामध्ये सल्ला दिलेले	0
	2) रोजगार स्वरोजगार मार्गदर्शक केंद्रामध्ये घेण्यात आलेल्या गटांची चर्चा	0
	3) मार्गदर्शन केलेल्या अर्जदारांना नोकरी विषयी /प्रशिक्षणासाठी /उमेदवारासाठी दिलेल्यांची संख्या	0
आधार : सहाय्यक संचालक, जिल्हा रोजगार व स्वयंरोजगार मार्गदर्शन केंद्र, भंडारा		

तक्ता क्र. 6.5
शासकीय व स्थानिक स्वराज्य संस्थांतील कर्मचाऱ्यांची संख्या(अस्थायी)

जिल्हा - भंडारा			संदर्भ वर्ष : 31 मार्च, 2015			
अ.क्र.	बाब	पदांचा तपशील	शासकीय	जिल्हा परिषद	महानगर पालिका	नगर परिषद
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
1	वर्ग - अ	एकूण मंजूर पदे	487	-	-	-
		भरलेली पदे	342	-	-	-
		पैकी स्त्रिया	66	-	-	-
2	वर्ग - ब	एकूण मंजूर पदे	681	-	-	-
		भरलेली पदे	433	-	-	-
		पैकी स्त्रिया	53	-	-	-
3	वर्ग - क	एकूण मंजूर पदे	5719	-	-	-
		भरलेली पदे	4521	-	-	-
		पैकी स्त्रिया	931	-	-	-
4	वर्ग - ड	एकूण मंजूर पदे	2053	-	-	-
		भरलेली पदे	1550	-	-	-
		पैकी स्त्रिया	258	-	-	-
5	एकूण	मंजूर पदे	8940	-	-	-
		भरलेली पदे	6846	-	-	-
		पैकी स्त्रिया	1308	-	-	-
6	* इतर वर्ग-इ कर्मचारी	एकूण मंजूर पदे	4009	-	-	-
		भरलेली पदे	3716	-	-	-
		पैकी स्त्रिया	2760	-	-	-
7	एकूण	मंजूर पदे (5+6)	12949	-	-	-
		भरलेली पदे	10562	-	-	-
		पैकी स्त्रिया	4068	-	-	-
आधार - अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, मुंबई						
टीप (*) - 'इतर वर्ग - इ' यामध्ये कार्यव्ययी आस्थापनेवरील, आकस्मिक खर्चातील रोजगार दिले जाणारे, रोजंदारीवरील, अंशकालीन, मानसेवा आणि वरील वर्गात समाविष्ट न झालेले कर्मचारी यांचा समावेश आहे. जिल्हा परिषदेच्या कर्मचाऱ्यांच्या माहिती नोंदणीचे काम अपूर्ण आहे. नगरपरिषदेच्या कर्मचाऱ्यांचा माहितीकोष अद्ययावत करण्याचे काम हाती घेण्यात आले आहे.						

तक्ता क्र. 6.6
निरनिराळ्या उद्योगांतील रोजगारांबाबतची माहिती

जिल्हा - भंडारा					संदर्भ वर्ष : 2014-15			
अ. क्र.	उद्योग गट	राष्ट्रीय उद्योग संकेतांक	एकूण आस्थापनांची संख्या	माहिती देणाऱ्या आस्थापनांची संख्या	कर्मचारी संख्या			
					शासकीय	निम-शासकीय	खाजगी	एकूण
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)
1	कृषी	01 ते 05	31	4	40	903	586	1529
2	खाणकाम	10 ते 14	6	3	0	1675	0	1675
3	वस्तूनिर्माण	15 ते 37	88	20	475	413	3299	4187
4	बीज निर्मिती, गॅस, पाणी व सांडपाणी सेवा	40 ते 41	3	1	0	0	6	6
5	बांधकाम	45	4	2	35	0	0	35
6	घाऊक व किरकोळ व्यापार व हॉटेल व्यवसाय	50 ते 55	5	2	6	0	110	116
7	परिवहन, गोदामे आणि दळणवळण	60 ते 64	9	8	265	2120	15	2400
8	वित्त पुरवठा, विमा स्थावर मालमत्ता आणि व्यापार विषयक सेवा	65 ते 74	52	3	943	865	448	2256
9	सामूहिक, सामाजिक व व्यक्तिगत सेवा	75 ते 99	432	16	6337	6579	674	13590
जिल्हा एकूण			630	59	8101	12555	5138	25794
आधार - जिल्हा रोजगार व स्वयंरोजगार मार्गदर्शन केंद्र, भंडारा								

कामगार

तक्ता क्र॥6.7
दुकाने, व्यापारी संस्था व त्यातील कामगारांबाबतची माहिती

जिल्हा - भंडारा										संदर्भ वर्ष : 2014-15		
अ. क्र.	तालुका	दुकाने		व्यापारी संस्था		हॉटेल व उपहार गृहे		चित्रपट गृहे		इतर संस्था		एकूण कामगार ii
		संख्या	कामगार	संख्या	कामगार	संख्या	कामगार	संख्या	कामगार	संख्या	कामगार	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)
1	तुमसर	209	312	237	1279	42	108	0	0	1	1	1700
2	मोहाडी	14	15	16	20	71	15	0	0	2	2	52
3	भंडारा	322	1137	1045	3458	120	399	1	5	14	115	5114
4	साकोली	40	46	24	53	8	13	0	0	2	5	117
5	लाखनी	21	24	23	28	14	20	0	0	6	8	80
6	पवनी	35	38	22	37	9	15	2	6	2	4	100
7	लाखांदुर	15	18	24	31	8	11	0	0	0	0	60
एकूण		656	1590	1391	4906	272	581	3	11	27	135	7223
आधार : सहाय्यक कामगार आयुक्त, भंडारा												

सहकार

तक्ता क्र. 6.8
प्राथमिक कृषि सहकारी संस्थांचे कार्य

जिल्हा - भंडारा								संदर्भ वर्ष -2014-15			
अ. क्र.	तालुका	संस्थांची संख्या	सभासद संख्या					भाग भांडवल (हजार)	स्तंभ-9 पैकी शासकीय भागभांडवल (हजार)	राखीव आणि इतर निधी (हजार)	संस्थेने घेतलेली एकूण कर्जे (हजार)
			अत्यल्प खातेदार	अल्प खातेदार	मोठे खातेदार	इतर सभासद	एकूण				
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)
संस्था प्रकार - प्राथमिक कृषि सहकारी संस्था											
1	तुमसर	62	6301	19328	4502	0	30131	37076	64	898	1702344
2	मोहाडी	43	6663	16955	2491	0	26109	40181	8	10	547289
3	भंडारा	70	5704	15674	3507	0	24885	33595	0	318	474641
4	साकोली	40	5575	10298	3629	0	19502	22577	0	5242	229135
5	लाखनी	55	5637	15921	3522	0	25080	36547	0	3416	33069
6	पवनी	50	7168	15865	4699	0	27732	45630	4	9435	419400
7	लाखांदुर	48	6966	13540	4805	0	25311	41981	62	6403	356581
एकूण		368	44014	107581	27155	0	178750	257587	138	25722	3762459

तक्ता क्र. 6.8(पुढे चालू)
प्राथमिक कृषि सहकारी संस्थांचे कार्य

अ. क्र.	तालुका	खेळते भांडवल (हजार)	एकूण दिलेली कर्जे		येणे कर्ज		एकूण कर्जाची थकबाकी		3 वर्षांपेक्षा कमी वर्षे कर्जाची थकबाकी		3 वर्षांपेक्षा अधिक वर्षे कर्जाची थकबाकी	
			कर्जदार सभासद संख्या	कर्जाची रक्कम (हजार)	थकबाकी दार संख्या	रक्कम (हजार)	थकबाकी दार संख्या	रक्कम (हजार)	थकबाकी दार संख्या	रक्कम (हजार)	थकबाकी दार संख्या	रक्कम (हजार)
(1)	(2)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)
संस्था प्रकार - प्राथमिक कृषि सहकारी संस्था												
1	तुमसर	384571	11249	1702344	6338	162882	6467	269820	4968	208315	1499	61505
2	मोहाडी	282130	10515	379186	5742	208448	5749	209448	4630	123230	1119	86218
3	भंडारा	403766	4193	183531	2182	62539	2182	62539	1145	46846	1037	15693
4	साकोली	143945	6620	276929	3695	30494	3625	99710	2575	64850	1050	34860
5	लाखनी	357436	7275	304235	4809	136014	3316	124540	2508	75000	808	49540
6	पवनी	293546	6864	419400	3050	215305	4110	89830	3500	70495	610	19335
7	लाखांदुर	288450	9165	356814	4720	149223	4482	48237	2857	10129	1625	38108
एकूण		2153844	55881	3622439	30536	964905	29931	904124	22183	598865	7748	305259
आधार :- जिल्हा उपनिबंधक, सहकारी संस्था भंडारा												

टिप :- संदर्भ वर्षात भंडारा, साकोली, लाखनी या तालुक्यांना शासकीय भागभांडवल प्राप्त झाले नाही.

तक्ता क्र.6.9
जिल्हयातील कृषि सहकारी बँकांचा तपशील

जिल्हा - भंडारा			संदर्भ वर्ष -2014-15	
(कोटी)				
अ.क्र.	तपशील	31 मार्च रोजी		शेकडा बदल
		2014	2015	
	(1)	(2)	(3)	(4)
1)	महाराष्ट्र राज्य सहकारी बँक मर्या.	-	-	-
	सभासद (संख्या)	-	-	-
	खेळते भांडवल	-	-	-
	ठेवी	-	-	-
	स्थूल कर्जवाटप	-	-	-
	येणे कर्ज	-	-	-
	थकीत कर्ज	-	-	-
2)	जिल्हा मध्यवर्ती सहकारी बँका	1	1	-
	सभासद (संख्या)	1289	1367	6.10
	खेळते भांडवल	969.18	1070.89	10.5
	ठेवी	784.23	784.08	(-)0.02
	स्थूल कर्जवाटप	514.91	563.86	9.5
	येणे कर्ज	408.14	438.85	7.5
	थकीत कर्ज	184.26	191.13	3.7
3)	महाराष्ट्र राज्य सहकारी कृषि ग्रामीण बहुउद्देशीय विकास बँक मर्या.	-	-	-
	सभासद (संख्या)	-	-	-
	खेळते भांडवल	-	-	-
	ठेवी	-	-	-
	स्थूल कर्जवाटप	-	-	-
	येणे कर्ज	-	-	-
	थकीत कर्ज	-	-	-
4)	जिल्हा स्तरीय सहकारी कृषि ग्रामीण बहुउद्देशीय विकास बँका	1	1	0.0
	सभासद (संख्या)	249	249	0.0
	खेळते भांडवल	-	-	-
	ठेवी	-	-	-
	स्थूल कर्जवाटप	-	-	-
	येणे कर्ज	3.51	3.51	0.0
	थकीत कर्ज	3.51	3.51	0.0

आधार : जिल्हा उपनबंधक, सहकारी संस्था भंडारा

तक्ता क्र. 6.10
प्राथमिक कृषि पतपुरवठा संस्थांचा तपशील

जिल्हा - भंडारा		संदर्भ वर्ष -2014-15		
(` लाखात)				
अ.क्र.	तपशील (1)	मागील वर्ष (2)	चालू वर्ष (3)	शेकडा बदल (4)
1	संस्था (संख्या)	368	368	0.0
2	सभासद (संख्या)	164278	178750	8.8
3	खेळते भांडवल	15280.93	21538.44	40.9
4	स्वनिधी	214.19	257.22	20.1
5	भाग भांडवल	2613.59	2575.87	(-) 1.4
5.1	त्यापैकी, राज्य शासनाचे (` लाखात)	3.04	1.38	(-) 54.6
6	कर्जदार सभासद (संख्या)	83268	55881	(-) 19.7
6.1	त्यापैकी, 1) अत्यल्प भूधारक (1 हेक्टर पर्यंत)	26317	21220	(-) 19.4
6.2	2) अल्पभूधारक (1 ते 2 हेक्टर)	40634	37401	(-) 8.0
7	कर्ज वाटप	28104.89	36224.39	28.9
8	येणे कर्ज	11180.01	9649.05	(-) 13.7
9	कर्ज वसुली	19118.01	21516.30	12.5
10	थकीत कर्ज	8594	9040	5.2
11	तोट्यातील संस्था (संख्या)	292	288	(-) 1.4
12	तोटा	5155.83	5298.40	2.8
13	वसुली पात्र रकमेशी थकीत कर्जाची टक्केवारी	76.87	93.69	21.9
आधार: जिल्हा उपनबंधक, सहकारी संस्था				

तक्ता क्र.6.11
जिल्ह्यातील साखर कारखाने विषयक माहिती

जिल्हा: - भंडारा									संदर्भ वर्ष : 2014-15			
अ.क्र.	तालुका	साखर कारखान्याचे नाव	सहकारी / खाजगी	कामगार (संख्या)		गळीत क्षमता मे.टन	प्रत्यक्ष गाळप मे.टन	साखरेचे उत्पादन मे.टन	इतर उत्पादने			
				नियमित	हंगामी				इथेनाॅल मे. टन	पेपर मे. टन	मद्यार्क हजार लि.	बीज मे. वॅट
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)
1	तुमसर	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2	मोहाडी	वैनगंगा शुगर अॅण्ड पॉवर लि.देव्हाडा (बु)	खाजगी	118	0	1250	140330	207320	निरंक	निरंक	निरंक	निरंक
3	भंडारा	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4	साकोली	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5	लाखनी	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
6	पवनी	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
7	लाखांदुर	नॅचरल ग्रोवर्स प्रा.लि.साखर कारखाना लाखांदुर	खाजगी	99	54	600	36338	3305	निरंक	निरंक	निरंक	निरंक
एकूण				217	54	1850	176668	210625	निरंक	निरंक	निरंक	निरंक
आधार - प्रादेशिक सहसंचालक (साखर) नागपूर.												

तक्ता क्र 6.12
विविध प्रकारच्या सहकारी संस्था

जिल्हा - भंडारा		संदर्भ वर्ष : 31 मार्च 2015
अ.क्र.	सहकारी संस्थेचा प्रकार	संस्था
(1)	(2)	(3)
1	कृषि पतसंस्था (एकूण)	371
	1.1 जिल्हा मध्यवर्ती सहकारी बँका	1
	1.2 प्राथमिक कृषी सहकारी संस्था	368
	1.3 शेतकरी सेवा संस्था	0
	1.4 लॅम्प्स सहकारी संस्था (आदिवासी सहकारी संस्था)	0
	1.5 धान्य बँका	2
	१.६ इतर	0
2	बिगर - कृषी पतसंस्था (एकूण)	281
	2.1 नागरी बँका	1
	2.2 नागरी पतसंस्था	70
	2.3 कर्मचारी पतसंस्था	105
	2.4 इतर बिगर -कृषी पतसंस्था	105
3	पणन संस्था (एकूण)	7
	3.1 जिल्हा पणन संस्था	3.11 सर्वसाधारण उद्देशीय
		3.12 विशेष उद्देशीय
	3.2 प्राथमिक पणन संस्था	3.21 सर्वसामान्य तालुका खरेदी विक्री संघ
		3.22 विशेष पणन संस्था
	3.3 इतर पणन संस्था	0
4	एकूण उत्पादक सहकारी संस्था	463
	4.1 साखर कारखाने	0
	4.2 इतर शेती प्रक्रिया संस्था	15
	4.3 विणकर संस्था	1
	4.4 विणकर संस्था (हातमाग)	9
	4.5 औद्योगिक वसाहती (संस्था)	1
	4.6 इतर औद्योगिक संस्था	19
	4.7 दुग्ध व्यवसाय संस्था	271
	4.8 मत्स्यव्यवसाय संस्था	136
	4.9 सहकारी सूत गिरण्या	0
	4.10 उपसा जलसिंचन संस्था	2
	4.11 इतर उत्पादक संस्था	9
5	सामाजिक सेवा सहकारी संस्था	364
	5.1 ग्राहक भांडारे	18
	5.2 गृहनिर्माण संस्था	61
	5.3 कामगार कंत्राटदार संस्था	105
	५.४ इतर सहकारी संस्था	180
	एकूण संस्था	1486
आधार :- जिल्हा उपनिबंधक, सहकारी संस्था, भंडारा		

तक्ता क्र.6.13
सहकारी संस्थांची वित्तीय स्थिती

जिल्हा - भंडारा			संदर्भ वर्ष : 2014-15
अ. क्र.	बाब	परिमाण	संख्या
(1)	(2)	(3)	(4)
1	सहकारी संस्थाची संख्या	संख्या	1486
2	एकूण सभासद संख्या	हजार	540
3	भरणा झालेले भागभांडवल		
	3.1 शासकीय भाग भांडवल	लाख	7.44
	3.2 स्वनिधी	लाख	20694.87
	3.3 एकूण	लाख	20702.31
4	ठेवी	लाख	167347.48
5	खेळते भांडवल	लाख	214042.17
6	31 मार्च, रोजी येणे कर्ज	लाख	104197.17
7	वर्षभरात केलेले कर्जवाटप	लाख	123414.43
8	खरेदीची किंमत	लाख	486.45
9	विक्रीची किंमत	लाख	792.04
10	नफा /तोटा		
	10.1 नफ्यातील संस्था	संख्या	898
	10.2 नफ्याची रक्कम	लाख	11675.37
	10.3 तोट्यातील संस्था	संख्या	588
	10.4 तोट्याची रक्कम	लाख	1477.24
	10.5 ना-नफा, ना-तोटा झालेल्या संस्था	संख्या	0
आधार :- जिल्हा उपनिबंधक, सहकारी संस्था भंडारा			

तक्ता क्र. 6.14
सहकारी संस्थांची लेखापरीक्षण वर्गाप्रमाणे संख्या

जिल्हा :- भंडारा						संदर्भ वर्ष : 2014-15		
अ. क्र.	तालुका	लेखापरीक्षण वर्गाप्रमाणे सहकारी संस्था				वर्गीकरण न केलेल्या	लेखापरीक्षण न झालेल्या	एकूण सहकारी संस्था
		अ	ब	क	ड			
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)
1	तुमसर	13	37	101	0	1	69	221
2	मोहाडी	3	17	67	2	0	90	179
3	भंडारा	59	74	131	8	0	192	464
4	साकोली	6	14	64	0	0	57	141
5	लाखनी	12	22	88	0	1	57	180
6	पवनी	14	41	72	3	1	63	194
7	लाखांदुर	1	6	58	3	0	39	107
एकूण		108	211	581	16	3	567	1486
आधार :- जिल्हा विशेष लेखापरीक्षक, सहकारी संस्था वर्ग - 1 भंडारा								

तक्ता क्र.6.15
राज्य / जिल्हा कार्यक्षेत्र असलेल्या सहकारी बँकाचे कार्य

जिल्हा -भंडारा			संदर्भ वर्ष -2014-15 (लाखात)	
अ. क्र.	बाब		जिल्हा मध्यवर्ती सहकारी बँक लि.	राज्य कृषी व ग्रामीण विकास बँक
1	(2)		(3)	(4)
1	बँक शाखा (संख्या)		46	4
2	सभासद	2.1 संस्था सभासद	1281	39
		2.2 वैयक्तिक सभासद	86	210
3	भाग भांडवल		3124.01	72.35
4	राखीव व इतर निधी		11937.34	1072.20
5	ठेवी		78407.93	-
6	खेळते भांडवल		107089.46	-
7	अल्प मुदतीची कर्जे वाटप	7.1 रोख पत	25159.60	-
		7.2 वटविलेली बिले	22985.34	-
		7.3 एकूण (7.1+7.2)	48144.94	-
		7.4 पैकी कृषि कर्जे	25159.60	-
8	मध्यम मुदतीची कर्जे वाटप		7036.46	-
9	दीर्घ मुदतीची कर्जे		1204.38	-
10	येणे कर्ज	10.1 अल्प मुदतीची कर्जे	24364.33	-
		10.2 मध्यम मुदतीची कर्जे	17698.56	-
		10.3 दीर्घ मुदतीची कर्जे	1821.75	350.65
11	थकलेले कर्जे	11.1 अल्प मुदतीची कर्जे	16810.90	-
		11.2 मध्यम मुदतीची कर्जे	2207.16	-
		11.3 दीर्घ मुदतीची कर्जे	94.81	350.65

आधार :- 1) जिल्हा मध्यवर्ती सहकारी बँक, भंडारा 2) जिल्हा उपनिबंधक, सहकारी संस्था भंडारा

तक्ता क्र 6.16
बिगर-कृषी सहकारी पतसंस्थांचे कार्य

जिल्हा - भंडारा			संदर्भ वर्ष : 2014-15				
अ. क्र.	बाब	संस्था प्रकार					
		प्राथमिक सहकारी बँका		इतर बिगर - कृषी पतसंस्था			
		नागरी बँका	कर्मचारी पतपेढी आणि इतर	नागरी पतसंस्था	कर्मचारी पतपेढी	इतर (नागरी पतपेढी)	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	
1	संस्था संख्या	1	-	70	105	105	
2	सभासद संख्या	51040	-	73095	70489	83749	
3	भाग भांडवल (हजारत)	139006	-	102527	389071	96501	
4	राखीव व इतर निधी (हजारत)	618548	-	155452	222612	155530	
5	ठेवी (हजारत)	4428527	-	1042904	518065	1496094	
6	खेळते भांडवल (हजारत)	5259867	-	858177	637746	1184701	
7	कर्जे (हजारत)	7.1 दिलेली कर्जे	1138123	-	1708652	651172	1006715
		7.2 वसूल कर्जे	990341	-	1212034	464021	979975
		7.3 येणे कर्जे	147782	-	496618	187151	26740
		7.4 थकित कर्जे	255935	-	153220	65050	149901
आधार :- जिल्हा उपनिबंधक, सहकारी संस्था भंडारा							

तक्ता क्र 6.17
परवानाधारक सावकारांची संख्या आणि त्यांनी दिलेली कर्जे

जिल्हा -भंडारा			संदर्भ वर्ष : 2014-15		
(हजारत)					
अ. क्र.	तालुका	परवानाधारक सावकारांची संख्या	व्यापाऱ्यांना दिलेली कर्जे	इतरांना दिलेली कर्जे	एकूण (4+5)
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
1	तुमसर	61	0	89974	89974
2	मोहाडी	57	0	60500	60500
3	भंडारा	119	0	40187	40187
4	साकोली	57	0	15364	15364
5	लाखनी	48	0	5586	5586
6	पवनी	34	0	38959	38959
7	लाखांदुर	29	0	21610	21610
एकूण		405	0	272180	272180
आधार :- जिल्हा उपनिबंधक, सहकारी संस्था, भंडारा					

पणन

तक्ता क्र.6.18
जिल्हा आणि प्राथमिक पणन संस्थांचे कार्य

जिल्हा- भंडारा								संदर्भ वर्ष - 31 मार्च 2015		
अ. क्र.	जिल्हा आणि प्राथमिक पणन संस्था	संस्था संख्या	सभासद संख्या	खेळते भांडवल (हजारत)	खरेदीची किंमत (हजारत)			विक्रीची किंमत (हजारत)		
					कृषी उत्पादन	शेतीच्या गरजेच्या वस्तू	उपभोगाच्या वस्तू	मालक म्हणून	अडत्या म्हणून	एकूण
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)
1	तुमसर	1	536	392	0	9315	0	2995	0	2995
2	मोहाडी	1	1386	8628	0	4503	0	4503	0	4503
3	भंडारा	2	1963	6663	0	0	0	0	0	0
4	साकोली	1	2405	7823	0	9440	519	10317	0	10317
5	लाखनी	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6	पवनी	1	2040	151	0	0	0	5491	0	5491
7	लाखांदुर	1	168	5274	0	0	0	0	0	0
एकूण		7	8498	28931	0	23258	519	23306	0	23306

तक्ता क्र.6.18 (पुढे चालू)
जिल्हा आणि प्राथमिक पणन संस्थांचे कार्य

अ. क्र.	जिल्हा आणि प्राथमिक पणन संस्था	कृषी उत्पादनाची विक्री (अडते व मालक म्हणून) (हजारत)							
		भात व तांदूळ	गहू	इतर अन्नधान्ये	कापूस	गळिताची धान्ये	डाळी	इतर	एकूण
(1)	(2)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)
1	तुमसर	1356	0	0	0	0	0	0	1356
2	मोहाडी	0	0	0	0	0	0	0	0
3	भंडारा	0	0	0	0	0	0	0	0
4	साकोली	0	0	0	0	0	0	0	0
5	लाखनी	0	0	0	0	0	0	0	0
6	पवनी	0	0	0	0	0	0	0	0
7	लाखांदुर	0	0	0	0	0	0	0	0
एकूण		1356	0	0	0	0	0	0	1356

तक्ता क्र.6.18 (पुढे चालू)
जिल्हा आणि प्राथमिक पणन संस्थांचे कार्य

अ. क्र.	जिल्हा आणि प्राथमिक पणन संस्था	शेतीला आवश्यक वस्तूंची विक्री (अडते व मालक म्हणून) (हजारात)					उपभोग्य वस्तूंची एकूण विक्री (हजारात)
		खते	बियाणे	कृषी औजारे	इतर	एकूण	
(1)	(2)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)
1	तुमसर	1197	442	0	0	1639	0
2	मोहाडी	3353	1150	0	0	4503	0
3	भंडारा	0	0	0	0	0	0
4	साकोली	8099	1488	0	0	9587	730
5	लाखनी	0	0	0	0	0	0
6	पवनी	5139	352	0	0	5491	0
7	लाखांदुर	0	0	0	0	0	0
एकूण		17788	3432	0	0	21220	730
आधार :- जिल्हा उपनिबंधक, सहकारी संस्था, भंडारा							

तक्ता क्र.6.19
नियंत्रित बाजारपेठातील कृषी मालांची वार्षिक आवक

जिल्हा - भंडारा				(` हजारात)				संदर्भ वर्ष :- 2014-15	
अ. क्र.	तालुका	कृषी उत्पन्न बाजार समित्यांची संख्या	उपबाजार पेठांची संख्या	भात		तांदूळ		नागली	
				आवक (टन)	मूल्य (`)	आवक (टन)	मूल्य (`)	आवक (टन)	मूल्य (`)
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
1	तुमसर	1	1	58371	964345	226	7365	-	-
2	मोहाडी	-	-	-	-	-	-	-	-
3	भंडारा	1	1	0	0	377	10710	-	-
4	साकोली	-	-	-	-	-	-	-	-
5	लाखनी	1	1	193	3978	-	-	-	-
6	पवनी	1	2	1237	20541	150	3678	-	-
7	लाखांदुर	1	-	26025	364352	3087	43490	-	-
एकूण		5	5	85826	1353216	3840	65243	-	-

तक्ता क्र. 6.19(पुढे चालू)
नियंत्रित बाजारपेठातील कृषी मालांची वार्षिक आवक

अ. क्र.	तालुका	गहू		बाजरी		ज्वारी		तूर	
		आवक (टन)	मूल्य (`)	आवक (टन)	मूल्य (`)	आवक (टन)	मूल्य (`)	आवक (टन)	मूल्य (`)
(1)	(2)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)
1	तुमसर	2276	33203	-	-	-	-	144	6547
2	मोहाडी	-	-	-	-	-	-	-	-
3	भंडारा	763	10818	-	-	-	-	299	11427
4	साकोली	-	-	-	-	-	-	-	-
5	लाखनी	-	-	-	-	-	-	-	-
6	पवनी	15	231	-	-	-	-	3	150
7	लाखांदुर	482	6733	-	-	-	-	463	18795
एकूण		3536	50985	-	-	-	-	909	36919

तक्ता क्र. 6.19(पुढे चालू)
नियंत्रित बाजारपेठातील कृषी मालांची वार्षिक आवक

अ. क्र.	तालुका	मूग		कुळीथ		कांदा		उडीद	
		आवक (टन)	मूल्य (`)	आवक (टन)	मूल्य (`)	आवक (टन)	मूल्य (`)	आवक (टन)	मूल्य (`)
(1)	(2)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)	(26)
1	तुमसर	244	12130	-	-	-	-	16	581
2	मोहाडी	-	-	-	-	-	-	-	-
3	भंडारा	46	2226	-	-	-	-	0.9	30
4	साकोली	-	-	-	-	-	-	-	-
5	लाखनी	-	-	-	-	-	-	-	-
6	पवनी	9	561	-	-	-	-	0.4	16
7	लाखांदुर	420	22319	-	-	-	-	375	16878
एकूण		719	37236	-	-	-	-	392.3	17505
आधार : भंडारा जिल्हयातील सर्व कृषी उत्पन्न बाजार समित्या									

टिप :- 1) लाखांदूर तालुक्यात तांदळाचे उत्पादन जास्त झाल्याने कृ.उ.बा.स. येथे तांदळाची आवक जास्त झाली आहे.

2) रबी हंगामात पाण्याच्या कमतरतेमुळे रबी हंगामातील पिकांचे उत्पादन कमी झाल्याने कृ.उ.बा.स. मध्ये त्यांची आवक कमी झाली आहे.

तक्ता क्र.6.20
निवडक कृषी मालाच्या त्रैमासिक सरासरी घाउक किंमती

जिल्हा - भंडारा									संदर्भ वर्ष :- 2014-15	
अ. क्र.	कृषी मालाचे नांव	कृषी मालाचा वाण	त्रैमासिक सरासरी घाउक किंमती (प्रती क्विंटल मूल्य ` हजारात)							
			एप्रिल-जून	गेल्या वर्षाच्या तुलनेत वाढ/घट	जुलै-सप्टेंबर	गेल्या वर्षाच्या तुलनेत वाढ/घट	ऑक्टोबर-डिसेंबर	गेल्या वर्षाच्या तुलनेत वाढ/घट	जानेवारी-मार्च	गेल्या वर्षाच्या तुलनेत वाढ/घट
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)
1	गहू	देशी मध्यम	1.46	(-).2.0	1.24	(-).15.6	1.35	(-).11.8	1.33	(-).7.6
2	मसूर	देशी	3.28	(-).1.2	3.17	23.8	3.13	22.3	3.41	10.5
3	हरभरा	देशी	2.48	(-).20.8	2.34	(-).22.0	2.62	(-).12.6	2.63	(-).0.8
4	तूर	गावरान	3.92	(-).1.5	3.86	(-).1.8	4.08	(-).0.58	4.96	24.0
5	उडीद	काळा	3.78	9.6	3.90	17.11	4.19	23.3	4.36	2.4
6	तांदुळ	लुचई	2.92	0.7	2.92	(-).0.7	3.58	1.1	3.45	(-).2.2
7	ज्वारी	-	-	-	-	-	-	-	-	-
8	मूग	देशी	4.71	2.4	5.24	10.5	5.25	9.6	5.71	34.3
9	जवस	मध्यम	3.86	0.3	3.76	(-).4.9	3.53	(-).9.9	3.63	(-).14.5
10	सोयाबीन	पांढरा	2.48	(-).15.4	2.40	17.1	2.75	19.6	2.90	26.1
11	पोपट	देशी	3.29	(-).17.8	3.48	(-).12.1	3.24	(-).22.5	3.00	(-).32.1
आधार - कृषि उत्पन्न बाजार समिती तुमसर, भंडारा, पवनी, लाखनी, लाखांदूर										

टिप :- 1) रबी हंगामात पाण्याच्या कमतरतेमुळे गहू, हरभरा, तूर, जवस, पोपट या पिकांचे उत्पादनात मागील वर्षाच्या तुलनेत घट झाली आहे.

2) जिल्ह्यात ज्वारीचे उत्पादन होत नसल्याने कृषि उत्पन्न बाजार समितीमध्ये ज्वारीची आवक होत नाही.

वस्त्रोद्योग

तक्ता क्र 6.21
सहकारी सूत गिरण्या, हातमाग व यंत्रमाग यांचा तपशिल

जिल्हा: - भंडारा

संदर्भ वर्ष : 2014-15

अ. क्र.	तपशिल	तुमसर	मोहाडी	भंडारा	साकोली	लाखनी	पवनी	लाखांदूर	एकूण
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
अ) सहकारी सूत गिरण्या ---									
1	एकूण गिरण्यांची संख्या	-	-	-	-	-	-	-	-
2	उत्पाद चालू असलेल्या गिरण्यांची संख्या	-	-	-	-	-	-	-	-
3	सभासद संख्या (000)	-	-	-	-	-	-	-	-
4	भाग भांडवल (° हजारात)	-	-	-	-	-	-	-	-
5	त्यापैकी राज्य शासनाचे (° हजारात)	-	-	-	-	-	-	-	-
6	चात्यांची संख्या लाखात	-	-	-	-	-	-	-	-
7	उत्पादित सूताचे मूल्य (° हजारात)	-	-	-	-	-	-	-	-
8	तोट्यातील गिरण्या (संख्या)	-	-	-	-	-	-	-	-
9	तोटा (° हजारात)	-	-	-	-	-	-	-	-
ब) सहकारी हातमाग व यंत्रमाग ---									
1	एकूण संस्था संख्या	0	3	3	0	0	4	0	10
2	सभासद संख्या (000)	0	0.548	0.153	0	0	0.988	0	1.689
3	भाग भांडवल (° हजारात)	0	79.00	321.00	0	0	169.00	0	569.00
4	त्यापैकी राज्य शासनाचे (° हजारात)	0	0	0	0	0	22.00	0	22.00
5	मागांची संख्या	0	54	56	0	0	32	0	142
6	उत्पादित मूल्य (° हजारात)	0	670.00	2109.00	0	0	0	0	2779.00
7	तोट्यातील संस्था (संख्या)	0	3	2	0	0	0	0	5
8	तोटा (° हजारात)	0	7.11	219.00	0	0	0	0	226.11
आधार: जिल्हा उपनिबंधक सहकारी संस्था, भंडारा									

7. पायाभूत सुविधा

उर्जा

तक्ता क. 7.1
जिल्हयातील विजेचा वापर

जिल्हा - भंडारा									संदर्भ वर्ष :-2014-15	
अ.क्र.	तालुका	एकूण विजेचा वापर (000 किलो वॅट तास)							विजेचा दरडोई वापर	वीज जोडण्यांची संख्या (लाखात)
		घरगुती	व्यापारी कामासाठी लघुशक्ती साठी	औद्योगिक	सार्वजनिक दिवाबत्ती	कृषि	इतर	एकूण		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)
1	तुमसर	27234	2973	6590	893	22397	2076	62163	275	0.47
2	मोहाडी	16922	1330	3561	602	23331	1687	47433	315	0.33
3	भंडारा	57908	8890	9667	1867	17700	2560	98592	352	0.63
4	साकोली	16333	1651	2026	791	24584	1385	46770	342	0.33
5	लाखनी	15499	1565	2124	521	28754	920	49383	384	0.32
6	पवनी	18120	1548	3983	863	39211	2278	66003	427	0.40
7	लाखांदुर	11001	938	2178	511	31041	1227	46896	380	0.28
एकूण		163017	18895	30129	6048	187018	12133	417240	348	2.76
आधार - अधिक्षक अभियंता, मराविविकंमर्या, संवसु प्रविभाग, भंडारा										

प्रादेशिक परिवहन व महाराष्ट्र राज्य मार्ग परिवहन व दळणवळण

तक्ता क्र 7.2
मोटार वाहनांची आणि अनुज्ञप्ती धारकांची संख्या

जिल्हा - भंडारा						संदर्भ वर्ष : 31 मार्च 2015 अखेर	
अ.क्र.	बाब	एकूण वाहने	इंधनाच्या प्रकारानुसार वाहने			गेल्या वर्षातील वाहनांची संख्या	गेल्या वर्षाच्या तुलनेत शेकडा वाढ
			डिझेल	पेट्रोल	सी.एन.जी		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
प्रवासी वाहने							
1	बसेस	375	375	0	0	362	3.6
2	मोटारी आणि स्टेशन वॅगन्स	7699	2092	5028	579	6566	17.3
3	जीप	2613	2613	0	0	2501	4.5
4	टॅक्सी	230	230	0	0	227	1.3
5	तीन चाकी वाहने (रिक्षा)						
	अ) 3-सीटर	901	67	834	0	858	5.0
	ब) 6-सीटर	361	361	0	0	361	0.0
6	दुचाकी वाहने	152257	0	152257	0	136428	11.6
7	रुग्णवाहिका	87	71	16	0	88	(-) 1.1
8	शाळेच्या बसेस	150	132	18	0	114	31.6
एकूण प्रवासी वाहने		164673	5941	158153	579	147505	11.6
माल वाहतूक-वाहने							
1	तीन चाकी	571	209	362	0	469	21.7
2	चार चाकी	3102	3102	0	0	2777	11.7
3	ट्रॅक्टर्स	8839	8839	0	0	7957	11.1
4	जोड वाहने	5013	5013	0	0	4668	7.4
5	इतर	89	89	0	0	64	39.1
एकूण माल वाहतूक-वाहने		17614	17252	362	0	15935	10.5
जिल्ह्यातील एकूण वाहने		182287	23193	158515	579	163440	11.5
परमीटधारकांची संख्या							
1	हलकी वाहने	239	-	-	-	227	5.3
2	जड वाहने	4004	-	-	-	2572	55.7
3	ऑटोरिक्षा	1052	-	-	-	1219	(-) 13.7
आधार - उप-प्रादेशिक परिवहन अधिकारी, भंडारा							

तक्ता क्र 7.3
महाराष्ट्र राज्य मार्ग परिवहन महामंडळाची प्रवासी वाहतूक

जिल्हा - भंडारा					
अ.क्र.	बाब	2012-13	2013-14	2014-15	2013-14 च्या तुलनेत 2014-15 मधील शेकडा बदल
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
1	वर्ष अखेरीस मार्गांची संख्या	218	228	296	29.8
2	मार्गांची एकूण लांबी (कि.मी.)	17477	17815	23379	31.2
3	मार्गांची सरासरी लांबी (कि.मी.)	80.17	78.14	78.98	1.1
4	वर्षातील अस्तित्वात असलेल्या बसगाड्यांची संख्या	268	288	283	(-) 1.7
5	रस्त्यावर धावणाऱ्या बस गाड्यांची दैनिक सरासरी संख्या	252	254	256	0.8
6	प्रवाशांची दैनिक सरासरी (संख्या लाखात)	1.13	1.13	1.18	4.4
7	वाहतुकीमुळे वर्षात मिळालेले उत्पन्न (` लाखात)	6522.48	7064.45	7766.04	9.9
8	दर प्रवाशामागे मिळालेले सरासरी उत्पन्न (` दर दिवशी)	15.84	17.13	18.03	5.3
आधार - विभागीय नियंत्रक, महाराष्ट्र राज्य मार्ग परिवहन महामंडळ, भंडारा					

तक्ता क्र. 7.4
स्थानिक स्वराज्य संस्थांचे वाहतूक उपक्रम
(स्थानिक स्वराज्य संस्थांचे नाव-

जिल्हा :- भंडारा				संदर्भ वर्ष :- 2014-15
अ.क्र.	बाब	परिणाम	महानगरपालीका	नगरपालीका
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
1	वर्षामध्ये प्रवासी वाहतूक केलेल्या एकूण अंतरांची दैनिक सरासरी	कि.मी.	-	-
2	दैनिक सरासरी प्रवासी संख्या	संख्या	-	-
3	परिवीन सेवेसाठी वापरात असणाऱ्या दैनिक बसेसची सरासरी संख्या	संख्या	-	-
	(अ) स्थानिक स्वराज्य संस्था			
	(ब) कंत्राटदार			
	(क) इतर			
4	निव्वळ नफा /तोटा	` लाख	-	-
5	विद्यार्थी, अपंग, वरिष्ठ नागरीक , रुग्ण यांना प्रवासी भाड्यातून सुट / सवलत दिलेली एकूण रक्कम	`	-	-
आधार - महानगरपालीका				

टिप :- भंडारा जिल्हयामध्ये महानगरपालीका नाही. तसेच नगरपालीका किंवा जिल्हापरिषदेकडून कोणत्याही प्रकारचा वाहतूक उपक्रम राबविल्या जात नाही.

तक्ता क्र. 7.5
पोस्ट आणि दूरध्वनी सेवा यांची आकडेवारी

जिल्हा - भंडारा								संदर्भ वर्ष :- 31 मार्च 2015	
अ. क्र.	तालुका	पोस्टांची संख्या	पत्र-पेट्यांची संख्या	पोस्टमनांची संख्या	पोस्टाची सुविधा असलेल्या गावांची संख्या	वैयक्तिक दूरध्वनी संख्या			सार्वजनिक दूरध्वनी केंद्रांची संख्या (PCO)
						ग्रामीण	नागरी	एकूण	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
1	तुमसर	23	100	32	22	518	1444	1962	59
2	मोहाडी	20	91	27	19	864	0	864	26
3	भंडारा	17	97	34	15	816	6700	7516	99
4	साकोली	16	95	22	15	680	0	680	40
5	लाखनी	26	43	35	25	403	0	403	28
6	पवनी	28	105	40	27	632	304	936	19
7	लाखांदुर	7	66	8	6	967	0	967	27
एकूण		137	597	198	129	4880	8448	13328	298
आधार:- 1) जिल्हा टपाल अधीक्षक कार्यालय भंडारा 2) महाप्रबंधक, भारत संचार निगम लि. भंडारा									

टिप :- संदर्भ वर्षात PCO ची संख्या ही नागरी आणि ग्रामीण भागातील Telephone Exchange अंतर्गत येत असलेल्या PCO ची आहे.

सार्वजनिक बांधकाम

तक्ता क्र 7.6
रोड प्लॅन 2001-2021 नुसार जिल्ह्यातील रस्तेविकास कार्यक्रमाची प्रगती

जिल्हा - भंडारा									संदर्भ वर्ष :- 2014-15	
अ.क्र.	तालुका	मार्च,2015 अखेर पर्यंत स्थिती								
		ग्रामीण रस्ते			इतर रस्ते			एकूण		
		लक्ष्य	साध्य	प्रत्यक्ष खर्च (` लाख)	लक्ष्य	साध्य	प्रत्यक्ष खर्च (` लाख)	लक्ष्य	साध्य	प्रत्यक्ष खर्च (` लाख)
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)
1	तुमसर	535.57	32.72	136.23	341.7	140.78	64.37	877.27	173.50	200.6
2	मोहाडी	295.08	16.95	65.00	295.68	131.04	72.44	590.76	147.99	137.44
3	भंडारा	621.04	30.15	162.12	146.67	76.11	34.09	767.71	106.26	196.21
4	साकोली	523.13	13.86	66.40	216.07	76.71	45.08	739.20	90.57	111.48
5	लाखनी	529.90	30.20	131.43	240.36	73.05	26.76	770.26	103.25	158.19
6	पवनी	512.89	15.12	63.11	189.88	46.78	73.08	702.77	61.90	136.19
7	लाखांदुर	306.25	26.62	104.66	131.51	124.34	48.65	437.76	150.96	153.31
एकूण		3323.86	165.62	728.95	1561.87	668.81	364.47	4885.73	834.43	1093.42
आधार - कार्यकारी अभियंता, सार्वजनिक बांधकाम विभाग (जिल्हापरिषद) भंडारा										

तक्ता क्र 7.7
प्रकार व पृष्ठभाग यानुसार रस्त्यांची लांबी

जिल्हा:- भंडारा		(लांबी :- कि.मी.मध्ये)						संदर्भ वर्ष :- 2014-15	
अ. क्र.	बाब	रस्त्याचा प्रकार							
		राष्ट्रीय महामार्ग	द्रुतगती महामार्ग	प्रमुख राज्य महामार्ग	राज्य महामार्ग	प्रमुख जिल्हा रस्ते	इतर जिल्हा रस्ते	ग्रामीण रस्ते	एकूण रस्त्याची लांबी
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
(1)	सिमेंट कॉक्रीट								
1	अ) सा.बां.वि.	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
2	ब) जिल्हा परिषद	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	2.60	49.69	52.29
3	क) न.पा./म.न.पा.	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	109.00	0.00	109.00
(2)	डांबरी								
1	अ) सा.बां.वि.	65.00	0.00	13.66	600.39	494.09	0.00	0.00	1173.14
2	ब) जिल्हा परिषद	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	1082.18	777.86	1860.04
3	क) न.पा./म.न.पा.	9.30	0.00	0.00	0.00	0.00	20.68	0.00	29.98
(3)	खडीचे								
1	अ) सा.बां.वि.	0.00	0.00	0.00	26.98	97.50	0.00	0.00	124.48
2	ब) जिल्हा परिषद	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	287.87	1078.43	1366.30
3	क) न.पा./म.न.पा.	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	13.28	0.00	13.28
(4)	इतर/अपृष्ठांकित								
1	अ) सा.बां.वि.	0.00	0.00	0.00	11.40	67.60	0.00	0.00	79.00
2	ब) जिल्हा परिषद	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	181.32	1417.88	1599.20
3	क) न.पा./म.न.पा.	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	106.00	0.00	106.00
(5)	एकूण लांबी								
1	अ) सा.बां.वि.	65.00	0.00	13.66	638.77	659.19	0.00	0.00	1376.62
2	ब) जिल्हा परिषद	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	1553.97	3323.86	4877.83
3	क) न.पा./म.न.पा.	9.30	0.00	0.00	0.00	0.00	248.96	0.00	258.26
जिल्हा एकूण		74.30	0.00	13.66	638.77	659.19	1802.93	3323.86	6512.71
आधार : 1) कार्यकारी अभियंता, सा.बा.विभाग(राज्य) भंडारा 2) कार्यकारी अभियंता, सा.बा.विभाग(जि.प.) भंडारा 3) नगरपरिषद तुमसर/भंडारा/पवनी									

टिप :- जिल्हा सामाजिक व आर्थिक समालोचनचे तपासणी मुद्देनुसार ग्रामीण रस्ते हे तक्ता क्र.7.6 चे साध्य र.क्र.4 प्रमाणे जुळणार नाही. तक्ता क्र.7.7 मध्ये जिल्हयात प्रकार आणि पृष्ठभागनुसार एकूण अस्तित्वात असलेल्या रस्त्यांची लांबी आहे. ग्रामीण रस्त्यांची लांबी ही तक्ता क्र.7.6 मधील लक्ष्य (रकाना क्र.3) शी जुळेल. परंतु रकाना क्र. 4 शी जुळणार नाही.

तक्ता क्र 7.8
तालुक्यातील रस्तेविषयक आकडेवारी

जिल्हा :- भंडारा										संदर्भ वर्ष :- 2014-15				लांबी (कि.मी.)	
अ. क्र.	तहसील	रस्त्यांची लांबी (कि.मी.)								पृष्ठभागानुसार रस्त्यांची लांबी			प्रति शंभर चौ.कि.मी.क्षेत्रफळा मागे रस्त्यांची लांबी		
		राष्ट्रीय महामार्ग	द्रुतगती महामार्ग	प्रमुख राज्य महामार्ग	राज्य महामार्ग	प्रमुख जिल्हा मार्ग	इतर जिल्हा मार्ग	ग्राम मार्ग	एकूण लांबी	अ पृष्ठंकित	पृष्ठंकित		पृष्ठंकित	एकूण	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)
1	तुमसर	0.00	0.00	0.00	167.06	128.01	377.31	535.57	1207.95	343.80	270.46	593.69	864.15	103.17	144.22
2	मोहाडी	0.00	0.00	0.00	95.36	118.30	295.68	295.08	804.42	238.42	169.30	396.70	566.00	115.84	164.63
3	भंडारा	44.30	0.00	4.00	79.71	111.45	315.51	621.04	1176.01	384.18	271.17	520.66	791.83	121.98	181.16
4	साकोली	12.60	0.00	0.00	78.06	61.50	216.07	523.13	891.36	352.47	181.77	357.12	538.89	85.03	140.65
5	लाखनी	17.40	0.00	0.00	72.42	31.38	240.36	529.90	891.46	101.07	319.03	471.36	790.39	202.13	227.98
6	पवनी	0.00	0.00	9.66	80.00	132.37	226.49	512.89	961.41	362.74	225.15	373.52	598.67	90.41	145.20
7	लाखांदुर	0.00	0.00	0.00	66.16	76.18	131.51	306.25	580.10	121.91	138.40	319.79	458.19	107.87	136.57
एकूण		74.30	0.00	13.66	638.77	659.19	1802.93	3323.86	6512.71	1904.59	1575.28	3032.84	4608.12	112.8	159.3

आधार :- 1. कार्यकारी अभियंता, सार्वजनिक बांधकाम विभाग 2. कार्यकारी अभियंता, बांधकाम विभाग, जिल्हा परिषद

पाणी पुरवठा व स्वच्छता

तक्ता क्र 7.9
पिण्याच्या पाण्याच्या सोयी व टंचाई संबंधी केलेल्या उपाययोजना

जिल्हा - भंडारा		संदर्भ वर्ष :- 2014-15			
अ.क्र	बाबी	तालुका			
		तुमसर	मोहाडी	भंडारा	साकोली
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
1	वस्ती असलेल्या गावांची एकूणसंख्या	135	101	138	85
2	गावातील वाडया/वस्त्यांची संख्या	-	-	-	-
3	बारा महिने पुरेसे पाणी उपलब्ध असलेल्या				
	3.1 गावांची संख्या	123	101	134	66
	3.2 त्याखालील वाडया / वस्त्यांची संख्या	-	-	-	-
4	त्यापैकी नळाने पाणी पुरवठा योजनेद्वारे पाणी पुरवठा करण्यात येत असलेल्या				
	4.1 गावांची संख्या	60	70	52	37
	4.2 त्याखालील वाडया / वस्त्यांची संख्या	-	-	-	-
4	पिण्याच्या पाण्याची टंचाई असलेली गावे व वाडया/वस्त्या				
	संदर्भ वर्षातील				
	अ) एकूण टंचाईग्रस्त गावे (संख्या)	12	0	4	19
	ब) एकूण वाडया/वस्त्या (संख्या)	-	-	-	-
	बृहत आराखडयानुसार				
	अ) एकूण टंचाईग्रस्त गावे (संख्या)	12	0	4	19
	ब) एकूण टंचाईग्रस्त वाडया/वस्त्या (संख्या)	-	-	-	-
5	केलेली उपाययोजना				
	अ) टँकरने पुरवठा होणा-या				
	गावांची संख्या	-	-	-	-
	गावांतील वाडया/वस्त्यांची संख्या	-	-	-	-
	टँकरची संख्या	-	-	-	-
	ब) बैलगाडीने पुरवठा होणा-या				
	गावांची संख्या	-	-	-	-
	गावांतील वाडया/वस्त्यांची संख्या	-	-	-	-
	बैलगाडयांची संख्या	-	-	-	-
	क) इतर साधनांनी पुरवठा होणा-या				
	गावांची संख्या	-	-	-	-
	गावांतील वाडया/वस्त्यांची संख्या	-	-	-	-
	साधने संख्या	-	-	-	-

तक्ता क्र 7.9(पुढे चालू)
पिण्याच्या पाण्याच्या सोयी व टंचाई संबंधी केलेल्या उपाययोजना

जिल्हा - भंडारा		संदर्भ वर्ष :- 2014-15			
अ.क्र	बाबी	तालुका			
		लाखनी	पवनी	लाखांदूर	एकूण
(1)	(2)	(7)	(8)	(9)	(10)
1	वस्ती असलेल्या गावांची एकूणसंख्या	94	135	83	771
2	गावातील वाडया/वस्त्यांची संख्या	-	-	-	-
3	बारा महिने पुरेसे पाणी उपलब्ध असलेल्या				
	3.1 गावांची संख्या	90	127	68	709
	3.2 त्याखालील वाडया / वस्त्यांची संख्या	-	-	-	-
4	त्यापैकी नळाने पाणी पुरवठा योजनेद्वारे पाणी पुरवठा करण्यात येत असलेल्या				
	4.1 गावांची संख्या	47	79	59	404
	4.2 त्याखालील वाडया / वस्त्यांची संख्या	-	-	-	-
4	पिण्याच्या पाण्याची टंचाई असलेली गावे व वाडया/वस्त्या				
	संदर्भ वर्षातील				
	अ) एकूण टंचाईग्रस्त गावे (संख्या)	4	8	15	62
	ब) एकूण वाडया/वस्त्या (संख्या)	-	-	-	-
	बृहत आराखडयानुसार				
	अ) एकूण टंचाईग्रस्त गावे (संख्या)	4	8	15	62
	ब) एकूण टंचाईग्रस्त वाडया/वस्त्या (संख्या)	-	-	-	-
5	केलेली उपाययोजना				
	अ) टँकरने पुरवठा होणा-या				
	गावांची संख्या	-	-	-	-
	गावांतील वाडया/वस्त्यांची संख्या	-	-	-	-
	टँकरची संख्या	-	-	-	-
	ब) बैलगाडीने पुरवठा होणा-या				
	गावांची संख्या	-	-	-	-
	गावांतील वाडया/वस्त्यांची संख्या	-	-	-	-
	बैलगाडयांची संख्या	-	-	-	-
	क) इतर साधनांनी पुरवठा होणा-या				
	गावांची संख्या	-	-	-	-
	गावांतील वाडया/वस्त्यांची संख्या	-	-	-	-
	साधने संख्या	-	-	-	-
आधार - कार्यकारी अभियंता, ग्रामीण पाणीपुरवठा, जिल्हा परिषद, भंडारा					

टिप- 1) सन 2014-15 मध्ये टंचाई अंतर्गत प्रस्ताव मंजूर करण्यात आले नाहीत म्हणून माहिती निरंक आहे.

2) भूगर्भातील जलस्त्रोतात घट झाल्याने संदर्भ वर्षात बारा महिने पुरेसे पाणी उपलब्ध असलेल्या गावांची संख्या आणि नळाने पाणी पुरवठा योजनेद्वारे पाणी पुरवठा करण्यात येत असलेल्या गावांच्या संख्येत घट झालेली आहे.

तक्ता क्र 7.10
अनुसूचित जाती व नवबौध्द वैयक्तिक नळजोडणी

जिल्हा : भंडारा

संदर्भ वर्ष :- 2014-15

अ.क्र.	तालुका	ग्रामीण भाग	
		लाभार्थी (संख्या)	खर्च (` लाखात)
(1)	(2)	(3)	(4)
1	तुमसर	485	34.05
2	मोहाडी	16	0.50
3	भंडारा	0	0.00
4	साकोली	0	0.00
5	लाखनी	246	11.06
6	पवनी	30	1.66
7	लाखांदुर	0	0.00
एकूण :-		777	47.27
आधार : कार्यकारी अभियंता, ग्रामिण पाणी पुरवठा विभाग, जिल्हापरिषद			

तक्ता क्र 7.11
ग्रामीण भागात शौचालयाची सुविधा असणाऱ्या कुटुंबांची संख्या

जिल्हा:- भंडारा						संदर्भ वर्ष :- 2014-15			
अ. क्र.	तालुका	दारीद्वय रेषेखालील				दारीद्वय रेषेवरील			
		एकूण कुटुंबे	शौचालये असलेली	शौचालये नसलेली	शौचालये नसलेल्या कुटुंबांची टक्केवारी	एकूण कुटुंबे	शौचालये असलेली	शौचालये नसलेली	शौचालये नसलेल्या कुटुंबांची टक्केवारी
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
1	तुमसर	17978	11744	6234	34.7	19666	12252	7414	37.7
2	मोहाडी	17990	11764	6226	34.6	15730	9532	6198	39.4
3	भंडारा	14817	10212	4605	31.1	22882	17890	4992	21.8
4	साकोली	14500	8815	5685	39.2	18169	12518	5651	31.1
5	लाखनी	14939	10582	4357	29.2	15255	11007	4248	27.8
6	पवनी	11803	8598	3205	27.2	19313	13851	5462	28.3
7	लाखांदुर	14034	10500	3534	25.2	14851	9944	4907	33.0
एकूण		106061	72215	33846	31.9	125866	86994	38872	30.9
आधार :- उपमुख्य कार्यकारी अधिकारी (ग्रा.पं.) जिल्हा परिषद भंडारा									

टिप :- सन 2012-13 पासून निर्मल ग्राम योजना राबविण्यात येत असल्यामुळे, सदर योजनेकरीता घेण्यात आलेल्या Baseline Survey नुसार कुटुंबांची संख्या दर्शविण्यात आली आहे.

8.सामाजिक क्षेत्र व सामूहिक सेवा

शिक्षण

तक्ता क्र.8.1
जिल्ह्यातील प्राथमिक शाळांबाबतची माहिती

जिल्हा - भंडारा										संदर्भ वर्ष : 2014-15		
अ. क्र.	तालुका	बाब	शासकीय शाळा					स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या शाळा				
			संख्या	शिक्षकांची संख्या	विद्यार्थ्यांची संख्या		स्वच्छता गृहांची सुविधा असलेल्या शाळा	संख्या	शिक्षकांची संख्या	विद्यार्थ्यांची संख्या		स्वच्छता गृहांची सुविधा असलेल्या शाळा
					मुले	मुली				मुले	मुली	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)
1	तुमसर	एकूण	0	0	0	0	0	151	555	6713	6990	151
		पैकी मुलींकरिता	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2	मोहाडी	एकूण	0	0	0	0	0	99	428	6214	6075	99
		पैकी मुलींकरिता	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3	भंडारा	एकूण	1	3	5	0	1	138	463	5549	5253	138
		पैकी मुलींकरिता	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
4	साकोली	एकूण	0	0	0	0	0	96	338	4243	4198	96
		पैकी मुलींकरिता	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
5	लाखनी	एकूण	0	0	0	0	0	89	303	3605	3532	89
		पैकी मुलींकरिता	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6	पवनी	एकूण	0	0	0	0	0	136	442	5219	4987	136
		पैकी मुलींकरिता	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
7	लाखांदूर	एकूण	0	0	0	0	0	85	348	4746	4615	85
		पैकी मुलींकरिता	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
एकूण		एकूण	1	3	5	0	1	794	2877	36289	35650	794
		पैकी मुलींकरिता	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

तक्ता क्र.8.1 (पुढे चालू)
जिल्ह्यातील प्राथमिक शाळांबाबतची माहिती

अ. क्र.	तालुका	बाब	खाजगी अनुदानित शाळा					खाजगी विनाअनुदानित शाळा				
			संख्या	शिक्षकांची संख्या	विद्यार्थ्यांची संख्या		स्वच्छता गृहांची सुविधा असलेल्या शाळा	संख्या	शिक्षकांची संख्या	विद्यार्थ्यांची संख्या		स्वच्छता गृहांची सुविधा असलेल्या शाळा
					मुले	मुली				मुले	मुली	
(1)	(2)	(3)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)
1	तुमसर	एकूण	26	132	5493	5225	26	19	85	2822	2261	19
		पैकी मुलीकरिता	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2	मोहाडी	एकूण	9	37	2136	2106	9	11	43	1152	863	11
		पैकी मुलीकरिता	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3	भंडारा	एकूण	32	236	8133	7965	32	24	147	5113	4032	24
		पैकी मुलीकरिता	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
4	साकोली	एकूण	15	54	3347	3078	15	10	59	739	610	10
		पैकी मुलीकरिता	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
5	लाखनी	एकूण	11	71	3811	3645	11	7	42	727	578	7
		पैकी मुलीकरिता	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6	पवनी	एकूण	9	44	4120	4158	9	9	60	936	750	9
		पैकी मुलीकरिता	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
7	लाखांदूर	एकूण	10	46	2710	2359	10	7	21	408	381	7
		पैकी मुलीकरिता	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
एकूण	एकूण		112	620	29750	28536	112	87	457	11897	9475	87
	पैकी मुलीकरिता		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

तक्ता क्र.8.1 (पुढे चालू)
जिल्ह्यातील प्राथमिक शाळांबाबतची माहिती

अ. क्र.	तालुका	बाब	एकूण शाळा				स्वच्छता गृहांची सुविधा असलेल्या शाळा
			संख्या	शिक्षकांची संख्या	विद्यार्थ्यांची संख्या		
					मुले	मुली	
(1)	(2)	(3)	(24)	(25)	(26)	(27)	(28)
1	तुमसर	एकूण	196	772	15028	14476	196
		पैकी मुलीकरिता	0	0	0	0	0
2	मोहाडी	एकूण	119	508	9502	9044	119
		पैकी मुलीकरिता	0	0	0	0	0
3	भंडारा	एकूण	195	849	18800	17250	195
		पैकी मुलीकरिता	0	0	0	0	0
4	साकोली	एकूण	121	451	8329	7886	121
		पैकी मुलीकरिता	0	0	0	0	0
5	लाखनी	एकूण	107	416	8143	7755	107
		पैकी मुलीकरिता	0	0	0	0	0
6	पवनी	एकूण	154	546	10275	9895	154
		पैकी मुलीकरिता	0	0	0	0	0
7	लाखांदूर	एकूण	102	415	7864	7355	102
		पैकी मुलीकरिता	0	0	0	0	0
एकूण	एकूण	एकूण	994	3957	77941	73661	994
		पैकी मुलीकरिता	0	0	0	0	0

आधार : शिक्षणाधिकारी (प्राथमिक) जिल्हापरिषद भंडारा

टिप :- 1) शासकीय शाळा अंतर्गत साकोली तालुक्यातील 1 शाळा बंद झालेली आहे.

2) सहशिक्षणामुळे मुलांच्या शाळेत मुलींना तसेच मुलींच्या शाळेत मुलांना प्रवेश देण्यात येत असल्यामुळे "फक्त मुलीकरिता" राखीव शाळा नाही.

तक्ता क्र 8.2
जिल्ह्यातील माध्यमिक शाळांबाबतची माहिती

जिल्हा - भंडारा										संदर्भ वर्ष : 2014-15		
अ. क्र.	तालुका	बाब	शासकीय शाळा					स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या शाळा				
			संख्या	शिक्षकांची संख्या	विद्यार्थ्यांची संख्या		स्वच्छता गृहांची सुविधा असलेल्या शाळा	संख्या	शिक्षकांची संख्या	विद्यार्थ्यांची संख्या		स्वच्छता गृहांची सुविधा असलेल्या शाळा
					मुले	मुली				मुले	मुली	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)
1	तुमसर	एकूण	1	12	44	43	1	6	58	447	468	6
		पैकी मुलींकरिता	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2	मोहाडी	एकूण	0	0	0	0	0	2	19	554	491	2
		पैकी मुलींकरिता	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3	भंडारा	एकूण	2	25	463	248	2	1	8	540	366	1
		पैकी मुलींकरिता	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
4	साकोली	एकूण	0	0	0	0	0	1	9	268	246	1
		पैकी मुलींकरिता	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
5	लाखनी	एकूण	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		पैकी मुलींकरिता	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6	पवनी	एकूण	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		पैकी मुलींकरिता	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
7	लाखांदूर	एकूण	0	0	0	0	0	2	17	261	320	2
		पैकी मुलींकरिता	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
एकूण		एकूण	3	37	507	291	3	12	111	2070	1891	12
		पैकी मुलींकरिता	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

तक्ता क्र 8.2 (पुढे चालू)
जिल्ह्यातील माध्यमिक शाळांबाबतची माहिती

अ. क्र.	तालुका	बाब	खाजगी अनुदानित शाळा					खाजगी विनाअनुदानित शाळा				
			संख्या	शिक्षकांची संख्या	विद्यार्थ्यांची संख्या		स्वच्छता गृहांची सुविधा असलेल्या शाळा	संख्या	शिक्षकांची संख्या	विद्यार्थ्यांची संख्या		स्वच्छता गृहांची सुविधा असलेल्या शाळा
					मुले	मुली				मुले	मुली	
(1)	(2)	(3)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)
1	तुमसर	एकूण	21	220	3054	2978	21	18	249	542	418	18
		पैकी मुलीकरिता	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2	मोहाडी	एकूण	9	98	1724	1715	9	7	82	202	172	7
		पैकी मुलीकरिता	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3	भंडारा	एकूण	26	335	3892	3877	26	12	89	939	647	12
		पैकी मुलीकरिता	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
4	साकोली	एकूण	15	150	2054	1982	15	2	9	17	15	2
		पैकी मुलीकरिता	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
5	लाखनी	एकूण	17	154	2124	2102	17	3	15	94	68	3
		पैकी मुलीकरिता	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6	पवनी	एकूण	26	227	2570	2598	26	3	16	26	29	3
		पैकी मुलीकरिता	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
7	लाखांदूर	एकूण	18	177	1513	1698	18	4	25	110	94	4
		पैकी मुलीकरिता	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
एकूण		एकूण	132	1361	16931	16950	132	49	485	1930	1443	49
		पैकी मुलीकरिता	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

तक्ता क्र 8.2 (पुढे चालू)
जिल्ह्यातील माध्यमिक शाळांबाबतची माहिती

अ.क्र.	तालुका	बाब	एकूण शाळा				
			संख्या	शिक्षकांची संख्या	विद्यार्थ्यांची संख्या		स्वच्छता गृहांची सुविधा असलेल्या शाळा
					मुले	मुली	
(1)	(2)	(3)	(24)	(25)	(26)	(27)	(28)
1	तुमसर	एकूण	46	539	4087	3907	46
		पैकी मुलींकरिता	0	0	0	0	0
2	मोहाडी	एकूण	18	199	2480	2378	18
		पैकी मुलींकरिता	0	0	0	0	0
3	भंडारा	एकूण	41	457	5834	5138	41
		पैकी मुलींकरिता	0	0	0	0	0
4	साकोली	एकूण	18	168	2339	2243	18
		पैकी मुलींकरिता	0	0	0	0	0
5	लाखनी	एकूण	20	169	2218	2170	20
		पैकी मुलींकरिता	0	0	0	0	0
6	पवनी	एकूण	29	243	2596	2627	29
		पैकी मुलींकरिता	0	0	0	0	0
7	लाखांदूर	एकूण	24	219	1884	2112	24
		पैकी मुलींकरिता	0	0	0	0	0
एकूण		एकूण	196	1994	21438	20575	196
		पैकी मुलींकरिता	0	0	0	0	0

आधार : शिक्षणाधिकारी (माध्यमिक) जिल्हापरिषद भंडारा

टिप :- सहशिक्षणामुळे मुलांच्या शाळेत मुलींना तसेच मुलींच्या शाळेत मुलांना प्रवेश देण्यात येत असल्यामुळे "फक्त मुलींकरिता" राखीव शाळा नाही.

तक्ता क्र 8.3
जिल्ह्यातील उच्च माध्यमिक शाळांबाबतची माहिती

जिल्हा - भंडारा											संदर्भ वर्ष : 2014-15	
अ. क्र.	तालुका	बाब	शासकीय शाळा					स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या शाळा				
			संख्या	शिक्षकांची संख्या	विद्यार्थ्यांची संख्या		स्वच्छता गृहांची सुविधा असलेल्या शाळा	संख्या	शिक्षकांची संख्या	विद्यार्थ्यांची संख्या		स्वच्छता गृहांची सुविधा असलेल्या शाळा
					मुले	मुली				मुले	मुली	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)
1	तुमसर	एकूण	0	0	0	0	0	3	17	245	490	3
		पैकी मुलींकरिता	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2	मोहाडी	एकूण	0	0	0	0	0	6	82	587	627	6
		पैकी मुलींकरिता	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3	भंडारा	एकूण	1	3	18	23	1	4	42	571	638	4
		पैकी मुलींकरिता	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
4	साकोली	एकूण	0	0	0	0	0	2	30	183	235	2
		पैकी मुलींकरिता	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
5	लाखनी	एकूण	0	0	0	0	0	5	48	373	493	5
		पैकी मुलींकरिता	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6	पवनी	एकूण	0	0	0	0	0	3	37	436	546	3
		पैकी मुलींकरिता	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
7	लाखांदूर	एकूण	0	0	0	0	0	3	31	139	209	3
		पैकी मुलींकरिता	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
एकूण		एकूण	1	3	18	23	1	26	287	2534	3238	26
		पैकी मुलींकरिता	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

तक्ता क्र 8.3 (पुढे चालू)
जिल्ह्यातील उच्च माध्यमिक शाळांबाबतची माहिती

अ. क्र.	तालुका	बाब	खाजगी अनुदानित शाळा					खाजगी विना अनुदानित शाळा				
			संख्या	शिक्षकांची संख्या	विद्यार्थ्यांची संख्या		स्वच्छता गृहांची सुविधा असलेल्या शाळा	संख्या	शिक्षकांची संख्या	विद्यार्थ्यांची संख्या		स्वच्छता गृहांची सुविधा असलेल्या शाळा
					मुले	मुली				मुले	मुली	
(1)	(2)	(3)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)
1	तुमसर	एकूण	14	308	1739	1858	14	4	36	274	163	4
		पैकी मुलींकरिता	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2	मोहाडी	एकूण	12	203	1001	1140	12	3	30	258	137	3
		पैकी मुलींकरिता	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3	भंडारा	एकूण	21	440	3221	3345	21	3	27	357	235	3
		पैकी मुलींकरिता	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
4	साकोली	एकूण	15	263	1500	1630	15	1	7	97	58	1
		पैकी मुलींकरिता	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
5	लाखनी	एकूण	13	214	792	748	13	5	44	593	440	5
		पैकी मुलींकरिता	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6	पवनी	एकूण	11	229	1034	1354	11	1	5	56	35	1
		पैकी मुलींकरिता	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
7	लाखांदूर	एकूण	8	121	763	919	8	2	14	103	111	2
		पैकी मुलींकरिता	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
एकूण		एकूण	94	1778	10050	10994	94	19	163	1738	1179	19
		पैकी मुलींकरिता	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

तक्ता क्र 8.3 (पुढे चालू)
जिल्ह्यातील उच्च माध्यमिक शाळांबाबतची माहिती

अ. क्र.	तालुका	बाब	एकूण शाळा				
			संख्या	शिक्षकांची संख्या	विद्यार्थ्यांची संख्या		स्वच्छता गृहांची सुविधा असलेल्या शाळा
					मुले	मुली	
(1)	(2)	(3)	(24)	(25)	(26)	(27)	(28)
1	तुमसर	एकूण	21	361	2258	2511	21
		पैकी मुलींकरिता	0	0	0	0	0
2	मोहाडी	एकूण	21	315	1846	1904	21
		पैकी मुलींकरिता	0	0	0	0	0
3	भंडारा	एकूण	29	512	4167	4241	29
		पैकी मुलींकरिता	0	0	0	0	0
4	साकोली	एकूण	18	300	1780	1923	18
		पैकी मुलींकरिता	0	0	0	0	0
5	लाखनी	एकूण	23	306	1758	1681	23
		पैकी मुलींकरिता	0	0	0	0	0
6	पवनी	एकूण	15	271	1526	1935	15
		पैकी मुलींकरिता	0	0	0	0	0
7	लाखांदूर	एकूण	13	166	1005	1239	13
		पैकी मुलींकरिता	0	0	0	0	0
एकूण		एकूण	140	2231	14340	15434	140
		पैकी मुलींकरिता	0	0	0	0	0
आधार : शिक्षणाधिकारी (माध्यमिक) जिल्हापरिषद भंडारा							

टिप :- सहशिक्षणामुळे मुलांच्या शाळेत मुलींना तसेच मुलींच्या शाळेत मुलांना प्रवेश देण्यात येत असल्यामुळे "फक्त मुलींकरिता" राखीव शाळा नाही.

तक्ता क्र 8.4
शैक्षणिक संस्थांतील अनुसूचित जातीच्या विद्यार्थ्यांची संख्या

जिल्हा - भंडारा										संदर्भ वर्ष : 2014-15		
अ. क्र.	तालुका	बाब	प्राथमिक विद्यार्थी					माध्यमिक विद्यार्थी				
			शासकीय	स्थानिक संस्था	खाजगी		एकूण	शासकीय	स्थानिक संस्था	खाजगी		एकूण
					अनुदानित	विना अनुदानित				अनुदानित	विना अनुदानित	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)
1	तुमसर	एकूण	0	1202	1157	747	3106	18	150	684	146	998
		पैकी मुली	0	614	603	344	1561	7	75	326	53	461
2	मोहाडी	एकूण	0	1010	383	306	1699	0	218	297	56	571
		पैकी मुली	0	531	183	120	834	0	106	146	22	274
3	भंडारा	एकूण	1	1804	2982	1935	6722	27	181	1620	415	2243
		पैकी मुली	0	884	1479	871	3234	10	80	780	162	1032
4	साकोली	एकूण	0	1337	1045	274	2656	0	111	737	7	855
		पैकी मुली	0	686	500	126	1312	0	55	344	3	402
5	लाखनी	एकूण	0	1116	1329	410	2855	0	0	803	74	877
		पैकी मुली	0	535	653	153	1341	0	0	407	13	420
6	पवनी	एकूण	0	1948	1624	304	3876	0	0	1083	9	1092
		पैकी मुली	0	968	820	142	1930	0	0	526	6	532
7	लाखांदूर	एकूण	0	1488	961	167	2616	0	73	664	12	749
		पैकी मुली	0	751	430	81	1262	0	36	339	4	379
एकूण		एकूण	1	9905	9481	4143	23530	45	733	5888	719	7385
		पैकी मुली	0	4969	4668	1837	11474	17	352	2868	263	3500

तक्ता क्र 8.4 (पुढे चालू)
शैक्षणिक संस्थांतील अनुसूचित जातीच्या विद्यार्थ्यांची संख्या

अ. क्र.	तालुका	बाब	उच्च माध्यमिक विद्यार्थी					महाविद्यालयातील विद्यार्थी					एकूण विद्यार्थी संख्या
			शासकीय	स्थानिक संस्था	खाजगी		एकूण	शासकीय	स्थानिक संस्था	खाजगी		एकूण	
					अनुदानित	विना अनुदानित				अनुदानित	विना अनुदानित		
(1)	(2)	(3)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)
1	तुमसर	एकूण	0	92	445	63	600	0	0	241	75	316	5020
		पैकी मुली	0	57	212	21	290	0	0	45	0	45	2357
2	मोहाडी	एकूण	0	158	195	47	400	0	0	46	457	503	3173
		पैकी मुली	0	80	96	13	189	0	0	0	0	0	1297
3	भंडारा	एकूण	11	251	1363	132	1757	19	0	515	189	723	11445
		पैकी मुली	4	143	685	57	889	0	0	59	0	59	5214
4	साकोली	एकूण	0	91	674	49	814	0	0	728	140	868	5193
		पैकी मुली	0	45	343	22	410	0	0	0	12	12	2136
5	लाखनी	एकूण	0	193	339	217	749	0	0	608	62	670	5151
		पैकी मुली	0	105	174	76	355	0	0	0	0	0	2116
6	पवनी	एकूण	0	219	534	52	805	0	0	757	230	987	6760
		पैकी मुली	0	131	308	17	456	0	0	0	0	0	2918
7	लाखांदूर	एकूण	0	62	381	41	484	0	0	395	401	796	4645
		पैकी मुली	0	33	200	23	256	0	0	0	0	0	1897
एकूण		एकूण	11	1066	3931	601	5609	19	0	3290	1554	4863	41387
		पैकी मुली	4	594	2018	229	2845	0	0	104	12	116	17935
आधार :- 1) शिक्षणाधिकारी (प्राथ/माध्य) जि.प.भंडारा 2) सहसंचालक(उच्च शिक्षण), नागपूर													

तक्ता क्र 8.5
शैक्षणिक संस्थांतील अनुसूचित जमातीच्या विद्यार्थ्यांची संख्या

जिल्हा - भंडारा										संदर्भ वर्ष : 2014-15		
अ. क्र.	तालुका	बाब	प्राथमिक विद्यार्थी					माध्यमिक विद्यार्थी				
			शासकीय	स्थानिक संस्था	खाजगी		एकूण	शासकीय	स्थानिक संस्था	खाजगी		एकूण
					अनुदानित	विना अनुदानित				अनुदानित	विना अनुदानित	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)
1	तुमसर	एकूण	0	1557	1785	274	3616	10	60	730	54	854
		पैकी मुली	0	781	887	122	1790	4	27	385	19	435
2	मोहाडी	एकूण	0	632	184	96	912	0	114	83	19	216
		पैकी मुली	0	317	105	40	462	0	54	41	10	105
3	भंडारा	एकूण	0	684	1339	329	2352	10	30	503	43	586
		पैकी मुली	0	321	616	147	1084	5	10	242	19	276
4	साकोली	एकूण	0	917	640	78	1635	0	33	499	2	534
		पैकी मुली	0	435	327	38	800	0	13	249	1	263
5	लाखनी	एकूण	0	500	398	387	1285	0	0	254	29	283
		पैकी मुली	0	243	209	21	473	0	0	133	15	148
6	पवनी	एकूण	0	652	620	107	1379	0	0	353	19	372
		पैकी मुली	0	329	294	51	674	0	0	183	10	193
7	लाखांदूर	एकूण	0	385	151	45	581	0	9	94	3	106
		पैकी मुली	0	189	70	22	281	0	6	55	2	63
एकूण		एकूण	0	5327	5117	1316	11760	20	246	2516	169	2951
		पैकी मुली	0	2615	2508	441	5564	9	110	1288	76	1483

तक्ता क्र 8.5 (पुढे चालू)
शैक्षणिक संस्थांतील अनुसूचित जमातीच्या विद्यार्थ्यांची संख्या

अ. क्र.	तालुका	बाब	उच्च माध्यमिक विद्यार्थी					महाविद्यालयातील विद्यार्थी					एकूण विद्यार्थी संख्या
			शासकीय	स्थानिक संस्था	खाजगी		एकूण	शासकीय	स्थानिक संस्था	खाजगी		एकूण	
					अनुदानित	विना अनुदानित				अनुदानित	विना अनुदानित		
(1)	(2)	(3)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)
1	तुमसर	एकूण	0	45	361	19	425	0	0	120	125	245	5140
		पैकी मुली	0	35	175	9	219	0	0	20	0	20	2464
2	मोहाडी	एकूण	0	54	37	6	97	0	0	3	77	80	1305
		पैकी मुली	0	23	21	1	45	0	0	0	0	0	612
3	भंडारा	एकूण	4	61	388	7	460	7	0	143	132	282	3680
		पैकी मुली	1	27	171	4	203	0	0	6	0	6	1569
4	साकोली	एकूण	0	24	313	11	348	0	0	183	35	218	2735
		पैकी मुली	0	17	158	1	176	0	0	0	4	4	1243
5	लाखनी	एकूण	0	29	79	60	168	0	0	103	3	106	1842
		पैकी मुली	0	12	47	38	97	0	0	0	0	0	718
6	पवनी	एकूण	0	34	93	1	128	0	0	134	21	155	2034
		पैकी मुली	0	16	53	0	69	0	0	0	0	0	936
7	लाखांदूर	एकूण	0	4	33	13	50	0	0	40	30	70	807
		पैकी मुली	0	3	22	9	34	0	0	0	0	0	378
एकूण	एकूण	4	251	1304	117	1676	7	0	726	423	1156	17543	
	पैकी मुली	1	133	647	62	843	0	0	26	4	30	7920	

आधार :- 1) शिक्षणाधिकारी (प्राथ/माध्य), जि.प.भंडारा 2) सहसंचालक(उच्च शिक्षण), नागपूर

तक्ता क्र 8.6
शैक्षणिक संस्थांतील अल्पसंख्यांक विद्यार्थ्यांची संख्या

जिल्हा - भंडारा										संदर्भ वर्ष : 2014-15		
अ. क्र.	तालुका	बाब	प्राथमिक विद्यार्थी					माध्यमिक विद्यार्थी				
			शासकीय	स्थानिक संस्था	खाजगी		एकूण	शासकीय	स्थानिक संस्था	खाजगी		एकूण
					अनुदानित	विना अनुदानित				अनुदानित	विना अनुदानित	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)
1	तुमसर	एकूण	0	150	292	248	690	4	23	121	25	173
		पैकी मुली	0	84	144	119	347	0	16	56	10	82
2	मोहाडी	एकूण	0	89	66	40	195	0	21	25	3	49
		पैकी मुली	0	41	35	24	100	0	8	13	1	22
3	भंडारा	एकूण	0	375	593	492	1460	4	86	153	95	338
		पैकी मुली	0	187	324	226	737	1	57	66	43	167
4	साकोली	एकूण	0	28	66	88	182	0	7	30	0	37
		पैकी मुली	0	13	36	41	90	0	3	17	0	20
5	लाखनी	एकूण	0	62	122	35	219	0	0	37	1	38
		पैकी मुली	0	20	66	15	101	0	0	16	0	16
6	पवनी	एकूण	0	93	150	74	317	0	0	70	2	72
		पैकी मुली	0	37	80	42	159	0	0	32	0	32
7	लाखांदूर	एकूण	0	34	34	8	76	0	3	17	3	23
		पैकी मुली	0	9	14	3	26	0	2	11	1	14
एकूण		एकूण	0	831	1323	985	3139	8	140	453	129	730
		पैकी मुली	0	391	699	470	1560	1	86	211	55	353

तक्ता क्र 8.6 (पुढे चालू)
शैक्षणिक संस्थांतील अल्पसंख्यांक विद्यार्थ्यांची संख्या

अ. क्र.	तालुका	बाब	उच्च माध्यमिक विद्यार्थी					महाविद्यालयातील विद्यार्थी					एकूण विद्यार्थी संख्या
			शासकीय	स्थानिक संस्था	खाजगी		एकूण	शासकीय	स्थानिक संस्था	खाजगी		एकूण	
					अनुदानित	विना अनुदानित				अनुदानित	विना अनुदानित		
(1)	(2)	(3)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)
1	तुमसर	एकूण	0	2	83	9	94	0	0	21	0	21	978
		पैकी मुली	0	1	45	6	52	0	0	2	0	2	483
2	मोहाडी	एकूण	0	14	5	4	23	0	0	0	0	0	267
		पैकी मुली	0	7	2	1	10	0	0	0	0	0	132
3	भंडारा	एकूण	1	82	120	22	225	2	0	51	2	55	2078
		पैकी मुली	0	60	52	8	120	0	0	0	0	0	1024
4	साकोली	एकूण	0	1	19	2	22	0	0	0	30	30	271
		पैकी मुली	0	1	11	1	13	0	0	0	0	0	123
5	लाखनी	एकूण	0	7	21	17	45	0	0	7	0	7	309
		पैकी मुली	0	4	10	7	21	0	0	0	0	0	138
6	पवनी	एकूण	0	8	12	0	20	0	0	11	3	14	423
		पैकी मुली	0	4	8	0	12	0	0	0	0	0	203
7	लाखांदूर	एकूण	0	3	19	0	22	0	0	0	0	0	121
		पैकी मुली	0	1	14	0	15	0	0	0	0	0	55
एकूण	एकूण	एकूण	1	117	279	54	451	2	0	90	35	127	4447
		पैकी मुली	0	78	142	23	243	0	0	2	0	2	2158

आधार :- 1) शिक्षणाधिकारी (प्राथ/माध्य), जि.प.भंडारा 2) सहसंचालक(उच्च शिक्षण), नागपूर

तक्ता क्र. 8.7
जिल्ह्यातील साक्षरतेचे प्रमाण

जिल्हा - भंडारा									संदर्भ वर्ष : जनगणना-2011		
अ. क्र.	तालुके	ग्रामीण/ नागरी	साक्षरता (टक्केवारी)								
			एकूण	पुरुष	स्त्रिया	अनुसूचित जाती			अनुसूचित जमाती		
						एकूण	पुरुष	स्त्रिया	एकूण	पुरुष	स्त्रिया
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)
1	तुमसर	एकूण	83.5	89.7	77.2	87.1	92.9	81.3	76.0	84.3	67.8
		ग्रामीण	81.5	88.3	74.7	85.7	91.9	79.7	75.6	83.9	67.3
		नागरी	90.4	94.8	86.1	90.3	95.4	85.2	81.2	89.7	73.5
2	मोहाडी	एकूण	83.7	89.9	77.4	87.1	92.6	81.6	80.3	87.5	73.1
		ग्रामीण	83.0	89.4	76.5	85.7	91.7	79.7	80.1	87.4	72.7
		नागरी	90.8	94.9	86.5	91.5	95.6	87.5	87.1	91.2	83.2
3	भंडारा	एकूण	87.2	92.0	82.2	88.6	93.4	83.7	83.7	89.8	77.5
		ग्रामीण	83.5	90.0	76.9	86.4	92.6	80.3	80.3	87.7	72.9
		नागरी	91.5	94.4	88.6	91.2	94.4	88.0	89.4	93.4	85.4
4	साकोली	एकूण	83.4	91.5	75.2	85.6	93.9	77.2	79.8	89.1	70.7
		ग्रामीण	82.5	91.0	73.8	84.6	93.6	75.4	79.5	88.7	70.2
		नागरी	90.9	95.4	86.4	91.1	95.6	86.8	85.7	93.8	77.9
5	लाखनी	एकूण	84.7	92.4	76.8	84.9	93.4	76.4	81.9	91.0	72.4
		ग्रामीण	84.1	92.2	76.0	84.4	93.1	75.7	81.4	90.8	71.5
		नागरी	93.2	96.2	90.1	93.4	97.6	89.3	92.5	93.8	91.3
6	पवनी	एकूण	81.6	89.4	73.6	82.6	91.3	73.9	77.2	86.5	67.9
		ग्रामीण	80.8	88.9	72.5	81.8	90.9	72.7	76.2	85.6	66.7
		नागरी	86.1	92.0	80.0	88.4	94.0	82.8	88.2	95.3	80.3
7	लाखांदूर	एकूण	78.8	86.0	71.5	80.7	88.9	72.2	78.2	86.8	70.0
		ग्रामीण	78.8	86.0	71.5	80.7	88.9	72.2	78.2	86.8	70.0
		नागरी	-	-	-	-	-	-	-	-	-
एकूण	एकूण	83.8	90.4	77.1	85.6	92.5	78.7	79.2	87.5	71.1	
	ग्रामीण	82.1	89.4	74.6	84.1	91.8	76.3	78.2	86.8	69.7	
	नागरी	90.7	94.4	87.1	90.9	94.8	87.0	87.5	92.9	82.2	

आधार : जनगणना - 2011

तक्ता क्र 8.8
इयत्तानिहाय विद्यार्थ्यांची संख्या

जिल्हा - -भंडारा														संदर्भ वर्ष : 2014-15	
अ. क्र.	तालुका	विद्यार्थी संख्या (हजारात)													
		1ली		2 री		3 री		4 थी		5 वी		6 वी		7 वी	
		मुले	मुली	मुले	मुली	मुले	मुली	मुले	मुली	मुले	मुली	मुले	मुली	मुले	मुली
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)
1	तुमसर	2	2	2	2	2	2	2	2	2	1	2	2	2	2
2	मोहाडी	2	2	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
3	भंडारा	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	3	2	3	2
4	साकोली	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
5	लाखनी	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
6	पवनी	2	2	2	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
7	लाखांदूर	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
एकूण		11	11	11	10	9	9	9	9	9	8	10	9	10	9

तक्ता क्र 8.8 (पुढे चालू)
इयत्तानिहाय विद्यार्थ्यांची संख्या

अ. क्र.	तालुका	विद्यार्थी संख्या (हजारात)											
		8 वी		9 वी		10 वी		11 वी		12 वी		एकूण	
		मुले	मुली	मुले	मुली	मुले	मुली	मुले	मुली	मुले	मुली	मुले	मुली
(1)	(2)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)	(26)	(27)	(28)
1	तुमसर	1	1	2	2	2	2	1	1	1	2	21	21
2	मोहाडी	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	14	13
3	भंडारा	3	3	3	3	3	2	2	2	2	2	29	26
4	साकोली	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	12	12
5	लाखनी	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	12	12
6	पवनी	1	1	2	2	1	1	1	1	1	1	15	15
7	लाखांदूर	1	0	1	1	1	1	0	0	0	1	11	10
एकूण		9	8	11	11	10	9	8	7	7	9	114	109
आधार : शिक्षणाधिकारी (प्राथ/माध्य) जि.प. भंडारा													

तक्ता क्र 8.9
प्राथमिक शाळांतील विद्यार्थ्यांचे उत्तीर्णतेचे प्रमाण

जिल्हा - -भंडारा							संदर्भ वर्ष : 2014-15
अ. क्र.	तालुका	उत्तीर्ण विद्यार्थ्यांची संख्या					
		इ. 4 थी			इ. 8 वी		
		मुले	मुली	एकूण	मुले	मुली	एकूण
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
1	तुमसर	1800	1807	3607	2114	2019	4133
2	मोहाडी	1139	1137	2276	1404	1245	2649
3	भंडारा	2386	2177	4563	2824	2548	5372
4	साकोली	988	913	1901	1181	1147	2328
5	लाखनी	1120	983	2103	1328	1199	2527
6	पवनी	1245	1275	2520	1583	1501	3084
7	लाखांदूर	951	895	1846	1005	1096	2101
एकूण जिल्हा		9629	9187	18816	11439	10755	22194
आधार : शिक्षणाधिकारी (प्राथ/माध्य) जि.प.भंडारा							

तक्ता क्र.8.10
प्राथमिक शाळांतील विद्यार्थ्यांच्या गळतीचे प्रमाण

जिल्हा - भंडारा							संदर्भ वर्ष : 2014-15
अ.क्र.	तालुका	विद्यार्थ्यांच्या गळतीचे प्रमाण					
		इ. 4थी			इ. 8 वी		
		मुले	मुली	एकूण	मुले	मुली	एकूण
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
1	तुमसर	1.37	0.71	1.04	(-) 0.86	(-) 0.65	(-) 0.76
2	मोहाडी	3.06	3.73	3.40	(-) 1.59	1.58	(-) 0.08
3	भंडारा	(-) 3.16	(-) 0.46	(-) 1.85	(-) 2.99	(-) 2.00	(-) 2.52
4	साकोली	4.82	2.14	3.55	(-) 0.60	(-) 1.33	(-) 0.95
5	लाखनी	(-) 11.89	(-) 1.97	(-) 7.02	0.75	(-) 1.61	(-) 0.36
6	पवनी	0.72	(-) 3.91	(-) 1.57	(-) 2.79	(-) 0.47	(-) 1.65
7	लाखांदूर	5.09	4.99	5.04	(-) 0.20	0.72	0.28
एकूण		(-) 0.22	0.51	0.14	(-) 1.45	(-) 0.71	(-) 1.09
आधार : शिक्षणाधिकारी (प्राथ/माध्य), जि.प.भंडारा							

तक्ता क्र 8.11
शारीरिक शिक्षण महाविद्यालये, क्रिडांगणे, क्रिडा संस्था आणि क्रिडा शिष्यवृत्तीधारक याबाबतची माहिती

जिल्हा- भंडारा							संदर्भ वर्ष : 2014-15	
अ. क्र.	तालुका	शारीरिक शिक्षण महाविद्यालये (संख्या)	अधिकृत क्रिडा संकुले, क्रीडांगणे, व्यायाम शाळा (संख्या)			खेळाच्या स्टेडियमची संख्या	अधिकृत जलतरण तलाव (संख्या)	वर्षात घेतलेली क्रिडा प्रशिक्षण शिबिरे (संख्या)
			क्रिडा संकुले	क्रिडांगणे	व्यायाम शाळा			
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)
1	तुमसर	1	1	19	12	0	0	1
2	मोहाडी	1	1	24	34	0	0	1
3	भंडारा	1	2	27	40	2	1	1
4	साकोली	1	1	33	31	1	0	1
5	लाखनी	0	1	19	22	1	0	1
6	पवनी	0	1	30	9	1	0	1
7	लाखांदूर	0	1	17	9	0	0	1
एकूण		4	8	169	157	5	1	7

तक्ता क्र 8.11(पुढे चालू)
शारीरिक शिक्षण महाविद्यालये, क्रिडांगणे, क्रिडा संस्था आणि क्रिडा शिष्यवृत्तीधारक याबाबतची माहिती

अ. क्र.	तालुका	जिल्हा/राज्यपातळीवर निवड झालेल्या खेळाडूंची संख्या		क्रिडा शिष्यवृत्ती धारकांची संख्या		विशेष पुरस्कार प्राप्त खेळाडूंची संख्या				मान्यताप्राप्त क्रिडा प्रशिक्षक (संख्या)
		एकूण	पैकी मुली	एकूण	पैकी मुली	जिल्हास्तरीय पुरस्कार	राज्यस्तरीय पुरस्कार	राष्ट्रीय पुरस्कार	आंतरराष्ट्रीय पुरस्कार	
(1)	(2)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)
1	तुमसर	255	135	0	0	0	0	0	0	0
2	मोहाडी	282	167	0	0	0	0	0	0	0
3	भंडारा	443	275	12	6	3	0	0	0	5
4	साकोली	330	181	0	0	1	0	0	0	0
5	लाखनी	344	196	0	0	0	0	0	0	0
6	पवनी	336	187	0	0	0	0	0	0	0
7	लाखांदूर	257	128	0	0	0	0	0	0	0
एकूण		2247	1269	12	6	4	0	0	0	5

आधार : जिल्हा क्रिडा अधिकारी भंडारा

तक्ता क्र 8.12
इयत्ता दहावी नंतर विविध क्षेत्रातील उपलब्ध प्रवेश क्षमता

जिल्हा - भंडारा														संदर्भ वर्ष : 2014-15	
अ. क्र.	तालुका	प्रवेश क्षमता													
		आय.टी.आय.		तंत्रनिकेतन		एम.सी.व्ही.सी.		विज्ञान शाखा		वाणिज्य शाखा		कला शाखा		इतर	
		शासकीय	खाजगी	शासकीय	खाजगी	शासकीय	खाजगी	शासकीय	खाजगी	शासकीय	खाजगी	शासकीय	खाजगी	शासकीय	खाजगी
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)
1	तुमसर	282	384	0	316	60	240	-	900	-	240	-	1500	150	100
2	मोहाडी	304	105	0	0	0	0	-	780	-	240	-	1260	0	0
3	भंडारा	793	416	0	756	0	60	-	2160	-	400	-	2160	0	200
4	साकोली	226	0	315	126	0	60	-	540	-	-	-	1320	0	400
5	लाखनी	189	0	0	312	0	60	-	600	-	60	-	1140	0	100
6	पवनी	268	128	0	0	0	60	-	480	-	60	-	1200	0	0
7	लाखांदूर	336	0	0	0	0	40	-	240	-	60	-	900	0	0
एकूण		2398	1033	315	1510	60	520	0	5700	0	1060	0	9480	150	800
आधार :- 1) जिल्हा व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण अधिकारी भंडारा 2) शिक्षणाधिकारी(माध्यमिक),जि.प.भंडारा 3) सहसंचालक(तंत्रशिक्षण)नागपूर															

तक्ता क्र 8.13
वर्षाच्या सुरुवातीला प्राप्त अर्जाची संख्या व प्रवेश मिळालेल्या विद्यार्थ्यांची संख्या

जिल्हा - भंडारा														संदर्भ वर्ष : 2014-15	
अ. क्र.	तालुका	संस्थेचा प्रकार													
		आय.टी.आय.		तंत्रनिकेतन		एम.सी.व्ही.सी.		विज्ञान शाखा		वाणिज्य शाखा		कला शाखा		इतर	
		प्राप्त अर्ज	प्रवेश	प्राप्त अर्ज	प्रवेश	प्राप्त अर्ज	प्रवेश	प्राप्त अर्ज	प्रवेश	प्राप्त अर्ज	प्रवेश	प्राप्त अर्ज	प्रवेश	प्राप्त अर्ज	प्रवेश
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)
1	तुमसर		467	184	184	300	202	0	900	0	140	0	1230	145	145
2	मोहाडी	प्रवेश अर्ज ऑन लाईन पध्दतीने	292	0	0	0	0	0	670	0	45	0	1105	0	0
3	भंडारा		816	686	686	100	49	0	2050	0	270	0	1933	160	160
4	साकोली	भरल्या जात असल्यामुळे	237	350	350	90	58	0	540	0	0	0	950	220	220
5	लाखनी	माहिती उपलब्ध नाही.	146	71	71	80	45	0	600	0	8	0	735	57	57
6	पवनी		294	0	0	95	54	0	480	0	55	0	1254	0	0
7	लाखांदूर		157	0	0	70	36	0	200	0	21	0	880	0	0
एकूण			2409	1291	1291	735	444	0	5440	0	539	0	8087	582	582
आधार :- 1) जिल्हा व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण अधिकारी भंडारा 2) शिक्षणाधिकारी(माध्यमिक),जि.प.भंडारा 3) सहसंचालक(तंत्रशिक्षण)नागपूर															

टिप :- 1) आय.टी.आय. अंतर्गत प्रवेश अर्ज ऑन लाईन पध्दतीने भरल्या जात असल्यामुळे माहिती उपलब्ध नाही.

2) सुपर मेमरी अंतर्गत प्रवेश क्षमतेपेक्षा जास्त प्रवेश देता येते असे जिल्हा व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण अधिकारी भंडारा यांनी कळविले आहे.

तक्ता क्र 8.14
जिल्ह्यातील महाविद्यालयांबाबतची माहिती

जिल्हा - भंडारा										संदर्भ वर्ष : 2014-15		
अ. क्र.	तालुका	बाब	शासकीय महाविद्यालये					शासकीय अनुदानित महाविद्यालये				
			संख्या	शिक्षकांची संख्या	विद्यार्थ्यांची संख्या		स्वच्छता गृहांची सुविधा असलेले महाविद्यालये	संख्या	शिक्षकांची संख्या	विद्यार्थ्यांची संख्या		स्वच्छता गृहांची सुविधा असलेले महाविद्यालये
					मुले	मुली				मुले	मुली	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)
1	तुमसर	एकूण	0	0	0	0	0	3	53	666	1688	3
		पैकी मुलीकरिता	0	0	0	0	0	1	6	0	474	1
2	मोहाडी	एकूण	0	0	0	0	0	1	9	201	296	1
		पैकी मुलीकरिता	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3	भंडारा	एकूण	1	7	31	69	1	5	59	1182	2340	5
		पैकी मुलीकरिता	0	0	0	0	0	2	9	0	204	2
4	साकोली	एकूण	0	0	0	0	0	3	34	683	1314	3
		पैकी मुलीकरिता	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
5	लाखनी	एकूण	0	0	0	0	0	5	45	938	1324	5
		पैकी मुलीकरिता	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6	पवनी	एकूण	0	0	0	0	0	4	40	1046	1256	4
		पैकी मुलीकरिता	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
7	लाखांदूर	एकूण	0	0	0	0	0	1	28	1074	1121	1
		पैकी मुलीकरिता	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
एकूण		एकूण	1	7	31	69	1	22	268	5790	9339	22
		पैकी मुलीकरिता	0	0	0	0	0	3	15	0	678	3

तक्ता क्र 8.14 (पुढे चालू)
जिल्ह्यातील महाविद्यालयांबाबतची माहिती

अ. क्र.	तालुका	बाब	खाजगी विनाअनुदानित महाविद्यालये					एकूण महाविद्यालये					
			संख्या	शिक्षकांची संख्या	विद्यार्थ्यांची संख्या		स्वच्छता गृहांची सुविधा असलेले महाविद्यालये	संख्या	शिक्षकांची संख्या	विद्यार्थ्यांची संख्या		स्वच्छता गृहांची सुविधा असलेले महाविद्यालये	
					मुले	मुली				मुले	मुली		
(1)	(2)	(3)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	
1	तुमसर	एकूण	14	14	328	278	14	17	67	994	1966	17	
		पैकी मुलीकरिता	0	0	0	0	0	1	6	0	474	1	
2	मोहाडी	एकूण	6	10	505	681	6	7	19	706	977	7	
		पैकी मुलीकरिता	1	0	0	87	1	1	0	0	87	1	
3	भंडारा	एकूण	13	26	261	336	13	19	92	1474	2745	19	
		पैकी मुलीकरिता	0	0	0	0	0	2	9	0	204	2	
4	साकोली	एकूण	12	29	536	446	12	15	63	1219	1760	15	
		पैकी मुलीकरिता	2	4	0	23	2	2	4	0	23	2	
5	लाखनी	एकूण	7	6	94	128	7	12	51	1032	1452	12	
		पैकी मुलीकरिता	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
6	पवनी	एकूण	12	23	441	569	12	16	63	1487	1825	16	
		पैकी मुलीकरिता	1	0	0	93	1	1	0	0	93	1	
7	लाखांदूर	एकूण	10	110	726	570	10	11	138	1800	1691	11	
		पैकी मुलीकरिता	1	0	0	90	1	1	0	0	90	1	
एकूण		एकूण	74	218	2891	3008	74	97	493	8712	12416	97	
		पैकी मुलीकरिता	5	4	0	293	5	8	19	0	971	8	

आधार :- सहसंचालक (उच्च शिक्षण) नागपूर

तक्ता क्र 8.15
व्यावसायिक शिक्षण संस्थांबाबतची माहिती

जिल्हा - भंडारा											संदर्भ वर्ष : 2014-15			
अ. क्र.	तालुका	शैक्षणिक संस्था प्रकार												
		तांत्रिक व व्यवसाय शिक्षणाच्या शाळा				अभियांत्रिकी शिक्षण संस्था								
						पदविका स्तरावरील				पदवी स्तरावरील				
		संस्था संख्या	प्रवेश क्षमता	प्राप्त अर्ज	प्रवेश	संस्था संख्या	प्रवेश क्षमता	प्राप्त अर्ज	प्रवेश	संस्था संख्या	प्रवेश क्षमता	प्राप्त अर्ज	प्रवेश	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	
1	तुमसर	1	120	250	123	1	316	185	183	0	0	0	0	
2	मोहाडी	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
3	भंडारा	1	120	250	142	2	756	700	686	2	693	450	433	
4	साकोली	1	120	250	140	2	441	400	350	0	0	0	0	
5	लाखनी	0	0	0	0	1	312	100	95	0	0	0	0	
6	पवनी	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
7	लाखांदुर	1	120	300	150	0	0	0	0	0	0	0	0	
एकूण		4	480	1050	555	6	1825	1385	1314	2	693	450	433	
आधार : 1) प्राचार्य, औद्योगिक प्रशिक्षण संस्था भंडारा 2) सहसंचालक (तंत्रशिक्षण) प्रादेशिक कार्यालय, नागपर														

तक्ता क्र. 8.15 (पुढे चालू)
व्यावसायिक शिक्षण संस्थांबाबतची माहिती

अ. क्र.	तालुका	शैक्षणिक संस्था प्रकार							
		वैद्यकीय शिक्षण							
		पदविका स्तरावरील				पदवी स्तरावरील			
		संस्था संख्या	प्रवेश क्षमता	प्राप्त अर्ज	प्रवेश	संस्था संख्या	प्रवेश क्षमता	प्राप्त अर्ज	प्रवेश
(1)	(2)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)
1	तुमसर	-	-	-	-	-	-	-	-
2	मोहाडी	-	-	-	-	-	-	-	-
3	भंडारा	-	-	-	-	-	-	-	-
4	साकोली	-	-	-	-	-	-	-	-
5	लाखनी	-	-	-	-	-	-	-	-
6	पवनी	-	-	-	-	-	-	-	-
7	लाखांदुर	-	-	-	-	-	-	-	-
एकूण		-	-	-	-	-	-	-	-
आधार : 1) जिल्हा व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण अधिकारी भंडारा 2) सहसंचालक (तंत्रशिक्षण) प्रादेशिक कार्यालय, नागपर 3) आरोग्य विज्ञान विद्यापीठ नाशिक									

- टिप : -1) सुपर मेमरी अंतर्गत प्रवेश क्षमतेपेक्षा जास्त प्रवेश देता येते असे जिल्हा व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण अधिकारी भंडारा यांनी कळविले आहे.
2) संदर्भ वर्षात साकोली येथे पदविका स्तरावरील 1 अभियांत्रिकी शिक्षण संस्था स्थापन झालेली आहे.
3) जिल्ह्यात वैद्यकीय शिक्षण संस्था नाही.

सर्वजनिक आरोग्य

तक्ता क्र 8.16
सार्वजनिक व शासन सहाय्यीत वैद्यकीय सुविधांची माहिती

जिल्हा :- भंडारा								संदर्भ वर्ष : 2014-15	
अ. क्र.	तालुका	सार्वजनिक वैद्यकीय सुविधा (संख्या)							
		रुग्णालये	विशेष रुग्णालये (कॅसर, टी.बी. इ.)	दवाखाने	प्रसूतिगृहे	प्राथमिक आरोग्य केंद्रे	उपकेंद्रे	डॉक्टर व वैद्य	परिचारिका
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
1	तुमसर	2	0	3	5	5	37	31	86
2	मोहाडी	1	0	3	4	5	25	16	32
3	भंडारा	2	0	7	4	5	27	85	291
4	साकोली	1	0	3	3	5	25	16	37
5	लाखनी	2	0	8	2	5	27	21	36
6	पवनी	2	0	10	1	4	25	26	48
7	लाखांदुर	1	0	7	7	4	27	18	34
एकूण		11	0	41	26	33	193	213	564

तक्ता क्र 8.16 (पुढे चालू)
सार्वजनिक व शासन सहाय्यीत वैद्यकीय सुविधांची माहिती

अ. क्र.	तालुका	खाटांची संख्या			उपचार केलेले आंतररुग्ण (00)			उपचार केलेले बाह्यरुग्ण (00)		
		एकूण	एकूण पैकी स्त्रियांसाठी	एकूण पैकी मुलांसाठी	पुरुष	स्त्रिया	मुले	पुरुष	स्त्रिया	मुले
(1)	(2)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)
1	तुमसर	296	160	60	44	79	31	1089	1193	552
2	मोहाडी	100	60	20	8	25	3	338	428	395
3	भंडारा	850	466	130	65	155	61	1158	1262	651
4	साकोली	150	90	30	6	20	3	307	319	297
5	लाखनी	146	90	30	11	25	5	285	360	312
6	पवनी	136	72	26	19	53	20	437	587	286
7	लाखांदुर	90	52	18	12	21	6	295	330	287
एकूण		1768	990	314	165	378	129	3909	4479	2780

आधार :- जिल्हा आरोग्य अधिकारी, जि.प. भंडारा

तक्ता क्र 8.17
खाजगी वैद्यकीय सुविधांची माहिती

जिल्हा :- भंडारा		संदर्भ वर्ष : 2014-15				
अ. क्र.	तालुका	खाजगी वैद्यकीय सुविधा (संख्या)				
		रुग्णालये	विशेष रुग्णालये (कॅसर, टी.बी. इ.)	दवाखाने	प्रसूतिगृहे	खाटांची संख्या
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
1	तुमसर	13	-	22	5	148
2	मोहाडी	0	-	30	0	0
3	भंडारा	40	-	40	14	367
4	साकोली	0	-	17	0	0
5	लाखनी	1	-	17	0	4
6	पवनी	6	-	27	2	25
7	लाखांदुर	0	-	25	0	0
एकूण		60	-	178	21	544
आधार : जिल्हा आरोग्य अधिकारी भंडारा						

टिप :- भंडारा जिल्ह्यात विशेष रुग्णालये नाहीत.

तक्ता क्र 8.18
जिल्ह्यात नोंद केलेल्या जन्म मृत्यूंची संख्या

जिल्हा - भंडारा						संदर्भ वर्ष : 2014-15		
अ.क्र.	तालुका	एकूण ग्रामीण/नागरी	नोंदलेल्या जन्मांची संख्या			नोंदलेल्या मृत्यूंची संख्या		
			मुले	मुली	एकूण	पुरुष	स्त्रिया	एकूण
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)
1	तुमसर	ग्रामीण	643	535	1178	697	593	1290
		नागरी	1148	1093	2241	279	202	481
		एकूण	1791	1628	3419	976	795	1771
2	मोहाडी	ग्रामीण	546	471	1017	508	390	898
		नागरी	0	0	0	0	0	0
		एकूण	546	471	1017	508	390	898
3	भंडारा	ग्रामीण	417	387	804	644	503	1147
		नागरी	4965	4924	9889	768	587	1355
		एकूण	5382	5311	10693	1412	1090	2502
4	साकोली	ग्रामीण	950	901	1851	591	468	1059
		नागरी	0	0	0	0	0	0
		एकूण	950	901	1851	591	468	1059
5	लाखनी	ग्रामीण	422	373	795	526	447	973
		नागरी	0	0	0	0	0	0
		एकूण	422	373	795	526	447	973
6	पवनी	ग्रामीण	431	384	815	402	340	742
		नागरी	342	344	686	113	86	199
		एकूण	773	728	1501	515	426	941
7	लाखांदुर	ग्रामीण	608	511	1119	506	371	877
		नागरी	0	0	0	0	0	0
		एकूण	608	511	1119	506	371	877
एकूण		ग्रामीण	4017	3562	7579	3874	3112	6986
		नागरी	6455	6361	12816	1160	875	2035
		एकूण	10472	9923	20395	5034	3987	9021

तक्ता क्र 8.18(पुढे चालू)
जिल्हयात नोंद केलेल्या जन्म मृत्यूंची संख्या

अ. क्र.	तालुका	एकूण ग्रामीण/नागरी	बालमृत्यूंची संख्या			पैकी अर्भक मृत्यूंची संख्या (0 ते 1)		
			मुले	मुली	एकूण	मुले	मुली	एकूण
(1)	(2)	(3)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)
1	तुमसर	ग्रामीण	20	18	38	17	15	32
		नागरी	16	7	23	12	5	17
		एकूण	36	25	61	29	20	49
2	मोहाडी	ग्रामीण	17	10	27	12	5	17
		नागरी	0	0	0	0	0	0
		एकूण	17	10	27	12	5	17
3	भंडारा	ग्रामीण	9	15	24	6	11	17
		नागरी	158	116	274	151	107	258
		एकूण	167	131	298	157	118	275
4	साकोली	ग्रामीण	19	21	40	18	14	32
		नागरी	0	0	0	0	0	0
		एकूण	19	21	40	18	14	32
5	लाखनी	ग्रामीण	8	12	20	6	8	14
		नागरी	0	0	0	0	0	0
		एकूण	8	12	20	6	8	14
6	पवनी	ग्रामीण	15	12	27	13	12	25
		नागरी	1	2	3	1	2	3
		एकूण	16	14	30	14	14	28
7	लाखांदुर	ग्रामीण	12	11	23	10	9	19
		नागरी	0	0	0	0	0	0
		एकूण	12	11	23	10	9	19
एकूण		ग्रामीण	100	99	199	82	74	156
		नागरी	175	125	300	164	114	278
		एकूण	275	224	499	246	188	434
आधार : जिल्हा आरोग्य अधिकारी भंडारा								

टिप :- जिल्हयातील सामान्य रुग्णालय भंडारा हे एकमेव मोठे रुग्णालय असल्याने जिल्हयातील इतर रुग्णालयातून अतिगंभीर रुग्णांना येथे हलविण्यात येत असल्याने सामान्य रुग्णालय भंडारा येथे अर्भक मृत्यूंची संख्या जास्त दिसून येते असे जिल्हा शल्यचिकित्सक, सामान्य रुग्णालय भंडारा यांनी सांगितले आहे.

तक्ता क्र 8.19
जिल्हयातील प्रसुतीपूर्व तपासणीची संख्या

जिल्हा - भंडारा				संदर्भ वर्ष : 2014-15		
अ. क्र.	तालुका	प्रसुतीपूर्व तपासणी केलेल्या स्त्रीयांची संख्या	संस्थात्मक प्रसुतीची संख्या	प्रसुतीसाठी दाखल करण्यात आलेल्या सरासरी दिवसांची संख्या	प्रसुती दरम्यान मृत्यु झालेल्यांची संख्या	
					महिला	अर्भक
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
1	तुमसर	5093	4739	5	2	49
2	मोहाडी	2690	903	3	0	17
3	भंडारा	6357	18500	5	9	275
4	साकोली	2235	1734	5	0	32
5	लाखनी	1949	696	3	0	14
6	पवनी	2952	2046	3	0	28
7	लाखांदुर	2025	1062	3	0	19
एकूण		23301	29680	3	11	434
आधार :- 1) जिल्हा आरोग्य अधिकारी, भंडारा 2) जिल्हा शल्य चिकित्सक, सामान्य रुग्णालय, भंडारा						

तक्ता क्र 8.20
विविध कारणानुसार मृत्यूची संख्या

जिल्हा - भंडारा		संदर्भ वर्ष - 2014-15		
अ. क्र.	मृत्यूचे कारण	मृत्यूची संख्या		
		पुरुष	स्त्रिया	एकूण
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
अ	साथीचे विकार			
1	हिवताप	0	0	0
2	विषमज्वर	0	0	0
3	क्षयरोग	0	0	0
4	न्युमोनिया/ श्वसन क्रियेसंबंधी	17	6	23
5	अमांश, अतिसार, गॅस्ट्रो	0	0	0
ब	बिगर साथीचे विकार			
1	एडस	4	1	5
2	हृदय विकार	26	24	50
3	कर्करोग	6	3	9
4	बाळंतपणात मातेचा मृत्यू	0	11	11
5	पक्षाघात	33	14	47
6	मूत्रपिंड विषयक	6	1	7
क	अपघात			
1	आत्महत्या	28	6	34
2	रहदारी वाहतूक	15	7	22
3	विद्युत धक्का	0	0	0
4	भाजणे/ जळणे	20	14	34
5	इतर अपघात	0	0	0
ड	इतर कारणे	354	236	590
	एकूण मृत्यू	509	323	832
आधार - जिल्हा शल्य चिकित्सक, सामान्य रुग्णालय, भंडारा				

तक्ता क्र 8.21
माता व बाल संगोपन कार्यक्रमांतर्गत लस टोचणी

जिल्हा - भंडारा								संदर्भ वर्ष : 2014-15		
अ. क्र.	तालुका	ग्रामीण/ एकूण	त्रिगुणी लस	पोलिओ	बीसीजी	गोवर	द्विगुणी (डी.टी.)	धनुर्वात लस		
								10 वर्षे	16 वर्षे	गरोदर स्त्रिया
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)
1	तुमसर	ग्रामीण	2730	2730	1500	2568	2672	2853	2823	2665
		एकूण	3743	3743	3217	3382	3645	3782	3882	3786
2	मोहाडी	ग्रामीण	2339	2339	1323	2322	2331	2428	2293	2579
		एकूण	2339	2339	1323	2322	2331	2428	2293	2579
3	भंडारा	ग्रामीण	2842	2842	1192	2728	2674	2584	3439	2816
		एकूण	5041	4997	8604	4908	4623	4514	5565	4517
4	साकोली	ग्रामीण	2135	2135	1860	2121	2086	2282	2477	2198
		एकूण	2135	2135	1860	2121	2086	2282	2477	2198
5	लाखनी	ग्रामीण	1908	1908	951	1742	1829	1975	2246	1904
		एकूण	1908	1908	951	1742	1829	1975	2246	1904
6	पवनी	ग्रामीण	1931	1931	1275	1825	1868	1929	2162	1973
		एकूण	2388	2388	1920	2244	2333	2375	2695	2375
7	लाखांदुर	ग्रामीण	1918	1918	1359	1880	1941	2296	2287	1996
		एकूण	1918	1918	1359	1880	1941	2296	2287	1996
एकूण		ग्रामीण	15803	15803	9460	15186	15401	16347	17727	16131
		एकूण	19472	19428	19234	18599	18788	19652	21445	19355
<p style="text-align: center;">आधार - 1) जिल्हा शल्य चिकित्सक, सामान्य रुग्णालय, भंडारा 2) जिल्हा आरोग्य अधिकारी, जिल्हा परिषद, भंडारा</p>										

तक्ता क्र.8.22
कुटुंब कल्याण कार्यक्रमाची प्रगती

जिल्हा - भंडारा					संदर्भ वर्ष : 2014-15			
अ. क्र.	तालुका	नागरी / ग्रामीण	कुटुंब कल्याण केंद्रांची संख्या	जननक्षम जोडप्यांची संख्या	31मार्च अखेर संरक्षित जोडप्यांची संख्या			
					पुरुष नसबंदी	स्त्रियांची नसबंदी	लूपपध्दती	इतर पध्दतीने
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)
1	तुमसर	एकूण	6	37992	162	950	353	322
		ग्रामीण	5	30548	125	647	353	322
2	मोहाडी	एकूण	5	26036	119	482	315	497
		ग्रामीण	5	26036	119	482	315	497
3	भंडारा	एकूण	5	43541	307	1450	361	401
		ग्रामीण	4	27080	228	552	361	401
4	साकोली	एकूण	6	24029	252	477	438	633
		ग्रामीण	6	24029	252	477	438	633
5	लाखनी	एकूण	5	21478	145	278	246	474
		ग्रामीण	5	21478	145	278	246	474
6	पवनी	एकूण	5	26939	124	591	344	376
		ग्रामीण	4	22729	90	374	344	376
7	लाखांदुर	एकूण	4	21356	188	429	338	716
		ग्रामीण	4	21356	188	429	338	716
एकूण		एकूण	36	201371	1297	4657	2395	3419
		ग्रामीण	33	173256	1147	3239	2395	3419
आधार - 1) जिल्हा शल्य चिकित्सक, सामान्य रुग्णालय, भंडारा 2) जिल्हा आरोग्य अधिकारी, जिल्हा परिषद, भंडारा								

महिला व बालविकास

तक्ता क्र.8.23
जिल्हायातील कार्यरत आंगणवाड्या, कार्यरत सेविका व आंगणवाड्या इमारतीचा तपशिल

जिल्हा - भंडारा

संदर्भ वर्ष : 2014-15

अ. क्र.	तालुका	ग्रामीण/नागरी	आंगणवाड्या संख्या		कार्यरत आंगणवाडी सेविका	आंगणवाड्या इमारतीचा तपशिल			शौचालय असलेल्या आंगणवाड्या
			मंजूर	कार्यरत		स्वमालकीचा	भाड्याच्या इमारती	नियमित इमारती शिवाय	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	तुमसर	ग्रामीण	220	220	220	214	6	0	216
		नागरी	23	23	22	13	10	0	23
		एकूण	243	243	242	227	16	0	239
2	मोहाडी	ग्रामीण	178	178	176	174	3	1	177
		नागरी	0	0	0	0	0	0	0
		एकूण	178	178	176	174	3	1	177
3	भंडारा	ग्रामीण	181	181	181	168	5	8	181
		नागरी	52	52	51	0	52	0	52
		एकूण	233	233	232	168	57	8	233
4	साकोली	ग्रामीण	150	150	149	148	0	2	149
		नागरी	0	0	0	0	0	0	0
		एकूण	150	150	149	148	0	2	149
5	लाखनी	ग्रामीण	148	148	145	148	0	0	147
		नागरी	0	0	0	0	0	0	0
		एकूण	148	148	145	148	0	0	147
6	पवनी	ग्रामीण	177	177	176	172	0	5	177
		नागरी	37	37	37	0	37	0	37
		एकूण	214	214	213	172	37	5	214
7	लाखांदुर	ग्रामीण	142	142	141	135	6	1	139
		नागरी	0	0	0	0	0	0	0
		एकूण	142	142	141	135	6	1	139
एकूण	ग्रामीण	1196	1196	1188	1159	20	17	1186	
	नागरी	112	112	110	13	99	0	112	
	एकूण	1308	1308	1298	1172	119	17	1298	
आधार- उपमुख्य कार्यकारी अधिकारी (बालविकास) जि.प. भंडारा 2) प्रकल्प संचालक शहरी एकात्मिक बालविकास केंद्र भंडारा									

तक्ता क्र.8.24
जिल्हयातील कार्यरत आंगणवाडया व त्यामधील बालके

जिल्हा-भंडारा					संदर्भ वर्ष - 2014-15			
अ. क्र.	तालुका	ग्रामीण/नागरी	आंगणवाडयामध्ये दाखल मुले	स्तनदा मातांची संख्या	वयोगटनिहाय मुलांची संख्या			
					0 ते 1	1 ते 3	3 ते 5	एकूण 0 ते 5
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	तुमसर	ग्रामीण	5195	1475	2841	5302	5195	13338
		नागरी	659	290	484	847	659	1990
		एकूण	5854	1765	3325	6149	5854	15328
2	मोहाडी	ग्रामीण	4308	1349	2506	4545	4308	11359
		नागरी	0	0	0	0	0	0
		एकूण	4308	1349	2506	4545	4308	11359
3	भंडारा	ग्रामीण	4982	1572	2843	5421	4982	13246
		नागरी	1212	438	1041	1493	1212	3746
		एकूण	6194	2010	3884	6914	6194	16992
4	साकोली	ग्रामीण	3908	1134	2122	3909	3908	9939
		नागरी	0	0	0	0	0	0
		एकूण	3908	1134	2122	3909	3908	9939
5	लाखनी	ग्रामीण	3545	1101	2020	3543	3545	9108
		नागरी	0	0	0	0	0	0
		एकूण	3545	1101	2020	3543	3545	9108
6	पवनी	ग्रामीण	3795	1035	1958	3482	3795	9235
		नागरी	620	168	366	689	620	1675
		एकूण	4415	1203	2324	4171	4415	10910
7	लाखांदुर	ग्रामीण	3807	1054	1873	3618	3807	9298
		नागरी	0	0	0	0	0	0
		एकूण	3807	1054	1873	3618	3807	9298
एकूण		ग्रामीण	29540	8720	16163	29820	29540	75523
		नागरी	2491	896	1891	3029	2491	7411
		एकूण	32031	9616	18054	32849	32031	82934

तक्ता क्र.8.24 (पुढे चालू)
जिल्हयातील कार्यरत आंगणवाडया व त्यामधील बालके

अ. क्र.	तालुका.	ग्रामीण/नागरी	संदर्भ कालावधीतील			बाल मृत्यू दर	उपजत मृत्यू दर
			नोंदविलेले जन्म	बालमृत्यू	उपजत मृत्यू		
1	2	3	10	11	12	13	14
1	तुमसर	ग्रामीण	2418	63	41	26.1	17.0
		नागरी	200	3	7	15.0	35.0
		एकूण	2618	66	48	25.2	18.3
2	मोहाडी	ग्रामीण	2350	38	17	16.2	7.2
		नागरी	0	0	0	0.0	0.0
		एकूण	2350	38	17	16.2	7.2
3	भंडारा	ग्रामीण	2476	63	34	25.4	13.7
		नागरी	573	2	7	3.5	12.2
		एकूण	3049	65	41	21.3	13.4
4	साकोली	ग्रामीण	1963	66	26	33.6	13.2
		नागरी	0	0	0	0.0	0.0
		एकूण	1963	66	26	33.6	13.2
5	लाखनी	ग्रामीण	1756	10	37	5.7	21.1
		नागरी	0	0	0	0.0	0.0
		एकूण	1756	10	37	5.7	21.1
6	पवनी	ग्रामीण	1677	26	9	15.5	5.4
		नागरी	270	4	6	14.8	22.2
		एकूण	1947	30	15	15.4	7.7
7	लाखांदुर	ग्रामीण	1613	36	22	22.3	13.6
		नागरी	0	0	0	0.0	0.0
		एकूण	1613	36	22	22.3	13.6
एकूण		ग्रामीण	14253	302	186	21.2	13.0
		नागरी	1043	9	20	8.6	19.2
		एकूण	15296	311	206	20.3	13.5

आधार- उपमुख्य कार्यकारी अधिकारी (बालविकास) जि.प. भंडारा 2) प्रकल्प संचालक शहरी एकात्मिक बालविकास केंद्र भंडारा

तक्ता क्र.8.25
जिल्ह्यातील कार्यरत आंगणवाड्या मधील कुपोषित बालकांचे श्रेणीनिहाय वर्गीकरण

जिल्हा-भंडारा									संदर्भ वर्ष - 2014-15	
अ. क्र.	तालुका	ग्रामीण/ नागरी	0-5 वयोगटा तील मुले	वर्षभरात वजन घेतलेली		बालकांचे कुपोषण श्रेणीनिहाय वर्गीकरण			मध्यम कुपोषित बालकाची टक्केवारी	तीव्र कुपोषित बालकाची टक्केवारी
				मुले	टक्केवारी	सर्वसाधारण	मध्यम कमी वजनाची बालके (MAM)	तीव्र कमी वजनाची बालके (SAM)		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1	तुमसर	ग्रामीण	13338	13330	99.9	12758	503	69	3.8	0.5
		नागरी	1990	1931	97.0	1855	69	7	3.6	0.4
2	मोहाडी	ग्रामीण	11359	11351	99.9	11118	184	49	1.6	0.4
		नागरी	0	0	0.0	0	0	0	0.0	0.0
3	भंडारा	ग्रामीण	13246	13239	99.9	12482	701	56	5.3	0.4
		नागरी	3746	3635	97.0	3475	147	13	4.0	0.4
4	साकोली	ग्रामीण	9939	9932	99.9	9801	103	28	1.0	0.3
		नागरी	0	0	0.0	0	0	0	0.0	0.0
5	लाखनी	ग्रामीण	9108	9101	99.9	8725	295	81	3.2	0.9
		नागरी	0	0	0.0	0	0	0	0.0	0.0
6	पवनी	ग्रामीण	9235	9225	99.9	8395	745	85	8.1	0.9
		नागरी	1675	1595	95.2	1381	205	9	12.9	0.6
7	लाखांदुर	ग्रामीण	9298	9288	99.9	8765	448	75	4.8	0.8
		नागरी	0	0	0.0	0	0	0	0.0	0.0
एकूण		ग्रामीण	75523	75466	99.9	72044	2979	443	3.9	0.6
		नागरी	7411	7161	96.6	6711	421	29	5.9	0.4

आधार- उपमुख्य कार्यकारी अधिकारी (बालविकास) जि.प.भंडारा 2) प्रकल्प संचालक शहरी एकात्मिक बालविकास केंद्र, भंडारा

तक्ता क्र 8.26
एकात्मिक बाल विकास सेवा योजना - माता व बालसंगोपन

जिल्हा - भंडारा						संदर्भ वर्ष : 2014-15				
(संख्या)										
अ. क्र.	तालुका	0 ते 5 वयोगटातील बालके	अंगणवाडीचा लाभ घेणारे		कार्यरत अंगणवाड्या					स्वतःची इमारत असलेल्या अंगणवाड्यातील लाभधारकांची संख्या
			बालक	माता	स्वतःची इमारत असलेल्या	स्वतःची इमारत नसलेल्या			एकूण (6+9)	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)
1	तुमसर	15328	15328	3321	227	6	10	16	243	13803
2	मोहाडी	11359	11359	2479	174	4	0	4	178	10386
3	भंडारा	16992	16992	3810	168	19	46	65	233	11485
4	साकोली	9939	9939	2150	148	2	0	2	150	9607
5	लाखनी	9108	9108	1939	148	0	0	0	148	8913
6	पवनी	10910	10910	2274	172	13	29	42	214	8624
7	लाखांदुर	9298	9298	1930	135	7	0	7	142	8282
एकूण		82934	76147	82934	1172	51	85	136	1308	71100
आधार : - 1) उपमुख्य कार्यकारी अधिकारी(बालकल्याण),जि.प.भंडारा 2) प्रकल्प संचालक शहरी एकात्मिक बालविकास केंद्र, भंडारा										

दारिद्र्य

तक्ता क्र. 8.27
शहरी भागातील दारिद्र्य रेषेखालील कुटूंबे

जिल्हा:- भंडारा							संदर्भ वर्ष -2002	
अ. क्र.	महानगरपालीका व नगरपरिषद	शहरी कुटूंबांची एकूण संख्या	दारिद्र्य रेषेखालील शहरी कुटूंबे					दारिद्र्य रेषेखालील कुटूंबांची टक्केवारी
			अनुसूचित जाती	अनुसूचित जमाती	अल्पसंख्यांक	इतर	एकूण	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)
1	भंडारा	18275	539	342	1120	3197	5198	29
2	पवनी	5222	393	175	132	1196	1896	37
3	तुमसर	9934	1148	1975	290	545	3958	40
एकूण		33431	2080	2492	1542	4938	11052	33
आधार :- नगरपरिषद भंडारा/पवनी/तुमसर								

तक्ता क्र. 8.28
ग्रामीण भागातील दारिद्र्य रेषेखालील कुटूंबे

जिल्हा:- भंडारा							संदर्भ वर्ष -2002	
अ. क्र.	तालुका	ग्रामीण कुटूंबांची एकूण संख्या	दारिद्र्य रेषेखालील ग्रामीण कुटूंबे					दारिद्र्य रेषेखालील कुटूंबांची टक्केवारी
			अनुसूचित जाती	अनुसूचित जमाती	अल्पसंख्यांक	इतर	एकूण	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)
1	तुमसर	37575	2329	2240	193	15234	19996	53.2
2	मोहाडी	32196	2783	1527	213	14456	18979	59.0
3	भंडारा	37938	4806	1477	75	11078	17436	46.0
4	साकोली	31175	3781	1955	86	9671	15493	49.7
5	लाखनी	29994	3750	2441	95	10067	16353	54.5
6	पवनी	30209	3866	874	72	7414	12226	40.5
7	लाखांदुर	27515	4009	893	70	10570	15542	56.5
एकूण		226602	25324	11407	804	78490	116025	51.2
आधार :- प्रकल्प संचालक, जिल्हा ग्रामीण विकास यंत्रणा भंडारा								

गृहनिर्माण

तक्ता क्र.8.29
विविध गृहनिर्माण मंडळामार्फत म्हाडाने बांधलेल्या घरांचा तपशिल

जिल्हा-भंडारा							संदर्भ वर्ष : 2014-15			
मंडळाचे नांव							(सदनिकाची संख्या)			
अ. क्र.	तालुका	औद्योगिक	झोपडपट्टी पुनर्वसन	आर्थिक दुर्बलघटक	अल्प उत्पन्न गट	मध्यम उत्पन्न गट	उच्च उत्पन्न गट	इतर	एकूण	झालेला खर्च (₹ लाखात)
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1	तुमसर	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2	मोहाडी	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3	भंडारा	-	-	-	-	-	-	29	29	67.00
4	साकोली	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5	लाखनी	-	-	-	-	-	-	-	-	-
6	पवनी	-	-	-	-	-	-	-	-	-
7	लाखांदुर	-	-	-	-	-	-	-	-	-
एकूण		-	-	-	-	-	-	29	29	67.00

आधार : गृहनिर्माण विभाग म्हाडा भंडारा

तक्ता क्र.8.30
राजीव गांधी ग्रामीण निवारा योजना

अ.क्र.	तालुका	बांधलेली एकूण घरे		झालेला खर्च (₹ लाखात)	
		2013-14	2014-15	2013-14	2014-15
1	2	3	4	5	6
1	तुमसर	17	86	38.15	81.70
2	मोहाडी	0	84	62.65	79.80
3	भंडारा	2	74	43.40	70.30
4	साकोली	0	67	38.15	63.65
5	लाखनी	7	17	10.85	16.15
6	पवनी	0	55	49.00	52.25
7	लाखांदुर	0	47	30.10	44.65
एकूण		26	430	272.30	408.50

आधार -प्रकल्प संचालक जिल्हा ग्रामीण विकास यंत्रणा भंडारा

टिप :- सन 2013-14 मध्ये मोहाडी, साकोली, पवनी, लाखांदूर या तालुक्यामध्ये अपूर्ण कामावरील खर्च दाखविण्यात आला आहे.

तक्ता क्र.8.31
इंदिरा आवास योजना - ग्रामीण भागासाठी

जिल्हा-भंडारा					संदर्भ वर्ष : 2014-15				
अ. क्र.	तालुका	योजनेतर्गत बांधलेली एकूण घरे	झालेला खर्च	दारिद्र्य रेषेखालील घर नसलेल्या कुटुंबांची संख्या	वितरीत केलेल्या घरांची संख्या				
					अनूसुचित जाती	अनूसुचित जमाती	अल्पसंख्यांक	इतर	एकूण
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	तुमसर	315	244.45	4591	217	0	0	98	315
2	मोहाडी	378	245.77	5303	217	0	0	161	378
3	भंडारा	388	297.38	4868	276	0	0	112	388
4	साकोली	434	293.41	4496	336	0	0	98	434
5	लाखनी	245	162.35	2322	217	0	0	28	245
6	पवनी	323	197.55	4668	197	0	0	126	323
7	लाखांदुर	591	374.30	2999	514	0	0	77	591
एकूण		2674	1815.21	29247	1974	0	0	700	2674
आधार- प्रकल्प संचालक जिल्हा ग्रामीण विकास यंत्रणा भंडारा									

टिप :- दारिद्र्य रेषेखालील बेघर कुटुंबांना इंदिरा आवास योजनेअंतर्गत घरकुल मंजूर करण्यात येते. यामध्ये प्रत्येक घरकुलामागे 1 लक्ष रु. देण्यात येते. सदर लाभ हा तीन टप्प्यात

(पहिला लाभ हा करारनामा झाल्यानंतर, दुसरा लाभ हा घरकुल लिंटल लेव्हल पर्यंत बांधकाम झाल्यावर आणि तिसरा लाभ हा घरकुल बांधकाम पूर्ण झाल्यावर) देण्यात येतो. अनुदानाअभावी मागील वर्षातील अनुदान पुढील वर्षी देण्यात येतो. करीता झालेला खर्च हा योजनेअंतर्गत बांधण्यात आलेली एकूण घरांच्या अनुपातामध्ये येणार नाही.

तक्ता क्र 8.32
घरबांधणीसाठी अर्थसहाय्य योजनेअंतर्गत ग्रामीण क्षेत्रात दिलेली घरे

जिल्हा-भंडारा				संदर्भ वर्ष : 2014-15							
अ. क्र.	तालुका	दारिद्र्य रेषेखालील कुटुंबे (2002 नुसार)	दारिद्र्य रेषेखालील बेघर कुटुंबे	सन 2002 पासून बेघरांना दिलेली घरे							
				इंदिरा आवास योजना				राजीव गांधी निवास योजना क्र.1			
				मंजूर घरे	पूर्ण झालेली घरे	बांधकाम सुरू असलेली घरे	वितरीत करण्यात आलेली घरे	मंजूर घरे	पूर्ण झालेली घरे	बांधकाम सुरू असलेली घरे	वितरीत करण्यात आलेली घरे
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)
1	तुमसर	19996	4591	4591	3330	23	3330	109	86	23	86
2	मोहाडी	18979	5303	5303	3011	38	3011	122	84	38	84
3	भंडारा	17436	4868	4868	2951	26	2951	100	74	26	74
4	साकोली	15493	4496	4496	2830	32	2830	99	67	32	67
5	लाखनी	16353	2322	2322	2228	14	2228	31	17	14	17
6	पवनी	12226	4668	4668	2819	85	2819	140	55	85	55
7	लाखांदुर	15542	2999	2999	2519	24	2519	71	47	24	47
एकूण		116025	29247	29247	19688	242	19688	672	430	242	430
आधार :- प्रकल्प अधिकारी, जिल्हा ग्रामीण विकास यंत्रणा, भंडारा.											

टिप :- इंदिरा आवास योजना आणि राजीव गांधी निवास योजने अंतर्गत बांधकाम पूर्ण झालेल्या घरांचा ताबा लाभार्थ्याला देण्यात येतो. करीता पूर्ण झालेली घरे आणि वितरीत

करण्यात आलेली घरे यांची आकडेवारी सारखी राहणार आहे.

सामाजिक न्याय

तक्ता क्र.8.33
जिल्हयातील मागासवर्गीय
वस्तीगृहे, त्यांची प्रवेश क्षमता व दिलेले प्रवेश

जिल्हा- भंडारा					संदर्भ वर्ष : 2014-15		
अ. क्र.	तालुका	मंजूर वस्तीगृहे			कार्यरत वस्तीगृहे		
		शासकीय	अनुदानीत	एकूण	शासकीय	अनुदानीत	एकूण
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
1	तुमसर	1	4	5	1	4	5
2	मोहाडी	0	3	3	0	2	2
3	भंडारा	2	13	15	2	13	15
4	साकोली	1	5	6	1	5	6
5	लाखनी	1	10	11	1	9	10
6	पवनी	1	21	22	1	20	21
7	लाखांदुर	1	8	9	1	8	9
एकूण		7	64	71	7	61	68

तक्ता क्र.8.33(पूढे चालू)
जिल्हयातील मागासवर्गीय वस्तीगृहे, त्यांची प्रवेश क्षमता व दिलेले प्रवेश

अ. क्र.	तालुका	त्यातील प्रवेश क्षमता						संदर्भ कालावधीत दिलेले प्रवेश					
		शासकीय		अनुदानीत		एकूण		शासकीय		अनुदानीत		एकूण	
		मुले	मुली	मुले	मुली	मुले	मुली	मुले	मुली	मुले	मुली	मुले	मुली
(1)	(2)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)
1	तुमसर	75	0	126	24	201	24	75	0	126	24	201	24
2	मोहाडी	0	0	59	24	59	24	0	0	35	24	35	24
3	भंडारा	60	75	331	141	391	216	60	75	280	141	340	216
4	साकोली	0	75	76	77	76	152	0	75	50	77	50	152
5	लाखनी	30	0	250	155	280	155	30	0	250	125	280	125
6	पवनी	0	50	563	316	563	366	0	50	563	292	563	342
7	लाखांदुर	0	100	207	57	207	157	0	100	207	57	207	157
एकूण		165	300	1612	794	1777	1094	165	300	1511	740	1676	1040

आधार- 1)विशेष समाजकल्याण अधिकारी भंडारा 2) जिल्हा समाजकल्याण अधिकारी जिल्हा परिषद भंडारा

तक्ता क्र.8.34
जिल्हयातील दलित वस्त्या, त्यामधील लोकसंख्या व दलित वस्त्यांची सुधारणा

जिल्हा-भंडारा				संदर्भ वर्ष : 2014-15					
अ. क्र.	तालुका	दलित वस्त्यांची संख्या	त्यामधील लोकसंख्या	संदर्भ कालावधीत कामे			त्यांची प्रशासकीय मंजूरीची रक्कम (` लाखात)		
				अपूर्ण (मागील वर्ष अखेरीस)	नविन मंजूर	एकूण	अपूर्ण (मागील वर्ष अखेरीस)	नविन मंजूर	एकूण
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
1	तुमसर	157	17993	14	12	26	62.99	42	104.99
2	मोहाडी	115	15170	28	0	28	106.43	0	106.43
3	भंडारा	323	30468	121	17	138	588.09	76.28	664.37
4	साकोली	152	25706	26	0	26	84.79	0	84.79
5	लाखनी	163	23673	25	14	39	134.17	69.99	204.16
6	पवनी	161	27802	39	4	43	191.00	15.00	206.00
7	लाखांदुर	133	23180	40	0	40	186.41	0	186.41
एकूण		1204	163992	293	47	340	1353.88	203.27	1557.15

तक्ता क्र.8.34(पूढे चालू)
जिल्हयातील दलित वस्त्या , त्यामधील लोकसंख्या व दलित वस्त्यांची सुधारणा

अ. क्र.	तालुका	एकूण हाती घेतलेल्या कामाचे प्रकार (स्तंभ - 7)						संदर्भ कालावधीत पूर्ण कामे	
		पाणी पुरवठा	मलनिस्सारणाची कामे	सार्वजनिक वाचनालये	पोच रस्ते	समाज मंदीर	इतर	संख्या	त्यावरील खर्च (` लाख)
(1)	(2)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)
1	तुमसर	0	12	0	14	0	0	14	62.99
2	मोहाडी	0	13	0	13	2	0	1	6.30
3	भंडारा	1	42	0	94	1	0	8	34.85
4	साकोली	0	16	0	10	0	0	26	84.79
5	लाखनी	0	21	0	17	1	0	2	8.10
6	पवनी	0	13	0	26	4	0	2	10.80
7	लाखांदुर	0	19	0	21	0	0	6	23.45
एकूण		1	136	0	195	8	0	59	231.28

आधार- जिल्हा समाजकल्याण अधिकारी, जिल्हा परिषद भंडारा

अल्पसंख्याक विकास

तक्ता क्र. 8.35
अल्पसंख्याक विकास विभागाकडून राबविण्यात येत असलेल्या विविध योजनामधील लाभार्थी संख्या

जिल्हा-भंडारा				
अ. क्र.	बाब	एकूण खर्च (लाखात)	लाभार्थ्यांची संख्या	
			2013-14	2014-15
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
1	प्राथमिक शाळेत शिक्षण घेणा-या अल्पसंख्यांक विद्यार्थ्यांना मोफत गणवेश वाटप योजना	निरंक	निरंक	निरंक
2	5वी ते 7 वी मध्ये शिक्षण घेणा-या अल्पसंख्यांक विद्यार्थ्यांच्या उपस्थितीकरिता पालकांना प्रोत्साहन भत्ता	2.00	911	1041
3	उच्च व्यवसायिक शिक्षण घेणा-या अल्पसंख्यांक विद्यार्थ्यांकरिता शिष्यवृत्ती योजना	निरंक	निरंक	निरंक
4	निरंतर प्रशिक्षण योजना /तंत्र शिक्षण परिक्षा मंडळ/ मुक्त विद्यापीठ यांच्यामार्फत राबविण्यांत येणा-या अभ्यासक्रमांमध्ये शिक्षण घेणा-या अल्पसंख्यांक लाभार्थ्यांची संख्या	निरंक	निरंक	निरंक
5	राज्यातील अल्पसंख्यांक विद्यार्थ्यांना शासकीय औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थांमधून अल्पमुदतीच्या व्यावसायिक प्रशिक्षणाकरिता अनुदानित लाभार्थ्यांची संख्या	निरंक	निरंक	निरंक
6	बेरोजगार अल्पसंख्यांक उमेदवारांना मॉल्समध्ये नौकरी उपलब्ध होण्याकरिता प्रशिक्षण घेणा-या लाभार्थ्यांची संख्या	निरंक	निरंक	निरंक
आधार : 1) शिक्षणाधिकारी (प्राथ),जि.प.भंडारा 2) शिक्षणाधिकारी (निरंतर शिक्षण) भंडारा 3) जिल्हा व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण अधिकारी भंडारा 4) सहाय्यक संचालक, जिल्हा रोजगार व स्वयंरोजगार मार्गदर्शन केंद्र भंडारा				

आधार : 1) शिक्षणाधिकारी (प्राथ),जि.प.भंडारा 2) शिक्षणाधिकारी (निरंतर शिक्षण) भंडारा 3) जिल्हा व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण अधिकारी भंडारा
4) सहाय्यक संचालक, जिल्हा रोजगार व स्वयंरोजगार मार्गदर्शन केंद्र भंडारा

टिप :- इ. 5 वी ते 7 वी मध्ये शिक्षण घेणा-या अल्पसंख्याक विद्यार्थ्यांच्या उपस्थितीकरिता पालकांना प्रोत्साहन भत्ता ही योजना बंद झाली आहे.

विशेष सहाय्य

तक्ता क्र. 8.36
महसुल विभागाकडील सामाजिक सुरक्षा योजनां अंतर्गत केलेले अर्थसहाय्य

जिल्हा-भंडारा		(अनुदान ` लाखात)						संदर्भ वर्ष : 2014-15	
अ.क्र.	तालुका	संजय गांधी निराधार योजना		श्रावणबाळ सेवा योजना		इंदिरा गांधी राष्ट्रीय वृद्धपकाळ योजना		राष्ट्रीय कुटुंब लाभ योजना	
		लाभार्थी संख्या	दिलेले अनुदान	लाभार्थी संख्या	दिलेले अनुदान	लाभार्थी संख्या	दिलेले अनुदान	लाभार्थी संख्या	दिलेले अनुदान
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
1	तुमसर	8432	578.15	6281	303.63	4918	112.63	202	40.40
2	मोहाडी	3203	219.06	11657	902.60	3428	93.05	99	19.80
3	भंडारा	5160	308.1	8232	420.00	4354	90.78	112	22.30
4	साकोली	2733	212.88	5802	343.66	3424	83.12	86	17.20
5	लाखनी	5877	35.26	8812	509.16	5413	120.58	82	16.40
6	पवनी	3197	19.16	9740	534.10	4815	106.33	47	9.40
7	लाखांदुर	3497	21.72	5572	337.30	3809	98.94	88	17.60
एकूण		32099	1394.33	56096	3350.45	30161	705.43	716	143.10
आधार : जिल्हाधिकारी कार्यालय (संजय गांधी शाखा) भंडारा									

टिप :- लाभार्थी संख्येनुसार अनुदान दरमहा वाटप करण्यात येते. लाभार्थी संख्या ही दरमहा कमी किंवा जास्त होत असल्याने सदर खर्च हा वार्षिक असून लाभार्थी संख्या ही माहे मार्च मधील आहे. श्रावणबाळ सेवा योजनेमध्ये Non BPL लाभार्थी यांना रु.600/- प्रमाणे, इंदिरा गांधी राष्ट्रीय वृद्धपकाळ योजनेमध्ये BPL लाभार्थी यांना रु.200/- व श्रावणबाळ सेवा योजनेतून रु.400/- दिले जातात.

तक्ता क्र.8.37
संजय गांधी निराधार अनुदान योजनेतर्गत केलेले अर्थसहाय्य

जिल्हा- भंडारा		(अनुदान ` लाखात)						संदर्भ वर्ष : 2014-15					
अ.क्र.	तालुका	65 वर्षाखालील निराधार व्यक्ती		अनाथ मुले		अपंग		निराधार विधवा		घटस्फोट झालेल्या निराधार महिला		अत्याचारीत व वेश्या व्यवसायातून मुक्त झालेल्या महिला	
		लाभार्थी संख्या	दिलेले अनुदान	लाभार्थी संख्या	दिलेले अनुदान	लाभार्थी संख्या	दिलेले अनुदान	लाभार्थी संख्या	दिलेले अनुदान	लाभार्थी संख्या	दिलेले अनुदान	लाभार्थी संख्या	दिलेले अनुदान
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)
1	तुमसर	4216	289.08	112	7.39	1087	71.74	2512	176.61	505	33.33	-	-
2	मोहाडी	2736	197.00	27	1.94	113	5.42	285	11.68	42	3.02	-	-
3	भंडारा	995	7.16	81	5.83	946	68.11	2756	199.50	382	27.50	-	-
4	साकोली	1402	94.53	228	16.05	17	1.23	860	86.15	226	14.92	-	-
5	लाखनी	2939	17.63	200	1.20	600	3.60	1558	9.35	580	3.48	-	-
6	पवनी	3071	18.43	4	0.02	17	0.07	79	0.48	26	0.16	-	-
7	लाखांदुर	3173	19.70	26	0.23	31	0.19	262	1.57	5	0.03	-	-
एकूण		18532	643.53	678	32.66	2811	150.36	8312	485.34	1766	82.44	-	-
आधार : जिल्हाधिकारी कार्यालय (संजय गांधी शाखा) भंडारा													

मदत व पुनर्वसन

तक्ता क्र.8.38
पुनर्वसन प्रकल्पांची सद्यस्थिती

जिल्हा -भंडारा						संदर्भ वर्ष : 2014-15						
अ. क्र.	प्रकल्पाचे नांव	पुनर्वसन अधिनियमांतर्गत अधिसूचना निर्गमित दिनांक	निश्चित केलेला स्लॅब	बाधित गांवे (संख्या)	बाधित क्षेत्र (हेक्टर)	जमिन वाटप		भूखंड वाटप			प्रकल्प प्रस्त	
						खातेदार (संख्या)	क्षेत्र (हेक्टर)	वसाहत (संख्या)	खातेदार (संख्या)	क्षेत्र (हेक्टर)	निर्गमित केलेले दाखले (संख्या)	नौकरी मिळालेली
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)
1	गोसे खुर्द	4 मार्च, 1994	3.23 हे.	34	11574.45	उ.ना.	उ.ना.	28	5005	-	2944	97
2	बावनथडी	10 आक्टो, 1979	3.23 हे.	3	1743.60	उ.ना.	उ.ना.	3	302	-	155	33
आधार - उपजिल्हाधिकारी (पुनर्वसन) भंडारा												

तक्ता क्र. 8.39
जिल्हातील दुष्काळामुळे झालेली हानी व पुनर्वसन व्यवस्थापनांतर्गत दिलेले सहाय्य

जिल्हा-भंडारा						संदर्भ वर्ष- 2014-15				
अ. क्र.	तालुका	दुष्काळामुळे झालेली हानी				मदत व पुनर्वसनांतर्गत केलेले सहाय्य				
		पिकाचे झालेले नुकसान (आणेवारी)	दुष्काळामुळे मृतप्राणी (संख्या)	स्थलांतरीतांची संख्या	इतर	रोजगार हमी योजनेतर्गत पुरविलेला रोजगार (मनुष्य दिन)	दुष्काळ-ग्रस्त प्राण्या-साठी उभारलेल्या छावण्या	पिक आणेवारी नुसार दिलेली नुकसान भरपाई		कर्जमाफी दिलेल्या शेतकऱ्यांची संख्या
								अर्थसहाय्य ( )	बी - बियाने	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)
1	तुमसर	0.59	-	-	-	-	-	-	-	-
2	मोहाडी	0.60	-	-	-	-	-	-	-	-
3	भंडारा	0.60	-	-	-	-	-	-	-	-
4	साकोली	0.59	-	-	-	-	-	-	-	-
5	लाखनी	0.51	-	-	-	-	-	-	-	-
6	पवनी	0.57	-	-	-	-	-	-	-	-
7	लाखांदुर	0.54	-	-	-	-	-	-	-	-
एकूण		0.59	-	-	-	-	-	-	-	-
आधार- आपत्ती व्यवस्थापन विभाग जिल्हाधिकारी कार्यालय, भंडारा										

टिप :- वर्ष 2014-15 मध्ये भंडारा जिल्ह्यात दुष्काळ पडलेला नाही. त्यामुळे दुष्काळामुळे झालेली हानी आणि मदत व पुनर्वसनांतर्गत केलेले सहाय्य बाबतची माहिती निरंक दर्शविण्यात आलेली आहे.

तक्ता क्र. 8.40
जिल्ह्यातील आपत्तीमुळे झालेली हानी व आपत्ती व्यवस्थापनांतर्गत दिलेले सहाय्य

जिल्हा - भंडारा										संदर्भ वर्ष : 2014-15	
अ. क्र.	आपत्तीचा प्रकार	आपत्तीमुळे झालेली हानी								आपत्ती व्यवस्थापना अंतर्गत वाटलेले सहाय्य (े लाख)	
		मनुष्य (संख्या)	प्राणी (संख्या)	कृषी (हेक्टर)	घरे (संख्या)	रस्ते लांबी कि.मी.	पुल (संख्या)	सार्वजनिक इमारती (संख्या)	इतर		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	
1	भूकंप	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
2	पूर	2	0	0	0	0	0	0	0	3.00	
3	वादळ	0	1	0	0	0	0	0	0	0.15	
4	भूसखलन	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
5	गारपीट	0	0	1966	0	0	0	0	0	192.38	
6	इतर	अतिवृष्टी/आग	0	2	0	1873	0	0	0	0	44.52
		वीज पडून	4	6	0	0	0	0	0	0	6.55
आधार : आपत्ती व्यवस्थापन विभाग, जिल्हाधिकारी कार्यालय भंडारा											

टिप :- संदर्भ वर्षात भूकंप, भूसखलन या प्रकारच्या आपत्ती अंतर्गत हानी झालेली नाही.

9. योजनेविषयक आकडेवारी

विविध विकास योजना

तक्ता क्र.9.1
जिल्हयातील विविध योजनांतर्गत नियतव्यय व खर्चाचा आढावा

जिल्हा:-भंडारा				(लाखात)		
अ. क्र.	जिल्हा योजना	2013-14		2014-15		2015-16
		नियतव्यय	खर्च	नियतव्यय	खर्च	नियतव्यय
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
1	सर्व साधारण योजना	7100.00	7098.34	8000.00	7972.54	9373.00
2	अनुसूचित जाती उपयोजना	3150.00	2999.26	3163.00	2961.09	3947.00
3	आदिवासी उपयोजना	-	-	-	-	-
4	आदिवासी उपयोजना क्षेत्राबाहेरील योजना	1371.72	1240.32	1493.48	1414.65	1284.40
5	डोंगरी विकास कार्यक्रम	-	-	-	-	-
6	खासदारांचा स्थानिक विकास कार्यक्रम	200.00	132.24	300.00	0.00	500.00
7	आमदारांचा स्थानिक विकास कार्यक्रम	736.39	533.86	898.10	668.11	600.00
आधार :- जिल्हा नियोजन अधिकारी, भंडारा						

- टिप :- 1) मा.खासदार, भंडारा-गोंदिया लोकसभा क्षेत्र यांनी भंडारा जिल्हा नोडल जिल्हा घोषित केल्याने भंडारा जिल्हयाकरीता 300 लक्ष आणि गोंदिया जिल्हयाकरीता 200 लक्ष निधीची तरतूद केली आहे.
- 2) वर्ष 2014-15 मध्ये मा.खासदार यांनी 78 कामे प्रस्तावित केली होती. परंतु सदर कामांना प्रशासकीय मान्यता न मिळाल्याने खर्च निरंक आहे.

तक्ता क्र.9.2
विविध विकास शीर्षाखाली झालेला योजनांतर्गत खर्च

जिल्हा - भंडारा		संदर्भ वर्ष : 2014-15				
(लाखात)						
अ. क्र.	विकास शीर्ष व उपशीर्ष	जिल्हा पातळीवरील योजनांवर झालेला खर्च				
		सर्वसाधारण	आदिवासी उपयोजना	आदिवासी उपयोजना क्षेत्राबाहेरील	अनुसूचित जाती उपयोजना	एकूण
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
1	कृषि व संलग्न सेवा					
	1.1 पीक संवर्धन	32.77	-	50.00	300.00	382.77
	1.2 फलोत्पादन	10.98	-	-	-	10.98
	1.3 मृद व जलसंधारण	85.10	-	13.04	-	98.14
	1.4 पशुसंवर्धन	243.94	-	27.00	56.00	326.94
	1.5 दुग्ध शाळा विकास	-	-	-	-	0.00
	1.6 मत्स्य व्यवसाय	19.18	-	0.04	-	19.22
	1.7 वने व वन्य जीवन	332.46	-	-	-	332.46
	1.8 सामाजिक वनीकरण	-	-	-	-	0.00
	1.9 धान्य साठवण, गोदामे व पणन	-	-	-	-	0.00
	1.10 कृषि शिक्षण आणि संशोधन	-	-	-	-	0.00
	1.11 सहकार	300.00	-	-	55.00	355.00
	एकूण (एक)	1024.43	-	90.08	411.00	1525.51
2	ग्रामीण विकास					
	2.1 एकात्मिक ग्रामीण विकास	70.00	-	-	-	70.00
	2.2 अवर्षण प्रवण क्षेत्र कार्यक्रम	0.00	-	-	-	0.00
	2.3 ग्रामीण रोजगार	311.50	-	-	-	311.50
	2.4 भू-सुधारणा	-	-	-	-	0.00
	2.5 रोजगार हमी योजना	-	-	-	48.97	48.97
	2.6 सामूहिक विकास	555.00	-	-	-	555.00
	2.7 ग्रामीण स्वच्छता कार्यक्रम	-	-	-	-	0.00
	एकूण (दोन)	936.50	-	-	48.97	985.47
3	पाटबंधारे व पूरनियंत्रण					
	3.1 लघु पाटबंधारे (राज्यक्षेत्र)	-	-	-	-	-
	3.2 लघु पाटबंधारे (स्थानिक क्षेत्र)	-	-	61.00	-	61.00
	3.3 जलप्रदाय क्षेत्र विकास कार्यक्रम	-	-	-	-	-
	3.4 मोठे व मध्यमपाटबंधारे	413.16	-	-	-	413.16
	3.5 पूरनियंत्रण	-	-	-	-	-
	एकूण (तीन)	413.16	-	61.00	-	474.16

तक्ता क्र.9.2 (पुढे चालू)
विविध विकास शीर्षाखाली झालेला योजनांतर्गत खर्च

जिल्हा - भंडारा		संदर्भ वर्ष : 2014-15				
(लाखात)						
अ. क्र.	विकास शीर्ष व उपशीर्ष	जिल्हा पातळीवरील योजनांवर झालेला खर्च				
		सर्वसाधारण	आदिवासी उपयोजना	आदिवासी उपयोजना क्षेत्राबाहेरील	अनुसूचित जाती उपयोजना	एकूण
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
4	ऊर्जा					
	4.1 ऊर्जा विकास (नवीन)	155.00	-	10.00	130.00	295.00
	4.2 जलविद्युत ऊर्जा विकास (नवीन)	-	-	-	-	-
	4.3 अपारंपारीक ऊर्जा विकास	-	-	-	-	-
	एकूण (चार)	155.00	-	10.00	130.00	295.00
5	उद्योग व खाण					
	5.1 ग्रामीण व लघुउद्योग	44.14	-	1.07	15.00	60.21
	5.2 मोठे व मध्यम उद्योग	-	-	-	-	-
	एकूण (पाच)	44.14	-	1.07	15.00	60.21
6	परिवहन					
	6.1 बंदरे, दिपाहे व नौकावहन	-	-	-	-	-
	6.2 रस्ते व पूल	1546.13	-	300.00	-	1846.13
	6.3 रस्ते वाहतूक	-	-	-	-	-
	6.4 देशांतर्गत जलवाहतूक	-	-	-	-	-
	6.5 शहरी लोहमार्ग व मेट्रो वाहतूक (नवीन)	-	-	-	-	-
	6.6 हवाई वाहतूक	-	-	-	-	-
	एकूण (सहा)	1546.13	-	300.00	-	1846.13
7	सामान्य आर्थिक सेवा					
	7.1 तिर्यक्षेत्र विकास (नवीन)	250.00	-	-	-	250.00
	7.2 पर्यटन विकास (नवीन)	150.00	-	-	-	150.00
	7.3 प्रादेशी ग्रामीण बँकेचा विकास (नवीन)	-	-	-	-	-
	एकूण (सात)	400.00	-	-	-	400.00
8	सामाजिक सामुहिक सेवा					
	8.1 सामान्य शिक्षण	22.18	-	-	6.83	29.01
	8.2 तंत्र शिक्षण	-	-	-	0.24	0.24
	8.3 वैद्यकीय शिक्षण	-	-	-	-	-
	8.4 उच्च शिक्षण (नवीन)	32.14	-	-	-	32.14
	8.5 उच्चशिक्षण (कला) (नवीन)	-	-	-	-	-
	8.6 व्यावसायीक शिक्षण	7.86	-	-	-	7.86
	8.7 आदिवासींचे शिक्षण (नवीन)	-	-	-	-	-
	8.8 मागासवर्गीयांसाठी शिक्षण (नवीन)	-	-	-	-	-
	8.9 लोक वाचनालय (नवीन)	-	-	-	-	-
	8.10 कला व संस्कृती	-	-	-	-	-
	8.11 क्रिडा व युवक कल्याण	121.04	-	18.00	55.00	194.04
	8.12 मागासवर्गीयांचे कल्याण	76.00	-	840.85	1577.10	2493.95
	8.13 आदिवासींचे कल्याण (नवीन)	-	-	-	-	-
	8.14 अल्पसंख्याकांचे कल्याण (नवीन)	-	-	-	-	-
	8.15 दुर्बल घटकांचे कल्याण (नवीन)	-	-	-	-	-

तक्ता क्र.9.2 (पुढे चालू)
विविध विकास शीर्षाखाली झालेला योजनांतर्गत खर्च

जिल्हा - भंडारा		संदर्भ वर्ष : 2014-15				
		(लाखात)				
अ. क्र.	विकास शीर्ष व उपशीर्ष	जिल्हा पातळीवरील योजनांवर झालेला खर्च				
		सर्वसाधारण	आदिवासी उपयोजना	आदिवासी उपयोजना क्षेत्राबाहेरील	अनुसूचित जाती उपयोजना	एकूण
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
	8.16 महिला व बालकल्याण(नवीन)	29.98	-	5.00	9.35	44.33
	8.17 पोषण	-	-	-	-	-
	8.18 कामगार व कामगार कल्याण	155.99	-	18.22	2.62	176.83
	8.19 सामाजिक सुरक्षा व विमा (नवीन)	-	-	-	-	-
	8.20 रोजगार व स्वयंरोजगार	-	-	-	-	-
	8.21 सार्वजनिक आरोग्य	1104.21	-	52.52	-	1156.73
	8.22 पाणी पुरवठा व स्वच्छता	952.75	-	-	-	952.75
	8.23 गृहनिर्माण	-	-	-	-	-
	8.24 नगर विकास	579.16	-	-	700.00	1279.16
	8.25 आमदाराचा स्थानिक विकास	-	-	-	-	-
	एकूण (आठ)	3081.31	-	934.59	2351.14	6367.04
9	सामान्य सेवा					
	9.1 प्रशासन व सांख्यिकी संनियंत्रण	-	-	-	-	-
	9.2 कायदा व अंमलबजावणी प्रशासन	-	-	-	-	-
	9.3 तुरुंग व सुधार सेवा(नवीन)	-	-	-	-	-
	9.4 आपत्कालीन व्यवस्थापन (नवीन)	-	-	-	-	-
	9.5 सार्वजनिक कार्यालय व पायाभूत सुविधा (नवीन)	361.02	-	17.91	-	378.93
	9.6 कर्मचारी प्रशिक्षण कार्यक्रम (नवीन)	-	-	-	-	-
	9.7 कर्मचारी गृहनिर्माण (नवीन)	-	-	-	-	-
	9.8 ई-गव्हर्नन्स (नवीन)	-	-	-	-	-
	9.9 लेखन सामग्री व छपाई (नवीन)	-	-	-	-	-
	9.10 माहिती व प्रसिध्दी	10.85	-	-	4.98	15.83
	एकूण (नऊ)	371.87	-	17.91	4.98	394.76
	एकूण (एक ते नऊ)	7972.54	-	1414.65	2961.09	12348.28

आधार - जिल्हा नियोजन अधिकारी, भंडारा.

तक्ता क्र.9.3
वीस कलमी कार्यक्रमाची भौतिक प्रगती

जिल्हा - भंडारा		संदर्भ:वर्ष : 2014-15		
अ.क्र	बाब	परिमाण	उद्दिष्ट	साध्य
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
1	अ) स्वर्णजयंती ग्राम स्वरोजगार योजना	लाभार्थी संख्या	0	0
	ब) संपुर्ण ग्रामीण रोजगार योजना	म.दि.लाखात	52.49	52.49
	क) लघुउद्योगांना प्रोत्साहन	उद्योग संख्या	-	-
2	अतिरिक्त जमिनीचे वाटप	हेक्टर	-	-
3	पिण्यासाठी स्वच्छ पाणी	गांव/वाडया	689	689
4	अ)सर्वासाठी आरोग्य (मुलांसाठी रोगप्रतिबंधक लस टोचणे)			
	1. गोवर लस	संख्या	19015	19082
	2. डि.टी.पी.	संख्या	19015	19658
	3. पोलीओ	संख्या	19015	19658
	4. बीसीजी	संख्या	19015	20920
	ब) कुटूंब नियोजन शस्त्रक्रिया	संख्या	6154	5973
	क) सममूल्य शस्त्रक्रिया			
	1.आय.यु.डी. (तांबी)	संख्या	4018	2568
	2.ओ.पी.ओ.	संख्या	4060	1359
	3. सी.सी. युझर्स(निरोध)	संख्या	-	2232
5	अ) अनु.जातींच्या कुटुंबांना सहाय्य			
	1.दारिद्र्य रेषेवर आणण्यासाठी अनुसुचित व नवबौध्द शेतक-यांना अर्थसहाय्य	संख्या	1615	1615
	2.महात्मा फुले विकास महामंडळ योजना अनुदान/ बिजभांडवल योजना	संख्या	-	-
	3. अण्णाभाऊ साठे विकास महामंडळ प्रशिक्षण योजना/बीजभांडवल/अनुदान भेट	संख्या	-	-
	4. जिल्हा उद्योग केंद्र सुशिक्षित बेरोजगारांना बीज भांडवल/उद्योजकता प्रशिक्षण कार्यक्रम	संख्या	322	322
	5. खादि ग्रामोद्योग मंडळ ग्रामीण कारागीरांना 50 टक्के अनुदान व कर्ज	संख्या	-	-
	6.सुवर्ण जयंती ग्राम स्वरोजगार योजना	ला. संख्या	0	0

तक्ता क्र.9.3 (पुढे चालू)
वीस कलमी कार्यक्रमाची भौतिक प्रगती

जिल्हा - भंडारा		संदर्भ:वर्ष : 2014-15		
अ.क्र	बाब	परिमाण	उद्दिष्ट	साध्य
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
	ब) अनु.जमार्तीच्या कुटुंबांना सहाय्य			
	1. आदिवासी शेतकारी कुटुंबांना दारिद्र्य रेषेवर आणण्यासाठी कृषि निविष्ठा वाटप	ला. संख्या	80	76
	2. तलंगाचे गट वाटप	ला. संख्या	-	-
	3. मासेमारी साधनांच्या खरेदीसाठी अर्थसहाय्य(नायलॉन सुत/जाळे)	ला. संख्या	36	36
	4. सुशिक्षित बेरोजगारांना बीज भांडवल	ला. संख्या	4	1
	5. विद्युतपंप पुरविणे	ला. संख्या	10	6
	6. तेल इंजिनांचा पुरवठा(राज्यस्तर)	ला. संख्या	-	-
	7. घराची गवती छपरे बदलून मंगलोरी कौले/जीआयसीट पत्रे बसविणे	ला. संख्या	-	-
	8. स्वर्ण जयंती ग्रामस्वरोजगार योजना	ला. संख्या	-	-
	9. केंद्रवर्ती अर्थसंकल्प (न्यु.ब) राज्ययोजना	संख्या	-	-
6	इंदिरा आवास योजना (घरकुल)	घरकुल	700	126
7	अत्यल्प उत्पन्नगट ग्रहनिर्माण योजना	सदनिका	-	-
8	राष्ट्रीय गलिच्छ वस्ती सुधारणा कार्यक्रम	लोकसंख्या	-	-
9	सामाजिक वनीकरण (नवीन धारेण) झाडे लावणे	रोपे संख्या लाखात	0.513	0.513
	सामाजिक वनीकरण सामुहिक क्षेत्रावर वृक्ष लागवड	हेक्टर	17.36	17.36
10	ग्रामीण विद्युतीकरण (पंप संचाचे विद्युतीकरण)	संख्या	500	438
आधार - जिल्हा नियोजन अधिकारी भंडारा				

टिप : सी.सी.युझर्स निरोध अंतर्गत उद्दिष्ट नाही.

तक्ता क्र.9.4
खासदार स्थानिक क्षेत्र विकास कार्यक्रम

सन 1993 ते मागील वर्ष 2013-14									
I									
अ. क्र.	लोकसभा/राज्यसभा सदस्य	प्रवर्ग	प्राप्त निधी	मंजूर कामे	कामाची अंदाजित किंमत	पुर्ण झालेली कामे	प्रगती पथावरील कामे	सुरू न झालेली कामे	झालेला खर्च
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
1	भंडारा लोकसभा मतदारसंघ	अ.जा.	278.92	234	532.9	190	31	14	451.01
		अ.ज.	148.87	127	273.21	106	14	7	225.51
		इतर	2957.21	1346	3025.19	1101	155	89	2330.17
		एकूण	3385.00	1707	3831.30	1397	200	110	3006.69

तक्ता क्र.9.4 (पुढे चालू)
खासदार स्थानिक क्षेत्र विकास कार्यक्रम

अहवाल वर्ष 2014-15									
II									
अ. क्र.	लोकसभा/राज्यसभा सदस्य	प्रवर्ग	प्राप्त निधी	मंजूर कामे	कामाची अंदाजित किंमत	पुर्ण झालेली कामे	प्रगती पथावरील कामे	सुरू न झालेली कामे	झालेला खर्च
(1)	(2)	(3)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)
1	भंडारा लोकसभा मतदारसंघ	अ.जा.	45.00	0	0.00	0	0	0	0.00
		अ.ज.	22.50	0	0.00	0	0	0	0.00
		इतर	232.50	0	0.00	0	0	0	0.00
		एकूण	300.00	0	0.00	0	0	0	0

तक्ता क्र.9.4 (पुढे चालू)
खासदार स्थानिक क्षेत्र विकास कार्यक्रम

एकूण									
III = I+II									
अ. क्र.	लोकसभा/राज्यसभा सदस्य	प्रवर्ग	प्राप्त निधी	मंजूर कामे	कामाची अंदाजित किंमत	पुर्ण झालेली कामे	प्रगती पथावरील कामे	सुरू न झालेली कामे	झालेला खर्च
(1)	(2)	(3)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)
1	भंडारा लोकसभा मतदारसंघ	अ.जा.	323.92	234	532.90	190	31	14	451.01
		अ.ज.	171.37	127	273.21	106	14	7	225.51
		इतर	3189.71	1346	3025.19	1101	155	89	2330.17
		एकूण	3685.00	1707	3831.30	1397	200	110	3006.69

आधार - जिल्हा नियोजन अधिकारी भंडारा

टिप :- सन 2014-15 मध्ये मा.खासदार यांनी 78 कामे प्रस्तावित केली होती. परंतु सदर कामांना प्रशासकीय मान्यता देण्यात आली नाही. करीता मंजूर कामांची संख्या आणि खर्च निरंक आहे.

तक्ता क्र.9.5
आमदार स्थानिक विकास कार्यक्रम (विधानसभा मतदार संघ)

जिल्हा :- भंडारा											संदर्भ वर्ष : 2014-15		
(लाखात)													
अ. क्र.	विधानसभा मतदार संघ	शासना कडून प्राप्त निधी	मंजूर कामे संख्या			नविन कामांची अंदाजित किंमत	वितरीत निधि			एकूण खर्च	कामाची प्रगती		
			जुनी अपूर्ण कामे	नविन	एकूण		जुन्या कामावर	नविन कामावर	एकूण		पूर्ण	अपूर्ण	सुरू न झालेली
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)
1	भंडारा	250.00	26	148	174	158.82	80.05	125.55	205.60	205.60	139	35	0
2	तुमसर	250.00	23	100	123	149.45	70.36	111.12	181.48	162.99	99	20	4
3	साकोली	250.00	18	24	42	25.60	73.47	20.72	94.19	94.19	42	0	0
एकूण वि.स.स.		750.00	67	272	339	333.87	223.88	257.39	481.27	462.78	280	55	4
आधार :- जिल्हा नियोजन अधिकारी भंडारा													

टिप :- नियोजन विभाग शासन निर्णय क्र.स्थाविका/1114/प्र.क्र.128/का-1482 दि.15 जानेवारी 2015 अन्वये नवीन निवडून आलेल्या विधानसभा सदस्यांकरीता प्रति मतदारसंघ रु.50 लक्ष निधी प्राप्त झालेला होता.

तक्ता क्र. 9.6
स्थानिक विकास कार्यक्रम (विधानपरिषद सदस्य)

जिल्हा : भंडारा						संदर्भ वर्ष : 2014-15		
(लाखात)								
अ.क्र.	विधानपरिषद सदस्याचे नाव	शासनाकडून प्राप्त निधी	जिल्हातील कामांकरीता उपलब्ध निधी	जिल्हाबाहेरील कामांकरीता वर्ग केलेला निधी	मंजूर कामे संख्या			
					जुनी अपूर्ण कामे	नविन	एकूण	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	
1	श्री .राजेंद्र जैन	-	110.00	-	22	23	45	
2	श्री.ना.गो.गाणार	-	23.10	-	0	32	32	
3	श्री.जोगेंद्र कवाडे	-	15.00	-	0	5	5	
एकूण वि.प.स.		-	148.10	-	22	60	82	

तक्ता क्र. 9.6(पुढे चालू)
स्थानिक विकास कार्यक्रम (विधानपरिषद सदस्य)

अ.क्र.	विधानपरिषद सदस्याचे नाव	नविन कामांची अंदाजित किंमत	वितरीत निधि			एकूण खर्च	कामाची प्रगती		
			जुन्या कामावर	जुन्या कामावर	एकूण		पूर्ण	अपूर्ण	सुरू न झालेली
(1)	(2)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)
1	श्री .राजेंद्र जैन	106.64	60.59	106.64	167.23	167.23	0	23	0
2	श्री.ना.गो.गाणार	23.10	0.00	23.10	23.10	23.1	32	0	0
3	श्री.जोगेंद्र कवाडे	48.23	0.00	15.00	15.00	15.00	0	2	3
एकूण वि.प.स.		177.97	60.59	144.74	205.33	205.33	32	25	3
आधार :- जिल्हा नियोजन अधिकारी भंडारा									

महाराष्ट्र ग्रामीण रोजगार हमी योजना

तक्ता क्र.9.7
महाराष्ट्र ग्रामीण रोजगार हमी योजना

जिल्हा - भंडारा.							संदर्भ वर्ष: 2014-15
अ. क्र.	बाब	कामाचा प्रकार					
		सिंचन	रस्ते	कृषि	वनीकरण	इतर	एकूण
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
1	नियोजित कामांची संख्या	2339	2357	4525	2875	26351	38447
2	मंजूर केलेल्या कामांची संख्या	771	2349	3263	2837	6705	15925
3	सुरु केलेल्या कामांची संख्या	256	1126	1585	1391	3333	7691
4	पूर्ण केलेल्या कामांची संख्या	123	397	580	325	4562	5987
5	मध्येच बंद केलेल्या कामांची संख्या	0	0	0	0	0	0
6	कामांसाठी केलेली तरतूद	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	15677.15
7	कामांवर झालेला एकूण खर्च (८ लाखात)	1211.19	4168.51	1692.80	1295.06	1551.78	9919.34
8	रोजगार निर्मिती (मनुष्य दिवस लाखात)	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	52.49
आधार - उपजिल्हाधिकारी(रो.ह.यो.) भंडारा.							

तक्ता क्र. 9.8
महाराष्ट्र ग्रामीण रोजगार हमी योजनेखाली घेतलेली कामे, त्यावरील रोजगार व खर्च

जिल्हा - भंडारा					संदर्भ वर्ष : 2014-15
अ. क्र.	महिना	खर्च (८ लाखात)		मनुष्य दिवस (लाखात)	रोजगार हमी योजनेखालील कामांची संख्या
		महिन्यातील	आर्थिक वर्षाच्या आरंभापासून		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
1	एप्रिल	975.22	975.22	2.28	1218
2	मे	1581.50	2556.72	12.86	1225
3	जून	2332.19	4888.91	17.10	1170
4	जुलै	1241.81	6130.72	6.28	720
5	ऑगस्ट	517.33	6648.05	0.69	337
6	सप्टेंबर	374.36	7022.41	0.55	442
7	ऑक्टोबर	246.56	7268.97	0.52	393
8	नोव्हेंबर	258.15	7527.12	0.58	414
9	डिसेंबर	457.64	7984.76	0.91	381
10	जानेवारी	332.13	8316.89	1.09	360
11	फेब्रुवारी	358.52	8675.41	1.79	433
12	मार्च	1243.93	9919.34	7.84	598
आधार - उपजिल्हाधिकारी(रो.ह.यो.) भंडारा.					

तक्ता क्र. 9.9
महाराष्ट्र ग्रामीण रोजगार हमी योजनेखाली घेण्यांत आलेली प्रकारानुसार कामे व त्यावरील खर्च

जिल्हा- भंडारा		संदर्भ वर्ष : 2014-15					
(े लाखात)							
अ. क्र.	तालुका	कामाचा प्रकार					
		ग्रामीण बारमाही जोड रस्ते		पूरनियंत्रण व पूर संरक्षण		जलसंधारण व जलसंवर्धन /जलभरणा	
		पूर्ण झालेल्या कामाची संख्या	वर्षात झालेला खर्च	पूर्ण झालेल्या कामाची संख्या	वर्षात झालेला खर्च	पूर्ण झालेल्या कामाची संख्या	वर्षात झालेला खर्च
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
1	तुमसर	59	1237.97	6	91.4	4	14.24
2	मोहाडी	44	1147.75	25	436.12	3	154.07
3	भंडारा	118	451.33	6	58.75	10	104.64
4	साकोली	49	312.66	13	156.57	14	162.08
5	लाखनी	79	503.70	12	132.11	23	455.44
6	पवनी	5	199.32	12	123.62	2	15.67
7	लाखांदुर	43	315.78	18	90.14	31	110.76
एकूण		397	4168.51	92	1088.71	87	1016.9

तक्ता क्र. 9.9(पूढे चालू)
महाराष्ट्र ग्रामीण रोजगार हमी योजनेखाली घेण्यांत आलेली प्रकारानुसार कामे व त्यावरील खर्च

(े लाखात)							
अ. क्र.	तालुका	कामाचा प्रकार					
		दुष्काळ प्रतिबंधक काम		लघु व सुक्ष्म जलसिंचन		अनुसूचित जाती/जमाती व नवीन भूधारकांना सिंचन सुविधा	
		पूर्ण झालेल्या कामाची संख्या	वर्षात झालेला खर्च	पूर्ण झालेल्या कामाची संख्या	वर्षात झालेला खर्च	पूर्ण झालेल्या कामाची संख्या	वर्षात झालेला खर्च
(1)	(2)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)
1	तुमसर	71	202.49	0	1.38	33	58.22
2	मोहाडी	47	213.74	0	0	66	27.52
3	भंडारा	85	162.87	0	3.12	105	19.67
4	साकोली	11	127.97	21	89.03	62	20.71
5	लाखनी	56	134.19	14	92.63	54	205.13
6	पवनी	17	235.89	1	8.13	10	26.99
7	लाखांदुर	38	217.91	0	0	142	125.95
एकूण		325	1295.06	36	194.29	472	484.19

तक्ता क्र. 9.9(पूढे चालू)
महाराष्ट्र ग्रामीण रोजगार हमी योजनेखाली घेण्यांत आलेली प्रकारानुसार कामे व त्यावरील खर्च

(लाखात)									
अ.क्र.	तालुका	कामाचा प्रकार							
		पारंपारिक जलस्रोतांच नुतनीकरण		भूविकास /शेतीविकास		केंद्र शासनाने अधिसूचित केलेली मान्यताप्राप्त इतर कामे		एकूण	
		पूर्ण झालेल्या कामाची संख्या	वर्षात झालेला खर्च	पूर्ण झालेल्या कामाची संख्या	वर्षात झालेला खर्च	पूर्ण झालेल्या कामाची संख्या	वर्षात झालेला खर्च	पूर्ण झालेल्या कामाची संख्या	वर्षात झालेला खर्च
(1)	(2)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)
1	तुमसर	7	214.11	1	28.76	1737	225.52	1918	2074.09
2	मोहाडी	8	23.52	0	24.42	206	146.27	399	2173.41
3	भंडारा	1	0.66	0	11.73	453	150.94	778	963.71
4	साकोली	10	87.89	0	0	853	148.16	1033	1105.07
5	लाखनी	21	67.87	13	52.27	959	168.82	1231	1812.16
6	पवनी	2	34.66	0	0.20	158	113.96	207	758.44
7	लाखांदुर	8	51.25	2	2.52	139	118.15	421	1032.46
एकूण		57	479.96	16	119.9	4505	1071.82	5987	9919.34
आधार - उपजिल्हाधिकारी (रोहयो) भंडारा.									

10.संकीर्ण

न्याय व प्रशासन

तक्ता क्र.10.1
पोलिस अधिकारी/ कर्मचारी यांची संख्या

जिल्हा - भंडारा		संदर्भ वर्ष : 2014-15	
अ. क्र.	पदनाम	संख्या	
		एकूण संख्या	पैकी महिलांची संख्या
(1)	(2)	(3)	(4)
1	पोलिस अधिकारी/ कर्मचा-यांची संख्या		
	1.1 पोलिस उपमहानिरीक्षक	-	-
	1.2 पोलिस आयुक्त	-	-
	1.3 पोलिस उप आयुक्त	-	-
	1.4 पोलिस सहायक आयुक्त	-	-
	1.5 पोलिस अधीक्षक	1	-
	१.६ अपर पोलिस अधीक्षक	1	1
	1.7 पोलिस उप अधीक्षक	5	-
	1.8 पोलिस निरीक्षक	21	-
	1.9 सहायक पोलिस निरीक्षक	34	2
	1.10 पोलिस उप निरीक्षक	48	4
	१.११ अ) सहाय्यक पोलीस उपनिरीक्षक	117	2
	ब) पोलिस हवालदार	353	4
	1.12 पोलिस शिपाई / पोलिस नाईक	1079	229
	१.१३ इतर	-	-
	एकूण पोलिस अधिकारी/ कर्मचारी संख्या	1659	242
2	पोलिस ठाणे	15	-
3	आउट पोस्ट	9	-
4	पोलिस चौकी	4	-
5	लॉकअप्स	11	-
6	पोलिस ठाणे, आउट पोस्ट व सब पोस्ट आदींची सोय असलेली गावे व शहरे	-	-
7	होमगार्डसूची संख्या	737	97
आधार - 1) जिल्हा पोलिस अधीक्षक भंडारा, 2) जिल्हा समादेशक होमगार्ड भंडारा			

टिप :- मागील वर्षी अनवधानाने लॉकअप्सची संख्या 22 दर्शविण्यात आली होती

तक्ता क्र.10.2
जिल्ह्यात कार्यरत विविध न्यायालये, त्यामधील न्यायाधीशांची संख्या व निकालात काढलेली प्रकरणे

जिल्हा - भंडारा						संदर्भ वर्ष : 2014-15			
अ. क्र.	न्यायालये	कार्यरत न्यायालये संख्या	न्यायाधीशांची संख्या		एकूण प्रकरणे	मूळ		अपील	
			मंजूर पदे	भरलेली पदे		नियमित	संकीर्ण	नियमित	संकीर्ण
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
1	दिवाणी न्यायालय	1	1	1	1644	908	571	113	52
2	फौजदारी न्यायालय	20	20	20	10309	8912	1266	90	41
3	लोक न्यायालय	-	-	-	2204	1604	600	0	0
4	कामगार न्यायालय	1	1	1	227	172	55	0	0
5	औद्योगिक न्यायालय	1	1	0	768	356	154	258	0
6	कोर्टुंबिक न्यायालय	-	-	-	-	-	-	-	-
7	जिल्हा दंडाधिकारी तथा कार्यकारी दंडाधिकारी	0	0	0	198	0	0	198	0
8	ग्राहक पंचायत	1	1	1	116	103	13	0	0
आधार – 1) जिल्हा व सत्र न्यायाधीश, 2) आयुक्त, कामगार न्यायालय, 3) आयुक्त, औद्योगिक न्यायालय, 4) लोक आयुक्त, 5) जिल्हा दंडाधिकारी व कार्यकारी दंडाधिकारी , 6) जिल्हा ग्राहक मंच									

टिप :- जिल्ह्यात कोर्टुंबिक न्यायालय नाही.

माहिती व जनसंपर्क

तक्ता क्र.10.3
जिल्हयातील प्रकाशित झालेली वर्तमानपत्रे व नियतकालिके

जिल्हा- भंडारा		संदर्भ वर्ष : 2014-15					
अ.क्र.	तालुका	दैनिक वर्तमान पत्रे आणि नियतकालिके					
		दैनिक	साप्ताहिक	पाक्षिक	मासिक	त्रैमासिक	वार्षिक
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
1	तुमसर	-	1	-	-	-	-
2	मोहाडी	-	-	-	-	-	-
3	भंडारा	6	11	-	-	-	-
4	साकोली	-	2	-	-	-	-
5	लाखनी	1	2	-	-	-	-
6	पवनी	1	3	-	-	-	-
7	लाखांदुर	-	-	-	-	-	-
एकूण		8	19	0	0	0	0
आधार - जिल्हा माहिती अधिकारी भंडारा							

टिप :- जिल्हयातील 3 दैनिक आणि 8 साप्ताहिकाचे प्रकाशन बंद झाले आहे.

तक्ता क्र.10.4
चित्रपट गृहे, व्ही.डी.ओ. केंद्र आणि केबलधारक यांची आकडेवारी

जिल्हा-भंडारा								संदर्भ वर्ष : 2014-15		
अ.क्र.	तालुका	कायम स्वरुपी चित्रपटगृहे		फिरती चित्रपटगृहे		व्हीडीओ केंद्रे		केबल धारक		वसूल केलेला करमणूक कर (हजारात)
		संख्या	प्रत्येक खेळा साठी असलेली आसन क्षमता	संख्या	प्रत्येक खेळा साठी असलेली आसन क्षमता	संख्या	प्रत्येक खेळा साठी असलेली आसन क्षमता	केबल चालक संख्या	केबल ग्राहक संख्या	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)
1	तुमसर	0	0	0	0	0	0	18	2216	5.09
2	मोहाडी	0	0	0	0	0	0	12	2714	4.13
3	भंडारा	1	660	0	0	0	0	37	9545	41.65
4	साकोली	0	0	1	166	0	0	2	595	1.15
5	लाखनी	0	0	0	0	0	0	3	1997	3.43
6	पवनी	2	284	0	0	0	0	5	2240	2.46
7	लाखांदुर	0	0	0	0	0	0	0	0	0.00
एकूण		3	944	1	166	0	0	77	19307	57.91
आधार- जिल्हाधिकारी कार्यालय (करमणूक शाखा),भंडारा										

निवडणूकीबाबत

तक्ता क्र. 10.5
लोकसभा व विधानसभा निवडणूकीबाबतची आकडेवारी

जिल्हा - भंडारा						संदर्भ वर्ष -2014
अ. क्र.	मतदारसंघाचे नाव	एकूण मतदारांची संख्या	मतदान केलेल्या मतदारांची संख्या			मतदानाची टक्केवारी
			पुरुष	स्त्रिया	एकूण	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
लोकसभा निवडणूक : 2014						
1	11 - भंडारा-गोंदिया	1655812	615597	580694	1196291	72.3
लोकसभा एकूण :-		1655812	615597	580694	1196291	72.3
विधानसभा निवडणूक :2014						
1	60- तुमसर	282319	103386	97736	201122	71.2
2	61- भंडारा	341270	119830	112408	232238	68.1
3	62- साकोली	296188	111294	106612	217906	73.6
विधानसभा एकूण :-		919777	334510	316756	651266	70.8

तक्ता क्र. 10.5 (पुढे चालू)
लोकसभा व विधानसभा निवडणूकीबाबतची आकडेवारी

अ. क्र.	मतदारसंघाचे नाव	संदर्भ वर्ष -2014							
		पक्षनिहाय मिळालेली मते (संख्या)							
		काँग्रेस आय	राष्ट्रवादी काँग्रेस पार्टी	भा.ज.प.	शिवसेना	म.न.से.	बहुजन समाज पार्टी	अपक्ष	इतर पक्ष
(1)	(2)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)
लोकसभा निवडणूक : 2014									
1	11 - भंडारा-गोंदिया	-	456875	606129	-	-	50958	62310	20019
लोकसभा एकूण :-		-	456875	606129	-	-	50958	62310	20019
विधानसभा निवडणूक :2014									
1	60- तुमसर	17579	45237	73952	36005	2666	17375	3704	4604
2	61- भंडारा	30655	15243	83408	42766	2262	46576	6393	4935
3	62- साकोली	55413	19888	80902	2151	-	31649	26996	907
विधानसभा एकूण :-		103647	80368	238262	80922	4928	95600	37093	10446
आधार - जिल्हा निवडणूक अधिकारी, जिल्हाधिकारी कार्यालय, भंडारा									

वित्त

तक्ता क्र. 10.6
जिल्ह्यात गोळा करण्यात आलेला कर महसूल

जिल्हा :- भंडारा

(` लाखात)

अ.क्र.	बाब	2012-13	2013-14	2014-15
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
1	मूल्यवर्धित कर (व्हॅट)	275	38	20
2	मुद्रांक व नोंदणी शुल्क	2125	2299	1883
3	राज्य उत्पादन शुल्क	197	303	302
4	विजेवरील शुल्क	148	11	13
5	करमणूक कर, विक्रेय वस्तू व सेवा यांवरील इतर कर व शुल्क	158	156	226
6	वाहनांवरील कर	1274	1187	930
7	माल व उतारुंवरील कर	-	5	1
8	जमीन महसूल	678	322	512
9	इतर महसूल	-	-	-
एकूण महसूल :-		4855	4321	3887
आधार : जिल्हा कोषागार कार्यालय, भंडारा				

तक्ता क्र.10.7
जिल्ह्यांत गोळा करण्यांत आलेला मूल्यवर्धित कर महसूल (व्हॅट)

जिल्हा : भंडारा

अ.क्र.	बाब	2013-14		2014-15	
		व्यापारी संख्या	करभरणा केलेली प्रत्यक्ष रक्कम (` लाख)	व्यापारी संख्या	करभरणा केलेली प्रत्यक्ष रक्कम (` लाख)
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
1	गट (अ) ` 1 कोटीपेक्षा जास्त कर भरणारे व्यापारी	2	13968	2	16998.36
2	गट (ब) ` 1 कोटी पेक्षा कमी परंतु रू.10 लाखापेक्षा जास्त कर भरणारे व्यापारी	24	423	25	511.30
3	गट (क) ` 10 लाखापेक्षा कमी कर भरणारे व्यापारी	2374	856	295	948.67
4	गट (ड) ` नोंदणी केलेले तथापी कर न भरणारे व्यापारी	340	-	2890	1844.54
एकूण		2740	15247	3212	20302.87
आधार : सहायक आयुक्त विक्रीकर (व्हॅट) भंडारा					

तक्ता क्र. 10.8
कोषागारात सादर झालेल्या देयकांचे तपशिल

जिल्हा :- भंडारा					संदर्भ वर्ष :- 2014-15		
अ. क्र.	कोषागार /उपकोषागाराचे नाव	एकूण कार्यालयांची संख्या	कोषागारात सादर झालेल्या देयकांची एकूण संख्या	पारित झालेल्या देयकांची संख्या	वर्षभरात खर्ची पडलेली एकूण रक्कम (हजार)	प्राप्त झालेली एकूण चलने	एकूण जमा रक्कम (हजार)
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
1	तुमसर	25	2314	2232	464849	2619	164530
2	मोहाडी	14	1495	1334	287547	6161	66761
3	भंडारा	135	25610	25340	29009051	25229	3751710
4	साकोली	22	2671	2310	307673	14359	132798
5	लाखनी	11	1559	1292	264472	5520	32094
6	पवनी	22	2306	1881	357108	7937	90463
7	लाखांदूर	13	1425	1240	217553	11889	54114
एकूण		242	37380	35629	30908253	73714	4292470
आधार :- जिल्हा कोषागार कार्यालय भंडारा							

माहिती व तंत्रज्ञान

तक्ता क्र.10.9
माहिती व तंत्रज्ञान संबंधी तपशिल

जिल्हा-भंडारा					संदर्भ वर्ष : 2014-15	
अ.क्र.	तालुका	एकूण कार्यालयाची संख्या	लॅनशी जोडलेल्या कार्यालयाची संख्या (NIC/MSWAN)	इंटरनेट सेवा उपलब्ध असलेल्या कार्यालयाची संख्या	भूमीअभिलेखाचे संगणिकीकरण झाले आहे काय	सेतु अंतर्गत पूरविण्यांत येणा-या सेवांची संख्या
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
1	तुमसर	24	0	24	होय	23
2	मोहाडी	13	0	13	होय	23
3	भंडारा	136	17	136	होय	23
4	साकोली	22	0	22	होय	23
5	लाखनी	11	0	11	होय	23
6	पवनी	23	0	23	होय	23
7	लाखांदुर	13	0	13	होय	23
एकूण		242	17	242	-	161
आधार - 1)जिल्हाधिकारी कार्यालय, भंडारा, 2) जिल्हा कोषागार कार्यालय भंडारा, 3) जिल्हा अधीक्षक, भूमी अभिलेख भंडारा						

पर्यटन

तक्ता क्र.10.10
जिल्हयातील पर्यटन स्थळाच्या विकासाबाबत सद्यस्थिती

जिल्हा : भंडारा				संदर्भ वर्ष -2014-15			
अ.क्र.	तालुका	पर्यटन स्थळाची वर्गवारी	पर्यटन स्थळांची संख्या	पर्यटन स्थळाच्या ठिकाणी मंजूर विकास कामे			पर्यटन स्थळाच्या ठिकाणी विकासकामावर झालेला खर्च (लाखात)
				चालू वर्षाच्या सुरवातीची अपूर्ण कामे	नविन मंजूर कामे	एकूण कामे	
1	2	3	4	5	6	7	8
1	तुमसर	क	6	0	2	2	9.80
2	मोहाडी	क	12	0	12	12	19.55
3	भंडारा	क	15	0	4	4	22.57
4	साकोली	क	9	1	6	7	83.84
5	लाखनी	क	2	0	10	10	60.41
6	पवनी	क	9	0	3	3	15.39
7	लाखांदुर	क	13	0	7	7	29.70
एकूण			66	1	44	45	241.26
आधार- जिल्हा नियोजन अधिकारी भंडारा							

टिप :-संदर्भ वर्षापासून पर्यटनस्थळांमध्ये यात्रा स्थळांचा समावेश केला असून मागील वर्षाच्या तुलनेत पर्यटनस्थळामध्ये 23 ने वाढ झाली असल्याचे जिल्हा नियोजन अधिकारी यांनी सांगितले आहे.

तक्ता क्र.10.11
जिल्ह्यातील पर्यटन स्थळांच्या ठिकाणी असलेल्या सुविधा

जिल्हा-भंडारा					संदर्भ वर्ष-2014-15			
अ.क्र.	तालुका	पर्यटन स्थळाची वर्गवारी	पर्यटन स्थळाची संख्या	त्यापैकी सांस्कृतिक वारसा असलेल्या पर्यटन स्थळाची संख्या	पर्यटन स्थळाचे येथे राहण्याची सुविधा असलेल्या हॉटेल्स			
					महाराष्ट्र पर्यटन विकास महामंडळ	त्यामधील रूमची संख्या	खाजगी हॉटेल्सची संख्या	त्यामधील रूमची संख्या
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)
1	तुमसर	क	6	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.
2	मोहाडी	क	12	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.
3	भंडारा	क	15	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.
4	साकोली	क	9	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.
5	लाखनी	क	2	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.
6	पवनी	क	9	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.
7	लाखांदुर	क	13	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.
एकूण			66	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.

तक्ता क्र.10.11(पुढे चालू)
जिल्ह्यातील पर्यटन स्थळांच्या ठिकाणी असलेल्या सुविधा

अ.क्र.	तालुका	ट्रव्हल एजंटची संख्या	त्यांच्याद्वारे पुरविण्यांत येणा-या वाहणांची संख्या	पर्यटन स्थळाचा विकास करण्यासाठी झालेला खर्च (े लाख)	पर्यटन स्थळाचा विकास कामे करतांना निर्माण झालेला रोजगार
(1)	(2)	(10)	(11)	(12)	(13)
1	तुमसर	उ.ना.	उ.ना.	9.80	उ.ना.
2	मोहाडी	उ.ना.	उ.ना.	19.55	उ.ना.
3	भंडारा	उ.ना.	उ.ना.	22.57	उ.ना.
4	साकोली	उ.ना.	उ.ना.	83.84	उ.ना.
5	लाखनी	उ.ना.	उ.ना.	60.41	उ.ना.
6	पवनी	उ.ना.	उ.ना.	15.39	उ.ना.
7	लाखांदुर	उ.ना.	उ.ना.	29.70	उ.ना.
एकूण		उ.ना.	उ.ना.	241.26	उ.ना.

आधार : जिल्हा नियोजन अधिकारी भंडारा

भाग-3 गणनाविषयक आकडेवारी

जनगणना (लोकसंख्या)

तक्ता क्र. 11.1
लोकसंख्या विषयक निवडक आकडेवारी
नागरी क्षेत्र

जिल्हा : भंडारा										संदर्भ वर्ष : 2011	
अ. क्र.	बाब/ तालुका	क्षेत्र चौ.कि.मी.	गावांची संख्या	शहरांची संख्या	लोकसंख्या			कुटूंबांची संख्या	लोकसंख्येची घनता	स्त्री-पुरुष प्रमाण	प्रक्षेपित लोकसंख्या (1 आक्टोबर ,2014)
					एकूण	पुरुष	स्त्रिया				
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)
1	तुमसर	14.1	0	2	49221	24715	24506	11061	3491	992	52493
2	मोहाडी	4.36	0	1	13058	6629	6429	3065	2995	970	13926
3	भंडारा	34.63	0	6	126519	63924	62595	28573	3653	979	134928
4	साकोली	8.59	0	1	14636	7392	7244	3397	1704	980	15609
5	लाखनी	2.13	0	1	7576	3862	3714	1834	3557	962	8080
6	पवनी	8.53	0	1	22821	11514	11307	5213	2675	982	24338
7	लाखांदुर	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
एकूण		72.34	0	12	233831	118036	115795	53143	3232	981	249374

आधार :- District Census Handbook, भारताची जनगणना-2011

तक्ता क्र. 11.2
लोकसंख्या विषयक निवडक आकडेवारी
ग्रामीण क्षेत्र

जिल्हा : भंडारा										संदर्भ वर्ष : 2011	
अ. क्र.	बाब/ तालुका	क्षेत्र चौ.कि.मी.	गावांची संख्या	लोकसंख्या			कुटूंबांची संख्या	लोकसंख्येची घनता	स्त्री-पुरुष प्रमाण	प्रक्षेपित लोकसंख्या (1 आक्टोबर ,2014)	
				एकूण	पुरुष	स्त्रिया					
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	
1	तुमसर	823.47	148	176887	88806	88081	38901	215	992	181177	
2	मोहाडी	484.25	107	137553	69527	68026	31017	284	978	140889	
3	भंडारा	614.53	166	153511	77910	75601	35701	250	970	157234	
4	साकोली	625.14	95	122243	61960	60283	29055	196	973	125208	
5	लाखनी	388.90	103	120969	60923	60046	29281	311	986	123903	
6	पवनी	653.62	156	131767	66334	65433	31662	202	986	134963	
7	लाखांदुर	424.75	89	123573	62024	61549	29316	291	992	126570	
एकूण		4014.66	864	966503	487484	479019	224933	241	983	989944	

आधार :- District Census Handbook, भारताची जनगणना-2011

तक्ता क्र. 11.3
जिल्ह्यातील मागासवर्गीयांची लोकसंख्या

जिल्हा : भंडारा								संदर्भ वर्ष : 2011	
अ. क्र.	बाब/ तालुका	मागासवर्गीय लोकसंख्या						मागासवर्गीय लोकसंख्येचे एकूण लोकसंख्येतील प्रमाण	
		अनुसूचित जाती			अनुसूचित जमाती			अ.जा.	अ.ज.
		एकूण	पुरुष	स्त्रिया	एकूण	पुरुष	स्त्रिया		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
1	तुमसर	25814	12878	12936	25087	12468	12619	11.4	11.1
2	मोहाडी	15170	7549	7621	8926	4456	4470	10.1	5.9
3	भंडारा	55353	27724	27629	15677	7880	7797	19.8	5.6
4	साकोली	25706	12965	12741	14618	7315	7303	18.8	10.7
5	लाखनी	23673	11803	11870	8239	4213	4026	18.4	6.4
6	पवनी	31476	15788	15688	10167	5144	5023	20.4	6.6
7	लाखांदुर	23180	11714	11466	6172	3039	3133	18.8	5.0
एकूण		200372	100421	99951	88886	44515	44371	16.7	7.4
आधार :- जनगणना 2011									

तक्ता क्र. 11.4
लोकसंख्या आणि वृद्धिदर

जिल्हा : भंडारा											संदर्भ वर्ष : 2011	
जनगणना वर्ष	ग्रामीण/नागरी	लोकसंख्या					दशवार्षिक वृद्धिदर			वार्षिक चक्रवाढ वृद्धिदर		
		एकूण	पुरुष	स्त्रिया	अनुसूचित जाती	अनुसूचित जमाती	सर्व साधारण	अनुसूचित जाती	अनुसूचित जमाती	सर्व साधारण	अनुसूचित जाती	अनुसूचित जमाती
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)
1961	एकूण	1268286	635174	633112	31074	-	-	-	-	-	-	-
	ग्रामीण	1132025	564377	567648	24360	-	-	-	-	-	-	-
	नागरी	136261	70797	65464	6714	-	-	-	-	-	-	-
1971	एकूण	1585580	798072	787508	82965	-	25.02	166.99	-	2.26	10.32	-
	ग्रामीण	1405067	704677	700390	68847	-	24.12	182.62	-	2.18	10.95	-
	नागरी	180513	93395	87118	14118	-	32.48	110.28	-	2.85	7.72	-
1981	एकूण	1837577	920159	917418	179244	298039	15.89	116.05	-	1.49	8.01	-
	ग्रामीण	1596823	797396	799427	149181	274995	13.65	116.68	-	1.29	8.04	-
	नागरी	240754	122763	117991	30063	23044	33.37	112.94	-	2.92	7.85	-
1991	एकूण	2107629	1060275	1047354	355484	309822	14.70	98.32	3.95	1.38	7.09	0.39
	ग्रामीण	1831735	918913	912822	304173	288475	14.71	103.90	4.90	1.38	7.38	0.48
	नागरी	275894	141362	134532	51311	21347	14.60	70.68	(-)7.36	1.37	5.49	(-)0.76
2001	एकूण	1136146	573445	562701	201919	97718	-	-	-	-	-	-
	ग्रामीण	960418	483768	476650	169914	84740	-	-	-	-	-	-
	नागरी	175728	89677	86051	32005	12978	-	-	-	-	-	-
2011	एकूण	1200334	605520	594814	200372	88886	5.65	(-)0.77	(-)9.04	0.55	(-)0.08	(-)0.94
	ग्रामीण	966503	487484	479019	155163	78943	0.63	(-)8.68	(-)6.84	0.06	(-)0.90	(-)0.71
	नागरी	233831	118036	115795	45209	9943	33.06	41.26	(-)23.39	2.90	3.51	(-)2.63
प्रक्षेपित लोकसंख्या (1 आक्टो, 2014)	एकूण	1239317	-	-	-	-	3.25	-	-	0.32	-	-
	ग्रामीण	989944	-	-	-	-	2.43	-	-	0.24	-	-
	नागरी	249373	-	-	-	-	6.65	-	-	0.65	-	-

आधार - जनगणना 1961, 1971, 1981, 1991, 2001, 2011

टिप :- 1) सन 1961, 1971, 1981, 1991 करीता भंडारा व गोंदिया यांची एकत्रित लोकसंख्या जनगणनेप्रमाणे घेण्यात आली आहे.

2) सन 2001 व 2011 करीता फक्त भंडारा जिल्हयाची आकडेवारी देण्यात आली आहे.

तक्ता क्र.11.5
शहरांची वर्गवारी आणि त्यांची लोकसंख्या

जिल्हा : भंडारा			संदर्भ वर्ष : 2011			
अ. क्र.	शहराचे नाव	शहराचे वर्गीकरण	लोकसंख्या			लोकसंख्या वाढीचा दशवार्षिक वृद्धीदर
			एकूण	पुरुष	स्त्रिया	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
1	भंडारा	ब.वर्ग न.पा.	91845	46409	45436	7.8
2	तुमसर	ब.वर्ग न.पा.	44869	22568	22301	6.8
3	पवनी	क.वर्ग न.पा.	22821	11514	11307	1.0
4	ठाणा	गणना शहर	6339	3256	3083	26.0
5	शहापूर	गणना शहर	4459	2237	2222	11.2
6	बेला	गणना शहर	5914	2892	3022	28.3
7	गणेशपूर	गणना शहर	9192	4688	4504	12.3
8	सावरी जवाहरनगर	गणना शहर	8770	4442	4328	(-)26.7
9	चिखला	गणना शहर	4352	2147	2205	(-)3.7
10	वरठी	गणना शहर	13058	6629	6429	20.5
11	साकोली	गणना शहर	14636	7392	7244	(-)0.6
12	मुरमाडी	गणना शहर	7576	3862	3714	26.6
एकूण भंडारा जिल्हा			233831	118036	115795	6.4
आधार - जनगणना 2011						

तक्ता क्र. 11.6
मुख्य व सीमांतिक काम करणाऱ्यांचे उद्योग गटनिहाय वर्गीकरण

जिल्हा : भंडारा										संदर्भ वर्ष - 2011	
अ. क्र.	बाब/ तालुका	मुख्य काम करणारे					सिमांतिक काम करणारे				
		शेतकरी	शेतमजूर	वस्तुनिर्माण, सेवा दुरुस्त्या व घरघुती उद्योग	इतर काम करणारे	एकूण	शेतकरी	शेतमजूर	वस्तुनिर्माण, सेवा दुरुस्त्या व घरघुती उद्योग	इतर काम करणारे	एकूण
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)
1	तुमसर	18657	27678	2895	26655	75885	4954	19016	903	7185	32058
2	मोहाडी	15336	26903	1705	10924	54868	2837	16087	680	2502	22106
3	भंडारा	12779	25258	3006	48660	89703	2279	17491	907	8618	29295
4	साकोली	12029	22877	1325	9217	45448	3937	21798	777	2807	29319
5	लाखनी	8927	18986	1855	8422	38190	3353	22183	941	2045	28522
6	पवनी	15687	30860	908	9369	56824	2152	18737	437	2448	23774
7	लाखांदुर	17625	29871	587	4837	52920	2547	14438	243	1165	18393
एकूण		101040	182433	12281	118084	413838	22059	129750	4888	26770	183467

तक्ता क्र 11.6 (पुढे चालू)
मुख्य व सीमांतिक काम करणाऱ्यांचे उद्योग गटनिहाय वर्गीकरण

अ. क्र.	बाब/ तालुका	काम करणाऱ्यांचे वर्गीकरण			
		मुख्य व सिमांतिक काम करणारे एकूण	काम करणाऱ्यांची एकूण लोकसंख्येशी टक्केवारी	एकूण काम न करणारे	काम न करणाऱ्यांची एकूण लोकसंख्येशी टक्केवारी
(1)	(2)	(13)	(14)	(15)	(16)
1	तुमसर	107943	47.7	118165	52.3
2	मोहाडी	76974	51.1	73637	48.9
3	भंडारा	118998	42.5	161032	57.5
4	साकोली	74767	54.6	62112	45.4
5	लाखनी	66712	51.9	61833	48.1
6	पवनी	80598	52.1	73990	47.9
7	लाखांदुर	71313	57.7	52260	42.3
एकूण		597305	49.8	603029	50.2
आधार - जनगणना 2011					

तक्ता क्र. 11.7
धर्म व वयोगटानुसार लोकसंख्या

जिल्हा - भंडारा						संदर्भ वर्ष : 2011	
अ.क्र.	बाब	ग्रामीण		नागरी		एकूण	
		पुरुष	स्त्री	पुरुष	स्त्री	पुरुष	स्त्री
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
धर्मानुसार (2011)							
1	बौद्ध	61293	60826	16101	16238	77394	77064
2	ख्रिश्चन	632	628	450	435	1082	1063
3	हिंदू	417810	410274	91683	89585	509493	499859
4	जैन	238	208	277	294	515	502
5	मुस्लिम	4723	4426	8801	8552	13524	12978
6	शीख	259	249	167	156	426	405
7	इतर	1510	1483	280	282	1790	1765
8	धर्म अवर्गिकृत	1019	925	277	253	1296	1178
सर्व धर्म (एकूण)		487484	479019	118036	115795	605520	594814
वयोगटानुसार (वर्ष) (2011)							
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
1	0 - 6	52829	50432	11797	10967	64626	61399
2	7 - 14	71358	68492	16449	15449	87807	83941
2	15 - 19	46928	45037	11225	10530	58153	55567
3	20 - 24	47350	44199	11337	11498	58687	55697
4	25 - 29	41761	38110	10627	10603	52388	48713
5	30 - 34	36671	34608	9601	9771	46272	44379
6	35 - 39	34987	33598	9496	9303	44483	42901
7	40 - 49	62428	61183	16194	15280	78622	76463
8	50 - 59	44458	43291	10908	10037	55366	53328
9	60 वर्षांवरील	45331	56886	9940	11903	55271	68789
10	वय अनिर्देशित	3383	3183	462	454	3845	3637
सर्व वयोगट (एकूण)		487484	479019	118036	115795	605520	594814
आधार - जनगणना 2011							

कृषिगणना

तक्ता क्र. 11.8
वहती धारणेचा प्रकार आणि क्षेत्रफळ गटानुसार वर्गीकरण

जिल्हा : भंडारा			संदर्भ वर्ष : 2010-11							
अ. क्र.	बाब	क्षेत्रफळ गट हेक्टर (आकार वर्ग)								
		0.0 ते 0.5	0.5 ते 1.0	1.0 ते 2.0	2.0 ते 5.0	5.0 ते 10.0	10.0 ते 20.0	20.0 व अधिक	एकूण	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	
1	वैयक्तिक धारण	संख्या	70086	57638	40446	14469	1285	142	39	184105
		क्षेत्रफळ	21991	40620	55297	40554	8281	1832	1173	169748
2	संयुक्त धारण	संख्या	11967	9505	8449	3949	495	57	7	34429
		क्षेत्रफळ	3588	6869	11598	11276	3187	777	246	37540
3	संस्था धारण	संख्या	61	22	16	18	12	2	7	138
		क्षेत्रफळ	13	14	20	60	82	31	147	367
4	एकूण धारण	संख्या	82114	67165	48911	18436	1792	201	53	218672
		क्षेत्रफळ	25591	47503	66915	51890	11550	2640	1566	207655
5	पूर्णपणे ओलिताखालील धारण	संख्या	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.
		क्षेत्रफळ	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.
6	पूर्णपणे जिराईत धारण	संख्या	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.
		क्षेत्रफळ	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.
7	अंशतः ओलिताखालील धारण	संख्या	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.
		क्षेत्रफळ	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.
		ओलिताखालील	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.
8	एकूण पिकाखालील क्षेत्र	ओलिताखालील	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.
		जिराईत	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.
		एकूण	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.	उ.ना.

आधार - कृषि आयुक्तालय, महा.राज्य पुणे

टिप : अ.क्र. 5 ते 8 चे आकडेवारी कृषि गणनेनुसार 2011 नुसार उपलब्ध नाही.

पशुगणना

तक्ता क्र ११.९(अ)
जिल्ह्यातील पशुधन (विदेशी व संकरीत गाई व बैल)

जिल्हा - भंडारा		संदर्भ वर्ष -2012				
अ. क्र.	तालुका	विदेशी /संकरीत गाई व बैल				
		अडीच वर्षापर्यंतच्या गाई	अडीच वर्षावरील गाई	दीड वर्षापर्यंतचे बैल	दीड वर्षावरील बैल	एकूण (स्तंभ क्र.3 ते 6)
1	2	3	4	5	6	7
1	तुमसर	2039	3049	923	454	6465
2	मोहाडी	4999	6832	2170	1138	15139
3	भंडारा	5039	7658	2084	784	15565
4	साकोली	1943	3198	966	314	6421
5	लाखनी	2459	3714	1091	839	8103
6	पवनी	6786	10435	2935	517	20673
7	लाखांदुर	2840	5021	1332	374	9567
एकूण		26105	39907	11501	4420	81933
आधार - 19 वी पशुगणना 2012						

तक्ता क्र ११.९(ब)
जिल्ह्यातील पशुधन (देशी गाई व बैल)

जिल्हा - भंडारा		संदर्भ वर्ष -2012					
अ. क्र.	तालुका	देशी गाई व बैल					एकूण विदेशी / संकरीत व देशी गाई व बैल (तक्ता क्र.11.9(अ) स्तंभ क्र.7 व 11.9(ब) स्तंभ क्र.7 ची बेरीज)
		तीन वर्षापर्यंतच्या गाई	तीन वर्षावरील गाई	दोन वर्षापर्यंतचे बैल	दोन वर्षावरील बैल	एकूण (स्तंभ क्र.3 ते 6)	
1	2	3	4	5	6	7	8
1	तुमसर	5061	8429	3401	19045	35936	42401
2	मोहाडी	2471	4237	1836	11094	19638	34777
3	भंडारा	3362	5333	2060	10025	20780	36345
4	साकोली	3694	6045	2254	12010	24003	30424
5	लाखनी	1870	3238	1079	17309	23496	31599
6	पवनी	2067	2801	1427	8910	15205	35878
7	लाखांदुर	2263	4187	2036	9297	17783	27350
एकूण -		20788	34270	14093	87690	156841	238774
आधार - 19 वी पशुगणना 2012							

तक्ता क्र ११.९(क)
जिल्ह्यातील पशुधन (म्हशी व रेडे)

जिल्हा - भंडारा		संदर्भ वर्ष -2012				
अ. क्र.	तालुका	म्हशी / रेडे				
		तीन वर्षापर्यंतच्या म्हशी	तीन वर्षावरील म्हशी	दोन वर्षापर्यंतचे रेडे	दोन वर्षावरील रेडे	एकूण (स्तंभ क्र.3 ते 6)
1	2	3	4	5	6	7
1	तुमसर	7385	10304	2395	1255	21339
2	मोहाडी	6210	8942	1787	300	17239
3	भंडारा	4431	7174	1354	272	13231
4	साकोली	3633	5101	1497	262	10493
5	लाखनी	4020	5433	1103	265	10821
6	पवनी	3421	4808	1021	121	9371
7	लाखांदुर	2692	3938	938	99	7667
एकूण -		31792	45700	10095	2574	90161
आधार - 19 वी पशुगणना-2012						

तक्ता क्र ११.९(ड)
जिल्ह्यातील एकूण पशुधन (इतर पशू)

जिल्हा - भंडारा									संदर्भ वर्ष -2012		
अ. क्र.	तालुका	देशी /विदेशी संकरीत गाई व बैल (तक्ता 11.9(ब) स्तंभ क्र.8)	म्हशी व रेडे (तक्ता 11.9(क) स्तंभ क्र.7)	मेंढया	बकऱ्या	घोडे, शिंगरे व खेचरे	गाढवे	इतर पशुधन (डुकरे, उंट)	एकूण पशुधन	एकूण कॉबडया	एकूण कुक्कुट पक्षी (कॉबडया, बदके, टर्की, इतर कुक्कुट पक्षी व कुक्कुट पालन केंद्रातील पक्षी)
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	तुमसर	42401	21339	0	29695	2	2	39	93478	24039	25072
2	मोहाडी	34777	17239	182	26662	2	0	6	78868	29436	37206
3	भंडारा	36345	13231	322	27169	14	0	1	77082	40409	51228
4	साकोली	30424	10493	0	16110	3	0	64	57094	31745	33644
5	लाखनी	31599	10821	0	16102	0	0	84	58606	27492	27833
6	पवनी	35878	9371	823	24023	2	2	45	70144	32334	41529
7	लाखांदुर	27350	7667	1357	21767	0	0	10	58151	48467	53747
एकूण -		238774	90161	2684	161528	23	4	249	493423	233922	270259
आधार - 19 वी पशुगणना -2012											

तक्ता क्र. 11.10
कृषि अवजारांविषयी माहिती

जिल्हा - भंडारा								संदर्भ वर्ष -2012	
(परिमाण - संख्या)									
अ. क्र.	तालुका	नांगरांची संख्या		बैल गाडयांची संख्या	उसाचे चरक		ओलितासाठी		ट्रॅक्टर संख्या
		लाकडी	लोखंडी		शक्तीवर चालणारे	बैल मदतीने चालणारे	तेलावर चालणारे पंप	विद्युत् पंप	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
1	तुमसर	उ.ना							
2	मोहाडी								
3	भंडारा								
4	साकोली								
5	लाखनी								
6	पवनी								
7	लाखांदुर								
एकूण -									
आधार - पशुगणना-2012									

टिप :- उपरोक्त नमूद कृषि अवजारांविषयी पशुगणना 2007 व 2012 मध्ये माहिती उपलब्ध नाही.

आर्थिक गणना

तक्ता क्र. 11.11
कृषी व बिगर-कृषी उद्योग

जिल्हा - भंडारा/गोंदिया								संदर्भ: आर्थिक गणना, 2005		
अ. क्र.	बाब	* कृषी उद्योग			बिगर-कृषी			कृषी व बिगर-कृषी एकूण		
		ग्रामीण	नागरी	एकूण	ग्रामीण	नागरी	एकूण	ग्रामीण	नागरी	एकूण
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)
1	उद्योगांची संख्या									
	1.1 स्वकार्यरत उद्योग **	15645	674	16319	39146	11823	50969	54791	12497	67288
	1.2 आस्थापना ***	7970	136	8106	27963	10855	38818	35933	10991	46924
	1.3 एकूण	23615	810	24425	67109	22678	89787	90724	23488	114212
2	मालकीच्या प्रकारानुसार उद्योग									
	2.1 सहकारी	152	3	155	835	202	1037	987	205	1192
	2.2 सार्वजनिक	157	3	160	7437	900	8337	7594	903	8497
	2.3 खाजगी	23306	804	24110	58837	21576	80413	82143	22380	104523
3	मालकाचा विशेष सामाजिक गट (एकूण संस्थांची टक्केवारी)									
	3.1 अनुसूचित जाती	15.00	7.55	15.59	30.32	31.04	30.94	26.6	30.31	27.67
	3.2 अनुसूचित जमाती	16.91	9.20	16.81	13.86	8.45	12.49	14.63	8.58	12.70
4	जागेविरहित कार्यान्वित असलेल्या उद्योगांची एकूणशी टक्केवारी	44.74	41.29	44.67	39.39	37.26	39.76	40.81	37.11	40.64
5	शक्तीवर चालणाऱ्या उद्योगांची एकूण उद्योगांशी टक्केवारी	2.69	7.56	2.73	20.94	27.33	22.25	16.1	26.73	18.06
6	सर्वसाधारणपणे काम करणाऱ्या कामगारांची संख्या									
	6.1 एकूण कामगार	42854	1963	44817	150176	65631	215807	193030	67594	260624
	6.2 वेतनावर काम करणारे कामगार	12286	275	12561	76193	38035	114228	88479	38310	126789
	6.3 वेतनावरील कामगारांची एकूण कामगारांशी टक्केवारी	28.67	14.01	28.03	50.74	57.95	52.93	45.84	56.68	48.65
	6.4 कामगारांची प्रति उद्योग सरासरी संख्या	2	2	2	2	3	2	2	3	2
टीप :- * कृषी उत्पादन व मळे वगळून कृषी संबंधित उद्योग, ** पगारावर एकही कर्मचारी नसलेले उद्योग *** ज्या उद्योगात कमीतकमी एकतरी व्यक्ती पगारावर काम करते असे उद्योग										
आधार :- अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई										

टीप :- आर्थिक गणना -2012 ची आकडेवारी उपलब्ध नसल्याने आर्थिक गणना 2005 ची आकडेवारी घेण्यात आली आहे.

तक्ता क्र. 11.12
प्रमुख उद्योग गटानुसार उद्योगांची आणि नियमित काम करणा-या कामगारांची संख्या

जिल्हा - भंडारा		संदर्भ: आर्थिक गणना, 2005					
अ. क्र.	उद्योग गट	ग्रामीण		नागरी		एकूण	
		उद्योग	कामगार	उद्योग	कामगार	उद्योग	कामगार
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
1	कृषी	12783	22660	761	1879	13544	24539
2	खनिज उत्पादन व खाणकाम	92	1505	31	68	123	1573
3	वस्तुनिर्माण	7488	16817	3540	8661	11028	25478
4	बीज, गॅस आणि पाणी पुरवठा	28	197	15	186	43	383
5	बांधकाम	388	926	535	1464	923	2390
6	विक्री, देखभाल व दुरुस्ती	390	941	280	1129	670	2070
7	घाऊक व्यापार	144	242	105	295	249	537
8	किरकोळ व्यापार	12989	21785	5454	10310	18443	32095
9	उपाहारगृहे आणि हॉटेल्स	1499	2788	791	1889	2290	4677
10	वाहतूक व साठवण आणि गोदामविषयक	664	2154	755	1292	1419	3446
11	दळणवळण	299	607	238	689	537	1296
12	वित्तीय इंटरमेडीशन	563	1886	368	1423	931	3309
13	स्थावर मालमत्ता आणि गुंतवणूक	839	1953	489	1090	1328	3043
14	सार्वजनिक प्रशासन आणि सुरक्षा	1003	4563	210	4534	1213	9097
15	शैक्षणिक	1911	9537	381	2670	2292	12207
16	आरोग्य आणि सांस्कृतिक कार्य	722	1942	262	1044	984	2986
17	सामुहिक, सामाजिक व व्यक्तीगत सेवा	2129	3278	901	1514	3030	4792
18	इतर सेवा	3	6	0	0	3	6
19	बिगर- कृषी उद्योग गट (एकूण)	31151	71127	14355	38258	45506	109385
20	कृषी व बिगर- कृषी उद्योग गट (एकूण)	43934	93787	15116	40137	59050	133924

आधार :- अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

टिप :-आर्थिक गणना -2012 ची आकडेवारी उपलब्ध नसल्याने आर्थिक गणना 2005 ची आकडेवारी घेण्यात आली आहे.

तक्ता क्र. 11.13
महत्त्वाच्या उद्योग गटानुसार कृषी व बिगर - कृषी आस्थापनांची व त्यातील कामगारांची संख्या

जिल्हा - भंडारा/गोंदिया						संदर्भ: आर्थिक गणना, 2005		
अ. क्र.	उद्योग गट संकेतांक	उद्योग गट	आस्थापना			आस्थापनेवरील कामगार		
			ग्रामीण	नागरी	एकूण	ग्रामीण	नागरी	एकूण
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)
1	0	कृषी	7970	136	8106	12286	275	12561
2	1	खाणकाम व दगडकाम	77	56	133	1522	47	1569
3	2 व 3	वस्तुनिर्माण	6468	2037	8505	15907	7616	23523
4	4	बीज, गॅस व पाणी पुरवठा	32	25	57	436	263	699
5	5	बांधकाम	346	218	564	907	932	1839
6	6	घाऊक व्यापार	89	188	277	143	452	595
7	6	किरकोळ व्यापार	9321	4756	14077	14617	8668	23285
8	6	उपाहारगृहे व हॉटेल्स	917	631	1548	1860	1538	3398
9	7	वाहतूक साठवण व गोदाम विषयक	588	435	1023	2000	1205	3205
10	7	दळणवळण	372	183	555	777	721	1498
11	8	वित्तीय, विमा, स्थावर मालमत्ता आणि व्यावसायिक सेवा	1308	696	2004	3834	2624	6458
12	9	सामुहिक, सामाजिक व व्यक्तिगत सेवा	1888	586	2474	2742	1066	3808
13	10	इतर	6557	1081	7638	31448	12903	44351
एकूण			35933	11028	46961	88479	38310	126789

आधार :- अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

टिप :- आर्थिक गणना -2012 ची आकडेवारी उपलब्ध नसल्याने आर्थिक गणना 2005 ची आकडेवारी घेण्यात आली आहे.